

PRAVILNIK

O NASTAVNOM PLANU I PROGRAMU SREDNJEG STRUČNOG OBRAZOVANJA U PODRUČJU RADA TRGOVINA, UGOSTITELJSTVO I TURIZAM

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 10/2012, 1/2013 - ispr., 17/2013 - ispr., 1/2015 i 10/2020 - dr. pravilnik)

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuje se nastavni plan i program srednjeg stručnog obrazovanja u području rada trgovina, ugostiteljstvo i turizam za obrazovne profile: kuvar, konobar i poslastičar. Nastavni plan srednjeg stručnog obrazovanja u području rada trgovina, ugostiteljstvo i turizam za obrazovne profile kuvar, konobar i poslastičar i nastavni programi za prvi, drugi i treći razred za te obrazovne profile odštampani su uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni deo.

Član 2

Program jezika nacionalne manjine ostvaruje se na osnovu Pravilnika o planu i programu obrazovanja i vaspitanja za zajedničke predmete u stručnim i umetničkim školama ("Službeni glasnik SRS - Prosvetni glasnik", broj 6/90 i "Prosvetni glasnik", br. 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10 i 8/10).

Član 3

Program verske nastave ostvaruje se na osnovu Pravilnika o nastavnom planu i programu predmeta Verska nastava za srednje škole ("Prosvetni glasnik", br. 6/03, 23/04 i 9/05).

Član 4

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaju da važe:

- 1) Pravilnik o nastavnom planu i programu za sticanje obrazovanja u trogodišnjem i četvorogodišnjem trajanju u stručnoj školi za područje rada trgovina, ugostiteljstvo i turizam ("Prosvetni glasnik", br. 15/93, 20/93, 6/95, 7/96, 11/02, 11/04, 11/06 i 8/09) u delu koji se odnosi na nastavni plan i program za obrazovni profil poslastičar;
- 2) Pravilnik o nastavnom planu i programu za sticanje obrazovanja u trogodišnjem trajanju u stručnoj školi za područje rada trgovina, ugostiteljstvo i turizam - grupa ugostiteljstvo i turizam ("Prosvetni glasnik", br. 17/93, 7/96, 11/02 i 11/06) u delu koji se odnosi na nastavni plan i program za obrazovne profile kuvar i konobar;
- 3) Pravilnik o nastavnom planu i programu ogleda za obrazovni profil kuvar ("Prosvetni glasnik", br. 11/07 i 3/10);
- 4) Pravilnik o nastavnom planu i programu ogleda za obrazovni profil konobar ("Prosvetni glasnik", br. 11/07 i 3/10);
- 5) Pravilnik o nastavnom planu i programu ogleda za obrazovni profil poslastičar ("Prosvetni glasnik", br. 11/07 i 3/10).

Član 5

Učenici upisani u srednju školu zaključno sa školskom 2011/2012. godinom u području rada trgovina, ugostiteljstvo i turizam za obrazovne profile kuvar, konobar i poslastičar i kuvar - ogled, konobar - ogled i poslastičar - ogled stiču obrazovanje po nastavnom planu i programima koji su bili na snazi do stupanja na snagu ovog pravilnika - do kraja školske 2015/2016. godine.

Član 6

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Prosvetnom glasniku".

NASTAVNI PLANOVI I PROGRAMI

II. NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OBRAZOVNI PROFIL KUVAR

1. STANDARD KVALIFIKACIJE, CILJEVI I ISHODI STRUČNOG OBRAZOVANJA

1. Naziv kvalifikacije: Kuvar

2. Područje rada: Trgovina, ugostiteljstvo i turizam

3. Nivo kvalifikacije: III

4. Trajanje obrazovanja: tri godine

5. Svrha kvalifikacije: Priprema, servira i dekoriše obroke.

6. Stručne kompetencije:

- Organizovanje sopstvenog rada i radnog mesta
- Prijem, obrada i skladištenje namirnica
- Priprema jela za izdavanje
- Izdavanje porudžbine
- Vođenje evidencija

7. Opis rada

Stručna kompetencija	Jedinice kompetencije
Organizovanje sopstvenog rada i radnog mesta	<ul style="list-style-type: none"> - Održava higijenu i zdravstveno bezbednosne uslove - Priprema opremu, uređaje i inventar - Komunicira sa saradnicima - Učestvuje u izradi dnevnog jelovnika - Obavlja procedure zatvaranja (procedure "predaje smene") - Prati inovacije u oblasti kuvarstva
Prijem, obrada, pakovanje i skladištenje namirnica	<ul style="list-style-type: none"> - Određuje vrstu, klasu i kategoriju namirnica potrebnu za pripremu planiranog jelovnika - Kontroliše ispravnost namirnica - Obradjuje meso, ribu, rakove, školjke - Obraduje povrće i voće - Skladišti neobrađene i obrađene namirnice - Uklanja neispravne namirnice

Stručna kompetencija	Jedinice kompetencije
Priprema jela za izdavanje	<ul style="list-style-type: none"> - priprema supe i čorbe - priprema gotova jela - priprema pečenja - priprema variva - priprema hladna predjela - priprema topla predjela - priprema ribu, rakove i školjke - priprema jela po porudžbini - priprema jela sa roštilja - priprema fondova i soseva

	<ul style="list-style-type: none"> - priprema salate - priprema jednostavne poslastice - priprema peciva
Prijem i izdavanje porudžbine	<ul style="list-style-type: none"> - Komunicira sa konobarima u vezi sa porudžbinama - Servira pripremljena jela za usluživanje - Dekoriše porudžbinu - Sarađuje sa ostalim odeljenjima ugostiteljskog objekta
Vodenje evidencija	<ul style="list-style-type: none"> - Trebuje potrebnu količinu namirnica - Popisuje namirnice - Vodi evidenciju porudžbina i izdatih jela - Vodi evidenciju o rashodovanim - neispravnim namirnicama - Primjenjuje normative

8. Ciljevi stručnog obrazovanja

Cilj stručnog obrazovanja za obrazovni profil kuvar je osposobljavanje učenika za pripremu, serviranje i dekorisanje obroka.

Neophodnost stalnog prilagođavanja promenljivim zahtevima tržišta rada, potreba kontinuiranog obrazovanja, stručnog usavršavanja, razvoja karijere, unapređenje mogućnosti zaposlenja, usmerava učenike da se osposobljavaju za:

- primenu teorijskih znanja u praktičnom kontekstu;
- efikasan rad u timu;
- preuzimanje odgovornosti za vlastito kontinuirano učenje i napredovanje u poslu i karijeri;
- blagovremeno reagovanje na promene u radnoj sredini;
- prepoznavanje poslovnih mogućnosti u radnoj sredini i širem socijalnom okruženju;
- primenu sigurnosnih i zdravstvenih mera u procesu rada;
- primenu mera zaštite životne sredine u skladu sa konceptom održivog razvoja;
- upotrebu informatičke tehnologije u prikupljanju, organizovanju i korišćenju informacija u radu i svakodnevnom životu.

9. Ishodi stručnog obrazovanja

Stručne kompetencije	Znanja	Veštine	Stavovi
Po završenom programu obrazovanja za ovaj profil, učenik će biti osposobljen da:			
organizuje sopstveni rad i radno mesto	<ul style="list-style-type: none"> - objasni značaj i navede principe: sanitarne zaštite, higijenske zaštite, zaštite zdravlja i bezbednosti na radu, ekološke zaštite, HACCP standarda pri rukovanju namirnicama - objasni namenu i karakteristike opreme i inventara za pripremanje jela - objasni načine i pravila održavanja alata uređaja i inventara - navede načine i sisteme organizacije rada u kuhinji i ugostiteljskom preduzeću - objasni principe sastavljanja i pisanja menija i jelovnika - primjenjuje stručnu terminologiju u kuvarstvu 	<ul style="list-style-type: none"> - održava ličnu higijenu i radnu uniformu prema standardu - održava higijenu radnog mesta, sredine opreme i inventara - sortira alat i odlaže ga na odgovarajuće mesto - utvrđuje stanje opreme, uređaja i inventara - osigurava radne procese i higijenu pri rukovanju hransom i pićem - obezbeđuje tehničke uslove u smislu bezbednosti i zaštite zdravlja (osvetljenje, provetranje, zaštitna sredstva i sl.) - ukaže prvu pomoć u slučaju mehaničkih, hemijskih, termičkih povreda i strujnih udara - radi u timu - priprema menije i jelovnik u saradnji sa šefom kuhinje 	<ul style="list-style-type: none"> - savesno, odgovorno, uredno i blagovremeno obavlja poverene poslove - ispolji pozitivan odnos prema primeni sanitarnih i zdravstvenih mera u procesu rada - ispolji pozitivan odnos prema značaju funkcionalne i tehničke ispravnosti opreme i sredstava za rad - efikasno organizuje vreme - vodi računa o režijskim troškovima - primjenjuje inovacije u radu - ispolji ljubaznost, komunikativnost, preduzimljivost, nemametljivost i fleksibilnost u odnosu prema saradnicima - ispolji pozitivan odnos prema profesionalno-etičkim normama i vrednostima

vrši prijem, obradu, pakovanje i skladištenje namirnica	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje vrste i kategorije povrća i voća - razlikuje vrste mesa, riba, rakova i školjki - navede kategorizacije mesa - opiše sastav i organoleptička svojstva namirnica - razlikuje načine obrade namirnica - navede i objasni uzroke kvarenja pojedinačnih grupa namirnica - objasni principe skladištenja i čuvanja namirnica 	<ul style="list-style-type: none"> - naručuje i prima namirnice u saradnji sa šefom kuhinje - prepoznaće kvalitet namirnica i izvrši klasiranje - čisti namirnice - obrađuje namirnice - mehanički i termički - sortira i uklanja otpatke pri obradi namirnica - pakuje namirnice i poluproizvode u ambalažu i odlaže ih na odgovarajući način 	
priprema jela za izdavanje	<ul style="list-style-type: none"> - objasni osnovne principe nutricionizma - navede recepture i normative za pripremu različitih vrsta: supa i čorbi, gotovih jela, pečenja, variva, hladni i toplih predjela, riba, rakova, školjki, jela po porudžbini, jela sa roštilja, fondova i soseva, salata, jednostavnih poslastica i peciva - objasni karakteristike dijetalne i vegetarijanske ishrane - kratko opiše normativ za odgovarajuću vrstu jela 	<ul style="list-style-type: none"> - dozira namirnice prema normativu - vrši mehaničku i termičku obradu namirnica - podesi ukus, miris i druga svojstva jela dodavanjem začina - uspostavi željenu konzistenciju, strukturu, homogenost i druge karakteristike jela - podesi rad, kontroliše i isključuje aparate i uređaje - sortira jela u "tople kupke" 	
prima i izdaje porudžbine	<ul style="list-style-type: none"> - navede normative formiranja porcije jela - objasni način izdavanja jela po porudžbini ili meniju - objasni principe i načine dekorisanja jela 	<ul style="list-style-type: none"> - prima porudžbine od konobara - formira porcije po normativima - izrađuje dekorativne elemente - oblikuje povrće i voće - oblikuje mlečne proizvode - servira i dekoriše jela - izdaje pripremljena jela konobaru na osnovu porudžbine 	
vodi evidencije	<ul style="list-style-type: none"> - navede vrste evidencija - opiše proceduru evidentiranja izdatih obroka - objasni elemente kalkulacije za jela i menije 	<ul style="list-style-type: none"> - formira trebovanje namirnica - popiše namirnice - vodi evidenciju utrošenih namirnica - evidentira broj izdatih obroka - evidentira rashodovane namirnice - pripremi tražene podatke za kalkulacije i formiranje cenovnika 	

2. NASTAVNI PLAN***

Mesečni i godišnji fond časova za obrazovni profil: KUVAR

	I RAZRED						II RAZRED						III RAZRED						UKUPNO					
	nedeljno			godišnje			nedeljno			godišnje			nedeljno			godišnje			godišnje					
	T	V	PN	T	V	PN	B	T	V	PN	T	V	PN	B	T	V	PN	B	T	V	PN	B	S	
A1: OBAVEZNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI	11	2		374	68		9		288		8		240	p		902	68						970	
1. Srpski jezik i književnost	3			102			2		64		2		60			226							226	

1.1	jezik književnost*	3	102	2	64			2	60		226			226											
2.	Srpski kao nematernji jezik*	2	68	2	64			2	60		192			192											
3.	Strani jezik	2	68	2	64						132			132											
4.	Fizičko vaspitanje	2	68	2	64			2	60		192			192											
5.	Matematika	2	68	2	64			1	30		162			162											
6.	Računarstvo i informatika	2	68								68			68											
7.	Istorijska znanost							2	60		60			60											
8.	Hemija	1	34								34			34											
9.	Ekologija i zaštita životne sredine			1	32						32			32											
10.	Geografija	1	34								34			34											
11.	Sociologija sa pravima građana							1	30		30			30											
A2: OBAVEZNI STRUČNI PREDMETI		6	12	204	408	90	2	12	6	64	384	192	150	1	14	6	30	420	180	120	298	1212	372	360	2242
12.	Zdravstvena kultura	2	68														68							68	
13.	Osnove turizma i ugostiteljstva	2	68														68							68	
14.	Kuvarstvo	12	408	60	12	6	384	192	90	10	6	300	180	120			1092	372	270					1734	
15.	Nacionalne kuhinje										2	60					60							60	
16.	Osnove usluživanja									1	30						30							30	
17.	Ekonomika turističkih i ugostiteljskih preduzeća					1	32										32							32	
18.	Turistička geografija					1	32										32							32	
19.	Preduzetništvo									2	60						60							60	
20.	Ishrana	2	68														68							68	
21.	Profesionalna praksa			30					60									90	90						
B: IZBORNI PREDMETI		1	34		3	96			3		90			220					220						
1.	Građansko vaspitanje / Verska nastava	1	34	1	32			1	30		96													96	
2.	Izborni predmeti prema programu obrazovnog profila			2	64			2	60		124													124	
Ukupno A1+A2+B		18	14	612	476	90	14	12	6	448	384	192	150	12	14	6	360	420	180	120	1420	1280	372	360	3432
Ukupno		32	1178	32	1174	32	1080										3432								

Napomena: * Za učenike koji nastavu slušaju na maternjem jeziku nacionalne manjine

B: Lista izbornih predmeta prema programu obrazovnog profila

Rb	Lista izbornih predmeta	RAZRED
		I II III
Stručni predmeti		
1.	Poslovni strani jezik	2 2
2.	Putevi hrane	2
3.	Poznavanje životnih namirnica	2
4.	Poslovna informatika u turizmu i ugostiteljstvu	2
5.	Psihologija u turizmu i ugostiteljstvu	2
6.	Marketing u turizmu i ugostiteljstvu	2
7.	Opšta turistička geografija	2
Opšteobrazovni predmeti		
1.	Strani jezik I	1
2.	Izabrani sport	1 1
3.	Istorijska (odabrane teme)	1
4.	Likovna kultura	1
5.	Muzička kultura	1

Ostali obavezni oblici obrazovno-vaspitnog rada tokom školske godine

	I RAZRED časova	II RAZRED časova	III RAZRED časova	UKUPNO časova
Čas odeljenskog starešine	68	64	60	192
Dodatni rad *	do 30	do 30	do 30	do 120
Dopunski rad *	do 30	do 30	do 30	do 120
Pripremni rad *	do 30	do 30	do 30	do 120

* Ako se ukaže potreba za ovim oblicima rada

Fakultativni oblici obrazovno-vaspitnog rada tokom školske godine po razredima

	I RAZRED	II RAZRED	III RAZRED
Ekskurzija	do 3 dana	do 5 dana	do 5 nastavnih dana
Jezik drugog naroda ili nacionalne manjine sa elementima nacionalne kulture		2 časa nedeljno	
Treći strani jezik		2 časa nedeljno	

Drugi predmeti *	1-2 časa nedeljno
Stvaralačke i slobodne aktivnosti učenika (hor, sekcije i drugo)	30-60 časova godišnje
Društvene aktivnosti - učenički parlament, učeničke zadruge	15-30 časova godišnje
Kulturna i javna delatnost škole	2 radna dana

* Pored navedenih predmeta škola može da organizuje, u skladu sa opredeljenjima učenika, fakultativnu nastavu iz predmeta koji su utvrđeni nastavnim planom drugih obrazovnih profila istog ili drugog područja rada, kao i u nastavnim planovima gimnazije, ili po programima koji su prethodno doneti.

Ostvarivanje školskog programa po nedeljama

	I RAZRED	II RAZRED	III RAZRED
Razredno-časovna nastava	34	32	30
Mentorski rad (nastava u bloku, praksa)	3	5	4
Obavezne vannastavne aktivnosti	2	2	2
Završni ispit			3
Ukupno radnih nedelja	39	39	39

Podela odeljenja u grupe

razred	predmet / modul	godišnji fond časova			broj učenika u grupi - do
		vežbe	praktična nastava	nastava u bloku	
I	Računarstvo i informatika	68			12
	Uvod u kuvarstvo	168		18	12
	Termičke - topločne obrade namirnica	36		12	12
	Fondovi i sosovi	84		12	12
	Salate	24		6	12
	Prilozi i variva	96		18	12
	Profesionalna praksa			30	12
II	Bistre i guste supe, čorbe	84	42	12	12
	Topla predjela	108	54	24	12
	Gotova jela	168	84	36	12
	Nacionalna jela	24	12	6	12
	Pečenja	168	84	36	12
	Profesionalna praksa			60	12

III	Kuvarstvo	300	180	120	12
	Nacionalne kuhinje	60			12
	Preduzetništvo	60			12

* Profesionalna praksa se obavlja u periodu od 01.09. do 15.08. tekuće školske godine u prvom i drugom razredu. Zaključna ocena utvrđuje se na sednici odeljenskog veća posle 15.08. tekuće školske godine. Na istoj sednici utvrđuje se i opšti uspeh učenika o završenom razredu

3. NASTAVNI PROGRAM***

A1: OBAVEZNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI

SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Prvi razred

Naziv predmeta:	Srpski jezik i književnost
Godišnji fond časova:	102
Razred:	prvi

Ciljevi predmeta:

- Proširivanje i produbljivanje znanja o srpskom književnom jeziku;
- Razvijanje i negovanje jezičke kulture, poštovanje pravila književnog (standardnog) jezika u usmenom i pisanim izražavanju;
- Podsticanje učenika na usavršavanje govorjenja, pisanja i čitanja, kao i negovanje kulture dijaloga;
- Ospoznavanje književne umetnosti;
- Upoznavanje književne umetnosti;
- Unapređivanje znanja o sopstvenoj kulturi i kulturama drugih naroda;
- Razvijanje humanističkog i književnog obrazovanja na najboljim delima srpske i svetske kulturne baštine;
- Upućivanje učenika na istraživački i kritički odnos prema književnosti;
- Obezbeđivanje funkcionalnih znanja iz teorije i istorije književnosti;
- Razvijanje trajnog interesovanja za nova saznanja.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Uvod u proučavanje književnog dela	• Uvođenje učenika u svet književnog dela i književnost kao nauku i umetnost	<ul style="list-style-type: none"> • razlikuje vrste umetnosti i njihova izražajna sredstva • objasni pojam i funkciju književnosti kao umetnosti i odnos književnosti i drugih umetnosti • navede naučne discipline koje se bave proučavanjem 	<ul style="list-style-type: none"> • Vrste umetnosti, podela umetnosti • Književnost kao umetnost, književnost i druge umetnosti • Istorija književnosti, teorija književnosti, književna kritika • Lirika kao književni rod: narodna lirska pesma i umetnička lirska pesma po izboru • Epika kao književni rod: epska narodna pesma 	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (102 časa) <p>Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici</p>

		<p>književnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • uviđa razliku između usmene i pisane književnosti • razlikuje književne rodove i vrste • odredi temu, motiv, siže, fabulu, lik i ideju u književnom delu • iznosi svoje utiske i zapažanja o književnom delu, tumači njegove bitne činioce i vrednuje ga 	<p>(predlog "Kneževa večera"), pripovetka po izboru i roman (predlog Dragoslav Mihailović "Kad su cvetale tikve")</p> <ul style="list-style-type: none"> • Drama kao književni rod: drama po izboru • Procena ostvarenosti ishoda - test 	<p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prilikom obrade dramskog dela mogućnost posete pozorišnoj predstavi i gledanje snimka pozorišne predstave, a nakon toga razgovor o dramskom tekstu i njegovoj pozorišnoj realizaciji. Takođe je ovu nastavnu temu moguće obrađivati tokom cele školske godine, pa na primer strukturu i odlike dramskog dela obraditi na primeru "Romea i Julije", a strukturu i odlike lirske i epske narodne pesme obraditi tokom realizacije teme Narodna književnost • Narodna književnost se može obraditi po motivima (rad u grupama) <p>Ocenjivanje</p> <p>Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja • testove praktičnih veština <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uvod u proučavanje dela (13 časova) • Književnost starog veka (12 časova) • Srednjovekovna književnost (12 časova) • Narodna književnost (12 časova) • Humanizam i renesansa (10 časova) • Opšti pojmovi o jeziku (5 časova) • Fonetika (10 časova) • Pravopis (10 časova) • Kultura izražavanja (18 časova)
Književnost starog veka	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje učenika sa mitologijom, reprezentativnim delima starog veka i njihovim značajem za razvoj evropske kulture 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni značaj mitologije za antiku književnost i razvoj evropske kulture • navede imena autora, nazive obrađenih dela i klasifikuje ih po kulturama kojima pripadaju, književnim rodovima i vrstama • objasni univerzalne poruke književnosti starog veka 	<ul style="list-style-type: none"> • Sumersko-vavilonska književnost: Ep o Gilgamešu (analiza odlomka) • Mitovi: o Tantalu, Sizifu, Narcisu; mitovi o Troji: Parisov sud, Odisej i Penelopa, Ahil, Edip... • Helenska književnost: Homer: Ilijada (odломak) • Sofokle: Antigona (odломak) • Stari i Novi zavet (tekstovi po izboru) • Procena ostvarenosti ishoda 	
Srednjovekovna književnost	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa spomenicima južnoslovenske kulture, razvojem pisma i jezika, delima srednjovekovne književnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • navede najznačajnije spomenike južnoslovenske kulture, jezik, pismo i vek u kom su nastali • imenuje autore i dela • razume poetiku žanrova srednjovekovne književnosti • locira obrađene tekstove u istorijski kontekst • objasni značaj srednjovekovne književnosti za srpsku kulturu 	<ul style="list-style-type: none"> • Počeci slovenske pismenosti: Crnorizac Hrabar: "Slovo o pismenima" • Rad Ćirila i Metodija • Slovenska pisma i razvoj književnog jezika • Najstariji spomenici južnoslovenske kulture • Sveti Sava: "Žitije svetog Simeona" (odломak) • Jefimija: "Pohvala knezu Lazaru" • Despot Stefan Lazarević: "Slovo ljubve" • Procena ostvarenosti ishoda - test 	
Narodna književnost	<ul style="list-style-type: none"> • Ukazivanje na narodnu književnost kao izraz kolektivnog mišljenja i osećanja, riznicu narodnih običaja, čuvara moralnog i nacionalnog kodeksa 	<ul style="list-style-type: none"> • razlikuje lirske, epske i lirsko-epske pesme • uoči odlike usmene umetnosti reči (kolektivnost, varijantnost, formulativnost) • procenjuje etičke vrednosti iznete u delima narodne književnosti • tumači likove, bitne motive, fabulu, siže, kompoziciju i poruke u odabranim delima • uporedi umetničku interpretaciju stvarnosti i istorijske činjenice 	<ul style="list-style-type: none"> • Vrste narodne književnosti • Lirska narodna pesma "Ovčar i devojka", "Zao gospodar" (predlog) • Epska narodna pesma • "Banović Strahinja", Marko pije uz Ramazan vino", "Boj na Mišaru" • Lirsko-epske pesme (po izboru) • Narodne proza (bajka po izboru) • Kratke narodne prozne vrste (izbor) • Procena ostvarenosti ishoda 	
Humanizam i renesansa	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa poetikom humanizma i renesanse, njenim najznačajnijim 	<ul style="list-style-type: none"> • navede najznačajnije predstavnike i njihova dela • objasni značenje pojmove 	<ul style="list-style-type: none"> • Poetika humanizma i renesanse, najznačajniji predstavnici • Frančesko Petrarka: "Kanconjer" (izbor soneta) 	

	predstvincima i književnim delima	humanizam i renesansa • navodi i na obrađenim delima obrazlaže odlike epohe • uporedi vrednosti srednjeg veka sa vrednostima humanizma i renesanse	• Đovani Bokač: "Dekameron" (pripovetka po izboru) ili Dante Aligijeri "Pakao" (priča dela, odlomak) • Viljam Šekspir: "Romeo i Julija" • Servantes: "Don Kihot" (odломак) • Procena ostvarenosti ishoda	
Opšti pojmovi o jeziku	• Ukaživanje na proučavanje jezika kao sistema, upoznavanje sa njegovom funkcijom, društvenom uslovljeničnošću i istorijskim razvojem	• objasni funkciju jezika i pojam jezičkog znaka • razume prirodu modernog književnog (standardnog) jezika • navede faze razvoja književnog jezika do 19. veka • navede discipline koje se bave proučavanjem jezičkog sistema	• Mesto jezika u ljudskom društvu, bitna svojstva jezika, jezik i komunikacija • Književni jezik, jezička norma i standardizacija • Jezički sistem i nauke koje se njime bave • Književni jezici kod Srbaca do 19. veka • Procena ostvarenosti ishoda	
Fonetika	• Sticanje znanja iz oblasti fonetike (fonologije) književnog jezika i sposobnosti da se ta znanja primene u govoru i pisanju	• pravilno izgovara glasove i akcente književnog jezika • razlikuje glasovne alternacije	• Fonetika i fonologija • Glasovi književnog jezika i njihov izgovor • Glasovne alternacije suglasnika (zvučnih i bezvučnih; s:š, z:ž, n:m; k, g, h:č, ž, š i k, g, h:c, z, s; alternacije nenečepčanih sa prednjenečepčanim suglasnicima), samoglasnika (promena o u e i umekšanost suglasnika, nepostojano a, promena sonanta l u vokal o) i uproščavanje suglasničkih grupa sa pravopisnim rešenjima • Akcenti književnog jezika • Procena ostvarenosti ishoda - test	
Pravopis	• Osposobljavanje učenika da pišu u skladu sa pravopisnom normom	• ume da se služi pravopisom • primeni znanja o glasovnim alternacijama u skladu sa jezičkom normom • primeni upotrebu velikog i malog slova u skladu sa jezičkom normom • podeli reči na kraju reda u skladu sa jezičkom normom	• Glavne norme pisanja velikog i malog slova (na početku rečenice, naslovu i natpisu, vlastita imena, imena naroda, geografski pojmovi, nebeska tела, praznici, ustanove i organizacije, prisvojni pridevi na -ov i -in, kurtoazna upotreba velikog slova, višečlana imena zemalja i ostala višečlana imena, pomoćne reči u imenima, nazivi serijskih i apstraktnih pojmljiva, zvanja, titule...) • Podela reči na kraju reda	
Kultura izražavanja	• Osposobljavanje učenika da koriste različite oblike kazivanja i funkcionalne stilove	• opiše stanja, osećanja, raspoloženja, izrazi stavove, doneće zaključke u usmenom i pisanoim izražavanju • razlikuje funkcionalne stilove • prepozna i primeni odlike razgovornog i književnoumetničkog funkcionalnog stila • popunjava formulare, uplatnice, zahteve i slično u skladu sa jezičkom normom	• Jezičke vežbe • Stilske vežbe • Vrste funkcionalnih stilova - osnovne odlike • Razgovorni funkcionalni stil • Književnoumetnički funkcionalni stil • Popunjavanje formulara, zahteva, uplatnica i sl. • Školski pismeni zadaci 4x2+2 • Domaći zadaci	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Istorija;
- Građansko vaspitanje/Verska nastava.

Drugi razred

Naziv predmeta:	Srpski jezik i književnost
Godišnji fond časova:	64
Razred:	drugi

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Barok, klasicizam, prosvjetiteljstvo	• Upoznavanje sa evropskim kulturnim, duhovnim i misaonim tendencijama 17. i 18. veka i njihovim uticajima na srpsku književnost	<ul style="list-style-type: none"> • navede osobenosti baroka, klasicizma i prosvjetiteljstva i njihove predstavnike u književnosti • prepozna na obrađenim delima odlike prosvjetiteljstva • objasni značaj Dositejevog rada za srpsku kulturu i književnost • napravi paralelu u obradi istih motiva u evropskoj i srpskoj književnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Barok i klasicizam; poetika, glavni predstavnici u našoj i evropskoj književnosti • Molijer: "Tvrdica" • Prosvjetiteljstvo u Evropi i kod nas • Književno - prosvjetiteljski rad Dositeja Obradovića • Dositej Obradović: "Život i priklučenja" (odlomci) • Jovan Sterija Popović: "Tvrdica" (odlomci) • Procena ostvarenosti ishoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (64 časa) <p>Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave • Mogućnost gledanja ekranizacije nekih od dela realističke književnosti</p> <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barok, klasicizam, prosvjetiteljstvo (10 časova) • Romantizam (14 časova) • Realizam (14 časova) • Morfologija sa tvorbom reči (10 časova) • Pravopis (6 časova) • Kultura izražavanja (10 časova)
Romantizam	• Upoznavanje sa poetikom romantizma, predstavnicima i delima evropske i srpske književnosti	<ul style="list-style-type: none"> • navede predstavnike romantizma i njihova dela • uočava i obrazlaže odlike romantizma • iznese svoj sud o književnim delima koristeći stečena znanja i sopstvena zapažanja • prepozna i usvoji vrednosti nacionalne kulture i razume/poštuje kulturne vrednosti drugih naroda 	<ul style="list-style-type: none"> • Romantizam u Evropi i kod nas (pojam, osobnosti, značaj, predstavnici) • Puškin: "Cigani" (odlomak) • Hajne: "Lorelaj" ili Š. Petefi: "Sloboda sveta" • Vuk Karadžić - rad na reformi jezika i pravopisa, rad na sakupljanju narodnih umotvorina, leksikografski rad • Značaj 1847. godine • Petar Petrović Njegoš: Humanističko-filozofske misli "Gorskog vijenca" (tumačenje gnomskih izraza po izboru) • Branko Radičević: "Kad mlidja" umreći" • Đura Jakšić: "Na Liparu" • Jovan Jovanović Zmaj: "Đulici" i "Đulici uveoci" (izbor) • Laza Kostić: "Santa Maria della Salute" • Procena ostvarenosti ishoda 	
Realizam	• Upoznavanje sa poetikom realizma, predstavnicima i delima evropske i srpske književnosti	<ul style="list-style-type: none"> • navede predstavnike pravca i njihova dela • definije odlike realizma i prepozna ih na obrađenim književnim delima • tumači umetnički svet i stvaralačke postupke u strukturi obrađenih dela 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizam u Evropi i kod nas (pojam, osobnosti, značaj, predstavnici) • Balzak: "Čiča Gorio" (odlomci po izboru) • Gogolj: "Revizor" (odlomak) • Milovan Glišić: "Glava šećera" • Laza Lazarević: "Vetar" • Radoje Domanović: "Danga" 	

			<ul style="list-style-type: none"> • Simo Matavulj: "Povareta" • Branislav Nušić: "Gospoda ministarka" • Vojislav Ilić: "Sivo, sumorno nebo" • Procena ostvarenosti ishoda 	
Morfologija sa tvorbom reči	<ul style="list-style-type: none"> • Sistematizovanje znanja o vrstama reči, njihovim oblicima i osnovnim pravilima građenja reči 	<ul style="list-style-type: none"> • odredi vrstu reči i gramatičke kategorije • upotrebi u usmenom i pisanim izražavanju oblike reči u skladu sa jezičkom normom • prepozna proste, izvedene i složene reči • prepozna osnovne principe tvorbe reči 	<ul style="list-style-type: none"> • Morfologija u užem smislu • Vrste reči • Imenske reči i njihove gramatičke kategorije • Glagoli. Gramatičke kategorije glagola • Prilozi, predlozi, veznici, rečce, uzvici • Osnovni pojmovi o izvođenju reči • Osnovni pojmovi o tvorbi složenica i polusloženica. • Procena ostvarenosti ishoda 	
Pravopis	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika da pišu u skladu sa pravopisnom normom 	<ul style="list-style-type: none"> • primeni pravila odvojenog i sastavljenog pisanja reči u skladu sa jezičkom normom 	<ul style="list-style-type: none"> • Spojeno i odvojeno pisanje reči • (pisanje brojeva i izvedenica od njih, pisanje zamenica i zameničkih priloga, spojevi predloga i drugih rečci, glagoli i rečce, pisanje negacije) • Osnovna pravila spojenog, polusloženičkog i odvojenog pisanja 	
Kultura izražavanja	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika da teorijska znanja iz gramatike i pravopisa primenjuje u usmenom i pisanim izražavanju u skladu sa jezičkom normom, • Osposobljavanje učenika da koriste različite oblike kazivanja i funkcionalne stilove 	<ul style="list-style-type: none"> • izražava razmišljanja i kritički stav prema problemima i pojавama koje nameću književni tekstovi ali su i deo svakodnevnog života • primeni odlike novinarskog stila 	<ul style="list-style-type: none"> • Leksičke vežbe • Stilske vežbe • Domaći zadaci • Školski pismeni zadaci 2x2+2 • Pisanje vesti, izveštaja, intervjuja i drugih oblika novinarskog izražavanja • Milutin Milanković: "Kroz vasionu i vekove" 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Građansko vaspitanje/Verska nastava

Treći razred

Naziv predmeta:	Srpski jezik i književnost
Godišnji fond časova:	60
Razred:	treći

TEMA	CILJ	ISHODI	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Moderna	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa osnovnim odlikama moderne, predstavnicima i njihovim delima 	<ul style="list-style-type: none"> • navede odlike pravca, predstavnike i njihova dela • analizira odabranu dela, iznosi zapažanja i stavove 	<ul style="list-style-type: none"> • Odlike simbolизма i impresionizma • Šarl Bodler: "Albatros" • Bogdan Popović: "Predgovor Antologiji novije srpske lirike" • Aleksa Šantić: "Pretprazničko veče" 	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <p>Oblici nastave</p>

			<ul style="list-style-type: none"> Jovan Dučić: "Blago cara Radovana" (izbor) ili pesma po izboru Milan Rakić: "Dolap" ili "Jasika" V. P. Dis: "Možda spava" ili S. Pandurović: "Svetkovina" B. Stanković: delo po izboru Procena ostvarenosti ishoda 	<p>Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> teorijska nastava (60 časova) <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> Teorijska nastava se realizuje u učionici <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <p>Ocenjivanje</p> <p>Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> praćenje ostvarenosti ishoda testove znanja <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> Moderna (12 časova) Međuratna književnost (12 časova) Savremena književnost (7 časova) Leksikologija (6 časova) Sintaksa (5 časova) Pravopis (6 časova) Kultura izražavanja (12 časova)
Međuratna književnost	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje učenika sa odlikama međuratne književnosti, predstavnicima i delima 	<ul style="list-style-type: none"> navede odlike pravca, predstavnike i njihova dela analizira odabrana dela, iznosi zapažanja i stavove 	<ul style="list-style-type: none"> Odlike međuratne književnosti i predstavnici u svetskoj i srpskoj književnosti Tagore: "Gradinar" (izbor)" Dušan Vasiljev: "Čovek peva posle rata" Milutin Bojić: "Plava grobnica" Miloš Crnjanski: "Seobe I" (odломак) Ivo Andrić: " Most na Žepi" ili pripovetka po izboru Rastko Petrović: "Ljudi govore" ili I. Andrić: "Ex Ponto" Procena ostvarenosti ishoda 	
Savremena književnost	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje učenika sa odabranim delima savremene književnosti 	<ul style="list-style-type: none"> iznese svoje utiske o pročitanim delima savremene srpske književnosti uoči odlike savremene književnosti na pročitanim delima uoči razliku između književnog dela i njegove interpretacije u filmskoj i pozorišnoj umetnosti 	<ul style="list-style-type: none"> Savremena srpska književnost u drugoj polovini 20. veka Savremena poezija - (po izboru obraditi pesmu Vaska Pope, Miodraga Pavlovića ili Desanke Maksimović) Savremena proza - Ivo Andrić: "Prokleta avlja" Savremena drama - Dušan Kovačević: drama po izboru Procena ostvarenosti ishoda 	
Leksikologija	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje učenika sa osnovama leksikologije 	<ul style="list-style-type: none"> prepozna i odredi vrednost lekseme navede primere sinonima, antonima, homonima, žargona... 	<ul style="list-style-type: none"> • Sinonimija • Homonimija • Antonimija • Polisemija • Sastav leksičke srpskog književnoj jeziku • Dijalektizmi • Arhaizmi i istorizmi • Vulgarizmi • Neologizmi • Žargonizmi • Termini • Frazeologizmi • Evaluacija- test 	
Sintaksa	<ul style="list-style-type: none"> Sistematisovanje znanja o sintaksi 	<ul style="list-style-type: none"> odredi sintakšičke jedinice u rečenici prepozna tipove zavisnih, nezavisnih rečenica i naporednih konstrukcija 	<ul style="list-style-type: none"> Sintakšičke jedinice Osnovne rečenične i sintagmatske konstrukcije Sistem zavisnih rečenica Sistem nezavisnih rečenica 	

			<ul style="list-style-type: none"> Naporedne konstrukcije 	
Pravopis	<ul style="list-style-type: none"> Ospoznavanje učenika za primjenjivanje znanja iz jezika i pravopisa u skladu sa jezičkom normom 	<ul style="list-style-type: none"> primeni pravopisne znake u skladu sa jezičkom normom upotrebi interpunkciju u skladu sa jezičkom normom primenjuje pravopisna pravila u pisanju skraćenica 	<ul style="list-style-type: none"> Pravopisni znaci Opšta pravila interpunkcije u rečenici Skraćenice Procena ostvarenosti ishoda 	
Kultura izražavanja	<ul style="list-style-type: none"> Ospoznavanje učenika da teorijska znanja iz gramatike i pravopisa primenjuju u usmenom i pisanim izražavanju Ospoznavanje učenika da popunjavaju administrativne obrusce u skladu sa jezičkom normom i koriste funkcionalni administrativni stil 	<ul style="list-style-type: none"> iznosi stav, koristi argumente i procenjuje opšte i sopstvene vrednosti u usmenom i pisanim izražavanju primeni odlike administrativnog stila primeni veština komunikacije u situacijama vezanim za struku 	<ul style="list-style-type: none"> Leksičke vežbe Stilske vežbe Domaći zadaci Govorne vežbe Školski pismeni zadaci 2x2+2 Pisanje molbe, žalbe, biografije... 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Građansko vaspitanje/Verska nastava
- Sociologija sa pravima građana

SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK

Cilji i zadaci

Cilj nastave srpskog kao nematernjeg jezika jeste obrazovanje i vaspitanje učenika kao slobodne, kreativne i kulturne ličnosti; da učenici ovlađuju ovim jezikom u okviru predviđenih jezičkih sadržaja i leksičke; steknu veštine, umenja i sposobnosti njegovog korišćenja u opštemu sa drugima, u pismenom i usmenom izražavanju, prilikom učenja, obrazovanja; da upoznaju elemente kulture naroda koji govore srpskim jezikom i da se tako oposobe za zajedničko učešće u raznim vidovima društvenog i kulturnog života.

Zadaci nastave srpskog kao nematernjeg jezika su da učenici:

- ovlađuju standardnim jezikom u okviru 1000/1200/ novih reči i izraza uključujući i najfrekventniju stručnu terminologiju;
- dalje razvijaju sposobnosti za razumevanje usmenog izlaganja
- razviju sposobnost za samostalno usmeno izražavanje u skladu sa gramatičkim pravilima standardnog srpskog jezika;
- razviju sposobnost za razumevanje tekstova različitog žanra pisanih jezikom i stilom na višem nivou u odnosu na prethodni stepen;
- dalje usavršavaju sposobnost za korektno (pravilno) pismeno izražavanje;
- upoznaju dela pisana na srpskom jeziku iz savremene književnosti, kao i jezički pristupačna dela iz ranijih epoha;
- razvijaju interesovanja za dalje učenje ovog jezika;
- usaglašeno sa ishodima učenja, kao i usklađeno sa uzrastom i sposobnostima učenika, razvijaju znanja i funkcionalne veštine koje će moći da koriste u daljem obrazovanju, u profesionalnom radu i u svakodnevnom životu;
- razvijaju sposobnosti verbalnog komuniciranja na srpskom jeziku, kao i neverbalnog komuniciranja, sa ciljem da se oposobe za timski rad;
- steknu sposobnost za upotrebu savremenih komunikacionih tehnologija na srpskom jeziku;
- steknu sposobnost za praćenje i razumevanje medija (radio, televizija, film) na srpskom jeziku.

I razred

(2 časa nedeljno, 68 časova godišnje)

TEMATIKA

Škola: iz života i rada učenika; novi nastavni predmeti; osnovna terminologija iz društvenih nauka.

Iz života mlađih: zabavni i sportski život.

Kulturni život: iz kulture (sadašnjost, prošlost); karakteristični običaji u prošlosti u bližoj i široj okolini; o životu i radu najistaknutijih naučnika i umetnika sa područja Srbije; radio i TV-emisije iz kulture; značajnije kulturne manifestacije.

Društveni i privredni život: aktuelna zbivanja u zemlji; savremena otkrića.

Komunikativne funkcije: iskazivanje (ne)raspoloženja, iznenadenja, zabrinutosti, (ne)zadovoljstva, razočaranja, čuđenja, prekora, fizičkih tegoba, (ne)poželjnosti i prisustva neke osobe na nekom mestu; ubedivanje, oprštanje.

JEZIK

Fonetika

Vokalski i konsonantski sistem standardnog jezika.

Akcentat: kvantitet i kvalitet akcentovanih slogova; distribucija akcenta; akcentogene reči, enklitike i proklitike.

Morfologija

Vrste reči: kriterijumi za podelu reči na vrste: reči sa deklinacijom; reči sa konjugacijom.

Obeležavanje roda u standardnom jeziku kod imenica i ostalih vrsta koje imaju obeležje roda.

Deklinacioni oblici: promena imenica; singularija i pluralija tantum; promena ličnih zamenica; zameničko-pridevska promena.

Glagoli: obeležavanje lica, broja i roda; glagolski vid, glagolski rod; glagoli s morfemom SE.

Tvorba reči

Izvedene i složene reči (uloga prefiksa i sufiksa u tvorbi reči).

Pravopis

Utvrdjivanje pravopisnih pravila u promeni i tvorbi reči.

RAD NA TEKSTU

(11 tekstova u toku školske godine)

V. St. Karadžić: O narodnim pevačima

Stevan Raičković: Prva zarada drvene Marije

Branislav Nušić: Sumnjivo lice (odломак)

Laza Lazarević: Na bunaru

Jovan Jovanović Zmaj: O, pogledaj zvezde jasne (iz Đulića)

Vojislav Ilić: Žimsko jutro

Miroslav Antić: Rasejani dečaci

Dura Jakšić: Na Liparu

Borislav Mihajlović Mihiz: Faul

Mihajlo Pupin: Od pašnjaka do naučnika

Po Dejanu Medakoviću: Paja Jovanović

Izbor iz narodne proze (poslovice, zagonetke, pitalice)

Ero i kadija

Nemušti jezik

Koristiti i tekstove drugih žanrova u skladu sa tematikom.

Izbor iz savremene proze, naučno-popularne literature, omladinske štampe.

GOVORNO I PISMENO IZRAŽAVANJE

Vežbe razumevanja saslušanog ili pročitanog teksta, dijaloga.

Davanje kompleksnijih odgovora na postavljeno pitanje i postavljanje pitanja.

Reprodukovanje u osnovnim crtama saslušanog ili napisanog teksta, dijaloga.

Rad na literarnom tekstu; reprodukovanje sadržine; analiza teme, mesta i vremena događaja, likova, opisa, ideje i dr.

Pričanje o samostalno odabranoj temi na osnovu sačinjenog plana.

Obaveštavanje i izveštavanje o aktuelnim događajima i zbivanjima uz davanje najosnovnijih podataka.

Razgovor o pročitanim tekstovima, TV-emisijama i drugim temama u okviru predviđene tematike.

Opisivanje slike, fotografije i sl.

Posle usmenog savladavanja predviđenih oblika izražavanja uvežbavati odgovarajuće oblike u pisanoj formi.

Jedan pismeni zadatak u toku školske godine.

II razred

(2 časa nedeljno, 64 časa godišnje)

TEMATIKA

Škola: različita zanimanja ljudi, osnovne informacije o određenim zanimanjima; osnovna terminologija iz prirodnih nauka; vannastavne aktivnosti učenika.

Iz života mladih: mladi kod nas i u svetu; dostignuća mladih (mladi talenti i dr.); naučnopopularne teme; slobodno vreme mladih.

Kulturni život: iz kulture (sadašnjost i prošlost), narodno i umetničko stvaralaštvo; karakteristični običaji uže i šire sredine; značajni kulturni spomenici; naučne institucije; štampa (vrste, rubrike).

Društveni i privredni život: aktuelna zbivanja kod nas i u svetu; najznačajniji događaji iz istorije Srbije.

Komunikativne funkcije: iskazivanje simpatije, komplimenta, zahvalnosti, saveta, (ne)dopadanja, oduševljenja, pretpostavke, nade, saosećanja i dr.; izražavanje i usaglašavanje stavova; upozorenje, podsticanje, dokazivanje.

JEZIK

Sintaksa

Padežni sistem. Nezavisni i zavisni padeži. Nezavisni padeži, padežne konstrukcije s predlozima, padeži obavezno praćeni determinatorima.

Subjekat - jedna reč, subjekatski skup. Predikat - jedna reč, predikatski skup. Objekat - jedna reč, objekatski skup, objektska rečenica. Atribut - jedna reč, skup reči, atributska rečenica. Iskazivanje mesta, vremena, načina, uzroka, namere/uslova/.

Osnovna značenja glagolskih oblika: prezent, perfekat/aorist, imperfekat, pluskvamperfekat, futur I, futur II, imperativ, potencijal, infinitiv, glagolski pridevi, glagolski prilozi.

Pravopis

Pisanje zareza.

RAD NA TEKSTU

(10 tekstova u toku školske godine)

Ivo Andrić: Na Drini ćuprija (odломci)

Stevan Sremac: Pop Ćira i pop Spira (odломак)

Branislav Nušić: Gospođa ministarka (odломак)

Milutin Bojić: Plava grobnica

Milovan Glišić: Prva brazda

Desanka Maksimović: Tražim pomilovanje (pesma po izboru)

Branko Radičević: Đački rastanak (odломак)

Simo Matavulj: Pilipenda

Borisav Stanković: U noći

Narodna balada: Smrt Omera i Merime

Narodne pripovetke: Devojka i knez Jovo, Devojka cara nadmudrila

Aleksandar Popović: Razvojni put Bore Šnajdera

Izbor iz savremene poezije, naučno-popularne literature, štampe za mlade.

Koristiti i tekstove drugih žanrova u skladu sa tematikom.

GOVORNO I PISMENO IZRAŽAVANJE

Vežbe razumevanja saslušanog/pročitanog teksta ili dijaloga. Postavljanje pitanja (nastavnik-učenik; učenik-učenik) radi provere razumevanja pročitanog ili saslušanog teksta, dijalogu.

Reprodukovanje saslušanog/pročitanog teksta ili dijaloga. Rad na literarnom tekstu: reprodukovanje sadržine; analiza teme, mesta i vremena događaja, likova, opisa, ideje i dr; jezičko-stilska analiza.

Obaveštavanje i izveštavanje o aktuelnim događajima i zbivanjima.

Razgovor i diskusija o pročitanim tekstovima, zajednički pogledanim TV emisijama, filmskim i pozorišnim predstavama i drugim temama u okviru tematike predviđene u programu.

Komentarisanje članaka iz omladinske, dnevne i nedeljne štampe.

Komentarisanje i analiza kvaliteta izražavanja učenika.

Reportaža u vezi sa predviđenim temama.

Vodenje sastanka na osnovu pripreme.

Posle usmenog ovladavanja predviđenim oblicima izražavanja uvežavati odgovarajuće oblike u pisanoj formi, kao i pisanje rezimea pročitanog/odslušanog teksta, pisanje molbe, zapisnika. Jedan pismeni zadatak u toku školske godine.

III razred

(2 časa nedeljno, 60 časova godišnje)

TEMATIKA

Škola: obrazovni sistem i mogućnosti daljeg školovanja; stručni predmeti, praksa u školi, u privredi i dr.; osnovna stručna terminologija.

Iz života mladih: slobodno vreme (hobi, sport) i svakodnevni život mladih.

Kulturni život: iz kulture (sadašnjost i prošlost), najznačajnije kulturne institucije uže i šire sredine (pozorišta, muzeji, biblioteke, galerije); novinsko-izdavačke kuće (redakcija, priprema novina); pozorišne i bioskopske predstave, koncerti, izložbe; aktuelna zbivanja iz oblasti kulture.

Društveni i privredni život: aktuelna zbivanja u zemlji i svetu; savremeni problemi sveta (ishrana, očuvanje životne okoline, obrazovanje); savremena sredstva komuniciranja i način komuniciranja.

JEZIK

Fonetika

Melodija rečenice. Uloga intonacije u izražavanju. Emocionalna obojenost iskaza.

Tvorba reči

Osnovni tvorbeni modeli. Derivacija: sufiksalna, prefiksalna, sufiksalno-prefiksalna tvorba reči, tvorba složenica. Kompozicija.

Deminutivi, hipokristici, pejorativi, augmentativi.

Sintaksa

Iskazivanje poređenja (komparativ +... superlativ i druge konstrukcije).

Iskazivanje količine (prilozi, brojevi, prilog + prilog, imenica + imenica; neutralizacija preciznosti: dva-tri, desetak; predlog + broj i dr.).

Sinonimičnost glagolskih vremena. Sinonimičnost glagolskih načina.

Kongruencija u rodu i broju (gramatička). Logička kongruencija u rodu i broju.

Struktura sintaksičkih jedinica (sintagma i rečenica; prosta rečenica; složena rečenica). Nepotpune rečenice.

Leksikologija

Osnovne karakteristike leksike standardnog jezika. Sinonimi, homonimi, antonimi.

Jezići u kontaktu.

Jezički kontakti i međujezički uticaji srpskog i jezika nacionalnih manjina u oblasti leksike, kalkiranje.

RAD NA TEKSTU

(10 tekstova u toku školske godine)

Radoje Domanović: Mrtvo more (odломак)

Ivo Andrić: Priča o kmetu Simanu (odломак)

Milorad Pavić: Predeo slikan čajem (odломак)

Danilo Kiš: Bašta, pepeo (odломак)

Petar Kočić: Kroz mećavu (odломак)

Aleksandar Tišma: Vere i zavere (odломак)

Rastko Petrović: Ljudi govore (po izboru)

Narodna pesma: Smrt vojvode Prijezde

Desanka Maksimović: Slovo o ljubavi (po izboru)

Aleksa Šantić: Moja otadžbina

Milan Rakić: Dolap

Narodna pesma: Ropstvo Janković Stojana

Koristiti i tekstove drugih žanrova u skladu sa tematikom.

Izbor iz savremene poezije i proze, naučno-popularne literature, omladinske štampe.

GOVORNO I PISMENO IZRAŽAVANJE

Razgovor o pročitanim tekstovima, o aktuelnim događajima u okviru predviđene tematike uz uključivanje više učenika u dijalog.

Rad na literarnom tekstu: reprodukovanje sadržine: analiza teme, mesta i vremena događaja, likova, opisa, ideje i dr., jezičko-stilska analiza.

Kraći prikaz samostalno pogledane bioskopske i pozorišne predstave.

Reportaža u vezi sa predviđenim temama.

Analiza kvaliteta izlaganja učenika.

Vodenje sastanka, diskusije.

Posle usmenog ovladavanja predviđenim oblicima izražavanja uvežbavati odgovarajuće oblike u pisanoj formi, kao i pisanje autobiografije, teza za diskusiju, rezimea saslušanog monologa.

Jedan pismeni zadatak u toku školske godine.

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA

Aktivno vladanje srpskim jezikom izuzetno je značajno za ostvarivanje ciljeva obrazovanja i vaspitanja, odnosno za postizanje njegovih opštih ishoda. U tom smislu, u celokupnom procesu obrazovanja i vaspitanja učenika čiji maternji jezik nije srpski, posebnu ulogu ima nastava srpskog kao nematernog jezika. Od uspešnosti ove nastave u velikoj meri zavisi sposobnost učenika da se uključe u širu društvenu zajednicu, njihova efikasna komunikacija s govornim predstavnicima većinskog jezika, motivacija za učenje i mogućnost daljeg školovanja, stručnog usavršavanja, zapošljavanja, kao i formiranje stava prema većinskom narodu i drugim narodima i njihovim kulturnim osobenostima. U nastavi srpskog kao nematernog jezika teži se postizanju aditivne dvojezičnosti, koja neposredno doprinosi razvoju i poštovanju jezičke i kulturne ravnopravnosti, tolerancije i uvažavanju različitosti.

Nastavni program srpskog kao nematernog jezika za srednju školu predstavlja produžetak programa osnovne škole i obezbeđuje kontinuitet nastave ovog predmeta. Stoga je neophodno da se nastavnik upozna sa sadržajem programa predmeta srpskog kao nematernog jezika sa osnovnom školom.

Koncepcija programa srpskog kao nematernog jezika zasniva se na sintezi relevantnih naučnih saznanja iz lingvistike, psiholingvistike, sociolingvistike, teorije komunikacije i drugih naučnih disciplina koje su u vezi sa učenjem jezika. Za uspešnu primenu ovog programa neophodno je da nastavnik bude upoznat sa savremenim pristupima i dostignućima i metodike nastave stranog jezika i metodike nastave maternog jezika.

S obzirom na to da je osnovni cilj nastave ovoga predmeta produktivno ovladavanje srpskim jezikom i osposobljavanje učenika za komunikaciju u svakodnevnim situacijama, organizacija ove nastave treba da se, prvenstveno, bazira na principima komunikativnog pristupa u usvajanju i učenju jezika. S tim u skladu, prioritet ima praktična upotreba jezika i ovladavanje funkcionalnim znanjima. Osim opštег registra elemenata srpskog jezika (leksičkog, gramatičkog i komunikativnog), potrebno je u nastavi uključiti i specifičnosti jezika struke (stručnu terminologiju, elemente funkcionalnog stila struke i specifične komunikativne jedinice) da bi se učenici osposobili za komunikaciju o temama u okvirima odabranog stručnog profila.

Program za srpski kao nematerni jezik raspoređen je u četiri osnovne oblasti: tematika, rad na tekstu, govorno i pismeno izražavanje i jezik. One se međusobno dopunjaju i prožimaju. Predviđene tematske oblasti, date u odeljku tematika, realizuju se i prilikom obrade tekstova iz lektire, na časovima govornog i pismenog izražavanja, a mogu biti uključene i na časovima jezika. Optimalno je da se ukupan fond časova ravnomerno rasporedi na časove rada na tekstu (18 - 22), govornog i pismenog izražavanja (18 - 22), jezika (18 - 22), ponavljanja, sistematizacije i provere znanja (5 - 10 časova).

U nastavi je potrebno adekvatnu pažnju posvetiti razvijanju sva četiri osnovna vida jezičke delatnosti: razumevanju govora, govorenju, čitanju i pisanju. Usmene delatnosti (razumevanje govora i govorenje), kao primarne i prisutne u svakom aktu jezičke delatnosti, treba da prethode pismenim delatnostima (čitanju i pisanju) i treba im posvetiti više vremena. Među kompleksnim jezičkim delatnostima najveći akcenat stavljaju se na osposobljavanje za dijalog, odnosno interakciju u kojoj se smenjuju iniciranje i reakcija u okviru komunikativnog čina.

Nastavu jezika (gramatike) treba organizovati kao sredstvo učenja upotrebe jezika, bez nefunkcionalnog učenja gramatičkih pravila i paradigm. Gramatičke elemente treba prezentovati i uvežbavati u kontekstu, u realnim govornim situacijama. Da bi se postigla očekivana jezička kompetencija, neophodno je organizovati različite tipove jezičkih vežbi usmerenih na stvaranje navika pravilne upotrebe gramatičkih kategorija. Kategorijama koje učenici nemaju u svom maternjem jeziku, ili koje predstavljaju razliku u odnosu na situaciju u njihovom jeziku, treba posvetiti više vežbi i više vremena. Učenike treba podstićati i na uočavanje sličnosti i razlika srpskog i maternog jezika, ali i širih, kulturnoških karakteristika, koje se odražavaju i u jeziku.

Štivo u nastavi srpskog kao nematernog jezika ima višestruku funkciju. Ono daje osnovu za razgovor o raznovrsnim temama kroz koji se uvežbava novo jezičko gradivo i nova leksika, čime se kultura izražavanja učenika podiže na viši nivo. Tekstovi su osnov i za upoznavanje kulture naroda koji govore ovim jezikom. Nastavnik ima mogućnost da pravi izbor u skladu sa potrebama, mogućnostima i interesovanjima učenika. Odabrani tekstovi treba da obuhvate celokupnu tematiku predviđenu programom. Pored autentičnih književnih tekstova, u nastavi treba da budu zastupljeni i tekstovi drugih funkcionalnih stilova (razgovorni, naučnopopularni, novinarski, administrativni...) da bi učenici stekli sposobnost razlikovanja i adekvatne primene odgovarajućih formi izražavanja. U skladu sa stručnim profilom, nastavnik treba da obezbedi i adekvatne tekstove s tematikom iz struke. Za potrebe obrade sadržaja iz gramatike treba predvideti i tekstove čija je osnovna svrha ilustrovanje pojedinačnih delova jezičkog sistema. Ti tekstovi mogu biti konstruisani ili autentični i moraju biti zasićeni jezičkom pojmom koja se uvežbava ili izučava.

U svakom segmentu nastave treba težiti tome da učenici budu aktivni i motivisani za rad. Ovome doprinosi pravilan odabir metoda i metodske postupaka, usklađenih s nastavnim sadržajem, temom, uzrastom, interesovanjima i predznanjima učenika. Učenike treba stavljati u situaciju da pitaju, zaključuju, otkrivaju, analiziraju, sistematizuju, odnosno treba ih podsticati na samostalnost u sticanju znanja i veština. Uloga nastavnika u nastavnom procesu i dalje je veoma bitna, ali je ona u većoj meri usmerena na pripremu, organizaciju nastavnog procesa i koordiniranje rada učenika. Pripremajući se za čas nastavnik osmišljava pristup gradivu, odabira i konstruiše vežbe u skladu sa ciljem i zadacima časa, opredeljuje se za primenu odgovarajućih nastavnih sredstava, priprema didaktički materijal. Raspoloživo vreme raspoređuje ekonomično i racionalno, vodeći računa o tome da teorijsku stranu obrade gradiva svede na meru koja obezbeđuje njegovu praktičnu primenu.

Veći deo vremena treba odvojiti za uvežbavanje predviđenih sadržaja putem raznovrsnih gramatičkih, leksičkih i komunikativnih vežbi, a potrebno je, periodično, organizovati i posebne časove obnavljanja i sistematizacije gradiva.

Nivo znanja učenika iz osnovne škole, u pogledu ovlaštanosti srpskim jezikom, veoma je različit. Zato nastava srpskog kao nematernog jezika ne može biti jednoobrazna i u njoj se moraju uvažavati različite mogućnosti i potrebe učenika različitih sredina i različitih maternih jezika. Ona mora obezbediti individualno napredovanje učenika u savladavanju jezičkih i komunikativnih veština, što podrazumeva dostizanje različitih nivoa ishoda zavisno od konkretnih mogućnosti. Ovo se postiže diferencijacijom i individualizacijom nastave putem različitih oblika rada, kao što su individualni, grupni, i rad u parovima. Ovakav pristup podrazumeva da se različitim učenicima mogu zadavati različita zaduženja i zadaci.

Domaći zadaci u nastavi ovog predmeta imaju značajnu ulogu jer omogućavaju učenicima više kontakta sa srpskim jezikom, što je naročito važno u homogenim sredinama gde srpski jezik nije prisutan u svakodnevnom životu. Cilj domaćih zadataka najčešće je uvežbavanje i utvrđivanje gradiva obrađenog na času, pogodni su za pismeno vežbanje usmeno obrađenog sadržaja, ali povremeno treba zadati i zadatak koji će biti priprema za obradu novog gradiva. Moguće je, i preporučljivo, da se individualizacija i diferencijacija ostvaruje i zadavanjem različitih domaćih zadataka različitim učenicima.

Nastavu nematernog jezika treba povezati sa nastavom jezika učenika, ali i sa svim drugim predmetima. Poseban značaj ima povezivanje sa stručnim predmetima. Uspostavljanje korelacije među predmetima i korišćenje iskustava i znanja koja su učenici stekli na maternjem jeziku doprinose ekonomičnosti i efikasnosti ove nastave. Učenike treba sistematski navikavati i na samostalno dolaženje do informacija, korišćenje gramatičkih priručnika, rečnika i drugih izvora.

Redovno praćenje i vrednovanje napredovanja učenika omogućava uvid u stepen usvojenosti gradiva i skreće pažnju na eventualne probleme i praznine u znanju. Na osnovu tih saznanja nastavnik usmerava dalji rad i planira nastavu. Oblici proveravanja i ocenjivanja učeničkih postignuća zavise od prirode gradiva na koje je usmereno. S obzirom na komunikativnu usmerenost nastave ovog predmeta, proveravanje i ocenjivanje znanja, umenja i navika ne sme da se svede na testove i pismene zadatke. Akcenat mora biti stavljen na govornu delatnost pri čemu se ne smiju zanemariti ni receptivne delatnosti (razumevanjegovora i razumevanje pročitanog teksta). Učenike treba osposobljavati i za objektivno vrednovanje sopstvenog rada i rada drugih učenika. Ocena treba da bude odraz stečenih znanja, sposobnosti i formiranih navika, ali i aktivnosti i zalaganja učenika. Objektivno i realno ocenjivanje ima značajnu vaspitnu i podsticajnu ulogu i doprinosi ostvarivanju kako ciljeva nastave ovog predmeta, tako i opštih ciljeva obrazovanja i vaspitanja.

STRANI JEZIK

Prvi razred

Naziv predmeta:	STRANI JEZIK
Godišnji fond časova:	68
Razred:	prvi

Ciljevi predmeta: - Razvijanje saznanjnih i intelektualnih sposobnosti i sticanje pozitivnog odnosa prema drugim kulturama uz uvažavanje različitosti i usvajanje znanja i umenja potrebnih u komunikaciji na stranom jeziku u usmenom i pisanim obliku, kako u svakodnevnom životu tako i u poslovnom okruženju.

CILJ	ISHODI NA KRAJU PRVOG RAZREDA Učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENE TEME OPŠTE I STRUČNE I GRAMATIČKI SADRŽAJI (80% + 20%)	KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
SLUŠANJE Osnopovanje učenika za razumevanje usmenog govora	<ul style="list-style-type: none"> • razume rečenice, pitanja i uputstva iz svakodnevnog govora (kratka uputstva izgovorena sporo i razgovorno) • razume opšti sadržaj kraćih, prilagođenih tekstova (računajući i stručne) posle nekoliko slušanja ili uz pomoć vizuelnih efekata (na uputstvima, formularama, oznakama, etiketama)	<ul style="list-style-type: none"> • Svakodnevni život (organizacija vremena, poslova, slobodno vreme) • Hrana i zdravlje (navike u ishrani, karakteristična jela i pića u zemljama sveta) • Poznati gradovi i njihove znamenitosti • Sportovi i poznata sportska takmičenja • Život i dela slavnih ljudi XX veka (iz sveta nauke i kulture) • Mediji (štampa, televizija) • Interesantne životne priče i događaji	<ul style="list-style-type: none"> Predstavljanje sebe i drugih • Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima) • Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva	Komunikativna nastava stranih jezika podrazumeva poimanje jezika kao sredstva komunikacije; insistira na upotrebi ciljnog jezika u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike; prepostavlja primenu tzv. <i>Teacher talk</i> , odn. prilagođavanje govorne delatnosti nastavnika interesovanjima i znanjima učenika; insistira na komunikativnom aspektu upotrebe jezika, odn. na značenju jezičke poruke, a ne toliko na gramatičkoj preciznosti iskaza; prepostavlja da se znanja učenika

	<ul style="list-style-type: none"> • razume brojeve (cene, račune, tačno vreme) 	<ul style="list-style-type: none"> • Svet kompjutera (rasprostranjenost i primena) <p>STRUČNE TEME</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zanimanja, opisi poslova i zaduženja u domenu ugostiteljstva • Vrste ugostiteljskih objekata i opisi usluga u ugostiteljstvu • Pribor i oprema za rad u ugostiteljskom objektu • Vrste namirnica, jela i poslastica • Hrana po regijama, odlike nacionalnih kuhinja i običaja u ishrani. • Način serviranja hrane i poslastica • Mere održavanja higijene i kvaliteta • Čitanje, praćenje i vođenje propisane dokumentacije u domenu struke 	<p>itd.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Davanje jednostavnih uputstava i komandi • Izražavanje molbi i zahvalnosti • Izražavanje izvinjenja • Izražavanje potvrde i negiranje • Izražavanje dopadanja i nedopadanja • Izražavanje fizičkih senzacija i potreba • Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa • Davanje i traženje informacija i obaveštenja • Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta • Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu • Izražavanje pripadanja i posedovanja • Skretanje pažnje • Traženje mišljenja i izražavanje • Slaganja i neslaganja • Traženje i davanje dozvole • Iskazivanje čestitki • Iskazivanje preporuke • Izražavanje hitnosti i obaveznosti • Iskazivanje sumnje i nesigurnosti 	<p>mere precizno definisanim relativnim, a ne toliko apsolutnim kriterijumima tačnosti.</p> <p>Jedan od ključnih elemenata komunikativne nastave je i socijalna interakcija kroz rad u učionici. Ona se bazira na grupnom ili individualnom rešavanju problema, potrazi za informacijama i manje ili više kompleksnim zadacima. U tim zadacima uvek su jasno određeni kontekst, procedura i cilj, čime se unapređuje kvantitet jezičkog materijala koji je neophodan uslov za bilo koje učenje jezika.</p> <p>Takožvana komunikativno-interaktivna paradigma u nastavi stranih jezika, između ostalog, uključuje i sledeće komponente:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno učestvovanje u društvenom činu • poimanje nastavnog programa kao dinamične, zajednički pripremljene i ažurirane liste zadataka i aktivnosti • nastavnik je tu da omogući pristup i prihvatanje novih ideja • učenici se tretiraju kao odgovorni, kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu • udžbenici su samo jedan od resursa; osim njih preporučuje se i primena drugih izvora informacija i didaktičkih materijala, pogotovo kad je reč o stručnim temama • učionica postaje prostor koji je moguće restrukturirati iz dana u dan
ČITANJE Ospoznavanje učenika za razumevanje pročitanih tekstova	<ul style="list-style-type: none"> • u nepoznatom tekstu prepoznaće poznate reči, izraze i rečenice (npr. u oglasima, na plakatima) • razume opšti sadržaj i smisao kraćih tekstova (saopštenja, formulara sa podacima o nekoj osobi, osnovne komande na mašinama/kompjuteru, deklaracije o proizvodima, uputstva za upotrebu i primenu) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vrste namirnica, jela i poslastica • Hrana po regijama, odlike nacionalnih kuhinja i običaja u ishrani. • Način serviranja hrane i poslastica • Mere održavanja higijene i kvaliteta • Čitanje, praćenje i vođenje propisane dokumentacije u domenu struke 	<ul style="list-style-type: none"> • Davanje jednostavnih uputstava i komandi • Izražavanje molbi i zahvalnosti • Izražavanje izvinjenja • Izražavanje potvrde i negiranje • Izražavanje dopadanja i nedopadanja • Izražavanje fizičkih senzacija i potreba • Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa • Davanje i traženje informacija i obaveštenja • Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta • Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu • Izražavanje pripadanja i posedovanja • Skretanje pažnje • Traženje mišljenja i izražavanje • Slaganja i neslaganja • Traženje i davanje dozvole • Iskazivanje čestitki • Iskazivanje preporuke • Izražavanje hitnosti i obaveznosti • Iskazivanje sumnje i nesigurnosti 	<p>Važan cilj u učenju stranog jezika u srednjim stručnim školama je ovlađavanje jezikom struke, i to u onolikoj meri koja je neophodna da se jezik koristi radi informisanosti i ospozobljenosti za jednostavnu komunikaciju u usmenom i pisanim obliku na stranom jeziku. Taj segment nastave stranog jezika koji se progresivno uvećava od 20 do 50% tokom četvorogodišnjeg obrazovanja mora da bude jasno definisan i u skladu sa ishodima vezanim za kvalifikacije struke.</p> <p>Neophodno je da stručna tematika koja se obrađuje na stranom jeziku prati ishode pojedinih stručnih predmeta i bude u korelaciji sa njima. Realizacija nastave jezika struke se mnogo više ogleda u razvijanju receptivnih veština nego produktivnih jer je svrha učenja stranog jezika, u prvoj liniji, usmerena na to da se učenici ospozobe da prate određenu stručnu literaturu u cilju informisanja, praćenja inovacija i dostignuća u oblasti struke, usavršavanja i napredovanja.</p> <p>Stoga je spektar tekstova koji se preporučuju veliki: šematski prikazi, uputstva o primeni aparata, instrumenata ili pak materijala, hemikalija, recepti,</p>
GOVOR Ospoznavanje učenika za kratko monološko izlaganje na stranom jeziku	<ul style="list-style-type: none"> • upotrebljava jednostavne izraze i rečenice da bi predstavio svakodnevne, sebi bliske ličnosti, aktivnosti, situacije i događaje 	<p>ENGLESKI JEZIK</p> <p>I. REČENICA</p> <p>Obnoviti rečenični model obuhvaćene programom za osnovnu školu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Red reči u rečenici. Mesto priloga i priloških odredbi. - <i>Tag questions</i> - Indirektni govor a) izjave - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) b) molbe, zahtevi, naredbe v) pitanja sa promenom reda reči - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) <p>- Yes/No pitanja</p> <p>- "WH" pitanja</p> <p>- Direktna i indirektna pitanja</p> <p>II. IMENIČKA GRUPA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Član <ul style="list-style-type: none"> - Obnoviti upotrebu određenog i neodređenog člana - Nulti član uz gradivne i apstraktne imenice 2. Imenice <ul style="list-style-type: none"> - Množina imenica - obnoviti - Izražavanje pripadanja i svojine - saksonski genitiv - Brojive i nebrojive imenice 3. Zamenički oblici <ul style="list-style-type: none"> a) Zamenice <ul style="list-style-type: none"> - Lične zamenice u funkciji subjekta i objekta - Pokazne zamenice - Odnosne zamenice b) determinatori <ul style="list-style-type: none"> - Pokazni determinatori - Neodređeni determinatori - Prisvojni determinatori 		
PISANJE Ospoznavanje učenika za pisanje kraćih tekstova različitog sadržaja	<ul style="list-style-type: none"> • sastavlja kratak tekst (mejl, pismo) o odgovarajućoj temi • piše kratke poruke relevantne za posao (mesto i termini sastanka) • piše kraći tekst o sebi i svom okruženju • popunjava formular gde se traže opširniji lični i poslovni podaci 			
INTERAKCIJA Ospoznavanje učenika za učešće u dijalogu na stranom jeziku i razmenu kraćih pisanih poruka	<ul style="list-style-type: none"> • na jednostavan način se sporazumeva sa sagovornikom koji govorи sporo i razgovorno • postavlja jednostavna pitanja u vezi sa poznatim temama iz života i struke kao i da usmeno ili pismeno odgovara na ista (brojevi, podaci o količinama, vreme, datum) • napiše kratko lično pismo, poruku, razglednicu, čestitku 			
MEDIJACIJA Ospoznavanje učenika da prevodi, sažima i prepičava sadržaj kraćih usmenih i pisanih tekstova	<ul style="list-style-type: none"> • na jednostavan način sažme i prepiča sadržaj kraćih tekstova 			
MEDIJSKA PISMENOST Ospoznavanje učenika da koriste	<ul style="list-style-type: none"> • koristi sadržaje medijske produkcije namenjene učenju stranih jezika (štampani mediji, audio/video zapisi, kompakt disk, 			

medije kao izvore informacija i razvijaju kritičko mišljenje u vezi sa njima	internet itd.)	<p>4. Pridevi - Obnoviti komparaciju prideva - <i>too/not...enough/not as...(as)/...than</i></p> <p>5. Brojevi - Obnoviti proste i redne brojeve</p> <p>6. Kvanitifikatori</p> <p>III GLAGOLSKA GRUPA</p> <p>1. Glagoli - Obnoviti glagolske oblike predviđene programom za osnovnu školu - Modalni glagoli: <i>may, can, must</i> - Pasivne konstrukcije - sadašnje vreme/prošlo - <i>the Simple present/past</i> (prošlo vreme receptivno) - <i>going to</i> i trajni prezent za planove i namere, <i>going to</i> i <i>will</i> (za buduća predviđanja) - <i>used to</i></p> <p>2. Prilozi, izvođenje priloga i upotreba, prilozi verovatnoće sa <i>may, might</i> i <i>will</i></p> <p>3. Predlozi, najčešći predlozi za orientaciju u vremenu i prostoru.</p> <p>4. Kondicionalni prvi</p>	<p>ITALIJANSKI JEZIK</p> <p>Morfosintakksički i fonetski sadržaji</p> <p>Član Određeni i neodređeni član. Osnovna upotreba. Član spojen s predlozima: <i>di, a, da, in, su</i> i <i>con</i>. Određeni član uz osnovne i redne brojeve.</p> <p>Imenica Rod imenica. Pravilna množina imenica. Množina imenica na: <i>-co, -go, -ca, -ga</i>. Najčešći primjeri nepravilne množine: imenice koje se završavaju na konsonant (<i>il bar, i bar</i>), imenice koje se završavaju na naglašeni vokal (<i>la città, le città</i>), skraćene imenice (<i>la foto, le foto</i>), jednosložne imenice (<i>il re, i re</i>), imenice koje se završavaju na i (<i>la tesi, le tesi</i>).</p> <p>Zamenice Lične zamenice u službi subjekta (<i>io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro</i>). Naglašene lične zamenice u službi objekta (<i>me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro</i>) Prisvojne zamenice (<i>mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro</i>). Pokazne zamenice (<i>questo, quello</i>). Upitne zamenice (<i>chi? i che?/ che cosa?</i>). Neodređene zamenice (<i>ognuno i qualcuno</i>).</p> <p>Pridevi Opisni pridevi, slaganje prideva i imenice u rodu i broju. Opisni pridevi <i>buono</i> i <i>bello</i>; neodređeni pridevi <i>tutto</i>. Pridevi na - <i>co</i> (<i>bianco, simpatico</i>), -<i>go</i> (<i>largo, analogo</i>) Prisvojni pridevi: <i>mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro</i>. Upotreba člana uz prisvojne prideve.</p>	<p>deklaracije, kraći stručni tekstovi čiji je sadržaj relevantan za tematske sadržaje stručnih predmeta, izveštaji, katalogi, programi sajamskih aktivnosti i sl. Veoma je bitno u radu sa takvim tekstovima odrediti dobru didaktičku podršku. Dobro osmišljeni nalozi upućuju na to da određene tekstove, u zavisnosti od težine i važnosti informacija koje oni nose, treba razumeti globalno, selektivno ili pak detaljno. Produktivne veštine treba ograničiti na strogo funkcionalnu primenu realnu za zahteve struke. To podrazumeva pisanje kratkih poruka, mejlova u okviru poslovne komunikacije, popunjavanje formulara, računa i dr. administrativnih papira (poružbenice, reklamacije, zahtevi, molbe) i vođenje usmene komunikacije koja omogućava sporazumevanje na osnovnom nivou bilo u direktnom kontaktu sa sagovornikom ili u telefonskom razgovoru.</p> <p>Predviđen je po jedan pismeni zadatak u svakom polugodištu.</p>
ZNANJE O JEZIKU	• prepoznaje i pravilno koristi osnovne fonološke (intonacija, prozodija, ritam) i morfosintakksičke kategorije(imenički i glagolski nastavci, osnovni red reči)	<p>III GLAGOLSKA GRUPA</p> <p>1. Glagoli - Obnoviti glagolske oblike predviđene programom za osnovnu školu - Modalni glagoli: <i>may, can, must</i> - Pasivne konstrukcije - sadašnje vreme/prošlo - <i>the Simple present/past</i> (prošlo vreme receptivno) - <i>going to</i> i trajni prezent za planove i namere, <i>going to</i> i <i>will</i> (za buduća predviđanja) - <i>used to</i></p> <p>2. Prilozi, izvođenje priloga i upotreba, prilozi verovatnoće sa <i>may, might</i> i <i>will</i></p> <p>3. Predlozi, najčešći predlozi za orientaciju u vremenu i prostoru.</p> <p>4. Kondicionalni prvi</p>		

	<p>Morfološke odlike prideva <i>questo, quello, bello</i> i <i>buono</i>. Neodređeni pridevi <i>ogni</i> i <i>qualche</i>. Naziv boja, morfološke osobenosti prideva <i>viola, rosa, blu, arancione</i>. Brojevi: osnovni brojevi, redni brojevi. Upotreba osnovnih i rednih brojeva pri označavanju datuma.</p> <p>Glagol Sadašnje vreme (<i>Indicativo Presente</i>) glagola sve tri konjugacije. Sadašnje vreme nepravilnih glagola: <i>essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere</i>. Sadašnje vreme modalnih glagola <i>volere, dovere, potere, sapere</i>. Upotreba glagola <i>piacere</i>. Particip prošli i prošlo svršeno vreme <i>Passato prossimo</i>: prelaznih i neprelaznih glagola; nepravilnih glagola. Buduće vreme (<i>Futuro semplice</i>) glagola s pravilnim i nepravilnim osnovama. Predbuduće vreme (<i>Futuro anteriore</i>).</p> <p>Prilozi Vrste priloga: za način, mesto i vreme Priloške rečce <i>ci</i> i <i>vu</i>.</p> <p>Predlozi Prosti predlozi <i>du, a, da, in, con, su, per, tra, fra</i> i njihova osnovna upotreba. Predlozi <i>dentro, fuori, sotto, sopra, davanti, dietro</i>.</p> <p>Sintaksa Prosta rečenica: potvrDNA, upitna, odrična. <i>Tu sei utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano?</i> Složena rečenica: <i>Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scrivere e giocare con i miei nipoti.</i> Red reči u rečenici. Mesto priloga i priloških odredbi. <i>Nel libretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu.</i></p> <p>Leksikografija Struktura i korišćenje dvojezičnih rečnika. Učeniku treba pokazati i stalno ga podsticati na posedovanje, upotrebu i pravilno korišćenje rečnika (dvojezičnog i, kasnije, jednojezičnog), dati osnovne podatke o rečničkoj literaturi odgovarajućeg kvaliteta. Podsticati ga na kontakt sapisanom literaturom, elektronskim sadržajima i sl.</p> <p style="text-align: center;">NEMAČKI JEZIK</p> <p>Imenice Usvajanje roda, broja i padeža imenica uz pomoć determinativa i nastavaka. Nominativ, genitiv, dativ i akuzativ jednine i množine sa odgovarajućim predlozima i bez njih. Saksonski genitiv.</p> <p>Determinativi</p>	
--	---	--

	<p>Usvajanje determinativa kao odrednice roda, broja i padeža imenica (određeni neodređeni, pokazni, prisvojni, kvalifikativni, neodređeni)</p> <p>Zamenice Lične zamenice u nominativu, dativu i akuzativu jednine i množine. Prisvojne i pokazne zamenice kao determinativi uz imenicu. Deklinacija neodređene zamenice <i>jemand, niemand, etwas, nichts</i></p> <p>Pridevi Pridevi u sastavu imenskog predikata i u atributivnoj funkciji (više receptivno nego produktivno). Poređenje prideva, opisna komparacija sa <i>ebenso....wie, nicht so....wie</i></p> <p>Brojevi Osnovni i redni brojevi</p> <p>Predlozi Predlozi sa genitivom, dativom, akuzativom, dativom i akuzativnom</p> <p>Glagoli Prezent i futur jakih, slabih, pomoćnih, refleksivnih, složenih i modalnih glagola. Perfekt i preterit najfrekventnijih glagola</p> <p>Rečenice Nezavisno složene rečenice (<i>und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem</i>) Zavisno složene - uzočne (<i>weil</i>), vremenske (<i>wenn, als, während, bis</i>), koncesivne (<i>obwohl</i>), relativne.</p> <p style="text-align: center;">RUSKI JEZIK</p> <p>Rečenica Odnos rečenica u složenoj rečenici: nezavisno složene i zavisno složene rečenice. Upravni i neupravni govor.</p> <p>Imenice Varijante padežnih nastavaka: lokativ jednine na <i>-у</i>; <i>о береге/на берегу, о лесе/в лесу, о крае/на краю</i>; nominativ množine na <i>-а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане</i>. Imenice kojima se označavaju profesije ljudi, njihova nacionalna i teritorijalna pripadnost. Promena imenica na: <i>-ия, -ие, -мя</i>. Imenice <i>pluralia tantum</i> (receptivno). Obnavljanje i sistematizacija osnovnih imeničkih promena.</p> <p>Zamenice Obnavljanje i sistematizacija zamenica obrađenih u osnovnoj školi: lične, upitne (<i>кто, что, какой, какое, какие</i>). Odrične zamenice: <i>никто, ничто, никакой, ничей, и неодреđene zamenice: кто-то, кто-нибудь, некорый, несколько</i> obrađivati kao leksiku.</p>	
--	---	--

	<p>Pridevi Promena prideva Poređenje prideva tipa: <i>страший, младаший</i>; прост облик суперлатива: <i>ближайший, простейший, худиший</i>. Rekcija prideva: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika (<i>больной чем, готовый к чему, способный к чему</i> i sl).</p> <p>Brojevi Principi promena osnovnih brojeva: 1, 2, 3, 4, 5 - 20 i 30, 40, 90, 100 (ostale brojeve obraditi kao leksiku), njihova upotreba u najčešćim strukturama za iskazivanje vremena s predlozima: <i>с - до, с - по, от - до, к</i> idr. Iskazivanje vremena po satu u razgovornom službenom stilu.</p> <p>Glagoli Najčešće alternacije osnove u prezentu i prostom i budućem vremenu. Tvorbsvida pomoću prefiksa, sufiksa i osnove. Glagoli kretanja: kretanje u određenom pravcu, neodređeno kretanje i kretanje jednom u oba pravca: aktiviranje do sada ne obrađenih glagola kretanja (<i>идти - ходить, ехать - ездить, бегать - бежать, плыть - плавать, лететь - летать, нести - носить, вести - водить, везти - возить</i>). Rekcija glagola: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika (<i>благодарить кого за что, пожертвовать кем - чем, напоминать о ком</i> i sl).</p> <p>Prilozi Prilozi i priloške odredbe za mesto, vreme, način i količinu. Poređenje priloga.</p> <p>Predlozi Najfrekventniji predlozi čija se upotreba razlikuje u odnosu na maternji jezik (<i>для</i> s genitivom, <i>из-за</i> s genitivom u odredbi odvajanja od mesta i uzroka, <i>из-под</i> s genitivom u odredbi odvajanja od mesta, <i>к</i> s dativom u vremenskoj odredbi, <i>по</i> s dativom u atributskoj, prostornoj i uzročnoj odredbi i sl).</p> <p>Veznici Najfrekventniji prosti veznici u nezavisno složenim i zavisno složenim rečenicama (<i>а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как</i> i sl).</p> <p>Rečenični modeli</p> <p>Subjekatsko - predikatski odnosi Rečenice sa imenskim predikatom 1) kopule: <i>быть, стать, являться</i> <i>Его отец был врачом, а он станет инженером.</i> <i>Это утверждение является спорным.</i> 2) odsustvo kopule <i>Его брат токарь по металлу.</i> <i>Она сегодня весёлая.</i></p>	
--	---	--

	<p>Он сильнее всех. Objekatski odnosi 1) direktnim objektom <i>Мы купили новый учебник.</i> Я не получил ответа. 2) indirektnim objektom <i>Он их поблагодарил за помощь.</i> Эта фотография напоминает о прошлом. 3) Zavisnom rečenicom <i>Брат в письме сообщает, что он летом приедет к нам.</i></p> <p>Vremenski odnosi Rečenice s odredbom 1) izražene prilogom <i>Я пришёл раньше тебя.</i> 2) izražene zavisnim padežom <i>Они вернулись к вечеру (к трём часам).</i> <i>Я сидела работал с пяти до семи часов.</i></p> <p>Načinski odnosi Rečenice sa odredbom izraženom prilogom <i>Он хорошо говорит по-русски.</i> <i>Он пишет более красиво, чем ты.</i> <i>Она поёт красивее всех.</i></p> <p>Uzročni odnosi Rečenice sa odredbom izraženom zavisnim padežom. <i>Он не приехал в срок по болезни.</i></p> <p>Atributivni odnosi Rečenice s atributom 1) u superlativu <i>А. С. Пушкин является величайшим русским поэтом.</i> 2) u zavisnom padežu <i>Я забыл тетрадь по русскому языку.</i></p> <p style="text-align: center;">FRANCUSKI JEZIK</p> <p>Pasivne konstrukcije <i>est + participij perfekta</i></p> <p>Finalne rečenice sa upotrebom <i>pour + inf.</i></p> <p>Pitanja: <i>Qui est-ce qui/que</i> <i>Qu'est-ce qui/que</i> <i>Que;</i></p> <p>Indirektna pitanja</p> <p>Negacija <i>pas du tout, non plus, personne</i></p> <p>Kazivanje pretpostavke <i>si + imperfekt/kondicional</i></p> <p>Kazivanje vremena <i>avant de, quand</i></p> <p>Kazivanje želje, volje, namere a) subjunktivom b) infinitivom</p> <p>Određbe za vreme - dani u nedelji, <i>prochain/dernier; il y a/dans;</i></p>	
--	--	--

	<p><i>pendant/depuis;</i> Poredenje prideva Odredbe za način Izrazi za meru i količinu <i>une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... i sl.</i> Slaganje vremena - samo sa indikativom, i to: <i>présent - présent</i> (istovremena radnja); <i>présent - passé composé</i> (pre); <i>présent - futur</i> (posle)</p> <p>Imenička grupa Slaganje determinanata i imenica u rodu i broju; razlike u izgovoru (gde postoje) i razlikovanje nastavaka u tekstu. <i>les déterminants interrogatifs - exclamatifs - relatifs; les déterminants indéfinis</i> Nastavci imenica i prideva teur/trice; <i>al/aux, all/aux</i> i neki izuzeci na <i>-s</i>, ou <i>-s/x</i></p> <p>Glagolska grupa Subjunktiv prezenta - objasniti princip tvorbe, a primenjivati samo u datim rečeničnim modelima.</p> <p>Slaganje participa perfekta sa subjektom</p> <p>Španski jezik Slaganje determinativa i imenice u rodu i broju, apokopiranje prideva uz imenicu, neodređeni determinativi (<i>alguna, ninguno, todo, cualquiera</i>) u različitim značenjima. <i>Tráeme algún libro de García Márquez.</i> <i>Todas las mañanas, todo el mundo...</i> <i>Un muchacho cualquiera...</i> Morfeme tipične za muški i ženski rod imenica i prideva <i>muchacho/muchacha</i> <i>actor/actriz</i> <i>trabajador/trabajadora</i> <i>generoso/generosa</i> kao i imenice i pridevi koji nemaju morfološku oznaku roda, <i>violínista, cantante, interesante, verde...</i></p> <p>Glagolska grupa Oblici indikativa: sva glagolska vremena savladana u osnovnoj školi primenjivati i prepoznavati u tekstu/govoru.</p> <p>Pitanja sa upitnim rečima: <i>Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.</i></p> <p>Indirektna pitanja <i>¿ Sabes si ha llegado ?</i> <i>Pregúntale si ha cogido la tarjeta.</i> <i>Yo te pregunto que has comprado.</i></p> <p>Negacija <i>Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.</i> <i>¿ Ha venido alguien? - No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.</i> <i>No me gusta esta película. - A mí tampoco.</i></p> <p>Hipotetičke rečenice (prvi tip)</p>	
--	---	--

	<p><i>Si me visitas el verano que viene, te llevare a la playa.</i></p> <p>Promena značenja pridava u zavisnosti od pozicije uz imenicu</p> <p><i>Un hombre grande / Un gran hombre.</i></p> <p>Kazivanje vremena i odredbe za vreme</p> <p>Dani u nedelji, <i>mañana</i>, ayer, <i>pasado/próximo</i>, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace..., dentro de...</p> <p><i>Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.</i></p> <p><i>¿ Cuándo lo viste? Lo vi cuando regresé de viaje. El lunes que viene, El domingo pasado, Salió hacetreinta minutos... regresa dentro de una hora...</i></p> <p>Poređenje</p> <p>Más que, menos que, el/la más, tan...como,</p> <p>Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.</p> <p>Odredbe za način</p> <p>Prilozi na -mente i priloške konstrukcije</p> <p><i>Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.</i></p> <p>Izrazi za meru i količinu</p> <p><i>Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos...</i></p> <p><i>¿ Cuántos estudiantes han visto este programa? - Más o menos, treinta.</i></p> <p>Složene rečenice sa infinitivom (sa modalnim glagolima i finalne rečenice)</p> <p><i>Quiero viajar.</i></p> <p><i>Lo hago para satisfacerte.</i></p> <p>Ortografija</p> <p>Interpunkcija - osnovna pravila (sa akcentom na oblike koji ne postoje u srpskom jeziku).</p> <p>Pisanje velikog slova.</p>		
--	--	--	--

Drugi razred

Naziv predmeta:	STRANI JEZIK
Godišnji fond časova:	64
Razred:	drugi

CILJ	ISHODI NA KRAJU DRUGOG RAZREDA	PREPORUČENE TEME OPŠTE I STRUČNE I GRAMATIČKI SADRŽAJI (80% + 20%)	KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
	Učenik će biti u stanju da:			

SLUŠANJE Ospozivljavanje učenika za razumevanje usmenog govora	<ul style="list-style-type: none"> razume kraće iskaze koji sadrže frekventne reči i strukture (informacije o ličnostima, poslu, porodici, kupovini, školi, bližem okruženju) razume najbitnije informacije u kratkim i jednostavnim obaveštenjima (preko razglosa, na ulici, na šalteru) i pravilno ih koristi 	<ul style="list-style-type: none"> Svakodnevni život (komunikacija među mladima, generacijski konflikti i načini prevazilaženja, međuvršnjačka podrška) Obrazovanje (obrazovanje u zemljama čiji se jezik uči, školovanje koje priprema za studije ili svet rada, obrazovanje za sve) Poznati regioni u zemljama čiji se jezik uči, njihova obeležja Kulturalni život (manifestacije koje mlađi rado posećuju u zemljama i zemljama čiji se jezik uči, međunarodni projekti i učešće na njima) 	<ol style="list-style-type: none"> Predstavljanje sebe i drugih Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima) Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.) Davanje jednostavnih uputstava i komandi Izražavanje molbi i zahvalnosti Izražavanje izvinjenja Izražavanje potvrde i negiranje Izražavanje dopadanja i nedopadanja Izražavanje fizičkih senzacija i potreba Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa Davanje i traženje informacija i obaveštenja Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu Izražavanje pripadanja i posedovanja Skretanje pažnje Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja Traženje i davanje dozvole Iskazivanje čestitki Iskazivanje preporuke Izražavanje 	<p>Komunikativna nastava stranih jezika podrazumeva poimanje jezika kao sredstva komunikacije; insistira na upotrebi ciljnog jezika u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike; prepostavlja primenu tzv. <i>Teacher talk</i>, odn. prilagođavanje govorne delatnosti nastavnika interesovanjima i znanjima učenika; insistira na komunikativnom aspektu upotrebe jezika, odn. na značenju jezičke poruke, a ne toliko na gramatičnoj preciznosti iskaza; prepostavlja da se znanja učenika mere precizno definisanim relativnim, a ne toliko apsolutnim kriterijumima tačnosti.</p> <p>Jedan od ključnih elemenata komunikativne nastave je i socijalna interakcija kroz rad u učionici. Ona se bazira na grupnom ili individualnom rešavanju problema, potrazi za informacijama i manje ili više kompleksnim zadacima. U tim zadacima uvek su jasno određeni kontekst, procedura i cilj, čime se unapređuje kvantitet jezičkog materijala koji je neophodan uslov za bilo koje učenje jezika.</p> <p>Takozvana komunikativno interaktivna paradigma u nastavi stranih jezika, između ostalog, uključuje i sledeće komponente:</p> <ul style="list-style-type: none"> usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno učestvovanje u društvenom činu poimanje nastavnog programa kao dinamične, zajednički pripremljene i ažurirane liste zadataka i aktivnosti nastavnik je tu da omogući pristup i prihvatanje novih ideja učenici se tretiraju kao odgovorni, kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu udžbenici su samo jedan od resursa; osim njih preporučuje se i primena drugih izvora informacija i didaktičkih materijala, pogotovo kad je reč o stručnim temama učionica postaje prostor koji je moguće restrukturirati iz dana u dan
ČITANJE Ospozivljavanje učenika za razumevanje pročitanih tekstova	<ul style="list-style-type: none"> čita i razume različite vrste kratkih i prilagođenih tekstova (jednostavnija lična / poslovna pisma, pozivnice, termini, prospekti, uputstva, oglasi) prepoznajući osnovna značenja i relevantne detalje otkriva značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta i /ili pomoću rečnika uoči predvidljive informacije (kad, gde, ko, koliko, zašto) u svakodnevnim tekstovima (reklame, oglasi, jelovnici, prospekti) kao i jednostavnijim stručnim tekstovima (formulari, šeme, izveštaji) 	<ul style="list-style-type: none"> Zanimanja, opisi poslova i zaduženja u domenu ugostiteljstva Vrste ugostiteljskih objekata i opisi usluga u ugostiteljstvu Pribor i oprema za rad u ugostiteljskom objektu Vrste namirnica, jela i poslastica HRana po regijama, odlike nacionalnih kuhinja i običaja u ishrani. Način serviranja hrane i poslastica Mere održavanja higijene i kvaliteta Čitanje, praćenje i vođenje propisane dokumentacije u domenu struke Poslovna komunikacija u pismenom i usmenom obliku na stranom jeziku (telefoniranje, ugovaranje sastanaka, potvrđivanje ili odbijanje rezervacije ili porudžbine, reklamacije i dr.) 	<ol style="list-style-type: none"> STRUČNE TEME Zanimanja, opisi poslova i zaduženja u domenu ugostiteljstva Vrste ugostiteljskih objekata i opisi usluga u ugostiteljstvu Pribor i oprema za rad u ugostiteljskom objektu Vrste namirnica, jela i poslastica HRana po regijama, odlike nacionalnih kuhinja i običaja u ishrani. Način serviranja hrane i poslastica Mere održavanja higijene i kvaliteta Čitanje, praćenje i vođenje propisane dokumentacije u domenu struke Poslovna komunikacija u pismenom i usmenom obliku na stranom jeziku (telefoniranje, ugovaranje sastanaka, potvrđivanje ili odbijanje rezervacije ili porudžbine, reklamacije i dr.) 	<p>Jedan od ključnih elemenata komunikativne nastave je i socijalna interakcija kroz rad u učionici. Ona se bazira na grupnom ili individualnom rešavanju problema, potrazi za informacijama i manje ili više kompleksnim zadacima. U tim zadacima uvek su jasno određeni kontekst, procedura i cilj, čime se unapređuje kvantitet jezičkog materijala koji je neophodan uslov za bilo koje učenje jezika.</p> <p>Takozvana komunikativno interaktivna paradigma u nastavi stranih jezika, između ostalog, uključuje i sledeće komponente:</p> <ul style="list-style-type: none"> usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno učestvovanje u društvenom činu poimanje nastavnog programa kao dinamične, zajednički pripremljene i ažurirane liste zadataka i aktivnosti nastavnik je tu da omogući pristup i prihvatanje novih ideja učenici se tretiraju kao odgovorni, kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu udžbenici su samo jedan od resursa; osim njih preporučuje se i primena drugih izvora informacija i didaktičkih materijala, pogotovo kad je reč o stručnim temama učionica postaje prostor koji je moguće restrukturirati iz dana u dan
GOVOR Ospozivljavanje učenika za kratko monološko izlaganje i za učešće u dijalogu na stranom jeziku	<ul style="list-style-type: none"> opisuje situacije, priča o događajima i argumentuje stavove koristeći jednostavne izraze i rečenice vodi jednostavne razgovore (telefonira), daje informacije i uputstva, ugovara terminе reaguje učito na pitanja, zahteve, pozive, izvinjenja sagovornika 	<ul style="list-style-type: none"> izjavе - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) b) molbe, zahtevi, naredbe v) pitanja sa promenom reda reči - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) 	<ol style="list-style-type: none"> ENGLESKI JEZIK I. REČENICA Obnoviti rečenične model obuhvaćene programom za osnovnu školu. - Red reči u rečenici. Mesto priloga i priloških odredbi. - <i>Tag questions</i> - Indirektni govor a) izjave - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) b) molbe, zahtevi, naredbe v) pitanja sa promenom reda reči - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) 	<p>I. REČENICA</p> <p>Obnoviti rečenične model obuhvaćene programom za osnovnu školu.</p> <p>- Red reči u rečenici. Mesto priloga i priloških odredbi.</p> <p>- <i>Tag questions</i></p> <p>- Indirektni govor</p> <p>a) izjave - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena)</p> <p>b) molbe, zahtevi, naredbe</p> <p>v) pitanja sa promenom reda reči - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena)</p>
PISANJE	<ul style="list-style-type: none"> sastavlja kraći tekst (mejl, pismo) u određene lične i poslovne svrhe (obaveštenje, ugovaranje, pomeranje termina) piše kraći tekst o firmi, poslovanju i personalu piše izveštaj na osnovu beleški 	<ul style="list-style-type: none"> izjavе - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) b) molbe, zahtevi, naredbe v) pitanja sa promenom reda reči - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) 	<ol style="list-style-type: none"> II. IMENIČKA GRUPA 1. Član - Obnoviti upotrebu određenog i neodređenog člana - Nulti član uz gradivne i apstraktne imenice 	<p>II. IMENIČKA GRUPA</p> <p>1. Član</p> <p>- Obnoviti upotrebu određenog i neodređenog člana</p> <p>- Nulti član uz gradivne i apstraktne imenice</p>
INTERAKCIJA Ospozivljavanje učenika za učešće u dijalogu na stranom jeziku i razmenu kraćih pisanih poruka	<ul style="list-style-type: none"> kommunicira u svakodnevnim situacijama i razmenjuje informacije, bliske njegovim interesovanjima (pismeno i usmeno) 	<ul style="list-style-type: none"> izjavе - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) b) molbe, zahtevi, naredbe v) pitanja sa promenom reda reči - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) 	<ol style="list-style-type: none"> 19. Iskazivanje preporuke 20. Izražavanje 	<p>Važan cilj u učenju stranog jezika u srednjim stručnim školama je ovlađavanje jezikom struke, i to u onolikoj meri koja je neophodna da se jezik koristi radi informisanosti i ospozobljenosti za jednostavnu komunikaciju u usmenom i pisanim obliku na stranom jeziku. Taj segment nastave stranog jezika koji se progresivno uvećava od 20 do 50% tokom četvorogodišnjeg obrazovanja mora da bude jasno definisan i u skladu sa ishodima vezanim za kvalifikacije struke.</p> <p>Neophodno je da stručna tematika koja se</p>
MEDIJACIJA	<ul style="list-style-type: none"> prevodi usmeno ili pismeno kratke poruke u skladu sa potrebama 	<ul style="list-style-type: none"> izjavе - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) b) molbe, zahtevi, naredbe v) pitanja sa promenom reda reči - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) 	<ol style="list-style-type: none"> 19. Iskazivanje preporuke 20. Izražavanje 	

Ospozivajući učenika da prevodi, sažima i prepričava sadržaj kraćih usmenih i pisanih tekstova	komunikacije	<p>2. Imenice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Množina imenica - obnoviti - Izražavanje pripadanja i svojine - saksonski genitiv - Brojive i nebrojive imenice <p>3. Zamenički oblici</p> <p>a) Zamenice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lične zamenice u funkciji subjekta i objekta - Pokazne zamenice - Odnosne zamenice <p>b) determinatori</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pokazni determinatori - Neodređeni determinatori - Prisvojni determinatori <p>4. Pridivi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obnoviti komparaciju pridiva - <i>too/not...enough/not as...(as)/...than</i> <p>5. Brojevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obnoviti proste i redne brojeve <p>6. Kvantifikatori</p> <p>III. GLAGOLSKA GRUPA</p> <p>1. Glagoli</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obnoviti glagolske oblike predviđene programom za osnovnu školu - Modalni glagoli: <i>may, can, must</i> - Pasivne konstrukcije - sadašnje vreme/prošlo - <i>the Simple present/past</i> (prošlo vreme receptivno) - <i>going to</i> i trajni prezent za planove i namere, <i>going to</i> i <i>will</i> (za buduća predviđanja) - <i>used to</i> <p>2. Prilozi, izvođenje priloga i upotreba, prilozi verovatnoće sa <i>may, might i will</i></p> <p>3. Predlozi, najčešći predlozi za orientaciju u vremenu i prostoru.</p> <p>4. Kondicionalni prvi</p> <p>ITALIJANSKI JEZIK</p> <p>Morfosintaksički i fonetski sadržaji</p> <p>Član Određeni i neodređeni član. Osnovna upotreba. Član spojen s predlozima: <i>di, a, da, in, su i con</i>. Određeni član uz osnovne i redne brojeve.</p> <p>Imenica Rod imenica. Pravilna množina imenica. Množina imenica na: <i>-co, -go, -ca, -ga</i>. Najčešći primeri nepravilne množine: imenice koje se završavaju na konsonant (<i>il bar, i bar</i>), imenice koje se završavaju na naglašeni vokal (<i>la città, le città</i>), skraćene imenice (<i>la foto, le foto</i>), jednosložne imenice (<i>il re, i re</i>), imenice koje se završavaju na <i>i</i> (<i>la tesi, le tesi</i>). Zamenice Lične zamenice u službi subjekta (<i>io, tu, lui, lei, Lei, noi</i>,</p>	hitnosti i obaveznosti 21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti	<p>obrađuje na stranom jeziku prati ishode pojedinih stručnih predmeta i bude u korelaciji sa njima. Realizacija nastave jezika struke se mnogo više ogleda u razvijanju receptivnih veština nego produktivnih jer je svrha učenja stranog jezika, u prvoj liniji, usmerena na to da se učenici oспособe da prate određenu stručnu literaturu u cilju informisanja, praćenja inovacija i dostignuća u oblasti stuke, usavršavanja i napredovanja. Stoga je spektar tekstova koji se preporučuju veliki: šematski prikazi, uputstva o primeni aparata, instrumenata ili pak materijala, hemikalija, recepti, deklaracije, kraći stručni tekstovi čiji je sadržaj relevantan za tematske sadržaje stručnih predmeta, izveštaji, katalogi, programi sajamskih aktivnosti i sl. Veoma je bitno u radu sa takvim tekstovima odrediti dobru didaktičku podršku. Dobro osmišljeni nalozi upućuju na to da određene tekstove, u zavisnosti od težine i važnosti informacija koje oni nose, treba razumeti globalno, selektivno ili pak detaljno. Produktivne veštine treba ograničiti na strogo funkcionalnu primenu realnu za zahteve stuke. To podrazumeva pisanje kratkih poruka, mejlova u okviru poslovne komunikacije (porudžbine, reklamacije, zahtevi, molbe) i vođenje usmene komunikacije koja omogućava sporazumevanje na osnovnom nivou bilo u direktnom kontaktu sa sagovornikom ili u telefonskom razgovoru.</p> <p>Predviđen je po jedan pismeni zadatak u svakom polugodištu.</p>
MEDIJSKA PISMENOST Ospozivajući učenika da koriste medije kao izvore informacija i razvijaju kritičko mišljenje u vezi sa njima	• argumentuje svoj stav o medijskom tekstu smisleno i svrshodno koristi izvore informacija koje su relevantne za struku i obavljanja posla	<p>2. Imenice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Množina imenica - obnoviti - Izražavanje pripadanja i svojine - saksonski genitiv - Brojive i nebrojive imenice <p>3. Zamenički oblici</p> <p>a) Zamenice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lične zamenice u funkciji subjekta i objekta - Pokazne zamenice - Odnosne zamenice <p>b) determinatori</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pokazni determinatori - Neodređeni determinatori - Prisvojni determinatori <p>4. Pridivi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obnoviti komparaciju pridiva - <i>too/not...enough/not as...(as)/...than</i> <p>5. Brojevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obnoviti proste i redne brojeve <p>6. Kvantifikatori</p> <p>III. GLAGOLSKA GRUPA</p> <p>1. Glagoli</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obnoviti glagolske oblike predviđene programom za osnovnu školu - Modalni glagoli: <i>may, can, must</i> - Pasivne konstrukcije - sadašnje vreme/prošlo - <i>the Simple present/past</i> (prošlo vreme receptivno) - <i>going to</i> i trajni prezent za planove i namere, <i>going to</i> i <i>will</i> (za buduća predviđanja) - <i>used to</i> <p>2. Prilozi, izvođenje priloga i upotreba, prilozi verovatnoće sa <i>may, might i will</i></p> <p>3. Predlozi, najčešći predlozi za orientaciju u vremenu i prostoru.</p> <p>4. Kondicionalni prvi</p> <p>ITALIJANSKI JEZIK</p> <p>Morfosintaksički i fonetski sadržaji</p> <p>Član Određeni i neodređeni član. Osnovna upotreba. Član spojen s predlozima: <i>di, a, da, in, su i con</i>. Određeni član uz osnovne i redne brojeve.</p> <p>Imenica Rod imenica. Pravilna množina imenica. Množina imenica na: <i>-co, -go, -ca, -ga</i>. Najčešći primeri nepravilne množine: imenice koje se završavaju na konsonant (<i>il bar, i bar</i>), imenice koje se završavaju na naglašeni vokal (<i>la città, le città</i>), skraćene imenice (<i>la foto, le foto</i>), jednosložne imenice (<i>il re, i re</i>), imenice koje se završavaju na <i>i</i> (<i>la tesi, le tesi</i>). Zamenice Lične zamenice u službi subjekta (<i>io, tu, lui, lei, Lei, noi</i>,</p>	hitnosti i obaveznosti 21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti	<p>obrađuje na stranom jeziku prati ishode pojedinih stručnih predmeta i bude u korelaciji sa njima. Realizacija nastave jezika struke se mnogo više ogleda u razvijanju receptivnih veština nego produktivnih jer je svrha učenja stranog jezika, u prvoj liniji, usmerena na to da se učenici oспособe da prate određenu stručnu literaturu u cilju informisanja, praćenja inovacija i dostignuća u oblasti stuke, usavršavanja i napredovanja. Stoga je spektar tekstova koji se preporučuju veliki: šematski prikazi, uputstva o primeni aparata, instrumenata ili pak materijala, hemikalija, recepti, deklaracije, kraći stručni tekstovi čiji je sadržaj relevantan za tematske sadržaje stručnih predmeta, izveštaji, katalogi, programi sajamskih aktivnosti i sl. Veoma je bitno u radu sa takvим tekstovima odrediti dobru didaktičku podršku. Dobro osmišljeni nalozi upućuju na to da određene tekstove, u zavisnosti od težine i važnosti informacija koje oni nose, treba razumeti globalno, selektivno ili pak detaljno. Produktivne veštine treba ograničiti na strogo funkcionalnu primenu realnu za zahteve stuke. To podrazumeva pisanje kratkih poruka, mejlova u okviru poslovne komunikacije (porudžbine, reklamacije, zahtevi, molbe) i vođenje usmene komunikacije koja omogućava sporazumevanje na osnovnom nivou bilo u direktnom kontaktu sa sagovornikom ili u telefonskom razgovoru.</p> <p>Predviđen je po jedan pismeni zadatak u svakom polugodištu.</p>

	<p><i>voi, loro).</i> Naglašene lične zamenice u službi objekta (<i>me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro</i>) Prisvojne zamenice (<i>mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro</i>). Pokazne zamenice (<i>questo, quello</i>). Upitne zamenice (<i>chi? i che?/ che cosa?</i>) Neodređene zamenice (<i>ognuno i qualcuno</i>).</p> <p>Pridevi Opisni pridevi, slaganje prideva i imenice u rodu i broju. Opisni pridevi <i>buono i bello</i>; neodređeni pridev <i>tutto</i>. Pridevi na - <i>co</i> (<i>bianco, simpatico</i>), -<i>go</i> (<i>largo, analogo</i>) Prisvojni pridevi: <i>mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro</i>. Upotreba člana uz prisvojne prideve. Morfološke odlike prideva <i>questo, quello, bello i buono</i>. Neodređeni pridevi <i>ogni i qualche</i>. Naziv boja, morfološke osobenosti prideva <i>viola, rosa, blu, arancione</i>. Brojevi: osnovni brojevi, redni brojevi. Upotreba osnovnih i rednih brojeva pri označavanju datuma.</p> <p>Glagol Sadašnje vreme (<i>Indicativo Presente</i>) gлагola sve tri konjugacije. Sadašnje vreme nepravilnih gлагola: <i>essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere</i>. Sadašnje vreme modalnih gлагola <i>wolere, dovere, potere, sapere</i>. Upotreba gлагola <i>piacere</i>. Particip prošli i prošlo svršeno vreme <i>Passato prossimo</i>: prelaznih i neprelaznih gлагola; nepravilnih gлагola. Buduće vreme (<i>Futuro semplice</i>) gлагola s pravilnim i nepravilnim osnovama. Predbuduće vreme (<i>Futuro anteriore</i>).</p> <p>Prilozi Vrste priloga: za način, mesto i vreme Priloške rečce <i>ci i vu</i>.</p> <p>Predlozi Prosti predlozi <i>du, a, da, in, con, su, per, tra, fra</i> i njihova osnovna upotreba. Predlozi <i>dentro, fuori, sotto, sopra, davanti, dietro</i>.</p> <p>Sintaksa Prosta rečenica: potvrđena, upitna, odrična. <i>Tu sei italiano. No, io non sono italiano. (Tu) seu italiano?</i> Složena rečenica: <i>Adesso non lavoro puù, ma ho puù tempo per leggere e scrivere e giocare con i miei nipoti.</i> Red reči u rečenici. Mesto priloga i priloških odredbi. <i>Nel libretto cui sono nomi dei professori e altre informazioni utili.</i></p> <p>Leksikografija Struktura i korišćenje dvojezičnih rečnika. Učeniku treba pokazati i stalno ga podsticati na posedovanje, upotrebu i pravilno korišćenje rečnika.</p>	
--	---	--

	<p>(dvojezičnog i, kasnije, jednojezičnog), dati osnovne podatke o rečničkoj literaturi odgovarajućeg kvaliteta. Podsticati ga na kontakt sapisanom literaturom, elektronskim sadržajima i sl.</p> <p>NEMAČKI JEZIK</p> <p>Imenice Usvajanje roda, broja i padeža imenica uz pomoć determinativa i nastavaka. Nominativ, genitiv, dativ i akuzativ jednine i množine sa odgovarajućim predlozima i bez njih. Saksonski genitiv.</p> <p>Determinativi Usvajanje determinativa kao odrednice roda, broja i padeža imenica (određeni neodređeni, pokazni, prisvojni, kvalifikativni, neodređeni)</p> <p>Zamenice Lične zamenice u nominativu, dativu i akuzativu jednine i množine. Prisvojne i pokazne zamenice kao determinativi uz imenicu. Deklinacija neodređene zamenice <i>jemand, niemand, etwas, nichts</i></p> <p>Pridevi Pridevi u sastavu imenskog predikata i u attributivnoj funkciji (više receptivno nego produktivno). Poređenje prideva, opisna komparacija <i>ca ebenso....wie, nicht so....wie</i></p> <p>Brojevi Osnovni i redni brojevi</p> <p>Predlozi Predlozi sa genitivom, dativom, akuzativom, dativom i akuzativnom</p> <p>Glagoli Prezent i futur jakih, slabih, pomoćnih, refleksivnih, složenih i modalnih glagola. Perfekt i preterit najfrekventnijih glagola</p> <p>Rečenice Nezavisno složene rečenice (<i>und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem</i>) Zavisno složene - uzročne (<i>weil</i>), vremenske (<i>wenn, als, während, bis</i>), koncesivne (<i>obwohl</i>), relativne</p> <p>RUSKI JEZIK</p> <p>Rečenica Odnos rečenica u složenoj rečenici: nezavisno složene i zavisno složene rečenice. Upravni i neupravni govor.</p> <p>Imenice Varijante padežnih nastavaka: lokativ jednine na <i>-у</i>; <i>о берееге/на берегу, о лесе/в лесу, о крае/на краю</i>; nominativ množine na <i>-а, -я, -ъя, -е: города, учителя, деревья, граждане</i>. Imenice kojima se označavaju profesije ljudi, njihova nacionalna i teritorijalna pripadnost. Promena imenica na: <i>-ия, -ие, -мя</i>.</p>	
--	---	--

	<p>Imenice <i>pluralia tantum</i> (receptivno). Obnavljanje i sistematizacija osnovnih imeničkih promena.</p> <p>Zamenice Obnavljanje i sistematizacija zamenica obrađenih u osnovnoj školi: lične, upitne (<i>кто, что, какой, какое, какие</i>). Odrične zamenice: <i>никто, ничто, никакой, ничей, и</i> neodređene zamenice: <i>кто-то, кто-нибудь, некорый, несколко</i> obradivati kao leksiku.</p> <p>Pridevi Promena prideva Poređenje prideva tipa: <i>страшный, младший</i>; prost oblik superlativa: <i>ближайший, простейший, худший</i>. Rekcija prideva: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika (<i>больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл.</i>).</p> <p>Brojevi Principi promena osnovnih brojeva: 1, 2, 3, 4, 5 - 20 i 30, 40, 90, 100 (ostale brojeve obraditi kao leksiku), njihova upotreba u najčešćim strukturama za iskazivanje vremena s predlozima: <i>c - до, с - по, от - до, к</i> idr. Iskazivanje vremena po satu u razgovornom i službenom stilu.</p> <p>Glagoli Najčešće alternacije osnove u prezentu i prostom i budućem vremenu. Tvorbsvida pomoću prefiksa, sufiksa i osnove. Glagoli kretanja: kretanje u određenom pravcu, neodređeno kretanje i kretanje jednom u oba pravca: aktiviranje do sada ne obrađenih глагола кретanja (<i>идти -ходить, ехать -ездить, бегать -бежать, плыть -плавать, лететь - летать, нести -носить, вести -водить, везти -возить</i>). Rekcija glagola: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika (<i>благодарить кого за что, пожертвовать кем - чем, напоминать о ком и сл.</i>).</p> <p>Prilozi Prilozi i priloške odredbe za mesto, vreme, način i količinu. Poređenje priloga.</p> <p>Predlozi Najfrekventniji predlozi čija se upotreba razlikuje u odnosu na maternji jezik (<i>для</i> s genitivom, <i>из-за</i> s genitivom u odredbi odvajanja od mesta i uzroka, <i>из-под</i> s genitivom u odredbi odvajanja od mesta, <i>к</i> s dativom u vremenskoj odredbi, <i>но</i> s dativom u atributskoj, prostornoj i uzročnoj odredbi i sl.).</p> <p>Veznici Najfrekventniji prosti veznici u nezavisno složenim i zavisno složenim rečenicama (<i>а, да, и, но, или, если</i>,</p>	
--	--	--

	<p><i>пока, потому, так как, перед тем как</i> исл).</p> <p>Rečenični modeli</p> <p>Subjekatsko-predikatski odnosi</p> <p>Rečenice sa imenskim predikatom</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kopule: <i>быть, стать, являться</i> <i>Его отец был врачом, а он станет инженером.</i> 2) odsustvo kopule <i>Его брат токарь по металлу.</i> <p><i>Она сегодня весёлая.</i></p> <p><i>Он сильнее всех.</i></p> <p>Objekatski odnosi</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) direktnim objektom <i>Мы купили новый учебник.</i> 2) indirektnim objektom <i>Я не получил ответа.</i> <p><i>Он их поблагодарил за помощь.</i></p> <p><i>Эта фотография напоминает о прошлом.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3) Zavisnom rečenicom <i>Брат в письме сообщает, что он летом приедет к нам.</i> <p>Vremenski odnosi</p> <p>Rečenice s odredbom</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) izražene prilogom <i>Я пришёл раньше тебя.</i> 2) izražene zavisnim padežom <i>Они вернулись к вечеру (к трём часам).</i> <p><i>Я сегодня работал с пяти до семи часов.</i></p> <p>Načinski odnosi</p> <p>Rečenice sa odredbom izraženom prilogom</p> <p><i>Он хорошо говорит по-русски.</i></p> <p><i>Он пишет более красиво, чем ты.</i></p> <p><i>Она поёт красивее всех.</i></p> <p>Uzročni odnosi</p> <p>Rečenice sa odredbom izraženom zavisnim padežom.</p> <p><i>Он не приехал в срок по болезни.</i></p> <p>Atributivni odnosi</p> <p>Rečenice s atributom</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) u superlativu <i>А. С. Пушкин является величайшим русским поэтом.</i> 2) u zavisnom padežu <i>Я забыл тетрадь по русскому языку.</i> <p style="text-align: center;">FRANCUSKI JEZIK</p> <p>Pasivne konstrukcije</p> <p><i>est + particip perfekta</i></p> <p>Finalne rečenice sa upotrebom <i>pour + inf.</i></p> <p>Pitanja:</p> <p><i>Qui est-ce qui/que</i> <i>Qu'est-ce qui/que</i> <i>Que;</i></p> <p>Indirektna pitanja</p>		
--	--	--	--

	<p>Negacija <i>pas du tout, non plus, personne</i></p> <p>Kazivanje pretpostavke <i>si + imperfekt/kondicional</i></p> <p>Kazivanje vremena <i>avant de, quand</i></p> <p>Kazivanje želje, volje, namere a) subjunktivom b) infinitivom Odredbe za vreme - dani u nedelji, prochain/dernier; il y a/dans; <i>pendant/depuis;</i></p> <p>Poređenje prideva</p> <p>Odredbe za način</p> <p>Izrazi za meru i količinu <i>une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... i sl.</i> Slaganje vremena - samo sa indikativom, i to: <i>présent - présent (istovremena radnja); présent - passé composé (pre); présent - futur (posle)</i></p> <p>Imenička grupa Slaganje determinanata i imenica u rodu i broju; razlike u izgovoru (gde postoje) i razlikovanje nastavaka u tekstu. <i>les déterminants interrogatifs - exclamatifs - relatifs; les déterminants indéfinis Nastavci imenica i prideva teur/trice; al/aux, ail/aux i neki izuzeci na -s, ou -s/x</i></p> <p>Glagolska grupa Subjunktiv prezenta - objasniti princip tvorbe, a primenjivati samo u datim rečeničnim modelima. Slaganje participa perfekta sa subjektom</p> <p style="text-align: center;">ŠPANSKI JEZIK</p> <p>Imenička grupa Slaganje determinativa i imenice u rodu i broju, apokopiranje prideva uz imenicu, neodređeni determinativi (<i>alguno, ninguno, todo, cualquiera</i>) u različitim značenjima. <i>Tráeme algún libro de García Márquez.</i> <i>Todas las mañanas, todo el mundo...</i> <i>Un muchacho cualquiera...</i> Morfeme tipične za mučki i ženski rod imenica i prideva <i>muchacho/muchacha</i> <i>actor/actriz</i> <i>trabajador/trabajadora</i> <i>generoso/generosa</i> kao i imenice i pridevi koji nemaju morfološku oznaku roda, <i>violinista, cantante, interesante, verde...</i></p> <p>Glagolska grupa Oblici indikativa: sva glagolska vremena savladana u osnovnoj školi primenjivati i prepoznavati u tekstu/govoru.</p> <p>Pitanja sa upitnim rečima: <i>Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.</i></p>		
--	--	--	--

	<p>Indirektna pitanja <i>¿ Sabes si ha llegado?</i> <i>Pregúntale si ha cogido la tarjeta.</i> <i>Yo te pregunto que has comprado.</i></p> <p>Negacija <i>Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.</i> <i>¿ Ha venido alguien? - No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.</i> <i>No me gusta esta película. - A mí tampoco.</i></p> <p>Hipotetičke rečenice (prvi tip) <i>Si me visitas el verano que viene, te llevare a la playa.</i></p> <p>Promena značenja prideva u zavisnosti od pozicije uz imenicu <i>Un hombre grande / Un gran hombre.</i></p> <p>Kazivanje vremena i odredbe za vreme <i>Dani u nedelji, mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace..., dentro de...</i> <i>Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.</i> <i>¿ Cuándo lo viste? Lo vi cuando regresé de viaje. El lunes que viene, El domingo pasado, Salió hacetreinta minutos... regresa dentro de una hora...</i></p> <p>Poređenje <i>Más que, menos que, el/la más, tan...como,</i> <i>Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.</i></p> <p>Odredbe za način <i>Prilozi na -mente i priloške konstrukcije</i> <i>Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.</i></p> <p>Izrazi za meru i količinu <i>Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos...</i> <i>¿ Cuántos estudiantes han visto este programa? - Más o menos, treinta.</i> <i>Složene rečenice sa infinitivom (sa modalnim glagolima i finalne rečenice)</i> <i>Quiero viajar.</i> <i>Lo hago para satisfacerte.</i></p> <p>Interpunktija <i>Interpunktija - osnovna pravila (sa akcentom na oblike koji ne postoje u srpskom jeziku).</i> <i>Pisanje velikog slova.</i></p>	
--	---	--

FIZIČKO VASPITANJE

CILJ PREDMETA
Opšti cilj predmeta:

Cilj fizičkog vaspitanja je da se raznovrsnim i sistematskim motoričkim aktivnostima, u povezanosti sa ostalim vaspitno - obrazovnim područjima, doprinese integralnom razvoju ličnosti učenika (kognitivnom, afektivnom, motoričkom), razvoju motoričkih sposobnosti, sticanju, usavršavanju i primeni motoričkih umenja, navika i neophodnih teorijskih znanja u svakodnevnim i specifičnim uslovima života i rada.

Posebni ciljevi predmeta:

1. Podsticanje rasta i razvoja i uticanje na pravilno držanje tela (prevencija posturalnih poremećaja);
2. Razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti i teorijskih znanja neophodnih samostalni rad na njima;
3. Sticanje motoričkih umenja (veština) i teorijskih znanja neophodnih za njihovo usvajanje;
4. Proširenje i produbljavanje interesovanja koje su učenici stekli u osnovnoj školi i potpunije sagledavanje sportske grane, za koju pokazuju poseban interes;
5. Usvajanje znanja radi razumevanja značaja i suštine fizičkog vaspitanja definisanih opštim ciljem ovog predmeta (vaspitno-obrazovnog područja);
6. Motivacija učenika za bavljenje fizičkim aktivnostima i formiranje pozitivnih psiho-socijalnih obrazaca ponašanja;
7. Ospozljivanje učenika da stečena umenja, znanja i navike koriste u svakodnevnim uslovima života i rada.

Prvi razred

Naziv predmeta:	Fizičko vaspitanje
Godišnji fond časova:	68
Razred:	prvi

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
• Zdravstvena kultura i fizička aktivnost, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Unapređivanje i očuvanje zdravlja; • Uticaj na pravilno držanje tela (prevencija posturalnih poremećaja);	• Prepozna veze između fizičke aktivnosti i zdravlja; • Objasni karakteristike položaja tela, pokreta i kretanja u profesiji za koju se školuje i uoči one, koje mogu imati negativan uticaj na njegov rast, razvoj; • Odabere i izvede vežbe oblikovanja i vežbe iz korektivne gimnastike, koje će preventivno uticati na moguće negativne uticaje usled rada u odabranoj profesiji;	• Vežbe oblikovanja (jačanja, labavljenje i rastezanje); • Vežbe iz korektivne gimnastike; • Provera stanja motoričkih i funkcionalnih sposobnosti;	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja; • Tokom realizacije časova fizičkog vaspitanja davan informacije o tome koje vežbe pozitivno utiču na status njihovog organizma, s obzirom na karakteristike njihove profesije, a koje negativno utiču na zdravlje; • Učenici koji pohađaju trogodišnje stručne škole daleko su više opterećeni u redovnom obrazovanju praktičnom i teorijskom nastavom od ostalih učenika; • Zbog toga je fizičko vaspitanje, u ovim školama, značajno za aktivan oporavak učenika, kompenzaciju i relaksaciju s obzirom na njihova česta statička i jednostrana opterećenja. Teorijska znanja iz oblasti fizičkih aktivnosti su od velikog značaja za ukupnim bavljenjem fizičkim vežbama.
• Razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti čoveka, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti i teorijskih znanja neophodnih za samostalni rad na njima;	• Imenuje motoričke sposobnosti koje treba razvijati, kao i osnovna sredstva i metode za njihov razvoj; • Primeni adekvatna sredstva (izvodi vežbe) za razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti iz: vežbi oblikovanja, atletike, gimnastike, plivanja i sportskih igara za razvoj: snage, brzine, izdržljivosti, gipkosti, spretnosti i okretnosti;	• Vežbe snage bez i sa malim tegovima (do 4 kg.); • Trčanje na 60 m i 100 m; • Trčanje na 800 m učenice i 1000 m učenici; • Vežbe rastezanja (broj ponavljanja i izdržaj u krajnjem položaju), • Poligoni spretnosti i okretnosti i sportske igre; • Aerobik;	Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (4 časa) • merenje i testiranje (8 časova) • praktična nastava (56 časova) Podela odeljenja na grupe Odeljenje se ne deli prilikom realizacije; Nastava se izvodi frontalno i po grupama, u
• Usvajanje znanja, umenja i veština iz	• Sticanje motoričkih umenja (veština) i	• Kratko opiše osnovne karakteristike i pravila atletike,	• ATLETIKA U svim atletskim disciplinama treba raditi na	

<p>sportskih grana i disciplina kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atletika; • Sportska gimnastika: (Vežbe na spravama i tlu); • Sportska igra (po izboru); • Fizička, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole. 	<p>teorijskih znanja neophodnih za za njihovo usvajanje;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motivacija učenika za bavljenjem fizičkim aktivnostima; • Formiranje pozitivnog psihosocijalnih obrazaca ponašanja; • Primena stičenih umenja, znanja i navika u svakodnevnim uslovima života i rada; • Estetsko izražavanje pokretom i doživljavanje estetskih vrednosti pokreta i kretanja; • Usvajanje etičkih vrednosti i podsticanje voljnih osobina učenika; • Povezivanje motoričkih zadataka u celine; • Uvođenje učenika u organizovani sistem priprema za školska takmičenja, igre, susrete i manifestacije; • Razvijanje elemenata ritma u prepoznavanju celina: rad-odmor; naprezanje-relaksacija; ubrzanje-usporavanje; • Izbor sportskih grana, sportsko-rekreativnih ili drugih kretnih aktivnosti kao trajnog opredeljenja za njihovo svakodnevno upražnjavanje; 	<p>gimnastike i sportske grane - disciplina koje se uče;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Demonstrira tehniku disciplina iz atletike i gimnastike (vežbi na spravama i tlu) koje - poseduje veština, tehniku i taktiku sportske igre kao i vežbe iz ostalih programom predviđenih sadržaja • Detaljnije opisne pravila sportske grane za koju pokazuje poseban interes - za koju škola ima uslove; • Objasni zbog kojih je karakteristika fizičkog vaspitanja važno, da aktivno učestvuje u procesu nastave i da samostalno sprovodi određen program fizičke i sportske aktivnosti; • Želi da se bavi fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima, pošto sagledava (detektuje) pozitivne karakteristike fizičke i sportske aktivnosti - njihove pozitivne uticaje na zdravlje, druženje i dobro raspolaženje; • Sagleda negativne uticaje savremenog načina života (pušenje, droga, nasilje, delikventno ponašanje) i bude svestan da je fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima moguće preduprediti negativne uticaje; • Komunicira putem fizičkih odnosno sportskih aktivnosti sa svojim drugovima i uživa u druženju i kontaktima; • Dovodi u vezu svakodnevni život i sposobnost za učenje i praktičan rad sa fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima i pravilnom ishranom; • samostalno bira fizičku, odnosno sportsku aktivnost i izvodi je u okruženju u kome živi; • Objasni da pokret i kretanje, bez obzira na to kojoj vrsti fizičke, odnosno sportske aktivnosti pripada, ima svoju estetsku komponentu (lepota izvođenja, lepota doživljaja); • Uživa u izvođenju pokreta i kretanja; • Navodi osnovne olimpijske principe i primenjuje ih na školskim sportskim takmičenjima i u 	<p>razvijanju osnovnih motoričkih osobina za datu disciplinu;</p> <p>Trčanje:</p> <p>Usavršavanje tehnike trčanja na kratke i srednje staze:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 100 m učenici i učenice; - 800 m učenici i učenice; - štafeta 4 x 100 m učenici i učenice <p>Vežbanje tehnike trčanja na srednjim stazama umerenim intezitetom i različitim tempom u trajanju od 5 do 10 min.</p> <p>Kros: jesenji i prolećni</p> <ul style="list-style-type: none"> - 800 m učenice, - 1000 m učenici. <p>Skokovi:</p> <p>Skok udalj tehnikom uvinuća</p> <p>Skok uvis leđnom</p> <p>Bacanja:</p> <p>Bacanje kugle, jedna od racionalnih tehniku (učenice 4 kg, učenici 5 kg).</p> <p>Sprovesti takmičenja u odeljenju, na rezultat, u svim realizovanim atletskim disciplinama.</p> <p>• SPORTSKA GIMNASTIKA: VEŽBE NA SPRAVAMA I TLU</p> <p>Napomene:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nastavnik formira grupe na osnovu umenja (veština) učenika stičenih posle osnovne škole: osnovni, srednji i napredni nivo - Nastavnik olakšava, odnosno otežava program na osnovu motoričkih sposobnosti i prethodno stičenih umenja učenika. <p>1. Vežbe na tlu</p> <p>Za učenike i učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaga pretklonom i zanoženjem i spojeno, odrazom jedne noge kolut napred; - stav na šakama, izdržaj, kolut napred; - dva povezana premeta strance udesno i uлево; - za napredni nivo premet strance sa okretom za 180° i doskokom na obe noge ("rondat") <p>2. Preskok</p> <p>Za učenike konj u širinu visine 120 cm; za učenice 110 cm:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zgrčka; - raznoška - za napredni nivo: sklonka <p>3. Krugovi</p> <p>Za učenike /dohvatni krugovi/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - iz mirnog visa vučenjem vis uzneto, spust u vis stražnji, izdržaj, vučenjem vis uzneto, spust u vis prednji. <p>Za učenice /dohvatni krugovi/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uz pomoć sunožnim odskokom naskok u zgib, njih 	<p>zavisnosti od karaktera metodske jedinice koja se realizuje. Ukoliko je potrebno, naročito za vežbe iz korektivne gimnastike, pristup je individualan.</p> <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili u sali, istovremeno sa praktičnom nastavom; • Praktična nastava realizuje se na sportskom vežbalištu (sala, sportski otvoreni tereni, bazen, klizalište, skijalište). <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastava se realizuje u ciklusima koji traju približno 10-12 časova (uzastopnih). Nastavniku fizičkog vaspitanja je ostavljeno da, zavisno od potreba, precizira trajanje svakog ciklusa, kao i redosled njihovog sadržaja. <p>Sadržaj ciklusa je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - za proveru nivoa znanja na kraju školske godine - jedan; - za atletiku - jedan; - za gimnastiku: vežbe na spravama i tlu - jedan - za sport po izboru učenika - dva; - za povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom - jedan. <p>Način ostvarivanja programa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sadržaji programa usmereni su na: razvijanje fizičkih sposobnosti; sportsko-tehničko obrazovanje; povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom; • Godišnji plan, program i raspored kroseva, takmičenja, zimovanja i drugih oblika rada utvrđuje se na početku školske godine na nastavničkom veću, na predlog stručnog veća nastavnika fizičkog vaspitanja; • Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja, samostalno, određuje redosled obrade pojedinih sadržaja programa i ciklusa; • Časovi u toku nedelje treba da budu raspoređeni u jednakim intervalima, ne mogu se održavati kao blok časovi. Nastava se ne može održavati istovremeno sa dva odeljenja ni na sportskom terenu ni u fiskulturnoj sali; • U svim razredima nastava fizičkog vaspitanja se realizuje odvojeno za učenike i odvojeno za učenice, a samo u školama koje imaju po dva paralelna objekta za fizičko vaspitanje dozvoljena je istovremena realizacija časa; <p>Praćenje, vrednovanje i ocenjivanje</p> <p>Praćenje napretka učenika u fizičkom vaspitanju se obavlja sukcesivno u toku čitave školske godine, na osnovu metodologije praćenja, merenja i vrednovanja efekata u fizičkom vaspitanju - standardi za ocenjivanje fizičkih</p>
--	---	--	--	---

	<p>slobodnom vremenu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prepozna netolerantno ponašanje svojih drugova i reaguje na njega, širi duh prijateljstva, bude istrajan je u svojim aktivnostima. • Se pravilno odnosi prema okruženju u kome vežba, rekreira se i bavi se sportom, što prenosi u svakodnevni život; • Učestvuje na školskom takmičenju i u sistemu školskih sportskih takmičenja. 	<p>u zgibu /uz pomoć/; spust u vis stojeći</p> <p>4. Razboj</p> <p>Za učenike /paralelni razboj/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - iz njija u uporu, prednjihom saskok sa okretom za 180° (okret prema pritci); - njih u uporu, u zanjihu sklek, prednjihom upor, zanjih u uporu, u prednjiju sklek <p>Za učenice /dvovisinski razboj ili jedna pritka vratila/:</p> <p>naskok u upor na n/p, premah jednom nogom do upora jašćeg, prehvat u pothват upornom rukom (do prednože) i spojeno odnoženjem zanožne premah i saskok sa okretom za 90° (odnoška), završiti bokom prema pritci.</p> <p>5. Vratilo</p> <p>Za učenike /dohvatno vratilo/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sunožnim odrivom uzmak; kovrtljaj nazad u uporu prednjem; saskok zamahom u zanoženje (zanjihom). <p>6. Greda</p> <p>Za učenice /visoka greda/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaletom i sunožnim odskokom naskok u upor, premah odnožno desnom; okret za 90°, uporom rukama ispred tela prednos raznožno; osloncem nogu iza tela (naprednji nivo: zamahom u zanoženje) do upora čućećeg; usprav, usprav, hodanje u usponu sa dokoracima, vaga pretklonom, usklon, saskok pruženim telom (čeono ili bočno u odnosu na spravu) <p>7. Konj sa hvataljkama</p> <p>Za učenike:</p> <ul style="list-style-type: none"> - premah odnožno desnom napred zamah ulevo, zamah udesno, zamah ulevo i spojeno premah levom napred; premah desnom nazad, zamah ulevo, zamah udesno i spojeno odnoženjem desne, saskok sa okretom za 90° ulevo do stava na tlu, levi bok prema konju. <p>Školsko takmičenje (odeljenje, škola): aktiv nastavnika fizičkog vaspitanja bira sprave na kojima će se učenici takmičiti.</p> <p>Za naprednije učenike: sastavi iz sistema školskih sportskih takmičenja i učešće na višim nivoima školskih takmičenja.</p> <p>Minimalni obrazovni zahtevi:</p> <p>Za učenike: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, jedne sprave u uporu i jedne sprave u visu;</p> <p>Za učenice: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, grede i dvovisinskog razboja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • SPORTSKA IGRA (po izboru) <ul style="list-style-type: none"> • Ponavljanje i učvršćivanje ranije obučavanih elemenata igre; • Dalje proširivanje i produbljavanje tehničko-taktičke sposobnosti učenika i postignuća u sportskim igrama <p>Minimalni obrazovni zahtevi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atletika: trčanje na 100 m za učenike i učenice, trčanje na 800 m za učenike i 500 m za učenice, skok udalj, uvis, bacanje kugle - na rezultat. • Vežbe na spravama i tlu: <p>Za učenike: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, jedne sprave u uporu i jedne sprave u visu;</p> <p>Za učenice: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, grede i dvovisinskog razboja.</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Testiranje i provera savladanosti standarda iz osnovne škole (6 časova); • Teorijskih časova (2 u prvom i 2 u drugom polugodištu); • Atletika (11 časova) • Gimnastika: vežbe na spravama i tlu (11 časova); • Sportska igra: po izboru škole (12 časova); • Fizička aktivnost, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole a po izboru učenika (10 časova). • Plivanje (10 časova); • Provera znanja i veština (4 časa). <p>• POSEBNE AKTIVNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Iz fonda radnih dana i za izvođenje redovne nastave škola u toku školske godine organizuje: - Dva celodnevna izleta sa pešačenje - I razred do 12km (ukupno u oba pravca); - II razred do 14 km (ukupno u oba pravca); - III razred do 16 km(ukupno u oba pravca); - Dva krosa: jeseni i prolećni - Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja utvrđuje program i sadržaj izleta, i dužinu staze za kroseve, prema uzrastu učenika. - Škola organizuje i sprovodi sportska takmičenja, kao jedinstveni deo procesa nastave fizičkog vaspitanja. sportska takmičenja organizuju se u okviru radne subote i u drugo vreme koje odredi škola. Međuškolska sportska takmičenja organizuju se u okviru kalendara koje odredi Savez za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije koje je ujedno i organizator ovih takmičenja.
--	---	---

			<p>pripremljenosti učenika u skladu sa izbornim programom za datu igru. Na osnovu prethodnih umenja u tehnički i taktički nastavnik planira konkretnе sadržaje iz sportske igre;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktiv nastavnika, prema programu koji sam donosi (iz programa trećeg razreda (program po izboru učenika) u skladu sa mogućnostima škole, organizuje nastavu za koju učenici pokažu posebno interesovanje; • Preporuka: ukoliko je moguće, organizovati nastavu plivanja (posebno obuku za neplivače). 	
--	--	--	---	--

Drugi razred

Naziv predmeta: **Fizičko vaspitanje**

Godišnji fond časova: **64**

Razred: **drugi**

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
• Zdravstvena kultura i fizička aktivnost, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Unapređivanje i očuvanje zdravlja; • Uticaj na pravilno držanje tela (prevencija posturalnih poremećaja);	• Prepozna veze između fizičke aktivnosti i zdravlja; • Objasni karakteristike položaja tela, pokreta i kretanja u profesiji za koju se školuje i uoči one, koje mogu imati negativan uticaj na njegov rast, razvoj; • Odabere i izvede vežbe oblikovanja i vežbe iz korektivne gimnastike, koje će preventivno uticati na moguće negativne uticaje usled rada u odabranoj profesiji;	• Vežbe oblikovanja (jačanja, labavljenje i rastezanje); • Vežbe iz korektivne gimnastike; • Provera stanja motoričkih i funkcionalnih sposobnosti;	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja; • Tokom realizacije časova fizičkog vaspitanja davati informacije o tome koje vežbe pozitivno utiču na status njihovog organizma, s obzirom na karakteristike njihove profesije, a koje negativno utiču na zdravlje; • Učenici koji pohađaju trogodišnje stručne škole daleko su više opterećeni u redovnom obrazovanju praktičnom i teorijskom nastavom od ostalih učenika • Zbog toga je fizičko vaspitanje, u ovim školama, značajno za aktivan oporavak učenika, kompenzaciju i relaksaciju s obzirom na njihova česta statička i jednostrana opterećenja. Teorijska znanja iz oblasti fizičkih aktivnosti su od velikog značaja za ukupnim bavljenjem fizičkim vežbama. <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (4 časa) • merenje i testiranje (6 časova) • praktična nastava (56 časova) <p>Podela odeljenja na grupe Odeljenje se ne deli prilikom realizacije;</p>
• Razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti čoveka, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti i teorijskih znanja neophodnih za samostalni rad na njima;	• Imenuje motoričke sposobnosti koje treba razvijati, kao i osnovna sredstva i metode za njihov razvoj; • Primeni adekvatna sredstva (izvodi vežbe) za razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti iz: vežbi oblikovanja, atletike, gimnastike, plivanja i sportskih igara za razvoj: snage, brzine, izdržljivosti, gipkosti, spretnosti i okretnosti;	• Vežbe snage bez i sa malim tegovima (do 4 kg.); • Trčanje na 60 m i 100 m; • Trčanje na 800 m učenice i 1000 m učenici; • Vežbe rastezanja (broj ponavljanja i izdržaj u krajnjem položaju), • Poligoni spretnosti i okretnosti i sportske igre; • Aerobik;	<ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (4 časa) • merenje i testiranje (6 časova) • praktična nastava (56 časova) <p>Podela odeljenja na grupe Odeljenje se ne deli prilikom realizacije;</p>
• Usvajanje znanja, umenja i veština iz sportskih grana i disciplina kao osnova za	• Sticanje motoričkih umenja (veština) i teorijskih znanja neophodnih za za njihovo usvajanje;	• Kratko opisati osnovne karakteristike i pravila sportske grane atletike, gimnastike i sportske grane - disciplina koje se uče;	ATLETIKA U svim atletskim disciplinama treba raditi na razvijanju osnovnih motoričkih osobina za datu disciplinu;	

<p>realizovanje postavljenih ciljeva i shoda;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atletika; • Sportska gimnastika: (Vežbe na spravama i tlu); • Sportska igra (po izboru); • Fizička, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole. 	<ul style="list-style-type: none"> • Motivacija učenika za bavljenjem fizičkim aktivnostima; • Formiranje pozitivnog psihosocijalnih obrazaca ponašanja; • Primena stičenih umenja, znanja i navika u svakodnevnim uslovima života i rada; • Estetsko izražavanje pokretom i doživljavanje estetskih vrednosti pokreta i kretanja; • Usvajanje etičkih vrednosti i podsticanje voljnih osobina učenika; • Povezivanje motoričkih zadataka u celine; • Uvođenje učenika u organizovani sistem priprema za školska takmičenja, igre, susrete i manifestacije; • Razvijanje elemenata ritma u prepoznavanju celina: rad-odmor; naprezanje-relaksacija; ubrzanje-usporavanje; • Izbor sportskih grana, sportsko-rekreativnih ili drugih kretnih aktivnosti kao trajnog opredeljenja za njihovo svakodnevno upražnjanje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Demonstrirati - vežbe i tehnike atletskih disciplina i vežbi na spravama i tlu koje se uče (posedovati veština) • Detaljnije opisati pravila sportske grane za koju pokazuje poseban interes, za koju škola ima uslove; • Objasniti zbog kojih je karakteristika fizičkog vaspitanja važno da aktivno učestvuje u procesu nastave i da samostalno sprovodi određen program fizičke i sportske aktivnosti; • Učenici će želeti da se bavi fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima pošto će sagledati (detektovati) pozitivne karakteristike fizičke i sportske aktivnosti i njihove pozitivne uticaje na zdravlje, druženje i dobro raspoloženje; • Sagledati negativne uticaje savremenog načina života (pušenje, droga, nasilje, delikventno ponašanje) i stvestan je da fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima moguće je preduprediti negativne uticaje • Putem fizičkih odnosno sportskih aktivnosti komunicirati sa svojim drugovima i uživati u druženju i kontaktima; • Dovesti u vezu svakodnevni život i sposobnost za učenje i praktičan rad sa fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima u pravilnom ishranom; • Objasniti da pokret i kretanje, bez obzira na to kojoj vrsti fizičke, odnosno sportske aktivnosti pripadaju, imaju svoju estetsku komponentu (lepota izvođenja, lepota doživljaja); • Učenik uživa u izvođenju pokreta i kretanja; • Učenik navodi osnovne olimpijske principe i primeni ih na školskim sportskim takmičenjima i u slobodnom vremenu; • Prepoznaće netolerantno ponašanje svojih drugova i reaguje na njega, širi duh prijateljstva, istrajan je u svojim aktivnostima. • Ima pravilan odnos prema okruženju u kojem vežba, rekreira se i bavi se sportom. 	<p>Trčanja: Usavršavanje tehnike trčanja na kratke i srednje staze:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 100 m učenici i učenice; - 800 m učenici i učenice - štafeta 4 x 100 m učenici i učenice <p>Vežbanje tehnike trčanja na srednjim stazama umerenim intezitetom i različitim tempom u trajanju od 5 do 10 min.</p> <p>Kros: jesenji i prolećni</p> <ul style="list-style-type: none"> - 800 m učenice, - 1000 m učenici. <p>Skokovi: Skok udalj koračnom tehnikom. Skok uvis leđnom tehnikom.</p> <p>Bacanja: Bacanje kugle, jedna od racionalnih tehnika (učenice 4 kg, učenici 5 kg). Sprovesti takmičenja uodeljenju, na rezultat, u svim realizovanim atletskim disciplinama.</p> <p>• SPORTSKA GIMNASTIKA: VEŽBE NA SPRAVAMA I TLU</p> <p>Napomena:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nastavnik olakšava, odnosno otežava program na osnovu motoričkih sposobnosti i prethodno stičenih umenja učenika. <p>1. Vežbe na tlu</p> <p>Za učenike i učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - iz upora za rukama, zibom, provlak zgrčeno napred do upora pred rukama (oprženo); - kolut napred i spojeno uspravom do vase pretklonom i zanoženjem, izdržaj - premet strance uporom u "bolju" stranu i spojeno, premet strance u "slabiju" stranu - za napredni nivo premet napred uporom <p>2. Preskok</p> <p>Za učenike konj u širinu visine 120 cm; za učenice 110 cm:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zgrčka; - raznoška - za napredni nivo: sklonka i preskoci sa zanoženjem <p>3. Krugovi</p> <p>Za učenike /doskočni krugovi/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - njih, zanjihom saskok, uz pomoć. <p>4. Razboj</p> <p>Za učenike /paralelni razboj/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - iz upora sedećeg raznožno pred rukama, prehvatom napred i dizanjem sklonjeno stav na ramenima, spust nazad u upor sedeći raznožno, preхват rukama iza butina, snožiti i zanjihom saskok. <p>Za učenice /dvovisinski razboj, jedna pritka,</p>	<p>Nastava se izvodi frontalno i po grupama, u zavisnosti od karaktera metodske jedinice koja se realizuje. Ukoliko je potrebno, naročito za vežbe iz korektivne gimnastike, pristup je individualan.</p> <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili u sali, istovremeno sa praktičnom nastavom; • Praktična nastava realizuje se na sportskom vežbalištu (sala, sportski otvoreni tereni, bazen, klizalište, skijalište). <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastava se realizuje u ciklusima koji traju približno 10-12 časova (uzastopnih). Nastavniku fizičkog vaspitanja je ostavljeno da, zavisno od potreba, precizira trajanje svakog ciklusa, kao i redosled njihovog sadržaja. <p>Sadržaj ciklusa je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - za proveru nivoa znanja na kraju školske godine - jedan; - za atletiku - jedan; - za gimnastiku: vežbe na spravama i tlu - jedan; - za sport po izboru učenika - dva; - za povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom - jedan. <p>Način ostvarivanja programa</p> <p>Sadržaji programa usmereni su na: razvijanje fizičkih sposobnosti; sportsko-tehničko obrazovanje; povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom.</p> <p>Godišnji plan, program i raspored kroseva, takmičenja, zimovanja i drugih oblika rada utvrđuju se na početku školske godine na nastavničkom veću, na predlog stručnog veća nastavnika fizičkog vaspitanja.</p> <p>Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja, samostalno, određuje redosled obrade pojedinih sadržaja programa i ciklusa.</p> <p>Časovi u toku nedelje treba da budu raspoređeni u jednakim intervalima, ne mogu se održavati kao blok časovi. Nastava se ne može održavati istovremeno sa dva odeljenja ni na sportskom terenu ni u fiskulturnoj sali.</p> <p>U svim razredima nastava fizičkog vaspitanja se realizuje odvojeno za učenike i odvojeno za učenice, a samo u školama koje imaju po dva paralelna objekta za fizičko vaspitanje dozvoljena je istovremena realizacija časa.</p> <p>Praćenje, vrednovanje i ocenjivanje</p> <p>Praćenje napretka učenika u fizičkom vaspitanju se obavlja sukcesivno u toku čitave školske godine, na osnovu metodologije praćenja, merenja i vrednovanja efekata u fizičkom vaspitanju -</p>
--	--	--	--	--

		<p>vratilo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vis na v/p licem prema n/p: klim, premah zgrčeno jednom nogom do visa ležećeg na n/p, prehvati (može raznoručno) na n/p do upora jašućeg; premah odnožno prednožnom (unazad) do upora prednjeg; zamahom unazad (zanjihom) saskok pruženim telom; - jedna pritka: naskok u upr prednji, premah odnožno jednom nogom do upora jašućeg; premah odnožno zanožnom do upora stražnjeg; saskok sasedom (zamahom nogama unapred). <p>5. Vratilo</p> <p>Za učenike /doskočno vratilo/</p> <ul style="list-style-type: none"> - iz mirnog visa uzmak do upora, zamahom nogama unazad (zanjihom) saskok uvito <p>6. Greda</p> <p>Za učenice /visoka greda:/</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaletom i sunožnim odskokom naskok u upor čućeći; okret za 90° usprav u uspon, okret za 180°, lagano trčanje na prstima, skok sa promenom nogu, koraci u usponu do kraja greda; saskok zgrčeno (bočno u odnosu na gredu). <p>7. Konj sa hvataljkama</p> <p>Za učenike:</p> <ul style="list-style-type: none"> - iz upora pred rukama, kolo zanožno levom, kolo zanožno desnom. <p>Školsko takmičenje (odeljenje, škola): aktiv nastavnika fizičkog vaspitanja bira sprave na kojima će se učenici takmičiti.</p> <p>Za naprednije učenike: sastavi iz sistema školskih sportskih takmičenja i učešće na višim nivoima školskih takmičenja.</p> <p>Minimalni obrazovni zahtevi:</p> <p>Za učenike: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, jedne sprave u uporu i jedne sprave u visu;</p> <p>Za učenice: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, grede i dvovisinskog razboja.</p> <p>• SPORTSKA IGRA (po izboru)</p> <p>Da li treba reći da se igra razlikuje od one u prvom razredu?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ponavljanje i učvršćivanje ranije obučavanih elemenata igre. - Dalje proširivanje i produbljavanje tehničko-taktičke pripremljenosti učenika u skladu sa izbornim programom za datu igru. Na osnovu prethodnih umenja u tehniči i taktici nastavnik planira konkretnе sadržaje iz sportske igre. 	<p>standardi za ocenjivanje fizičkih sposobnosti učenika i postignuća u sportskim igrama</p> <p>Minimalni obrazovni zahtevi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atletika: trčanje na 100 m za učenike i učenice, trčanje na 800 m za učenike i 500 m za učenice, skok udalj, uvis, bacanje kugle - na rezultat. • Vežbe na spravama i tlu: <p>Za učenike: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, jedne sprave u uporu i jedne sprave u visu;</p> <p>Za učenice: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, grede i dvovisinskog razboja.</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Testiranje i provera savladanosti standarda iz osnovne škole (5 časova) • Teorijskih časova (2 u prvom i 2 u drugom polugodištu). • Atletika (11 časova) • Gimnastika: vežbe na spravama i tlu (11 časova) • Sportska igra: po izboru škole (11 časova). • Fizička aktivnost, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole a po izboru učenika (9 časova). • Plivanje (9 časova). • Provera znanja i veština (4 časa). <p>POSEBNE AKTIVNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Iz fonda radnih dana i za izvođenje redovne nastave škola u toku školske godine organizuje: - Dva celodnevna izleta sa pešačenjem - I razred do 12km (ukupno u oba pravca); - II razred do 14 km (ukupno u oba pravca); - III razred do 16 km(ukupno u oba pravca); - Dva krosa: jesenji i prolećni - Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja utvrđuje program i sadržaj izleta, i dužinu staze za kroseve, prema uzrastu učenika. <p>Škola organizuje i sprovodi sportska takmičenja, kao jedinstveni deo procesa nastave fizičkog vaspitanja.</p> <p>sportska takmičenja organizuju se u okviru radne subote i u drugo vreme koje odredi škola.</p> <p>Međuškolska sportska takmičenja organizuju se u okviru kalendara koje odredi Savez za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije koje je ujedno i organizator ovih takmičenja.</p>
--	--	---	--

			Aktiv nastavnika, prema programu koji sam donosi (iz programa trećeg razreda (program po izboru učenika) u skladu sa mogućnostima škole, organizuje nastavu za koju učenici pokazu posebno interesovanje	
--	--	--	---	--

Treći razred

Naziv predmeta:	Fizičko vaspitanje
Godišnji fond časova:	60
Razred:	treći

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
• Zdravstvena kultura i fizička aktivnost, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Unapređivanje i očuvanje zdravlja; • Uticaj na pravilno držanje tela (prevencija posturalnih poremećaja);	• Prepozna veze između fizičke aktivnosti i zdravlja; • Objasni karakteristike položaja tela, pokreta i kretanja u profesiji za koju se školuje i uoči one, koje mogu imati negativan uticaj na njegov rast, razvoj; • Odabere i izvede vežbe oblikovanja i vežbe iz korektivne gimnastike, koje će preventivno uticati na moguće negativne uticaje usled rada u odabranoj profesiji;	• Vežbe oblikovanja (jačanja, labavljenje i rastezanje); • Vežbe iz korektivne gimnastike; • Provera stanja motoričkih i funkcionalnih sposobnosti;	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja; • Tokom realizacije časova fizičkog vaspitanja davati informacije o tome koje vežbe pozitivno utiču na status njihovog organizma, s obzirom na karakteristike njihove profesije, a koje negativno utiču na zdravlje; • Učenici koji pohađaju trogodišnje stručne škole daleko su više opterećeni u redovnom obrazovanju praktičnom i teorijskom nastavom od ostalih učenika; • Zbog toga je fizičko vaspitanje, u ovim školama, značajno za aktivan oporavak učenika, kompenzaciju i relaksaciju s obzirom na njihova česta statička i jednostrana opterećenja. Teorijska znanja iz oblasti fizičkih aktivnosti su od velikog značaja za ukupnim bavljenjem fizičkim vežbama.
• Razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti čoveka, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti i teorijskih znanja neophodnih za samostalni rad na njima;	• Imenuje motoričke sposobnosti koje treba razvijati, kao i osnovna sredstva i metode za njihov razvoj; • Primeni adekvatna sredstva (izvodi vežbe) za razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti iz: vežbi oblikovanja, atletike, gimnastike, plivanja i sportskih igara za razvoj: snage, brzine, izdržljivosti, gipkosti, spretnosti i okretnosti;	• Vežbe snage bez i sa malim tegovima (do 4 kg.); • Trčanje na 60 m i 100 m; • Trčanje na 800 m učenice i 1000 m učenici; • Vežbe rastezanja (broj ponavljanja i izdržaj u krajnjem položaju), • Poligoni spretnosti i okretnosti i sportske igre; • Aerobik;	Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (4 časa) • merenje i testiranje (4 časa) • praktična nastava (52 časa)
• Usvajanje znanja, umenja i veština iz sportskih grana i disciplina kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda; • Program po izboru	• Sticanje motoričkih umenja (veština) i teorijskih znanja neophodnih za njihovo usvajanje; • Motivacija učenika za bavljenjem fizičkim aktivnostima;	• Kratko opiše osnovne karakteristike i pravila atletike, gimnastike i sportske grane - disciplina koje se uče; • Demonstrira tehniku disciplina iz atletike i gimnastike (vežbi na spravama i tlu) koje - poseduje	PROGRAM PO IZBORU UČENIKA • RITMIČKA GIMNASTIKA I NARODNI PLESOVI - Savladavanje osnovnih vežbi: dokorak, „menjanjući korak galopom u svim pravcima, polkin korak, daleko visoki skok, "makazice"; - Sistematska obrada estetskog pokreta tela u	Podela odeljenja na grupe Odeljenje se ne deli prilikom realizacije; Nastava se izvodi frontalno i po grupama, u zavisnosti od karaktera metodske jedinice koja se realizuje. Ukoliko je potrebno, naročito za vežbe iz korektivne gimnastike, pristup je individualan. Mesto realizacije nastave

<p>učenika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ritmička gimnastika i narodni plesovi; • Sportska igra (po izboru); • Rukomet; • Fudbal; • Košarka; • Odbojka; • Plivanje; • Borilačke veštine; • Klizanje, smučanje; 	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje pozitivnog psihosocijalnih obrazaca ponašanja; • Primena stečenih umenja, znanja i navika u svakodnevnim uslovima života i rada; • Estetsko izražavanje pokretom i doživljavanje estetskih vrednosti pokreta i kretanja; • Usvajanje etičkih vrednosti i podsticanje voljnih osobina učenika; • Povezivanje motoričkih zadataka u celine; ali bez stvaranja krutih motoričkih automatizama • Uvođenje učenika u organizovani sistem priprema za školska takmičenja, igre, susrete i manifestacije; • Razvijanje elemenata ritma sjedinjavanjem kinetičkih i energetskih elemenata u cijeline: u prepoznavanju celina: rad-odmor; naprezanje-relaksacija; ubrzanje-usporavanje; • Izbor sportskih grana, sportsko-rekreativnih ili drugih kretnih aktivnosti kao trajnog opredeljenja za njihovo svakodnevno upražnjavanje; 	<p>veština, tehniku i taktiku sportske igre kao i vežbe iz ostalih programom predviđenih sadržaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Detaljnije opiše pravila sportske grane za koju pokazuje poseban interes - za koju škola ima uslove; • Objasni zbog kojih je karakteristika fizičkog vaspitanja važno, da aktivno učestvuje u procesu nastave i da samostalno sprovodi određen program fizičke i sportske aktivnosti; • Želi da se bavi fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima, pošto sagledava (detektuje) pozitivne karakteristike fizičke i sportske aktivnosti - njihove pozitivne uticaje na zdravlje, druženje i dobro raspoloženje; • Sagleda negativne uticaje savremenog načina života (pušenje, droga, nasilje, delikventno ponašanje) i bude svestan da je fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima moguće preduprediti negativne uticaje; • Komunicira putem fizičkih odnosno sportskih aktivnosti sa svojim drugovima i uživa u druženju i kontaktima; • Dovodi u vezu svakodnevni život i sposobnost za učenje i praktičan rad sa fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima i pravilnom ishranom; • samostalno bira fizičku, odnosno sportsku aktivnost i izvodi je u okruženju u kome živi (da li si ovo namerno izbacio?); • Objasni da pokret i kretanje, bez obzira na to kojoj vrsti fizičke, odnosno sportske aktivnosti pripada, ima svoju estetsku komponentu (lepota izvođenja, lepota doživljaja); • Uživa u izvođenju pokreta i kretanja; • Navodi osnovne olimpijske principe i primenjuje ih na školskim sportskim takmičenjima i u slobodnom vremenu; • Prepozna netolerantno ponašanje svojih drugova i reaguje na njega, širi duh prijateljstva, bude istrajan je u svojim aktivnostima. • Se pravilno odnosi prema 	<p>mestu i u kretanju bez rezvizita i sa rezvizitima, koristeći pri tome različitu dinamiku, ritam i tempo,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Primena savladane tehnike estetskog pokreta i kretanja u kratkim sastavima. - Treba savladati najmanje pet narodnih plesova. - Priprema za takmičenje i priredbe i učešće na njima. <p>SPORTSKA IGRA (po izboru)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ponavljanje i učvršćivanje ranije obučavanih elemenata igre. - Dalje proširivanje i produbljavanje tehničko-taktičke pripremljenosti učenika u skladu sa izbornim programom za datu igru. <p>RUKOMET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu. - Pokrivanje i otkrivanje igrača, oduzimanje lopte, ometanje protivnika. Opšti principi postavljanja igrača u odbrani i napadu. Napad sa jednim i dva igrača i napad protiv zonske odbrane. Zonska odbrana i napad "čovek na čoveka". Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila igre. - Učestvovanje na razrednim, školskim i međuškolskim takmičenjima. <p>FUDBAL</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu. - Pokrivanje i otkrivanje igrača, oduzimanje lopte i ometanje protivnika. Opšti principi postavljanja igrača u napadu i odbrani. Razne varijante napada i odbrane. Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila malog fudbala. - Učestvovanje na raznim školskim i međuškolskim takmičenjima. <p>KOŠARKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu - Tehnika košarke. Šutiranje na koš iz mesta i kretanja, šut sa jednom ili obema rukama, sa raznih odstojanja od koša. Postavljanje i kretanje igrača u napadu i odbrani. Odbrana "zonom" i "čovek na čoveka". Napad protiv ovih vrsta odbrane. Kontranapad u raznim varijantama i princip bloka. - Pravila igre i suđenje. <p>• Teorijska nastava se realizuje u učionici ili u sali, istovremeno sa praktičnom nastavom;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Praktična nastava realizuje se na sportskom vežbalištu (sala, sportski otvoreni tereni, bazen, klizalište, skijalište). <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastava se realizuje u ciklusima koji traju približno 10-12 časova (uzastopnih). Nastavniku fizičkog vaspitanja je ostavljeno da, zavisno od potreba, precizira trajanje svakog ciklusa, kao i redosled njihovog sadržaja. <p>Sadržaj ciklusa je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - za proveru nivoa znanja na kraju školske godine - jedan; - za atletiku - jedan; - za gimnastiku: vežbe na spravama i tlu - jedan - za sport po izboru učenika - dva; - za povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom - jedan. <p>Način ostvarivanja programa</p> <p>Sadržaji programa usmereni su na: razvijanje fizičkih sposobnosti; sportsko-tehničko obrazovanje; povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom.</p> <p>Godišnji plan, program i raspored kroseva, takmičenja, zimovanja i drugih oblika rada utvrđuje se na početku školske godine na nastavničkom veću, na predlog stručnog veća nastavnika fizičkog vaspitanja.</p> <p>Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja, samostalno, određuje redosled obrade pojedinih sadržaja programa i ciklusa.</p> <p>Časovi u toku nedelje treba da budu raspoređeni u jednakim intervalima, ne mogu se održavati kao blok časovi. Nastava se ne može održavati istovremeno sa dva odeljenja ni na sportskom terenu ni u fiskulturnoj sali.</p> <p>U svim razredima nastava fizičkog vaspitanja se realizuje odvojeno za učenike i odvojeno za učenice, a samo u školama koje imaju po dva paralelna objekta za fizičko vaspitanje dozvoljena je istovremena realizacija časa</p> <p>Praćenje, vrednovanje i ocenjivanje</p> <p>Praćenje napretka učenika u fizičkom vaspitanju se obavlja sukcesivno u toku čitave školske godine, na osnovu metodologije praćenja, merenja i vrednovanja efekata u fizičkom vaspitanju - standardi za ocenjivanje fizičkih sposobnosti učenika i postignuća u sportskim igrama</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Testiranje i provera savladanosti standarda iz osnovne škole (5 časova)
---	--	---	--

	<p>okruženju u kome vežba, rekreira se i bavi se sportom, što prenosi u svakodnevni život</p> <ul style="list-style-type: none"> • Učestvuje na školskom takmičenju i u sistemu školskih sportskih takmičenja 	<p>- Učestvovanje na razrednim i školskim takmičenjima.</p> <p>ODBOJKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu - Tehnika odbojke. Igra sa povučenim i isturenim centrom. Smećiranje i njegova blokada. Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila igre i suđenja. - Učestvovanje na odeljenjskim, razrednim i međuškolskim takmičenjima. <p>PLIVANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje i primena osnovnih sigurnosnih mera u plivanju; - Usvajanje dve tehnike plivanja (po sklonostima i izboru učenika). Vežbanje radi postizanja boljih rezultata. Skok na startu i okreći. - Učestvovanje na odeljenjskim, razrednim i međuškolskim takmičenjima. <p>BORILAČKE VEŠTINE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izbor borilačke veštine koja se izučava na maticnim fakultetima sporta i fizičkog vaspitanja, i koja je u programu Školskih sportskih takmičenja. Nastavnik u skladu sa mogućnostima škole i interesovanjima učenika predlaže nastavni program. <p>KLIZANJE I SKIJANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Programski zadaci iz klizanja i skijanja obuhvataju savladavanje osnovne tehnike i upoznavanje sa pravilima takmičenja. Nastavnik predlaže nastavni program, koji se zasniva na programu klizanja i predmeta skijanje na maticnim fakultetima 	<ul style="list-style-type: none"> • Teorijskih časova (2 u prvom i 2 u drugom polugodištu). • Atletika (10 časova) • Gimnastika: vežbe na spravama i tlu (10 časova) • Sportska igra: po izboru škole (10 časova) • Fizička aktivnost, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole a po izboru učenika (8 časova). • Plivanje (9 časova). • Provera znanja i veština (4 časova). <p>Škola organizuje i sprovodi sportska takmičenja, kao jedinstveni deo procesa nastave fizičkog vaspitanja. sportska takmičenja organizuju se u okviru radne subote i u drugo vreme koje odredi škola. Međuškolska sportska takmičenja organizuju se u okviru kalendara koje odredi Savez za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije koje je ujedno i organizator ovih takmičenja.</p>
--	--	--	---

Svaki od obrazovnih profila ima karakteristike vezane za obavljanje konkretnih stručnih poslova, koji zahtevaju određene položaje tela, pokrete i kretanja, koji mogu negativno uticati na pravilno držanje (status kičmenog stuba i status stopala). Kako bi se izbegli ovi negativni uticaji, nastavnici stručnih predmeta i profesori fizičkog vaspitanja definišu moguće profesionalne poremećaje, na osnovu čega se programiraju se posebni sadržaji, kojima se obezbeđuje prevencija.

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Ekologija i zaštita životne sredine;
- Hemija;
- Likovna kultura;
- Muzička kultura;
- Ishrana.

MATEMATIKA

Ciljevi predmeta:

1. Razvijanje logičkog i apstraktног mišljenja;
2. Razvijanje sposobnosti jasnog i preciznog izražavanja i korišćenja osnovnog matematičko-logičkog jezika;
3. Razvijanje sposobnosti određivanja i procene kvantitativnih veličina i njihovog odnosa;

4. Razvijanje osećaja za prostor, razlikovanje geometrijskih objekata i njihovi uzajamni odnosi i transformacije;
 5. Razumevanje funkcionalnih zavisnosti, njihovo predstavljanje i primena;
 6. Razvijanje sistematičnosti, urednosti, preciznosti, temeljnosti, istrajnosti, kritičnosti u radu.

Prvi razred

Godišnji fond časova:**68 časova**

Razred: **prvi**

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
REALNI BROJEVI	<ul style="list-style-type: none"> Proširivanje znanja o skupu realnih brojeva Upoznavanje sa pojmovima apsolutna i relativna greška 	<ul style="list-style-type: none"> razlikuje različite zapise brojeva iz skupova N, Z, Q, i te brojeve prikazuje na brojnoj pravoj i poredi ih. razlikuje osnovne podskupove skupa realnih brojeva (N, Z, Q, I) i uočava relacije $N \subset Z \subset Q \subset R$, $I \subset R$ izračuna vrednost jednostavnog racionalnog brojevnog izraza poštujući prioritet računskih operacija i upotrebu zagrada odredi apsolutnu vrednost realnog broja i grafički interpretira na brojevnoj osi zaokrugli broj na određeni broj decimala odredi apsolutnu i relativnu grešku 	<ul style="list-style-type: none"> Pregled brojeva, operacije sa realnim brojevima Apsolutna vrednost realnog broja Približna vrednost realnih brojeva, pravila zaokrugljivanja Apsolutna i relativna greška 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> teorijska nastava (68 časova). <p>Mesto realizacije nastave Nastava se realizuje u učionici ili kabinetu za matematiku.</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave <ul style="list-style-type: none"> obrazložiti cilj predmeta, način i kriterijum ocenjivanja; neophodna predznanja ponoviti uz maksimalno angažovanje učenika; podsticati učenike na razmišljanje i samostalno zaključivanje; primenjivati raznovrsne oblike i metode rada, kako bi se podstakla aktivnost učenika; insistirati na preciznosti, tačnosti, sistematičnosti i urednosti u radu; upućivati učenike na pretraživanje različitih izvora i primenu savremenih tehnologija. </p>
PROPORACIONALNOST	<ul style="list-style-type: none"> Proširivanje znanja o proporcijama i procentnom računu Osnovljavanje za primenu proporcija i procenata na rešavanje realnih problema 	<ul style="list-style-type: none"> izračuna određen deo neke veličine odredi nepoznate članove proste proporcije proširi ili skrati razmeru i primeni je u rešavanju problema podele prepozna direktnu ili obrnutu proporcionalnost dve veličine, primeni je pri rešavanju jednostavnih problema i prikaže grafički odredi nepoznatu glavnicu, procenat ili procentni iznos 	<ul style="list-style-type: none"> Razmera i proporcija Direktna i obrнута proporcionalnost Prost srazmerni račun Račun podele Procentni i promilni račun 	<p>• Realni brojevi: sadržaje o greškama povezati sa stručnim predmetima, izračunavati apsolutnu i relativnu grešku konkretnih merenja.</p> <p>• Proporcionalnost: koristiti što više konkretnih primera iz života i struke (recepture za određene prehrambene proizvode, energetska vrednost obroka i sl.).</p> <p>• Racionalni algebarski izrazi: težište treba da bude na</p>
RACIONALNI ALGEBARSKI IZRAZI	<ul style="list-style-type: none"> Proširivanje znanja o polinomima Razumevanje postupka rastavljanja polinoma na činioce i određivanja NZS i NZD polinoma 	<ul style="list-style-type: none"> sabira, oduzima i množi polinome primeni distributivni zakon množenja prema sabiranju i formule za kvadrat binoma i razliku kvadrata, zbir i razliku kubova pri transformaciji polinoma rastavi polinom na činioce odredi NZD i NZS polinoma transformiše jednostavniji racionalni 	<ul style="list-style-type: none"> Polinomi Rastavljanje polinoma na činioce NZD i NZS polinoma Transformacije racionalnih algebarskih izraza 	

		algebarski izraz		
GEOMETRIJA	<ul style="list-style-type: none"> • Obnavljanje osnovnih pojmova u geometriji • Proširivanje znanja o trouglovima i četvorouglovima 	<ul style="list-style-type: none"> • razlikuje osnovne i izvedene geometrijske pojmove • razlikuje međusobni odnos uglova (susedni, uporedni, unakrsni, komplementni, suplementni) • navede i primeni veze između uglova sa paralelnim (ili normalnim) kracima • navede i primeni relacije vezane za unutrašnje i spoljašnje uglove trougla • definije pojmove simetrala duži, simetrala ugla, težišna duž i srednja linija trougla • konstruiše simetralu duži, simetralu ugla i visinu trougla • konstruiše značajne tačke trougla • navede svojstvo težišta • navede osnovne relacije u jednakokrakom, odnosno jednakostrošničnom trouglu • razlikuje vrste četvorouglova i njihove osobine • navede stavove o paralelogramu i ume da ih primeni • navede osobine specijalnih paralelograma • formulise Talesovu teoremu i primeni je na podelu duži na n jednakih delova 	<ul style="list-style-type: none"> • Geometrijski pojmovi i veze između njih • Trougao • Značajne tačke trougla • Četvorougao • Talesova teorema 	<p>raznovrsnosti ideja, svrsi i suštini transformacija polinoma i algebarskih razlomaka, a ne na radu sa komplikovanimizrazima.</p> <p>Geometrija: insistirati na preciznosti, urednosti i pravilnoj terminologiji.</p> <p>Linearne jednačine i nejednačine: istaći povezanost između analitičkog i grafičkog prikaza funkcije. Sadržaje povezati sa odgovarajućim sadržajima hemije i primerima iz svakodnevnog života.</p> <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. usmeno proveru znanja; 2. pismenu proveru znanja; 3. testove znanja; 4. aktivnost na času.</p>
LINEARNE JEDNAČINE I NEJEDNAČINE	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o linearnoj jednačini, nejednačini i funkciji • Ospozobljavanje za analizu grafika funkcije i njegovu primenu • Primena znanja o linearnim jednačinama, sistemima i nejednačinama na realne probleme 	<ul style="list-style-type: none"> • definije pojam linearne jednačine • reši linearu jednačinu • primeni linearu jednačinu na rešavanje problema • reši jednačinu koje se svodi na linearu jednačinu • definije pojam linearne funkcije • prikaže analitički, tabelarno i grafički linearu funkciju • reši linearu nejednačinu i grafički prikaže skup rešenja • reši sistem linearnih jednačina sa dve nepoznate 	<ul style="list-style-type: none"> • Linearna jednačina i njene primene • Linearna funkcija i njen grafik • Linearna nejednačina • Sistem linearnih jednačina 	<p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realni brojevi 8 časova; • Proporcionalnost 11 časova; • Racionalni algebarski izrazi 13 časova; • Geometrija 14 časova; • Linearne jednačine i nejednačine 14 časova. <p>Za realizaciju 4 pismena zadatka sa ispravkama planirano je 8 časova.</p>

Drugi razred

MATEMATIKA	
Godišnji fond časova: 64 časa	
Razred:	Drugi

TEMA	CILJ	ISHODI	OBAVEZNI I PREPORUČENI	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
------	------	--------	------------------------	-----------------------------

		Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI PO TEMAMA	
TRIGONOMETRIJA PRAVOUGLOG TROUGLA	<ul style="list-style-type: none"> Razumevanje osnovnih trigonometrijskih funkcija i identičnosti Ospozobljavanje za primenu trigonometrijskih funkcija u praktičnim problemima 	<ul style="list-style-type: none"> definiše osnovne trigonometrijske funkcije oštrog ugla izračuna osnovne trigonometrijske funkcije oštrog ugla pravouglog trougla kada su date dve stranice konstruiše oštar ugao ako je poznata jedna njegova trigonometrijska funkcija navede trigonometrijske identičnosti i primeni ih u određivanju vrednosti trigonometrijskih funkcija ako je poznata vrednost jedne od njih navede vrednosti trigonometrijskih funkcija karakterističnih uglova (od 30°, 45°, 60°) i sa kalkulatora pročita vrednosti za ostale oštре uglove i obrnuto (određuje oštar ugao ako je poznata vrednost trigonometrijske funkcije) primeni elemente trigonometrije pravouglog trougla na rešavanje praktičnih problema 	<ul style="list-style-type: none"> Definicije trigonometrijskih funkcija u pravouglom trouglu Vrednosti trigonometrijskih funkcija za uglove od 0°, 30°, 45°, 60°, 90° Osnovne trigonometrijske identičnosti Rešavanje pravouglog trougla 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Oblici nastave</p> <p>Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> teorijska nastava (64 časa). <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> Nastava se realizuje u učionici ili kabinetu za matematiku. <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> obrazložiti cilj predmeta, način i kriterijum ocenjivanja; neophodna predznanja ponoviti uz maksimalno angažovanje učenika; podsticati učenike na razmišljanje i samostalno zaključivanje; primenjivati raznovrsne oblike i metode rada, kako bi se podstakla aktivnost učenika; insistirati na preciznosti, tačnosti, sistematicnosti i urednosti u radu; upućivati učenike na pretraživanje različitih izvora i primenu savremenih tehnologija. <p>Trigonometrija pravouglog trougla: sadržaje povezivati sa odgovarajućim primerima iz života. Ponoviti pravila zaokrugljivanja brojeva na određeni broj decimala. Ospozbiti učenike za upotrebu kalkulatora kao pomoćnog sredstva pri rešavanju problema primenom trigonometrije.</p> <p>Stepenovanje i korenovanje: pri proširivanju skupa iz koga je izložilac, naglasiti permanentnost osobina stepenovanja. Ospozbiti učenike da pomoći kalkulatora odrede vrednosti korena i stepena datog broja.</p> <p>Funkcija i grafik funkcije: prilikom obrade koristiti što više konkretnih primera iz života i stuke.</p> <p>Kvadratna jednačina i kvadratna funkcija: pokazati odnose između rešenja i koeficijenata, kao i rastavljanje kvadratnog trinoma na činioce. Nacrtati svih šest oblika kvadratne funkcije. Istači povezanost između analitičkog i grafičkog prikaza kvadratne funkcije.</p> <p>Tela: koristiti simulacije preseka na računaru. Sadržaje povezati sa stručnim predmetima i problemima iz svakodnevnog života.</p> <p>Nizovi: nizove zadavati formulom, navođenjem članova i rekurentno. Primere nizova uzimati iz raznih oblasti matematike, (npr. iz geometrije) kao i iz svakodnevnog života (npr. problem složenog interesnog računa).</p>
STEPENOVANJE I KORENOVANJE	<ul style="list-style-type: none"> Proširivanje znanja o stepenovanju i korenovanju Uočavanje veza između stepenovanja i korenovanja Ovladavanje postupkom racionalisanja imenioca 	<ul style="list-style-type: none"> navede osobine operacija stepenovanja sa celim eksponentom i primeni ih u transformacijama jednostavnijih izraza navede osobine operacija korenovanja i primeni ih u transformacijama jednostavnih izraza navede osobine operacija stepenovanja sa racionalnim izložiocem i primeni ih u transformacijama jednostavnijih izraza racionalnišće imenilac razlomka u jednostavnim slučajevima 	<ul style="list-style-type: none"> Pojam stepena. Operacije sa stepenima Stepen sa celim izložiocem Pojam korena. Operacije sa korenima Stepen sa racionalnim izložiocem Racionalisanje imenioca razlomka 	
FUNKCIJA I GRAFIK FUNKCIJE	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje osnovnih svojstava funkcija Ospozobljavanje za predstavljanje podataka različitim grafičkim oblicima i analizu datih podataka 	<ul style="list-style-type: none"> navede primere funkcija odredi znak, intervale monotonosti, maksimum i minimum na datom grafiku pročita i razume podatak sa grafikona, dijagrama ili iz tabele i odredi minimum ili maksimum i srednju vrednost zavisne veličine podatke predstavljene u jednom grafičkom obliku predstavi u drugom 	<ul style="list-style-type: none"> Pojam funkcije. Funkcije sa konačnim domenom Grafičko predstavljanje funkcije Citanje grafika funkcije (određivanje znaka, intervala monotonosti, maksimuma, minimuma) - bez formalne definicije tih pojmljiva Različiti grafički oblici predstavljanja funkcija sa konačnim domenom (tabela, grafik, dijagram, krug) Određivanje maksimuma, minimuma i srednje vrednosti zavisne veličine 	
KVADRATNA JEDNAČINA I KVADRATNA	<ul style="list-style-type: none"> Sticanje osnovnih znanja potrebnih za rešavanje kvadratnih jednačina Ospozobljavanje za 	<ul style="list-style-type: none"> reši nepotpunu kvadratnu jednačinu u skupu $\mathbb{R}$ navede primer kvadratne jednačine koja nema rešenja u skupu $\mathbb{R}$ 	<ul style="list-style-type: none"> Kvadratna jednačina Obrazac za rešavanje kvadratne jednačine Priroda rešenja kvadratne 	

FUNKCIJA	skiciranje i analizu grafika kvadratne funkcije	<ul style="list-style-type: none"> primeni obrazac za rešavanje kvadratne jednačine odredi prirodu rešenja kvadratne jednačine rastavi kvadratni trinom skicira i analizira grafik kvadratne funkcije (da pročita nule funkcije, maksimum ili minimum, gde raste, a gde opada) 	<ul style="list-style-type: none"> jednačine Rastavljanje kvadratnog trinoma na linearne činioce Kvadratna funkcija i njen grafik 	
TELA	<ul style="list-style-type: none"> Proširivanje znanja o telima Uočavanje odnosa u prostoru Razumevanje površine i zapremine tela i primena na konkretnе primere 	<ul style="list-style-type: none"> izračuna obim i površinu figura u ravni razlikuje pravilne poliedre izračuna površinu i zapreminu kocke i kvadra izračuna površinu i zapreminu pravilne šestougaona prizme i valjka izračuna površinu i zapreminu lopte odredi površinu jednostavnih ravnih preseka tela 	<ul style="list-style-type: none"> Obim i površina figura u ravni Prizme i vrste prizmi. Površina i zapremina prizme Površina i zapremina kocke i kvadra Površina i zapremina pravilne šestougaona prizme Valjak. Površina i zapremina valjka Lopta. Površina i zapremina lopte Jednostavni ravni preseci tela 	
NIZOVI	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje sa pojmom niza Razumevanje pojmove aritmetički i geometrijski niz i primena na konkretnе probleme 	<ul style="list-style-type: none"> prepozna niz i da ga nastavi (jednostavniji primeri) prepozna aritmetički niz, objasni šta su n i d i izračuna traženi član niza izračuna zbir prvih n članova aritmetičkog niza prepozna geometrijski niz, objasni šta su n i q i izračuna traženi član niza izračuna zbir prvih n članova geometrijskog niza 	<ul style="list-style-type: none"> Pojam niza Aritmetički niz Zbir prvih n članova aritmetičkog niza Geometrijski niz Zbir prvih n članova geometrijskog niza 	<p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> usmeno proveru znanja; pismenu proveru znanja; testove znanja; aktivnost na času. <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> Trigonometrija pravouglog trougla 7 časova; Stepenovanje i korenovanje 12 časova; Funkcija i grafik funkcije 6 časova; Kvadratna jednačina i kvadratna funkcija 15 časova; Tela 10 časova; Nizovi 6 časova. Za realizaciju 4 pismena zadatka sa ispravkama planirano je 8 časova.

Treći razred

MATEMATIKA	
Godišnji fond časova: 30 časova	
Razred:	treći

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
ANALITIČKA	• Upoznavanje sa koordinatnom	• primeni Gausov algoritam	• Sistemi linearnih jednačina.	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave,

GEOMETRIJA U RAVNI	metodom <ul style="list-style-type: none"> Razumevanje zavisnosti položaja prave i međusobnog položaja dve prave od koeficijenata k i n Razumevanje zavisnosti položaja kružnice i međusobnog položaja prave i kružnice od koeficijenata u njihovim jednačinama 	na rešavanje sistema linearnih jednačina(3*3) <ul style="list-style-type: none"> izračuna rastojanje između dve tačke i obim trougla ako su date koordinate njegovih temena razlikuje opšti oblik jednačine prave od eksplicitnog oblika i prevede jedan zapis u drugi objasni položaj prave u koordinatnom sistemu u zavisnosti od koeficijenata k i n odredi jednačinu prave određenu datom tačkom i datim koeficijentom pravca odredi jednačinu prave određenu datim dvema tačkama primeni uslov paralelnosti dve prave izračuna rastojanje tačke od prave prevede opšti oblik jednačine kružnice u eksplicitni odredi položaj kružnice u Dekartovom koordinatnom sistemu i poluprečnik kružnice 	Gausov algoritam <ul style="list-style-type: none"> Dekartov koordinatni sistem u ravni. Koordinate tačke i rastojanje između dve tačke Jednačina prave u Dekartovom pravougлом координатном систему. Opšti i eksplicitni oblik jednačine prave Jednačina prave određena tačkom i koeficijentom pravca Jednačina prave određena dvema tačkama Uzajamni položaj dve prave Normalni oblik jednačine prave i rastojanje tačke od prave Jednačina kružnice Uzajamni položaj prave i kružnice 	odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: <ul style="list-style-type: none"> teorijska nastava (30 časova) Mesto realizacije nastave <ul style="list-style-type: none"> Nastava se realizuje u učionici ili kabinetu za matematiku Preporuke za realizaciju nastave <ul style="list-style-type: none"> obrazložiti cilj predmeta, način i kriterijum ocenjivanja neophodna predznanja ponoviti uz maksimalno angažovanje učenika podsticati učenike na razmišljanje i samostalno zaključivanje primenjivati raznovrsne oblike i metode rada, kako bi se podstakla aktivnost učenika insistirati na preciznosti, tačnosti, sistematicnosti i urednosti u radu upućivati učenike na pretraživanje različitih izvora i primenu savremenih tehnologija
ELEMENTI FINANSIJSKE MATEMATIKE	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje sa osnovnim elementima finansijske matematike Uočavanje razlike između prostog i složenog kamatnog računa Ospozobljavanje za primenu stečenih znanja u svakodnevnom životu 	<ul style="list-style-type: none"> primeni kamatni račun od sto (vreme dato u godinama, mesecima ili danima) primeni kamatni račun više sto i niže sto objasni pojam menice i na koji način se upotrebljava primeni prost kamatni račun na obračunavanje kamate kod štednih uloga i potrošačkih kredita pokaže razliku između prostog i složenog kamatnog računa na datom primeru 	<ul style="list-style-type: none"> Prost kamatni račun (kamatni račun od sto, više sto i niže sto) Primena prostog kamatnog računa (rad sa menicama i sa računom štednog uloga, potrošački krediti) Pojam složenog kamatnog računa 	<p>Analitička geometrija u ravni: istaći da je analitička geometrija na određeni način spoj algebre i geometrije i povezati primenu analitičkog aparata sa rešavanjem određenih zadataka iz geometrije. Ukažati na veze između različitih oblika jednačine prave. Jednačinu kružnice obraditi u opštem i kanonskom obliku.</p> <p>Elementi finansijske matematike: koristiti što više konkretnih primera iz života.</p> <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. usmenu proveru znanja; 2. pismenu proveru znanja; 3. testove znanja; 4. aktivnost na času.</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> Analitička geometrija u ravni: 17 časova; Elementi finansijske matematike: 9 časova; <p>Za realizaciju 2 pismena zadatka sa ispravkama planirana su 4 časa.</p>

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Hemija;
- Ekonomika turističkih i ugostiteljskih preduzeća;
- Preduzetništvo;
- Računarstvo i informatika.

RAČUNARSTVO I INFORMATIKA

1. OSTVARIVANJE OBRAZOVNO-VASPITNOG RADA - OBLICI I TRAJANJE

RAZRED	NASTAVA				Profesionalna praksa	UKUPNO
	Teorijska nastava	Vežbe	Praktična nastava	Nastava u bloku		
I		68				68

2. CILJEVI PREDMETA:

- Sticanje znanja, veština i formiranje vrednosnih stavova informatičke pismenosti neophodnih za život i rad u savremenom društvu.

3. NAZIV I TRAJANJE MODULA

Razred: prvi

Red. br.	NAZIV MODULA	Trajanje modula (časovi)
1.	Osnove računarske tehnike	12
2.	Obrada teksta	16
3.	Tabelarni proračuni	16
4.	Slajd - prezentacije	10
5.	Internet i elektronska komunikacija	14

Naziv modula: **Osnove računarske tehnike**

Trajanje modula:**12 časova**

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Ospozobljavanje učenika za korišćenje osnovnih mogućnosti računarskog sistema	<ul style="list-style-type: none"> • klasifikuje faze istorijskog razvoja računara • navede primere upotrebe RS u svakodnevnom životu • definiše pojmove hardvera i softvera • objasni Fon Nojmanov model 	<ul style="list-style-type: none"> • Istorijički razvoj tehnologija za skladištenje, obradu i prenos podataka • primena RS u raznim oblastima ljudske delatnosti • blok-sHEMA Fon Nojmanovog modela računarskog sistema • jedinice za merenje količine podatka 	<p>Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave.</p> <p>Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p>

<ul style="list-style-type: none"> računara • razlikuje jedinice za meru količine podataka • razlikuje osnovne komponente računara • razlikuje faktore koji utiču na performanse računara • razlikuje vrste softvera • definije operativni sistem (OS) i navodi njegove glavne funkcije • podešava radno okruženje OS • hijerarhijski organizuje fascikle i upravlja fasciklama i datotekama • razlikuje tipove datoteka • koristi tekst editor operativnog sistema • crta pomoću programa za crtanje u okviru OS • instalira novi softver • kompresuje i dekompresuje datoteke i fascikle • obezbeđuje zaštitu računara od štetnog softvera • instalira periferne uređaje • navodi primere i prednosti umrežavanja računara • manipuliše deljivim resursima u lokalnoj mreži • upravlja štampanjem dokumenata • primenjuje zdravstvene i sigurnosne mere zaštite pri korišćenju računara • objasnji uticaj korišćenja računara na životnu sredinu • primenjuje i poštuje zakonska rešenja u vezi sa autorskim pravima i zaštitom podataka 	<ul style="list-style-type: none"> (bit, bajt, redovi veličine) • osnovne komponente računara i njihov uticaj na performanse računara • vrste i podela softvera, glavne funkcije OS-a • podešavanje radnog okruženja (pozadina radne površine, sat, kalendar, jezik tastature, rezolucija monitora...) • koncepti organizacije datoteka i fascikli • tipovi datoteka • tekst editor crtanje koji postoji u sastavu OS-a • program za crtanje koji postoji u sastavu OS-a • instalacija korisničkog softvera • programi za arhiviranje podataka • programi za zaštitu računara od štetnog softvera • instalacija perifernih uređaja • deljenje resursa u okviru lokalne mreže • podešavanje parametara štampe • faktori koji štetno utiču na zdravlje korisnika računara, životnu sredinu i mreže za njihovu minimizaciju • vrste licencii, autorska prava i zaštita podataka 	<p>1. laboratorijske vežbe</p> <p>Podela odeljenja na grupe</p> <p>Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laboratorijskih vežbi <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • računarski kabinet <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkretnе primere za vežbanje prilagoditi obrazovnom profilu. • Pri realizaciji modula insistirati na veština. • Princip rada računarskog sistema objasniti praveći paralelu sa sistemima koji su učenicima već poznati iz ranijeg iskustva. • Osnovne komponente računara: objasniti učenicima način povezivanja računara, ulazno - izlazne portove i uređaje spoljašnje memorije, a centralnu jedinicu samo na nivou osnovne blok - šeme (matrična ploča, napajanje, RAM, procesor, grafička, zvučna i mrežna karta). • Objasniti značaj i napraviti hijerarhiju uticaja pojedinih komponenti RS na performanse računara. • Podelu softvera uraditi na nivou: OS, aplikativni softver i drajveri i objasniti njihovu namenu. • Pri podešavanju radnog okruženja posebnu pažnju обратити на regionalna podešavanja • Pri realizaciji hijerarhijske organizacije fascikli objasniti učenicima njen značaj. • Instalaciju softvera realizovati na programima za zaštitu računara i arhiviranje podataka. • Instalaciju perifernih uređaja uraditi na primeru štampača. • Objasniti učenicima značaj pravilnog držanja tela, osvetljenja, dužine rada bez pauze... • Insistirati na poštovanju i doslednom sprovođenju autorskih prava i softverskih licenci. <p>Ocenjivanje</p> <p>Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Praćenje ostvarenosti ishoda • Testove znanja • Testove praktičnih veština
---	--	---

Naziv modula: **Obrada teksta**

Trajanje modula:**16 časova**

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika za rad sa programima za obradu teksta	<ul style="list-style-type: none"> • podešava radno okruženje programa za obradu teksta • upravlja tekstualnim dokumentima i 	<ul style="list-style-type: none"> • podešavanje radnog okruženja (palete alatki, precice, lenjir, pogled, zum...) • rad sa dokumentima (otvaranje, snimanje u različitim 	Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika

	<p>čuva ih u različitim verzijama</p> <ul style="list-style-type: none"> • kreira i uređuje tekstualne dokumente • kreira i uređuje tabele • umetne objekte u tekst i modifikuje ih • napravi cirkularna pisma • podešava parametre izgleda stranice tekstualnog dokumenta • pronađi i ispravlja pravopisne i slovne greške pomoću alata ugrađenih u program za obradu teksta • pregleda i štampa tekstualni dokument 	<p>formatima i verzijama programa)</p> <ul style="list-style-type: none"> • unošenje teksta (unos teksta, simbola i specijalnih karaktera) • formatiranje teksta (slova, oblikovanje, indeksiranje, eksponiranje, boja, promena veličine slova) • formatiranje pasusa • stilovi • kreiranje i formatiranje tabele • unošenje podataka i modifikovanje tabele • rad sa objektima (umetanje, kopiranje, premeštanje, promena veličine...) • izrada cirkularnog pisma, izbor liste primalaca, umetanje podataka, snimanje i štampanje • podešavanje parametara izgleda stranice dokumenta (orientacija papira, veličina, marge, prelom, uređivanje zaglavlja i podnožja, automatsko numerisanje strana) • ispravljanje pravopisnih grešaka, kontrolor pravopisa • pregledanje dokumenta pre štampanja, štampanje celog dokumenta, pojedinačnih stranica i određivanje broja kopija
--	--	--

Naziv modula: **Tabelarni proračuni**

Trajanje modula:16 časova

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika za rad sa programom za tabelarne proračune	<ul style="list-style-type: none"> • podešava radno okruženje programa za tabelarne proračune • upravlja tabelarnim dokumentima i čuva ih u različitim verzijama • unosi podatke različitih tipova - pojedinačno i automatski • izmeni sadržaje ćelija • sortira i postavlja filtre • manipuliše vrstama i kolonama • organizuje radne listove • unosi formule u ćelije 	<ul style="list-style-type: none"> • podešavanje radnog okruženja (palete alatki, prečice, lenjir, pogled, zum...) • rad sa dokumentima (otvaranje, snimanje u različitim formatima i verzijama programa) • unošenje podataka (pojedinačni sadržaji ćelija i automatske popune) • menjanje tipa i sadržaja ćelije • sortiranje i filtriranje • podešavanje dimenzija, premetanje, fiksiranje i sakrivanje redova i kolona • dodavanje, brisanje, premeštanje i preimenovanje radnih listova • unošenje formula sa osnovnim aritmetičkim operacijama, koristeći reference na ćelije • funkcije za: sumiranje, srednju vrednost, minimum, maksimum, prebrojavanje, zaokruživanje 	<p>Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave.</p> <p>Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laboratorijske vežbe <p>Podela odeljenja na grupe Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laboratorijskih vežbi <p>Mesto realizacije nastave • računarski kabinet</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkretnе primere za vežbanje prilagoditi obrazovnom profilu kroz korelaciju sa stručnim predmetima (forme, tekstovi, obrasci, izveštaji i sl. sa kakvima će učenik raditi pri obavljanju stručnih poslova) • Pri realizaciji ovog modula insistirati na pravopisu i upotrebi odgovarajućeg jezika tastature. • Insistirati na pravilnom formatiranju paragrafa (maksimalno koristiti mogućnosti koje pruža program, izbegavati ponovljenu upotrebu tastera "enter" i "razmak") • Pri obradi tabela kao primer uraditi tabelu koja će se kasnije koristiti pri izradi cirkularnog pisma. <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praćenje ostvarenosti ishoda • testove praktičnih vještina

	<ul style="list-style-type: none"> • formатира ћелије • бира, обликује и модификује графиконе • podeшава изглед странице за штампање табеларног документа • исправља грешке у формулама и тексту • погледа и штампа табеларни документ 	<ul style="list-style-type: none"> • логичке функције • копирање формула, relativno i apsolutno referenciranje ћелија • форматирање ћелија (број decimalnih mesta, datum, валута, проценат, поравнање, прелом, оријентација, спајање ћелија, font, боја садржаја и pozadine, стил и боја рама ћелије) • намена разлиčitih tipova grafikonata, приказivanje података из табеле помоћу grafikonata • podešавање изгледа странице документа за штампање (оријентација папира, величина, магине, прелом, уредивање заглављаја подноžја, аутоматско numerisanje strana) • исправљање грешака у формулама и тексту • погледање документа пре штампања, аутоматско штампање насловног реда, штампање опсега ћелија, целог радног листа, целог документа, grafikona i određivanje броја копија 	<p>профилу кроз корелацију са стручним предметима.</p> <ul style="list-style-type: none"> • При реализацији овог модула insistirati на правопису и upotrebi odgovarajućeg jezika tastature. • Logičke funkcije: izbor funkcija prilagoditi nivou znanja učenika i potrebama obrazovnog profila. • Formatiranje ћелија обрађивати tokom dva časa • Pri obradi grafikona, pokazati različite vrste grafikona (istograme, линиске, i "pite"; objasniti njihovu namenu; pokazati podešavanje pojedinih elemenata grafikona). <p>Ocenjivanje</p> <p>Vrednovanje остварености исхода вршити кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praćenje остварености исхода • testove praktičnih veština
--	---	---	---

Naziv modula: **Slajd - prezentacije**

Trajanje modula:**10 часова**

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Ospozobljavanje učenika za izradu slajd - prezentacija i njihovo prezentovanje	<ul style="list-style-type: none"> • podešava radno okruženje programa za izradu slajd - prezentacije • upravlja slajd - prezentacijama i čuva ih u različitim formatima i verzijama • dodaje i premešta slajdove • pripremi prezentaciju u skladu sa pravilima i smernicama za izradu prezentacije • koristi različite organizacije slajda • unosi i formatira tekst na slajdu • dodaje objekte na slajd • unosi beleške uz slajd • podešava pozadinu slajda • koristi i modifikuje gotove dizajn - teme • dodaje i podešava animacione efekte objektima • bira i podešava prelaze između slajdova • izrađuje interaktivne slajd prezentacije • razlikuje vrste pogleda na prezentaciju • priprema za štampu i štampa prezentaciju 	<ul style="list-style-type: none"> • podešavanje radnog okruženja (palete alatki, prečice, lenjir, pogled, zum...) • rad sa dokumentima (otvaranje, snimanje u različitim formatima i verzijama programa) • dodavanje i manipulacija slajdovima • osnovna pravila i smernice za izradu prezentacije (količina teksta i objekata po slajdu, величина i vrsta slova, dizajn...) • organizacija slajda: slajdovi sa tekstom, tabelama, dijagramima i grafikonima • formatiranje teksta • dodavanje objekata na slajd (zvuk, film....) • pozadina slajda (boje, preliv, šrafure, teksture i slike) • dizajn - teme • animacioni efekti (vrste, podešavanje parametara, animacione šeme) • prelaz između slajdova • interaktivna prezentacija (hiperlinkovi i akciona dugmad) • vrste pogleda na prezentaciju • štampanje prezentacije • podešavanje prezentacije za javno prikazivanje (ručno, аутоматски, u petlji...) • nastup prezentera (polожај prezentera, verbalna i neverbalna komunikacija, savladavanje treme...) 	<p>Na почетку модула ученike upoznati са циљевима и исходима nastave / учења, планом рада и начинима оценjivanja. Stavove предвидене модулом изградити и вредновати код ученika tokom svih oblika nastave.</p> <p>Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laboratorijske vežbe <p>Podela odeljenja na grupe Odeljenje se deli на 2 grupe prilikom реализације:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laboratorijskih vežbi <p>Mesto realizacije nastave • računarski kabinet</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Praktičnu реализацију модула извести у неком од програма за izradu slajd prezentacija. • Konkretnе primere за vežbanje prilagoditi obrazovnom profilu kroz korelaciju sa стручним предметима. • Kroz ceo modul učenik treba да ради на jednoj prezentaciji чија је тематика vezana за konkreтан образовни профил и да на нjoj примени сва usvojena znanja i veštine. • Pri realizaciji овог модула insistirati на правопису и upotrebi odgovarajućeg jezika tastature. • Izvođenje nastave započeti objašnjenjima nastavnika а затим usmeriti učenike да самостално vežbaju. • Insistirati на значају slajd prezentacija i važnosti kvalitetnog prezentovanja.

	<ul style="list-style-type: none"> • podešava prezentaciju za javno prikazivanje; • priprema prezentacije za prikazivanje sa drugog računara • izlaže slajd-prezentaciju 		<ul style="list-style-type: none"> • Podsticati kod učenika kreativnost. • Poslednja dva časa učenici prezentuju svoje radove i diskutuju o njima. <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove praktičnih veština
--	---	--	--

Naziv modula: **Internet i elektronska komunikacija**

Trajanje modula:**14 časova**

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika za korишćenje Interneta i elektronsku komunikaciju	<ul style="list-style-type: none"> • objasni pojam i strukturu Interneta • razlikuje načine povezivanja računara sa Internetom • razlikuje Internet - servise • objasni pojmove hiperteksta i WWW • koristi sadržaje sa veba (WWW - servisa) • pronađazi sadržaje na vebu pomoću pretraživača • procenjuje sadržaje sa veba na kritički način • preuzima sadržaje sa veba • komunicira putem elektronske pošte • razlikuje prednosti i nedostatke elektronske komunikacije • koristi raznovrsne Internet - servise • popunjava i šalje veb - bazirane obrasce • objašnjava pojam elektronskog poslovanja • primeni servis "u oblaku" • objašnjava moguće zloupotrebe Interneta • primenjuje bezbednosne mere prilikom korишćenja Interneta • primenjuje pravila lepog ponašanja na mreži 	<ul style="list-style-type: none"> • istorijski razvoj Interneta i struktura • adrese i protokoli • načini povezivanja računara sa Internetom (prednosti i nedostaci svakog od njih) • servisi Interneta (WWW, elektronska pošta, FTP...) • WWW, veb - pregledać (vrste, otvaranje i podešavanje) • korišćenje pretraživača (osnovno i napredno) • pouzdanost izvora informacija. • medijska pismenost. • preuzimanje sadržaja sa veba (snimanjem veb stranice, kopiranjem sadržaja sa veb stranice, preuzimanjem datoteke) • programi za elektronsku poštu ("veb - mejl" i programi za preuzimanje pošte na lokalni računar) • radno okruženje programa za elektronsku poštu • postavljanje adrese primaoca ("za", "kopija", "nevidljiva kopija") • prijem i slanje elektronske pošte, bez i sa prilogom • napredne mogućnosti programa za preuzimanje el. pošte (uređivanje adresara, uređivanje fascikli, automatsko sortiranje pošte...) • veb - obrasci raznovrsne namene • elektronsko poslovanje u trgovini i javnoj upravi • prednosti i nedostaci elektronske komunikacije • socijalne mreže, forumi, sistemi za brze poruke, sistemi za elektronsko učenje... • računarski servisi "u oblaku", rad sa tekstom, tabelama i datotekama. • bezbednost dece na Internetu • bezbednosni rizici korишćenja elektronske komunikacije • pravila lepog ponašanja u elektronskoj komunikaciji 	<p>Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgradivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave.</p> <p>Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laboratorijske vežbe <p>Podela odeljenja na grupe Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laboratorijskih vežbi <p>Mesto realizacije nastave • računarski kabinet</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pri realizaciji ovog modula insistirati na pravopisu i upotrebi odgovarajućeg jezika tastature. • Tokom realizacije svih sadržaja modula insistirati na mogućnostima zloupotrebe Interneta a pogotovo na bezbednosti korisnika, pouzdanosti informacija i sprečavanju zloupotrebe dece. • Pri pretraživanju Interneta učenike usmeriti ka traženju obrazovnih veb sajtova i korишćenju sistema za elektronsko učenje. • Pri obradi elektronskog poslovanja demonstrirati različite vrste veb obrazaca koji se koriste za poručivanje i plaćanje robe putem Interneta, poručivanje dokumenta... • Pokazati rad sa tekstom, rad sa tabelama i skladištenje podataka u nekom od servisa "u oblaku" (<i>cloud computing</i>), dostupnih putem veba. • Preuzimanje sadržaja sa veba vežbati na primerima preuzimanja teksta, slike, klipova i datoteka. • Kod preuzimanja sadržaja sa veba voditi računa o verodostojnosti izvora informacija i razvijati kod učenika kritičko mišljenje i medijsku pismenost u izboru i tumačenju sadržaja. • Pri elektronskoj komunikaciji poštovati pravila lepog ponašanja (<i>netiquette</i>). • Pri realizaciji sadržaja vezanih za elektronsku poštu objasniti učenicima

	<ul style="list-style-type: none"> • poštuje autorska prava za sadržaje preuzete sa mreže 	<p>"put" elektronskog pisma.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dosledno sprovoditi poštovanje autorskih prava i softverskih licenci. <p>Ocenjivanje</p> <p>Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove praktičnih veština
--	--	---

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Svi predmeti

ISTORIJA

Treći razred

Naziv predmeta:	ISTORIJA
Godišnji fond časova:	60
Razred:	treći

Ciljevi predmeta:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sticanje humanističkog obrazovanja i razvijanje istorijske svesti; 2. Razumevanje istorijskog prostora i vremena, istorijskih događaja, pojave i procesa i uloge istaknutih ličnosti; 3. Razvijanje individualnog i nacionalnog identiteta; 4. Sticanje i proširivanje znanja, razvijanje veština i formiranje stavova neophodnih za razumevanje savremenog sveta (u nacionalnom, regionalnom, evropskom i globalnom okviru); 5. Unapređivanje funkcionalnih veština i kompetencija neophodnih za život u savremenom društvu (istraživačkih veština, kritičkog i kreativnog mišljenja, sposobnosti izražavanja i obrazlaganja sopstvenih stavova, razumevanja multikulturalnosti, razvijanje tolerancije i kulture argumentovanog dijaloga); 6. Osposobljavanje za efikasno korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija; <p>Razvijanje svesti o potrebi stalnog usavršavanja i svesti o važnosti negovanja kulturno-istorijske baštine.</p>
-------------------	--

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Srpska država i državnost	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o nastanku moderne srpske države i najvažnijim odlikama srpske državnosti. • Razvijanje svesti o značaju srednjovekovne državnosti za nastanak moderne srpske države. • Uočavanje uloge znamenitih ličnosti u razvoju srpske državnosti. • Razumevanje 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna različite istorijske sadržaje (ličnosti, događaje, pojave i procese) i doveđe ih u vezu sa odgovarajućom vremenskom odrednicom i istorijskim periodom; • razlikuje periode u kojima je postojala, prestala da postoji i ponovo nastala srpska država; • navede i uporedi odlike srpske državnosti u srednjem i novom veku; • uoči uticaj evropskih revolucionarnih zbivanja na razvoj srpske nacionalne i državne ideje; 	<ul style="list-style-type: none"> • Srpska državnost u srednjem veku. • Srpski narod i njegovi susedi u srednjem veku. • Položaj Srbija pod osmanskom, habzburškom i mletačkom vlašću (XVI-XVIII vek). • Srpska revolucija 1804-1835. i njeno mesto u kontekstu evropskih zbivanja. • Razvoj državnih institucija. • Razvoj ustavnosti. • Uloga modernih dinastija (Karadorđevići, Obrenovići, Petrovići) u razvoju srpske državnosti. • Ratovi Srbije i Crne Gore za nezavisnost 1876-1878. • Formiranje modernog političkog sistema i nastanak stranaka (radikalne, liberalne i naprednjačke). • Položaj Srbija pod osmanskom i habzburškom vlašću u XIX i početkom XX veka. • Srbija i Crna Gora u Balkanskim ratovima i Prvom 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Oblici nastave:</p> <p>Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava. <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili odgovarajućem kabinetu. <p>Ocenjivanje:</p> <p>Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja. <p>Okvirni broj časova po temama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Srpska država i državnost - 31 čas;

	<p>najznačajnijih ideja modernog doba i njihovog uticaja u procesu stvaranja srpske države.</p> <ul style="list-style-type: none"> Razumevanje međunarodnog konteksta u kome nastaje i postoji srpska država. 	<ul style="list-style-type: none"> objasni uzroke i posledice Srpske revolucije, oslobođilačkih ratova 1876-1878, Balkanskih ratova i Prvog svetskog rata; uoči i objasni na istorijskoj karti promene granica srpske države; locira mesta najvažnijih bitaka koje su vođene tokom Srpske revolucije, oslobođilačkih ratova 1876-1878, Balkanskih ratova i Prvog svetskog rata; opиše ulogu istaknutih ličnosti u Srpskoj revoluciji, u razvoju državnih institucija i formiraju modernog političkog sistema, u oslobođilačkim ratovima 1876-1878, Balkanskim ratovima i Prvom svetskom ratu; izvede zaključak o značaju ustavnosti za razvoj modernog političkog sistema. 	<p>svetskom ratu.</p> <ul style="list-style-type: none"> Najznačajnije ličnosti (vožd Karađorđe Petrović, knez Miloš Obrenović, prota Mateja Nenadović, mitropolit Stefan Stratimirović, Dimitrije Davidović, Toma Vučić Perišić, Ilija Garašanin, knez Aleksandar Karađorđević, knez Mihailo Obrenović, Vladimir Jovanović, Svetozar Miletić, kralj Milan Obrenović, vladika Petar I Petrović, vladika Petar II Petrović, knjaz Danilo Petrović, knjaz Nikola Petrović, Luka Vukalović, Jovan Ristić, Stojan Novaković, Nikola Pašić, kralj Aleksandar Obrenović, kralj Petar I Karađorđević, prestolonaslednik Aleksandar Karađorđević, Radomir Putnik, Stepa Stepanović, Živojin Mišić, Petar Bojović, Janko Vukotić...). 	<ul style="list-style-type: none"> Srpski narod u jugoslovenskoj državi - 13 časova; Dostignuća srpske kulture - 9 časova; Srpski narod i Srbija u savremenom svetu - 7 časova. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> strukturna programa koncipirana je s ciljem da pomogne nastavniku u planiranju neposrednog rada sa učenicima, olakšavajući mu određivanje obima i dubine obrade pojedinih nastavnih sadržaja, za svaku tematsku celinu dati su ciljevi, ishodi i sadržaji, a ishodi treba da posluže da nastavni proces bude tako oblikovan da se navedeni ciljevi ostvare,
Srpski narod u jugoslovenskoj državi	<ul style="list-style-type: none"> Proširivanje znanja o jugoslovenskoj ideji i nosiocima ideje stvaranja jugoslovenske države. Razumevanje međunarodnog konteksta u kome nastaje jugoslovenska država. Proširivanje znanja o odlikama jugoslovenske države. Proširivanje znanja o položaju srpskog naroda u jugoslovenskoj državi. Uočavanje uloge znamenitih ličnosti u političkom životu jugoslovenske države. Sagledavanje međunarodnog položaja jugoslovenske države. 	<ul style="list-style-type: none"> obrazloži najvažnije motive i uzroke stvaranje jugoslovenske države; uoči značaj nastanka jugoslovenske države za srpski narod; identifikuje odlike jugoslovenske države kao monarhije i kao republike; razlikuje osobnosti društveno-političkih sistema koji su postojali u jugoslovenskoj državi; uoči i razume međunarodni položaj jugoslovenske države; obrazloži doprinos jugoslovenskih antifašističkih pokreta pobedi saveznika u Drugom svetskom ratu; imenuje najvažnije ličnosti koje su uticale na društveno-politička zbivanja u Jugoslaviji. 	<ul style="list-style-type: none"> Jugoslovenska ideja i konstituisanje države. Odlike političkog sistema u jugoslovenskoj kraljevini (političke borbe, Vidovdanski i Oktroisani ustav, lični režim kralja Aleksandra, stvaranje Banovine Hrvatske i otvaranje srpskog pitanja). Aprilski rat i posledice poraza, genocid nad Srbima u NDH. Otpor, ustanan i građanski rat. Bilans rata i doprinos Jugoslavije pobedi antifašističke koalicije. Proglašenje republike i izgradnja novog državnog i društvenog uređenja. Sukob Jugoslavije i socijalističkih zemalja - rezolucija Informativa, Goli otok. Jugoslavija između istoka i zapada. Razbijanje i raspad Jugoslavije - poraz Jugoslavije kao ideje, političkog projekta i društvenog sistema, velike sile i jugoslovenska kriza, ratovi u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, nastanak novih država, sukobi na Kosovu i Metohiji i NATO intervencija 1999, Kosovsko pitanje, razdvajanje Srbije i Crne Gore. Najznačajnije ličnosti (kralj Aleksandar I Karađorđević, Nikola Pašić, Stjepan Radić, Ljuba Davidović, Svetozar Pribićević, Anton Korošec, Milan Stojadinović, Vlatko Maček, knez Pavle Karađorđević, kralj Petar II Karađorđević, general Dragoljub Mihailović, general Milan Nedić, Ante Pavelić, Josip Broz Tito, Slobodan Milošević, Franjo Tuđman...). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> sadržaje treba prilagođavati učenicima, kako bi najlakše i najbrže dostigli navedene ishode, nastavnik ima slobodu da sam odredi raspored i dinamiku aktivnosti za svaku temu, uvažavajući ciljeve predmeta, program se može dopuniti sadržajima iz prošlosti zavičaja, čime se kod učenika postiže jasnija predstava o istorijskoj i kulturnoj baštini u njihovom kraju (arheološka nalazišta, muzejske zbirke), u školama na nastavnom jeziku neke od nacionalnih manjina mogu se obraditi i prošireni nastavni sadržaji iz prošlosti tog naroda, važno je iskoristiti velike mogućnosti koje istorija kao narativni predmet pruža u podsticanju učeničke radozonalnosti, koja je u osnovi svakog saznanja, nastavni sadržaji treba da budu predstavljeni kao "priča" bogata informacijama i detaljima, ne zato da bi opteretili pamćenje učenika, već da bi im istorijski događaji, pojave i procesi bili predočeni jasno, detaljno, živo i dinamično, posebno mesto u nastavi istorije imaju pitanja, kako ona koja postavlja nastavnik učenicima, tako i ona koja dolaze od učenika, podstaknuta onim što su čuli u ucionici ili što su saznali van nje koristeći različite izvore informacija, dobro osmišljena pitanja nastavnika imaju podsticajnu funkciju za razvoj istorijskog mišljenja i kritičke svesti, ne samo u fazi utvrđivanja i sistematizacije gradiva, već i u samoj obradi nastavnih sadržaja,

Dostignuća srpske kulture	<ul style="list-style-type: none"> • Razumevanje pojma srpskog kulturnog prostora. • Razvijanje svesti o viševekovnom kontinuitetu srpske kulture. • Sagledavanje srpske kulture kao dela evropskog kulturnog nasleđa. • Proširivanje znanja o najvišim dometima i predstvincima srpske kulture. • Razvijanje svesti o značaju obrazovanja za opšti kulturni napredak. • Uočavanje promena u svakodnevnom životu kod Srba kroz vekove. 	<ul style="list-style-type: none"> • razlikuje periode u kojima su nastala najznačajnija dela srpske kulture; • uporedi odlike srpske kulture različitih perioda; • objasni uticaje istorijskih zbivanja na kulturna kretanja; • opiše odlike svakodnevnog života kod Srba u različitim epohama i oblastima; • imenuje najvažnije ličnosti koje su zaslужne za razvoj srpske kulture. 	<ul style="list-style-type: none"> • Srednjovekovna kultura Srba (jezik i pismo, verski karakter kulture, Miroslavljevo jevanđelje, književnost, najznačajnije zadužbine, pravni spomenici). • Posledice seoba na srpsku kulturu (uticaj zapadnoevropskih kulturnih kretanja na srpsku kulturu). • Uspon građanske klase. • Svakodnevni život seoskog i gradskog stanovništva. • Kulturna i prosvetna politika - osnivanje Velike škole, Univerziteta, akademije nauka, Narodnog pozorišta. • Evropski kulturni uticaji. • Ličnosti - Sveti Sava, despot Stefan Lazarević, monahinja Jefimija, Dositej Obradović, Vuk Karadžić, Sava Tekelija, Petar II Petrović Njegoš, Paja Jovanović, Uroš Predić, Nadežda Petrović, Laza Kostić...). • Srpska kultura kao deo jugoslovenskog kulturnog prostora (kulturna saradnja i prožimanja, nauka, umetnički pokreti, humanitarne i sportske organizacije, popularna kultura, ličnosti - Nikola Tesla, Mihajlo Pupin, Mihailo Petrović Alas, Jovan Cvijić, Milutin Milanković, Branislav Nušić, Isidora Sekulić, Jovan Dučić, Ksenija Atanasijević, Slobodan Jovanović, Sava Šumanović, Ivan Meštrović, Ivo Andrić, Miloš Crnjanski, Bojan Stupica, Desanka Maksimović, Borislav Pekić, Dobrica Čosić, Aleksandar Petrović, Aleksandar Popović, Emir Kusturica, Dušan Kovačević...). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u zavisnosti od cilja koji nastavnik želi da ostvari, pitanja mogu imati različite funkcije, kao što su: fokusiranje pažnje na neki sadržaj ili aspekt, podsticanje poređenja, traganje za pojašnjenjem, nastava bi trebalo da pomogne učenicima u stvaranju što jasnije predstave ne samo o tome što se desilo, već i zašto se to desilo i kakve su posledice iz toga proistekle, u nastavi treba što više koristiti različite oblike organizovane aktivnosti učenika (individualni rad, rad u paru, rad u grupi, radionice ili domaći zadatak), • da bi shvatio događaje iz prošlosti, učenik treba da ih "oživi u svom umu", u čemu veliku pomoć može pružiti upotreba različitih istorijskih tekstova, karata i drugih izvora istorijskih podataka (dokumentarni iigrani video i digitalni materijali, muzejski eksponati, ilustracije), obilaženje kulturno-istorijskih spomenika i posete ustanovama kulture, • korišćenje istorijskih karata izuzetno je važno jer omogućavaju učenicima da na očigledan i slikovit način dožive prostor na kome se neki od događaja odvijao, pomažući im da kroz vreme prate promene na određenom prostoru,
Srpski narod i Srbija u savremenom svetu	<ul style="list-style-type: none"> • Razumevanje političkih i ekonomskih odnosa u savremenom svetu. • Sagledavanje međunarodnog položaja Srbije. • Proširivanje znanja o najznačajnijim međunarodnim organizacijama i članstvu Srbije u njima. • Proširivanje znanja o posledicama naučno-tehnološkog razvoja na život savremenog čoveka. 	<ul style="list-style-type: none"> • identifikuje najvažnije činioce u međunarodnim političkim i ekonomskim odnosima; • razume mesto i ulogu Srbije u savremenom svetu; • utvrdi značaj članstva Srbije u međunarodnim organizacijama; • objasni uticaj savremenih tehničkih dostignuća na povezivanje ljudi u svetu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Najuticajnije države i organizacije u međunarodnim političkim i ekonomskim odnosima. • Uloga Organizacije ujedinjenih nacija u očuvanju mira u svetu, borbi protiv siromaštva i zaštititi kulturnih spomenika. • Geopolitički položaj Srbije. • Članstvo Srbije u regionalnim, evropskim i svetskim organizacijama (Savet Europe, OEBS, OUN...). • Srbi van Srbije (problem izbeglica, Crna Gora, Republika Srpska, Srb u dijaspori). • Svet početkom XXI veka - naučni i tehnološki razvoj, Internet, uticaj medija na javno mnjenje, popularna kultura, globalizacija, terorizam, ekološki problemi... 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • treba iskoristiti i uticaj nastave istorije na razvijanje jezičke i gorovne kulture (besedništva), jer istorijski sadržaji bogate i oplemenjuju jezički fond učenika, • u radu sa učenicima neophodno je imati u vidu integrativnu funkciju istorije, koja u obrazovnom sistemu, gde su znanja podeljena po nastavnim predmetima, pomaže učenicima da postignu celovite shvatanje o povezanosti i uslovjenosti geografskih, ekonomskih i kulturnih uslova života čoveka kroz prostor i vreme, • poželjno je izbegavati fragmentarno i izolovano učenje istorijskih činjenica jer ono ima najkraće trajanje u pamćenju i najslabiji transfer u sticanju drugih znanja i veština, • u nastavi treba, kad god je to moguće, primenjivati didaktički koncept multiperspektivnosti, • određene teme, po mogućnosti, treba realizovati sa odgovarajućim sadržajima iz srodnih predmeta.

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Geografija
- Sociologija sa pravima građana
- Građansko vaspitanje
- Verska nastava

HEMIJA

Prvi razred

Naziv predmeta: **HEMIJA**

Godišnji fond časova: **34**

Razred: **prvi**

- Ciljevi predmeta:
1. Razvoj funkcionalnog sistema hemijskog znanja kao podrške za izučavanje stručnih predmeta;
  2. Razumevanje odnosa između strukture supstanci, njihovih svojstava kao i mogućnosti njihove primene;
  3. Razumevanje prirodnih pojava i procesa i hemijskog pristupa u njihovom izučavanju;
  4. Razvoj hemijske naučne pismenosti;
  5. Prepoznavanje, razumevanje i primena hemijskih znanja u svakodnevnom životu i profesionalnom radu;
  6. Razumevanje korisnosti od hemijske proizvodnje i za odabranu struku;
  7. Razvoj sposobnosti za sagledavanje potencijalnih rizika, mogućnosti prevencije i mere zaštite pri hemijskim nezgodama u svakodnevnom životu i profesionalnom radu;
  8. Razvoj odgovornog stava prema korišćenju supstanci u svakodnevnom životu i u profesionalnom radu;
  9. Razvoj komunikativnosti i spremnosti za saradnju i timski rad;
  10. Razvoj odgovornosti, sistematičnosti, preciznosti i pozitivnog stava prema učenju;
  11. Razvoj svesti o sopstvenom znanju i potrebi za daljim profesionalnim napredovanjem.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Struktura supstance	<ul style="list-style-type: none"> • Razumevanje korpuskularnog koncepta građe supstanci • Razumevanje odnosa između strukture supstanci i njihovih svojstava • Razumevanje uticaja međumolekulskih sila na fizička svojstva supstanci 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni elektroneutralnost atoma • razume pojам izotopa i primenu izotopa • razlikuje atom od jona • zna simbole elemenata i formule jedinjenja • objasni uzrok hemijskog vezivanja atoma • objasni tipove hemijskih veza • razlikuje jonsku vezu od kovalentne veze • razlikuje nepolarnu od polarne kovalentne veze • razume da svojstva hemijskih jedinjenja zavise od tipa hemijske veze • razume pojам relativne atomske mase i relativne molekulske mase • razume pojам količine supstance i povezanost količine supstance sa masom supstance • zna kvantitativno značenje simbola i formula 	<ul style="list-style-type: none"> • Građa atoma, atomski i maseni broj. Relativna atomska masa • Hemijski simboli i formule • Hemijska veza (jonska i kovalentna veza). Relativna molekulska masa 	<p>Na početku teme, učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinom ocenjivanja.</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava • demonstracioni ogledi <p>Mesto realizacije nastave Teorijska nastava se realizuje u:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajućem kabinetu • specijalizovanoj učionici • učionici
Disperzni sistemi	<ul style="list-style-type: none"> • Razumevanje odnosa između kvalitativnog sastava disperznog sistema i njegovih svojstava • Razumevanje odnosa između kvantitativnog odnosa komponenti rastvora i njegovih svojstava • Sagledavanje značaja primene disperznih sistema u svakodnevnom životu i profesionalnom radu 	<ul style="list-style-type: none"> • razume da su disperzni sistemi smeše više čistih supstanci • razlikuje disperznu fazu i disperzno sredstvo • objasni pojam homogene smeše • objasni vezu između veličina čestica rastvora i vrste rastvora • zna pojam i razume primenu aerosola, suspenzija, emulzija i koloida • razume uticaj temperature na rastvorljivost supstanci • izračuna maseni procentni sadržaj rastvora 	<ul style="list-style-type: none"> • Disperzni sistemi • Rastvorljivost • Maseni procentni sadržaj rastvora • Količinska koncentracija rastvora <p>demonstracioni ogledi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pripremanje rastvora poznate količinske koncentracije • pripremanje rastvora poznatog 	<p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • neophodna predznanja ponoviti uz maksimalno angažovanje učenika • novo gradivo obraditi uvođenjem što više primera iz realnog života i podsticati učenike na razmišljanje i samostalno zaključivanje • u nastavi se izvode svi predviđeni demonstracioni ogledi, kako bi učenici razumeli značaj hemijskog eksperimenta kao primarnog izvora znanja i osnovnog metoda saznavanja u hemiji • nastavnik bira primere i demonstracione oglede u

		<ul style="list-style-type: none"> razume pojmom količinske koncentracije rastvora 	masenog procentnog sadržaja • razmena energije između sistema i okoline rastvaranje amonijum-hlorida i natrijum-hidroksida u vodi	skladu sa potrebama struke <ul style="list-style-type: none"> prilagoditi razmatranje kvantitativnog aspekta hemijskih reakcija potrebama obrazovnog profila upućivati učenike na pretraživanje različitih izvora, primenom savremenih tehnologija za prikupljanje hemijskih podataka ukazivati na korisnost i štetnost hemijskih proizvoda po zdravlje ljudi ukazivati na povezanost hemije sa tehničko-tehnološkim, socio-ekonomskim i društvenim naukama <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> usmenu proveru znanja pisanu proveru znanja <p>Broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> Struktura supstance (4) Disperzni sistemi (3) Hemiske reakcije (5) Hemija elemenata i jedinjenja (20) Hemski aspekti zagadživanja životne sredine (2)
Hemiske reakcije	<ul style="list-style-type: none"> Razumevanje koncepta održanja materije kroz principe održanja mase i energije Razumevanje korpuskularnog koncepta u procesu odigravanja hemijskih reakcija 	<ul style="list-style-type: none"> razume da hemijska promena znači nastajanje novih supstanci, raskidanjem starih i stvaranjem novih hemijskih veza razlikuje reakcije sinteze i analize napiše jednačine za hemijske reakcije primeni i koristi znanja iz stehiometrijskog izračunavanja na hemijskim jednačinama razlikuje egzotermne i endotermne reakcije zna faktore koji utiču na brzinu hemijske reakcije razume značaj hemijske ravnoteže za procese iz svakodnevnog života objasni pojam elektrolita razume pojam jakih i slabih elektrolita prikaže elektroličku disocijaciju kiselina, baza i soli hemijskim jednačinama razlikuje kiselu, baznu i neutralnu sredinu na osnovu pH vrednosti rastvora 	<ul style="list-style-type: none"> Hemiske reakcije, hemijske jednačine i kvantitativni aspekt hemijskih reakcija Toplotni efekti hemijskih reakcija Brzina hemijske reakcije i hemijska ravnoteža Elektroliti i elektrolička disociacija kiselina, baza i soli pH vrednost <p>demonstracioni ogledi: kretanje čestica kao uslov za hemijsku reakciju /reakcija između gasovitog amonijaka i gasovitog hlorovodonika/</p>	
Hemija elemenata i jedinjenja	<ul style="list-style-type: none"> Razumevanje odnosa strukture supstanci i njihovih svojstava Sagledavanje značaja primene elemenata i jedinjenja u profesionalnom radu i svakodnevnom životu Razumevanje značaja i primene elemenata, jedinjenja i legura u tehničko-tehnološkim procesima 	<ul style="list-style-type: none"> razume periodičnu promenu svojstava elemenata u PSE razlikuje metale, nemetale i metaloide zna karakteristična svojstva nemetala: vodonika, kiseonika, azota, ugljenika, fosfora, sumpora, hiila i njihovih važnijih jedinjenja, kao i njihovog efekta na živi svet zna karakteristična svojstva metala: natrijuma, kalijuma, magnezijuma, kalcjuma, aluminijuma i olova i njihovih važnijih jedinjenja, kao i njihovog efekta na živi svet zna opšta svojstva prelaznih metala i njihovih jedinjenja i njihovu primenu u struci objasni procese oksidacije i redukcije kao otpuštanja i primanja elektrona razume što je oksidacioni broj i kako se određuje oksidacioni broj atoma u molekulu prepoznaje praktičan značaj elektrolize prepoznaje primere korozije u okruženju zna svojstva atoma ugljenika u organskim molekulima pozna klasifikaciju organskih jedinjenja (prema strukturi i vrsti hemijskih veza) zna kako hemijska svojstva zavise od prirode hemijske veze zna hemijska svojstva organskih jedinjenja koja imaju primenu u struci i svakodnevnom životu 	<ul style="list-style-type: none"> Pregled i opšte karakteristike elemenata 17, 16, 15, 14. i 13. grupe PSE Pregled i opšte karakteristike elemenata 1. i 2. grupe PSE Opšte karakteristike prelaznih elemenata i njihova praktična primena Oksido-redukpcioni procesi. Elektroliza i korozija Ugljovodonici - izvor energije Organiska jedinjenja sa kiseonikom: alkoholi, karbonilna jedinjenja, karboksilne kiseline i estri Ugljeni hidrati Lipidi Proteini. Enzimi Vitamini <p>demonstracioni ogledi:</p> <ul style="list-style-type: none"> reakcija magnezijuma i aluminijuma sa sirčetnom kiselinom dejstvo sirčetne kiseline na predmete od bakra pripremanje penušavih osvežavajućih pića dokazivanje skroba rastvorom 	

			joda • rastvaranje skroba u toploj i hladnoj vodi • zgrušavanje proteina limunskom kiselinom	
Hemijski aspekti zagađivanja životne sredine	<ul style="list-style-type: none"> Razvoj odgovornog stava prema korišćenju supstanci u svakodnevnom životu i profesionalnom radu Razumevanje i prosuđivanje načina odlaganja i uništavanja hemijskih zagađivača životne sredine 	<ul style="list-style-type: none"> razume i objasni štetno dejstvo nekih supstanci na životnu sredinu i zdravlje ljudi zna najčešće izvore zagađivanja atmosfere, vode i tla razume i objasni značaj prečišćavanja razume značaj pravilnog odlaganja sekundarnih sirovina 	<ul style="list-style-type: none"> Zagađivanje atmosfere, vode i tla Izvori zagađivanja Prečišćavanje Zaštita i odlaganje sekundarnih sirovina 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Ekologija i zaštita životne sredine
- Ishrana
- Zdravstvena kultura

EKOLOGIJA I ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

Drugi razred

Naziv predmeta: **EKOLOGIJA I ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE**

Godišnji fond časova: **32 časa**

Razred: **drugi**

Ciljevi predmeta: 1. Shvatanje odnosa čoveka i životne sredine;
 2. Razumevanje strukture ekosistema i biosfere;
 3. Shvatanje koncepta održivog razvoja;
 4. Upoznavanje sa različitim oblicima zagađivanja životne sredine i njihovim uticajima na zdravlje čoveka.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Osnovni pojmovi ekologije	<ul style="list-style-type: none"> Shvatanje strukture ekosistema/biosfere i procesa koji se u njima odvijaju Razumevanje značaja biodiverziteta za opstanak života na Zemlji 	<ul style="list-style-type: none"> definiše predmet istraživanja i značaj ekologije objasni strukturu ekosistema objasni procese koji se odigravaju u ekosistemu analizira međusobne odnose organizama u lancima ishrane objasni strukturu biosfere analizira biogeohemiske cikluse u biosferi utvrđuje značaj biodiverziteta za opstanak života na Zemlji 	<ul style="list-style-type: none"> Definicija, predmet istraživanja i značaj ekologije Struktura ekosistema Procesi koji se odigravaju u ekosistemu Biodiverzitet Biosfera kao jedinstveni ekološki sistem Zemlje 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima evidentiranja i ocenjivanja.</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz kombinaciju različitih oblika nastavnog rada i vrsta nastave (didaktičkih modela).</p> <p>Mesto realizacije nastave Kabinet za biologiju, biološka radionica, univerzalna učionica, adekvatni objekti izvan školskog kompleksa, priroda.</p> <p>Ocenjivanje Evidentiranje i ocenjivanje učenika (putem usmene i</p>
Životna sredina i održivi razvoj	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje sa izvorima i vrstama zagađivanja životne sredine Razumevanje koncepta održivog 	<ul style="list-style-type: none"> navede izvore zagađivanja životne sredine analizira vrste zagađivanja svog neposrednog okruženja 	<ul style="list-style-type: none"> Izvori zagađivanja životne sredine Posledice zagađivanja 	

	<p>razvoja</p> <ul style="list-style-type: none"> Razumevanje značaja različitih oblika zaštite i unapređivanja životne sredine Postojanje svesti o posledicama globalnih klimatskih promena 	<ul style="list-style-type: none"> proceni posledice zagađivanja životne sredine objasni značaj održivog razvoja navede oblike energetske efikasnosti navede uzroke nestajanja biljnih i životinjskih vrsta na teritoriji Srbije ispolji odgovoran odnos prema domaćim životinjama, kućnim ljubimcima, oglednim životinjama, krznašicama i ostalim ugroženim životinjskim i biljnim vrstama proceni posledice globalnih klimatskih promena 	<p>životne sredine</p> <ul style="list-style-type: none"> Zaštita životne sredine i održivi razvoj Globalne promene u životnoj sredini i njihove posledice 	<p>pisane provere znanja, testiranja, izrade prezentacija i projekata, organizovanje i učestvovanje u debatama).</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> osnovni pojmovi ekologije (5 časova) životna sredina i održivi razvoj (18 časova) ekološka kultura (9 časova)
Ekološka kultura	<ul style="list-style-type: none"> Razumevanje značaja održavanja lične higijene i higijene životnog i radnog prostora Shvatanje značaja pravilne upotrebe proizvoda Razumevanje različitih uticaja na zdravlje čoveka 	<ul style="list-style-type: none"> objasni značaj održavanja lične higijene, higijene životnog i radnog prostora razlikuje aditive opasne po zdravlje objasni značaj upotrebe proizvoda u skladu sa deklaracijom i uputstvom u cilju očuvanja sopstvenog zdravlja i zaštite životne sredine proceni značaj upotrebe biorazgradive ambalaže objasni načine i značaj odlaganja otpada analizira uticaje stresa, buke, psihokativnih supstanci, brze hrane i fizičke aktivnosti na zdravlje čoveka 	<ul style="list-style-type: none"> Uređenje životnog i radnog prostora Potrošačka kultura Upotreba GM hrane Uticaj savremenog načina života na zdravlje čoveka 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Hemija
- Geografija
- Zdravstvena kultura

GEOGRAFIJA

Prvi razred

Naziv predmeta:	GEOGRAFIJA
Godišnji fond časova:	34
Razred:	prvi

Ciljevi predmeta:	<ol style="list-style-type: none"> Uočavanje i shvatanje korelativnih odnosa između geografije i drugih prirodnih i društvenih nauka; Sticanje novih aktuelnih znanja o položaju, mestu i ulozi Srbije na Balkanskom poluostrvu i jugoistočnoj Evropi; Sticanje novih i produbljenih znanja i objašnjenja o savremenim geografskim pojavama, objektima i procesima na teritoriji Republike Srbije; Sticanje novih aktuelnih znanja o porastu, kretanjima, strukturalnim promenama i teritorijalnom razmeštaju stanovništva; Razumevanje aktuelne geografske stvarnosti naše zemlje i savremenog sveta; Razvijanje osećanja pripadnosti svojoj naciji kao delu integralnog sveta, izgradnja i negovanje nacionalnog i kulturnog identiteta u multietničkom, multikulturalnom i multijezičkom svetu; Ospozobljavanje učenika da primenjuju geografsko znanje i veštine u daljem obrazovnom i profesionalnom razvoju; Ospozobljavanje učenika za odgovorno ophodjenje prema sebi i okruženju i za aktivno učestvovanje u zaštiti, obnovi i unapređivanju životne sredine.
-------------------	--

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
------	------	---	--	--------------------------------

Uvod	<ul style="list-style-type: none"> Sticanje znanja o predmetu proučavanja, podeli, značaju i mesto geografije u sistemu nauka Uočavanje i shvatanje korelativnih odnosa između geografije i drugih prirodnih i društvenih nauka 	<ul style="list-style-type: none"> definiše predmet izučavanja, značaj, razvoj i mesto geografije u sistemu nauka razlikuje prirodne i društvene elemente geografskog prostora i shvata njihove uzajamne uzročno-posledične veze i odnose odredi mesto geografije u sistemu nauka prepozna značaj i praktičnu primenu geografskih saznanja 	<ul style="list-style-type: none"> Predmet proučavanja, podela i mesto geografije u sistemu nauka 	<p>Na početku teme učenike treba upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: teorijska nastava (34 časa)</p>
Savremene komponente geografskog položaja Srbije	<ul style="list-style-type: none"> Proširivanje znanja o položaju, mesto i ulozi Srbije na Balkanskom poluostrvu i jugoistočnoj Evropi Uočavanje opštih geografskih karakteristika sagledavanjem složenih društveno - ekonomskih procesa i promena u jugoistočnoj Evropi na Balkanskom poluostrvu i u našoj državi. 	<ul style="list-style-type: none"> definiše pojam i funkcije državnih granica, razume državno uređenje Srbije i poznaće državna obeležja: grb, zastavu, himnu objašnjava na karti položaj i veličinu teritorije Srbije uz kratak opis bitnih karakteristika granica sa susednim zemljama definiše pojam jugoistočna Evropa, locira na karti Balkansko poluostrvo i identificuje njegove opštne geografske karakteristike: fizičke, kulturne i demografske analizira promene na političkoj karti Balkanskog poluostrva: nastanak i raspad Jugoslavije, stvaranje novih država i oblici njihove saradnje uočava prednosti i nedostatke geografskog položaja Srbije 	<ul style="list-style-type: none"> Površina, granice, državno uređenje i državna obeležja Srbije Savremene komponente geografskog položaja Srbije 	<p>Mesto realizacije nastave Teorijska nastava se realizuje u učionici</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> korišćenje savremenih elektronskih pomagala, analognih i digitalnih geografskih karata različitog razmara i sadržaja korišćenje informacija sa Interneta korišćenje interaktivnih metoda rada korišćenje geografskih i istorijskih karata, opštih i tematskih korišćenje pisanih izvora informacija (knjige, statistički podaci, časopisi...) <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> praćenje ostvarenosti ishoda testovi znanja <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> uvod (najmanje 2 časa) savremene komponente geografskog položaja Srbije (najmanje 3 časa) prirodni resursi Srbije i njihov ekonomski geografski značaj (najmanje 6 časova) stanovništvo i naselja Srbije (najmanje 5 časova) privreda Srbije (najmanje 2 časa) regionalne celine Srbije (najmanje 10 časova) Srbija i savremeni procesi u Evropi i svetu (najmanje 6 časova)
Prirodni resursi Srbije i njihov ekonomski geografski značaj	<ul style="list-style-type: none"> Sticanje novih i produbljenih znanja o prirodi Srbije i njenom uticaju na život i privredne delatnosti ljudi Sagledavanje fizičko-geografskih komponenata prostora Srbije i razumevanje njihovog značaja za život ljudi i mogućnosti razvoja privrede 	<ul style="list-style-type: none"> odredi u geološkom sastavu Srbije zastupljenost stena različite starosti, sastava i porekla značajnih za pojavu ruda i minerala locira u okviru geotektonске strukture Srbije velike celine: Srpsko-makedonsku masu, Karpato-balkanide, Unutrašnje dinaride, Centralne dinaride i Panonsku depresiju i objasni njihov postanak (delovanje unutrašnjih tektonskih i spoljašnjih sila) identifikuje osnovne makro-celine reljefa Srbije: Panonski basen i Planinsku oblast odredi Planinsku oblast i pregled gromadnih, karpatsko-balkanskih, dinarskih planina i većih kotlina objasni elemente i faktore klime, razlikuje klimatske tipove u Srbiji i njihove odlike napravi pregled vodnog bogatstva Srbije: odredi na karti razvođa slivova, objasni postanak, podelu i značaj jezera i termomineralnih voda zaključuje o ekonomskom značaju voda za snabdevanje naselja, navodnjavanje, proizvodnju hidroenergije, plovidbu, ribarstvo i turizam diskutuje o zagadivačima, posledicama i merama zaštite poznaje uticaj fizičko-geografskih faktora na formiranje tipova vegetacije i raznovrsnost životinjskog sveta panonske i planinske oblasti Srbije definiše pojam prirodne sredine, predmet proučavanja zaštite prirode, značaj zaštite i unapređivanja prirode navede elemente prirodne sredine, zagadivače vode, vazduha, zemljišta; posledice zagađivanja i mere zaštite prepozna pojave štetne po svoje prirodno i kulturno 	<ul style="list-style-type: none"> Reljef Srbije Klima, biljni i životinjski svet (odlike i značaj) Vode i vodni resursi, sastav i karakter tla Zaštićena prirodna dobra u Srbiji i zaštita, očuvanje i unapređivanje prirode 	

		<p>okruženje i aktivno učestvuje u njihovoj zaštiti, obnovi i unapređivanju</p> <ul style="list-style-type: none"> definiše: park prirode, predeo izuzetnih odlika, rezervat prirode, spomenik prirode i prirodne retkosti 		
Stanovništvo i naselja Srbije	<ul style="list-style-type: none"> Proširivanje znanja o demografskom razvoju i rasporedu stanovništva u Srbiji Uočavanje demografskih problema i mogućnosti njihovog prevazilaženja za sveukupni društveno-ekonomski razvitak naše zemlje Formiranje svesti o negovanju nacionalnog i kulturnog identiteta 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje antropogeografska obeležja i istorijsko-geografski kontinuitet naseljavanja Srbije objasni kretanje stanovništva i teritorijalni razmeštaj stanovništva u Srbiji ukaže na promenu broja stanovnika Srbije i navede faktore koji uslovjavaju promene stanovništva uz pomoć grafičkih metoda analizira osnovne demografske odlike; da ih objašnjava, vrši predviđanja i izvodi zaključke. definiše pojmove: natalitet, mortalitet i prirodni priraštaj. definiše pojam migracije i razlikuje tipove i vidove migracija objasni strukturu stanovništva u Srbiji (biološka, ekonomска, socijalna, nacionalna) razlikuje pojmove: nacionalnog, etničkog i kulturnog identiteta izgradi stav o jednakim pravima ljudi bez obzira na rasnu, nacionalnu, versku i drugu pripadnost objasni demografske probleme i populacionu politiku u Srbiji objasni radne migracije u evropske zemlje i imenuje države i gradove u kojima ima našeg stanovništva objasni iseljavanje našeg stanovništva na vanevropske kontinente razlikuje faze u iseljavanju Srba u prekooceanske zemlje imenuje države i gradove u kojima živi naše stanovništvo 	<ul style="list-style-type: none"> Antropogeografska obeležja Istorijsko-geografski kontinuitet naseljavanja Srbije Kretanje i teritorijalni razmeštaj stanovništva (natalitet, mortalitet i prirodni priraštaj) Migracije. Pojam, značaj, tipovi i vidovi Struktura stanovništva: biološka, ekonomска, socijalna, nacionalna (etnička i verska) Demografski problemi i populaciona politika u Srbiji Postanak, razvoj i razmeštaj naselja Srbije Podela naselja. Seoska, gradska, prigradska i privremena 	
Privreda Srbije	<ul style="list-style-type: none"> Proširivanje i produbljivanje znanja o privredi Srbije i njenim osnovnim karakteristikama 	<ul style="list-style-type: none"> analizira uticaj prirodnih i društvenih činioца na uslovljenost razvoja i razmeštaja privrede Srbije i grupiše grane privrede po sektorima analizira uticaj prirodnih i društvenih faktora na razvoj turizma, definiše i navede podelu turizma 	<ul style="list-style-type: none"> Osnovne karakteristike privrede Srbije i mesto turizma i njoj 	
Regionalne celine Srbije	<ul style="list-style-type: none"> Sticanje i proširivanje geografskih znanja o regionalnim celinama Srbije i sagledavanje njihovih specifičnosti 	<ul style="list-style-type: none"> definiše pojam regije i napravi kartografski pregled regionalnih celina Srbije locira na karti Srbije granice Vojvodine i njenih predeonih celina i prepozna njene prirodne i društvene odlike potvrdi na karti Srbije granice Šumadije i Pomoravlja i navede njihove prirodne i društvene odlike prepozna na karti Srbije granice Zapadne Srbije i opisuje njene prirodne i društvene odlike pokaže na karti Srbije Starovlaško-rašku visiju uz analizu njenih prirodnih i društvenih odlika locira na karti Srbije granice Istočne Srbije i navede njene prirodne i društvene odlike prepozna na karti Srbije granice Južnog Pomoravlja i 	<ul style="list-style-type: none"> Vojvodina Šumadija i Pomoravlje (zapadno i veliko) Zapadna Srbija Starovlaško-raška visija Istočna Srbija Južno Pomoravlje Kosovo i Metohija 	

		<p>prepozna njegove prirodne i društvene odlike</p> <ul style="list-style-type: none"> • potvrdi na karti Srbije granice Kosova i Metohije i diskutuje o njegovim prirodnim i društvenim odlikama 		
Srbija i savremeni procesi u Evropi i Svetu	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje znanja o savremenim političkim i ekonomskim procesima u Evropi i svetu koji su uslov za napredak svih zemalja i naroda • Stvaranje realne slike o Srbiji u svetskim razmerama i savremenim međunarodnim procesima 	<ul style="list-style-type: none"> • definije pojmove: proces integracije, demokratska regionalizacija, globalizacija • objasni ekonomske integracije na Balkanu i u jugoistočnoj Evropi i poznaje miroljubivu politiku Srbije u međunarodnim okvirima i na Balkanu • opis istorijat razvoja, navede ciljeve i definije probleme unutar Unije • objasni uslove koje Srbija treba da ispuni da bi postala ravnopravna članica zajednice • opis istorijat razvoja UN, navede ciljeve i strukturu organizacije i obrazloži priručnost Srbije UN • definije pojam globalizacije i razlikuje političke, teritorijalne, ekonomske, kulturne i druge vidove globalizacije 	<ul style="list-style-type: none"> • Saradnja Srbije sa drugim državama i međunarodnim organizacijama • Evropska unija - osnivanje, članice, ciljevi, problemi, fondovi i njihova pristupačnost • Ujedinjene nacije. Struktura i međunarodni značaj. Srbija i UN • Globalizacija kao svetski proces 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Istorija
- Ekonomika turističkih i ugostiteljskih preduzeća
- Turistička geografija
- Preduzetništvo
- Građansko vaspitanje
- Verska nastava

SOCIOLOGIJA SA PRAVIMA GRAĐANA

Treći razred

Naziv predmeta:	SOCIOLOGIJA SA PRAVIMA GRAĐANA
Godišnji fond časova:	30
Razred:	treći

Ciljevi predmeta: 1. Osposobljava učenika za život u društvu izloženom stalnim promenama i izazovima koje donosi razvoj savremenog društva;

2. Razvijaju sposobnost, kod učenika, za ulogu odgovornog građanina, za život u demokratski uređenom i humanom društvu;

3. Unaprede učeničke sposobnosti za sve oblike komunikacije, dijaloga i iskazivanja argumentovanog stava.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Struktura i organizacija društva	Upoznavanje sa funkcionisanjem, strukturom i organizacijom društva	<ul style="list-style-type: none"> • shvati strukturu i organizaciju društva • objasni ulogu društvenih grupa s posebnim osvrtom na brak i porodicu 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojam i elementi društva • Društvene grupe • Brak i porodica • Društvena podela rada • Društveno raslojavanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <p>Oblici nastave</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • shvati društvenu podelu rada • objasni uzroke društvenog raslojavanja • navede društvene ustanove i društvene organizacije i napravi razliku između njih • razlikuje osobenosti seoskog i gradskog stanovništva 	<ul style="list-style-type: none"> • Društvene ustanove i organizacije • Naselja i stanovništvo 	<p>Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (30 časova) <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava se realizuje u učionici <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koristiti aktuelne primere iz štampe i drugih medija relevantne za predmet • Koristiti Ustav i relevantne zakone u zavisnosti od sadržaja koji se obrađuje <p>Ocenjivanje</p> <p>Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove znanja <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Struktura i organizacija društva (8 časova) • Ustav i pravna država u Srbiji (4 časa) • Država i politika (4 časa) • Građanin i njegova prava i slobode u Srbiji (4 časa) • Srbija kao država, autonomija i lokalna samouprava (2 časa) • Kultura i društvo (5 časova) • Društvene promene i razvoj društva (3 časa)
Država i politika		<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa Ustavom Republike Srbije, njegovim istorijskim pretečama i pravosudnim sistemom Republike Srbije 	<ul style="list-style-type: none"> • shvati značaj ustava kao najvišeg pravnog akta • razlikuje ustav od zakona • napravi pregled razvoja ustavnosti u Srbiji • razlikuje ustavnost i zakonitost • uoči značaj vladavine prava i pravne države • zna osnovne odredbe Ustava Republike Srbije • shvati funkcionisanje pravosudnog sistema Republike Srbije • razlikuje vrste sudskih postupaka 	<ul style="list-style-type: none"> • Značenje Ustava Republike Srbije • Principi ustavnost i zakonitosti • Ustavni sud • Redovni sudovi
Građanin i njegova prava i slobode		<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa politikom kao veštinom upravljanja društvom • Osposobljavanje za demokratsko mišljenje • Upoznavanje sa funkcionisanjem državnih institucija i organa vlasti 	<ul style="list-style-type: none"> • opiše ulogu politike u društvu • objasni pojam, razvoj i oblike suverenosti i demokratije • zna državne simbole i elemente državnosti • razlikuje zakonodavnu, izvršnu i sudsку vlast • razlikuje udruženja građana i političke partije • prepozna ideoološke razlike partija i podelu na levcu, desnicu i centar • shvati izborni postupak i konstituisanje skupštine i vlade • razlikuje državne organe vlasti 	<ul style="list-style-type: none"> • Suverenost naroda i građani • Oblici neposredne demokratije • Višepartijski sistem • Izbori • Skupština • Organi vlasti
Srbija kao država, autonomija i lokalna samouprava		<ul style="list-style-type: none"> • Bogaćenje znanja o ljudskim pravima i slobodama i o ulozi pojedinca u društvenom i političkom životu 	<ul style="list-style-type: none"> • shvati ljudska prava i slobode i svoj položaj u društvu • zna na koji način se štite prava i slobode građana 	<ul style="list-style-type: none"> • Političke slobode i prava građana • Ekonomске slobode i prava građana • Lične slobode i prava građana • Ostale slobode i prava građana • Zaštita ustavom garantovanih prava i sloboda
Ustav i pravna država u Republici Srbiji		<ul style="list-style-type: none"> • Obogaćivanje znanja o državnosti Republike Srbije poređenjem tradicije i sadašnjeg stanja • Razvijanje znanja o autonomiji i lokalnoj samoupravi 	<ul style="list-style-type: none"> • poredi sadašnje stanje i tradiciju državnosti i ustavnosti u Srbiji • razlikuje autonomiju i lokalnu samoupravu • razume funkcionisanje lokalne 	<ul style="list-style-type: none"> • Srbija, njena državnost i ustavotvorna vlast (tradicija i sadašnje stanje) • Oblici autonomije • Demokratska lokalna

		samouprave	samouprava	
Kultura i društvo	<ul style="list-style-type: none"> Razvijanje znanja o kulturnim tekovinama 	<ul style="list-style-type: none"> uoči razliku i sličnosti između kulture i civilizacije shvati nastanak religije i religijskog mišljenja identificuje monoteističke religije i objasni specifičnosti hrišćanstva razlikuje običaj i moral shvati razliku između umetnosti, masovne kulture, podkulture, šunda i kiča 	<ul style="list-style-type: none"> Pojam kulture i civilizacije Religija Nastanak religijskog mišljenja Monoteističke religije Hrišćanstvo Običaj i moral Umetnost Masovna kultura 	
Društvene promene i razvoj društva	<ul style="list-style-type: none"> Ospozobljavanje za život u društvu izloženom stalnim promenama i izazovima koje donosi razvoj savremenog društva Sticanje znanja o horizontalnoj i vertikalnoj pokretljivosti društva 	<ul style="list-style-type: none"> identificuje društvene promene zna osnovne karakteristike horizontalne i vertikalne pokretljivosti prepozna društveni razvoj formira stav prema savremenim tendencijama u razvoju globalnog društva 	<ul style="list-style-type: none"> Pojam i vrste društvenih promena Društvena pokretljivost Društveni razvoj 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Istorija

A2: OBAVEZNI STRUČNI PREDMETI***

(Prestalo da važi)

B: IZBORNI PREDMETI

GRAĐANSKO VASPITANJE

Prvi razred

Naziv predmeta:	GRAĐANSKO VASPITANJE
Godišnji fond časova:	34 časa
Razred:	prvi

Ciljevi predmeta: 1. Sticanje znanja, razvijanje veština, usvajanje vrednosti i formiranje stavova koji su pretpostavka za uspešan, odgovoran i angažovan život u demokratskom društvu;
 2. Osnajivanje učenika za poštovanje, odbranu i afirmaciju vrednosti demokratskog društva;
 3. Jačanje društvene kohezije, uvažavanje različitosti i podrška suzbijanju svakog oblika diskriminacije i nasilja.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
JA, MI I DRUGI	<ul style="list-style-type: none"> Podsticanje učenika na međusobno upoznavanje Podsticanje učenika da 	<ul style="list-style-type: none"> Analizira svoje osobine i da ih predstavi drugima Prepozna, analizira sličnosti i razlike 	<ul style="list-style-type: none"> Lični identitet Otkrivanje i uvažavanje razlika 	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.

	<p>sagledaju međusobne sličnosti i razlike i uvaže ih</p> <ul style="list-style-type: none"> Razvoj negativnog stava prema bilo kom obliku diskriminacije 	<p>unutar grupe</p> <ul style="list-style-type: none"> Prihvati druge učenike i uvaži njihovu različitost Prepozna predrasude, stereotipe, diskriminaciju, netoleranciju porazličitim osnovama Sagleda moguće posledice netolerancije, diskriminacije, stereotipa, predrasuda i načine 	<ul style="list-style-type: none"> Grupna pripadnost Stereotipi i predrasude Tolerancija i diskriminacija 	<p>Realizacija nastave: Predmet se realizuje kroz: <ul style="list-style-type: none"> teorijsku nastavu Podela odeljenja na grupe <ul style="list-style-type: none"> Odeljenje se ne deli na grupe Mesto realizacije nastave Nastava se realizuje u učionici</p>
KOMUNIKACIJA U GRUPI	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavanje učenika za komunikaciju u grupi 	<ul style="list-style-type: none"> Iskaže, obrazloži i brani mišljenje argumentima Aktivno sluša Debatuje i diskutuje na neugrožavajući način, uvažavajući mišljenje drugih Objasni razliku između dijaloga i debate Objasni razloge i načine nastanka glasina u svakodnevnoj komunikaciji i objasni posledice koje izazivaju glasine 	<ul style="list-style-type: none"> Samopouzdano reagovanje Glasine Neslušanje, aktivno slušanje Neoptužujuće poruke Izražavanje mišljenja Vođenje debate i dijaloga 	<p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> Aktivnosti na prvim časovima treba tako organizovati da se obezbedi međusobno upoznavanje učenika, upoznavanje učenika sa ciljevima i nastavnim sadržajima predmeta, ali i tako da nastavnik dobije početni uvid u to sa kakvim znanjima, stavovima i veštinama iz oblasti građanskog vaspitanja grupa raspolaže s obzirom da nisu svi učenici u osnovnoj školi pohađali nastavu građanskog vaspitanja u istoj meri. Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima aktivne, problemske i istraživačke nastave sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta prošlosti i sadašnjosti. Kvalitet nastave se obezbeđuje usaglašavanjem sadržaja sa odgovarajućim metodičkim aktivnostima i stalnom razmenom informacija unutar grupe. Dobar indikator uspešne nastave je sposobnost učenika da adekvatno primenjuju stečena znanja i veštine i da u praksi izražavaju stavove i vrednosti demokratskog društva. Nastavnik treba da pruži neophodnu pomoć i podršku učenicima u pripremi i realizaciji aktivnosti, a zajedno sa grupom da obezbedi povratnu informaciju o njenoj uspešnosti.
ODNOSI U GRUPI/ ZAJEDNICI	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavanje učenika za rad u grupi/timu i međusobnu saradnju 	<ul style="list-style-type: none"> Radi u grupi/timu Prepozna prednosti grupnog/timskog rada Učestvuje u donošenju grupnih odluka Razlikuje moguće oblike učešća mladih u društvenom životu Objasni potrebu i važnost participacije mladih u društvenom životu Objasni stepene i oblike učešća mladih u društvenom životu 	<ul style="list-style-type: none"> Saradnja Grupni rad Grupno odlučivanje Učešće mladih: "Lestvica participacije" Raditi zajedno 	
	<ul style="list-style-type: none"> Podsticanje učenika da sukobe rešavaju na konstruktivan način i izbegavaju sukobe 	<ul style="list-style-type: none"> Objasni razloge, tok i posledice sukoba Objasni efekte konfliktka na tok komunikacije Uoči faktore koji određuju ponašanje u situacijama konflikta Analizira sukob iz različitih ulova, (prepoznaće potrebe i strahove aktera sukoba) i nalazi konstruktivna rešenja prihvataljiva za obe strane u sukobu. Obrazloži prednosti konstruktivnog načina rešavanja sukoba Objasni značaj posredovanja u sukobu 	<ul style="list-style-type: none"> Dinamika i ishodi sukoba Stilovi postupanja u konfliktima Sagledavanje problema iz različitih uglova Nalaženje rešenja Postizanje dogovora Izvini 	
	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavanje učenika da prepoznaju primere nasilja u svojoj sredini i preuzmu odgovornost za sopstveno ponašanje u takvoj situaciji 	<ul style="list-style-type: none"> Prepozna i objasni vrste nasilja Identifikuje i analizira uzroke nasilja u svojoj sredini, među vršnjacima, šcoli Identifikuje i analizira moguće načine reagovanja pojedinca u situacijama vršњačkog nasilja, iz pozicije žrtve i posmatrača Prihvati odgovornost za sopstveno 	<ul style="list-style-type: none"> Posredovanje Nasilje u okolini Vršnjačko nasilje Nasilje u školi. Postizanje mira 	<ul style="list-style-type: none"> U realizaciji ovog programa nastavnik je izvor znanja, organizator i voditelj učeničkih aktivnosti i osoba koja daje povratnu informaciju. Povratna informacija je od velikog značaja ne samo za proces sticanja saznanja, već i za podsticanje samopouzdanja, učešća u radu grupe i motivacije za predmet Za uspešno realizovanje nastave broj učenika u grupi ne bi trebala da bude veća od 25 učenika. Optimalan broj učenika je 15-20 učenika

		ponašanje		<p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <p>1. praćenje ostvarenosti ishoda</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ja, mi i drugi (7 časova) • Komunikacija u grupi (9 časova) • Odnosi u grupi/zajednici (18 časova)
--	--	-----------	--	---

Drugi razred

Naziv predmeta:	GRADANSKO VASPITANJE
Godišnji fond časova:	32 časa
Razred:	drugi

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
PRAVA I ODGOVORNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje učenika sa vrstama prava i prirodom (univerzalnost, celovitost, nedeljivost) • Upoznavanje učenika sa načinima i mehanizmima zaštite prava • Sagledavanje značaja ličnog angažovanja u zaštiti sopstvenih prava i prava drugih ljudi 	<ul style="list-style-type: none"> • Objasnji značenje i smisao ljudskih prava • Razlikuje vrste ljudskih prava (lična, politička, socijalnoekonomska, kulturna, zdravstvena prava) • Analizira i objašnjava odnos prava i odgovornosti • Objasnji celovitost i uzajamnu povezanost ljudskih prava • Objasnji univerzalnost i razvojnost ljudskih prava • Objašnjava potrebu posebne zaštite prava deteta • Pronalazi primere i pokazatelje ostvarivanja i kršenja ljudskih prava • Proceni položaj pojedinca i društvenih grupa sa aspekta ljudskih prava • Objasnji mehanizme i načine za zaštitu ljudskih prava • Analizira i tumači osnovna međunarodna i domaća dokumenta iz oblasti ljudskih prava • Objasnji ulogu najznačajnijih institucija i procedure zaštite ljudskih prava • Objasnji ulogu pojedinca i grupa u zaštiti ljudskih prava 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebe i prava • Prava i pravila • Prava i zakoni • Međunarodna dokumenta o zaštiti prava • Prava i vrednosti • Vrste prava • Odnosi među pravima • Sukob prava • Dečja i ljudska prava • Konvencije i zastupljenost prava u štampi • Odgovornost odraslih • Odgovornost dece • Kršenje prava deteta • Zaštita prava deteta 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Realizacija nastave: Predmet se realizuje kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijsku nastavu <p>Podela odeljenja na grupe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odeljenje se ne deli na grupe <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastava se realizuje u učionici <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima aktivne, problemske i istraživačke nastave sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta prošlosti i sadašnjosti. • Kvalitet nastave se obezbeđuje usaglašavanjem sadržaja sa odgovarajućim metodičkim aktivnostima i stalnom razmenom informacija unutar grupe.
PLANIRANJE I IZVOĐENJE AKCIJE	<ul style="list-style-type: none"> • Podsticanje učenika na aktivnu participaciju u životu škole • Razvijanje veština planiranja akcija 	<ul style="list-style-type: none"> • Identificuje probleme u svojoj lokalnoj zajednici/ školi • Analizira izabrane probleme, izučava ih • Predlaže aktivnosti i diskutuje o njima 	<ul style="list-style-type: none"> • Izbor problema • Identifikacija mogućih rešenja • Priprema nacrta akcije 	<p>Dobar indikator uspešne nastave je sposobnost učenika da adekvatno primenjuju stečena znanja i veštine i da u praksi izražavaju stavove i vrednosti demokratskog društva.</p> <p>Nastavnik treba da pruži neophodnu pomoć i podršku učenicima u</p>

		<p>sa ostalim članovima tima</p> <ul style="list-style-type: none"> • Saraduje sa članovima tima i učestvuje u donošenju odluka • Formuliše ciljeve i korake akcije • Inicira aktivnosti, prati ih i ocenjuje ih • Predstavi putem javne prezentaciju nacrt akcije i rezultate akcije 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacija akcije (van redovnih časova i učionice) • Analiza realizovane akcije • Predstavljanje rezultata akcije 	<p>pripremi i realizaciji aktivnosti, a zajedno sa grupom da obezbedi povratnu informaciju o njenoj uspešnosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • U realizaciji ovog programa nastavnik je izvor znanja, organizator i voditelj učeničkih aktivnosti i osoba koja daje povratnu informaciju. • Povratna informacija je od velikog značaja ne samo za proces sticanja saznanja, već i za podsticanje samopouzdanja, učešća u radu grupe i motivacije za predmet • Za uspešno realizovanje nastave broj učenika u grupi ne bi trebala da bude veća od 25 učenika. Optimalan broj učenika je 15-20 učenika <p>Ocenjivanje</p> <p>Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. praćenje ostvarenosti ishoda <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prava i odgovornosti (16 časova) • Planiranje i izvođenje akcije (16 časova)
--	--	---	--	---

Treći razred

Naziv predmeta:	GRADANSKO VASPITANJE
Godišnji fond časova:	30 časova
Razred:	treći

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
DEMOKRATIJA I POLITIKA	<ul style="list-style-type: none"> • Razumevanje pojmova demokratija, politika, vlast, građanski život • Upoznavanje sa mehanizmima funkcionisanja demokratije i institucijama demokratije • Sagledavanje značaja i načina kontrole i ograničenja vlasti u demokratiji 	<ul style="list-style-type: none"> • Objasni pojmove demokratija, politika, vlast, građanski život • Navede razlike između demokratskog i nedemokratskog načina odlučivanja • Objasni razlike između neposredne i posredne demokratije • Analizira različite načine ograničavanja vlasti • Razlikuje nadležnosti zakonodavne, izvršne i sudske vlasti 	<ul style="list-style-type: none"> • Demokratija, politika i vlast • Funkcionisanja institucije demokratije • Mehanizmi i načini kontrole i ograničenja vlasti u demokratskom poretku 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Realizacija nastave:</p> <p>Predmet se realizuje kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijsku nastavu <p>Podela odeljenja na grupe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odeljenje se ne deli na grupe <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastava se realizuje u učionici
GRAĐANIN I DRUŠTVO	<ul style="list-style-type: none"> • Sagledavanje uloge građanina/graćanke u demokratskom društvu • Upoznanje se sa radom lokalne samouprave • Sagledavanje uloge i karakteristike civilnog društva u demokratiji • Sagledavanje značaja i načina učestovanja građanina/graćanke 	<ul style="list-style-type: none"> • Razume političko određenje pojma građanin/graćanka • Razume značaj poštovanja zakona u demokratskoj državi • Objasni ulogu lokalne samouprave i poslove kojima se ona bavi • Objasni karakteristike i ulogu civilnog društva • Navede mogućnosti uticaja građana na vlast, pravni i politički sistem (različite forme 	<ul style="list-style-type: none"> • Odnos države i građanskog društva • Pojam građanina • Značaj i način učestovanja građanina u politici • Uloga građana u ostvarivanju prava 	<p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima aktivne, problemske i istraživačke nastave sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta prošlosti i sadašnjosti. • Kvalitet nastave se obezbeđuje usaglašavanjem sadržaja sa odgovarajućim metodičkim aktivnostima i stalnom razmenom informacija

	u politici	<p>građanskog udruživanja, različite forme građanskih inicijativa i akcija)</p> <ul style="list-style-type: none"> Identificuje i analizira faktore koji ometaju/podstiču demokratski razvoj društva 		<p>unutar grupe.</p> <ul style="list-style-type: none"> Dobar indikator uspešne nastave je sposobnost učenika da adekvatno primenjuju steklena znanja i veštine i da u praksi izražavaju stavove i vrednosti demokratskog društva.
GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA I PRAVO NA GRAĐANSKU INICIJATIVU	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje učenika sa suštinom građanskih prava i pravom na građansku inicijativu Sagledavanje uloge građana u ostvarivanju ljudskih prava u demokratskom društvu Sagledavanje neophodnosti i načina aktivnog učešća građana u demokratskom društvu 	<ul style="list-style-type: none"> Objasnji pojam ljudskih prava Navede vrste ljudskih prava i objasni njihov sadržaj Analizira predstavljanje ljudskih prava u aktuelnim medijima Objasnji ulogu pojedinca u zaštiti i ostvarivanju ljudskih prava Objasnji pojam građanske inicijative Navede nadležnosti opštine i poslove kojima se ona bavi Razlikuje formalnu od neformalne inicijative Navede formu i sadržaj formalnog predloga građanske inicijative Navede strukturu, funkcionisanje, pravila i procedure rada Skupštine Izvede simulaciju zasedanja Skupštine poštujući sve procedure u procesu donošenja odluka na predlog građana Objasnji pojam, karakteristike, ulogu i vrste udruživanja građana Identificuje i analizira aktivnosti i akcije udruženja građana u svojoj lokalnoj zajednici. 	<ul style="list-style-type: none"> Pravo na građansku inicijativu Participacija građana u procesu donošenja odluka i pravo na samoorganizovanje građana Uloga nevladinih organizacija 	<ul style="list-style-type: none"> Nastavnik treba da pruži neophodnu pomoć i podršku učenicima u pripremi i realizaciji aktivnosti, a zajedno sa grupom da obezbedi povratnu informaciju o njenoj uspešnosti. U realizaciji ovog programa nastavnik je izvor znanja, organizator i voditelj učeničkih aktivnosti i osoba koja daje povratnu informaciju. Povratna informacija je od velikog značaja ne samo za proces sticanja saznanja, već i za podsticanje samopouzdanja, učešća u radu grupe i motivacije za predmet Za uspešno realizovanje nastave broj učenika u grupi ne bi trebala da bude veća od 25 učenika. Optimalan broj učenika je 15-20 učenika <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> Demokratija i politika (4 časa) Građanin i društvo (8 časova) Građanska i politička prava i pravo na građansku inicijativu(10 časova) Planiranje konkretnе akcije (8 časova)
PLANIRANJE KONKRETNЕ AKCIJE	<ul style="list-style-type: none"> Podsticanje i ospozobljavanje učenika za planiranje zajedničkih akcija i projekata u lokalnoj zajednici 	<ul style="list-style-type: none"> Identificuje probleme u svojoj lokalnoj zajednici Analizira izabrane probleme, izučava ih Predlaže aktivnosti i diskutuje o njima sa ostalim članovima tima Saraduje sa članovima tima i učestvuje u donošenju odluka Formuliše ciljeve i korake akcije Inicira aktivnosti, prati ih i ocenjuje Predstavi putem javne prezentaciju načrt akcije i rezultate akcije 	<ul style="list-style-type: none"> Izbor problema Identifikacija mogućih rešenja Priprema načrta akcije Realizacija akcije (van redovnih časova i učionice) Analiza realizovane akcije Predstavljanje rezultata akcije 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Istorija
- Sociologija sa pravima građana

B: IZBORNİ STRUČNI PREDMETI***
(Prestalo da važi)

B: IZBORNI STRUČNI PREDMETI

STRANI JEZIK I (sedma godina učenja)

Treći razred

Naziv predmeta: **STRANI JEZIK I (sedma godina učenja)**

Godišnji fond časova: **30**

Razred: **treći**

Ciljevi predmeta: Razvijanje saznajnih i intelektualnih sposobnosti i sticanje pozitivnog odnosa prema drugim kulturama uz uvažavanje različitosti i usvajanje znanja i umenja potrebnih u komunikaciji na stranom jeziku u usmenom i pisanom obliku, kako u svakodnevnom životu tako i u poslovnom okruženju.

CILJ	ISHODI NA KRAJU TREĆEG RAZREDA Učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENE TEME OPŠTE I STRUČNE I GRAMATIČKI SADRŽAJI (80% + 20%)	KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
SLUŠANJE Ospozobljavanje učenika za razumevanje usmenog govora	<ul style="list-style-type: none"> • razume osnovne poruke i zahteve iskazane jasnim standardnim jezikom kada je reč o bliskim temama (škola, posao, hobi) • razume globalno suštinu nešto dužih razgovora ili diskusija na sastancima, koji se odnose na manje složene sadržaje iz struke, ukoliko se govori razgovorno standardnim jezikom, postavlja pitanja i traži objašnjenja u vezi sa temom diskusije/razgovora	<ul style="list-style-type: none"> • Svakodnevni život (generacijski konflikti i načini prevazilaženja) • Obrazovanje (obrazovanje za sve, praksa i pripreme za buduće zanimanje, razmena učenika) • Poznate firme, preduzeća, ustanove, institucije u zemljama čiji se jezik uči • Kulturni život (međunarodni projekti i učešće na njima) • Zaštita čovekove okoline (volunteerski rad) • Mediji (štampa, televizija, elektronski mediji)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predstavljanje sebe i drugih 2. Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima) 3. Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.) 4. Davanje jednostavnih uputstava i komandi 5. Izražavanje molbi i zahvalnosti 6. Izražavanje	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA Komunikativna nastava stranih jezika podrazumeva poimanje jezika kao sredstva komunikacije; insistira na upotrebi ciljnog jezika u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike; prepostavlja primenu tzv. <i>Teacher talk</i> , odn. prilagođavanje govorne delatnosti nastavnika interesovanjima i znanjima učenika; insistira na komunikativnom aspektu upotrebe jezika, odn. na značenju jezičke poruke, a ne toliko na gramatičnoj preciznosti iskaza; prepostavlja da se znanja učenika mere precizno definisanim relativnim, a ne toliko apsolutnim

		<ul style="list-style-type: none"> Istorijski događaji/ličnosti iz zemalja čiji se jezik uči Svet kompjutera (prednosti i mane upotrebe kompjutera) 	izvinjenja 7. Izražavanje potvrde i negiranje 8. Izražavanje dopadanja i nedopadanja 9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba 10. Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa 11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja 12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta 13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu 14. Izražavanje pripadanja i posedovanja 15. Skretanje pažnje 16. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja 17. Traženje i davanje dozvole 18. Iskazivanje čestitki 19. Iskazivanje preporuke 20. Izražavanje hitnosti i obaveznosti 21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti	kriterijumima tačnosti. Jedan od ključnih elemenata komunikativne nastave je i socijalna interakcija kroz rad u učionici. Ona se bazira na grupnom ili individualnom rešavanju problema, potrazi za informacijama i manje ili više kompleksnim zadacima. U tim zadacima uvek su jasno određeni kontekst, procedura i cilj, čime se unapređuje kvantitet jezičkog materijala koji je neophodan uslov za bilo koje učenje jezika. Takozvana komunikativno-interaktivna paradigma u nastavi stranih jezika, između ostalog, uključuje i sledeće komponente: <ul style="list-style-type: none"> usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno učestvovanje u društvenom činu poimanje nastavnog programa kao dinamične, zajednički pripremljene i ažurirane liste zadataka i aktivnosti nastavnik je tu da omogući pristup i prihvatanje novih ideja učenici se tretiraju kao odgovorni, kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu udžbenici su samo jedan od resursa; osim njih preporučuje se i primena drugih izvora informacija i didaktičkih materijala, pogotovo kad je reč o stručnim temama učionica postaje prostor koji je moguće restrukturirati iz dana u dan Važan cilj u učenju stranog jezika u srednjim stručnim školama je ovladavanje jezikom struke, i to u onolikoj meri koja je neophodna da se jezik koristi radi informisanosti i sposobljenosti za
ČITANJE Ospoznavanje učenika za razumevanje pročitanih tekstova	<ul style="list-style-type: none"> razume jednostavnije tekstove (standardna pisma, informacije o procesu rada u struci) koji su pisani običnim jezikom ili jezikom struke razume opis događaja i osećanja razume osnovni sadržaj kao i važnije detalje u izveštajima, brošurama i ugovorima vezanim za struku 	STRUČNE TEME <ul style="list-style-type: none"> Zanimanja, opisi poslova i zaduženja u domenu ugostiteljstva Vrste ugostiteljskih objekata i opisi usluga u ugostiteljstvu Pribor i oprema za rad u ugostiteljskom objektu Vrste namirnica, jela i poslastica 		
GOVOR Ospoznavanje učenika za kratko monološko izlaganje i za učešće u dijalogu na stranom jeziku	<ul style="list-style-type: none"> jednostavnim sredstvima opiše status i obrazovanje, buduće zaposlenje opiše delatnost, firmu, proces rada ili pak prepriča telefonski razgovor ili odluke nekog dogovora u okviru poznate leksike obrazloži kraće svoje namere, odluke, postupke 	<ul style="list-style-type: none"> • Hrana po regijama, odlike nacionalnih kuhinja i običaja u ishrani. • Način serviranja hrane i poslastica • Mere održavanja higijene i kvaliteta • Čitanje, praćenje i vođenje propisane dokumentacija u domenu struke • Poslovna komunikacija u pismenom i usmenom obliku na stranom jeziku (telefoniranje, ugovaranje sastanaka, potvrđivanje ili odbijanje rezervacije ili porudžbine, reklamacije i dr.) 	13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu 14. Izražavanje pripadanja i posedovanja 15. Skretanje pažnje 16. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja 17. Traženje i davanje dozvole 18. Iskazivanje čestitki 19. Iskazivanje preporuke 20. Izražavanje hitnosti i obaveznosti 21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti	
PISANJE Ospoznavanje učenika za pisanje kraćih tekstova različitog sadržaja	<ul style="list-style-type: none"> popunjava račune, priznanice i hartije od vrednosti napiše jednostavno poslovno pismo prema određenom modelu opiše i pojasni sadržaj shema i grafikona vezanih za struku 	GRAMATIČKI SADRŽAJI Napomena: U trećem razredu		
MEDIJACIJA Ospoznavanje	• Sažima sadržaj teksta, filma, razgovara i sl.			

učenika da prevodi, sažima i prepričava sadržaj kraćih usmenih i pisanih tekstova		trogodišnje srednje stručne škole nisu predviđeni novi gramatički sadržaji. U nastavi se sistematizuju i utvrđuju oni gramatički sadržaji čije savladavanje učenicima predstavlja posebnu teškoću a koji se u датој struci често koriste.		jednostavnu komunikaciju u usmenom i pisanom obliku na stranom jeziku. Taj segment nastave stranog jezika koji se progresivno uvećava od 20 do 50% tokom četvorogodišnjeg obrazovanja mora da bude jasno definisan i u skladu sa ishodima vezanim za kvalifikacije struke. Neophodno je da stručna tematika koja se obrađuje na stranom jeziku prati ishode pojedinih stručnih predmeta i bude u korelaciji sa njima. Realizacija nastave jezika struke se mnogo više ogleda u razvijanju receptivnih veština nego produktivnih jer je svrha učenja stranog jezika, u prvoj liniji, usmerena na to da se učenici sposobne da prate određenu stručnu literaturu u cilju informisanja, praćenja inovacija i dostignuća u oblasti struke, usavršavanja i napredovanja. Stoga je spektar tekstova koji se preporučuju veliki: šematski prikazi, uputstva o primeni aparata, instrumenata ili pak materijala, hemikalija, recepti, deklaracije, kraći stručni tekstovi čiji je sadržaj relevantan za tematske sadržaje stručnih predmeta, izveštaji, katalozi, programi sajamskih aktivnosti i sl. Veoma je bitno u radu sa takvim tekstovima odrediti dobru didaktičku podršku. Dobro osmišljeni nalozi upućuju na to da određene tekstove, u zavisnosti od težine i važnosti informacija koje oni nose, treba razumeti globalno, selektivno ili pak detaljno. Produktivne veštine treba ograničiti na strogo funkcionalnu primenu realnu za zahteve struke. To podrazumeva pisanje kratkih poruka, mejlova u okviru poslovne komunikacije (porudžbenice, reklamacije, zahtevi, molbe) i vođenje usmene komunikacije
MEDIJSKA PISMENOST Osnosobljavanje učenika da koriste medije kao izvore informacija i razvijaju kritičko mišljenje u vezi sa njima	<ul style="list-style-type: none"> identificuje različita gledišta o istoj temi 			
ZNANJA O JEZIKU	<ul style="list-style-type: none"> korektno upotrebljava jednostavne strukture koristeći zavisne rečenice (uz određene sistemske elementarne greške koje globalni smisao ne dovode u pitanje) 			

				koja omogućava sporazumevanje na osnovnom nivou bilo u direktnom kontaktu sa sagovornikom ili u telefonskom razgovoru. Predviđen je po jedan pismeni zadatak u svakom polugodištu.
--	--	--	--	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Sociologija sa pravima građana
- Određeni sadržaji stručnih predmeta

IZABRANI SPORT

Drugi ili treći razred

Naziv predmeta: **IZABRANI SPORT**

Godišnji fond: **32 ili 30**

Razred: **drugi ili treći**

Ciljevi predmeta:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cilj nastave predmeta - izabrani sport jeste da učenici zadovolje svoja interesovanja i potrebe za sticanjem znanja, sposobnosti za bavljenje sportom kao integralnim delom fizičke kulture i nastojanje da stečena znanja primenjuju u životu (stvaranje trajne navike za bavljenje sportom i učešćem na takmičenjima); 2. Sticanje teorijskih znanja u izabranom sportu, pružanje neophodnih znanja iz izabranog sporta (principi, tehnike, način vežbanja - treniranja, sticanje osnovnih i produbljenih taktičkih znanja); 3. Socijalizacija učenika kroz izabrani sport i negovanje etičkih vrednosti prema učesnicima u takmičenju; 4. Otkrivanje darovitih i talentovanih učenika za određeni sport i njihovo podsticanje da se bave sportom.
-------------------	--

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Predlog sportova koji se ponude učenicima kao izbor:	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje učenika sa vrednostima sporta • usmereni razvoj i održavanje motoričkih 	<ul style="list-style-type: none"> • teorijski objasni vrednosti fizičkih aktivnosti pri učestvovanju u 	<ul style="list-style-type: none"> • Programski sadržaji fizičkog vaspitanja-izabranog sporta čini sledeća struktura: • razvijanje motoričkih sposobnosti 	Nastava fizičko vaspitanje - izabrani sport je izborni predmet i realizuje se u okviru redovne nastave sa jednim ili dva časa nedeljno koji se unosi u raspored časova

<p>U prvom redu, sportovi koji se u određenom obimu obrađuju kroz nastavu fizičkog vaspitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - atletika - gimnastika - ritmička gimnastika - rukomet - košarka - odbojka - mali fudbal - ples 1. sportovi 	<p>sposobnosti učenika;</p> <ul style="list-style-type: none"> • učenje i usavršavanje motoričkih formi izabranog sporta; • sticanje teorijskih znanja u izabranom sportu; • poznavanje pravila takmičenja u izabranom sportu; • formiranje navika za bavljenje izabranim sportom; • socijalizacija učenika kroz izabrani sport i negovanje etičkih vrednosti prema učesnicima u takmičenju; • otkrivanje darovitih i talentovanih učenika za određeni sport i njihovo podsticanje da se bave sportom. • učenje i usavršavanje osnovnih i složenih elemenata tehnike izabranog sporta; • pružanje neophodnih znanja iz izabranog sporta (principi tehnike, način vežbanja-treniranja, sticanje osnovnih i produbljenih taktičkih znanja, pravila takmičenja u sportu itd.) i njihova primena u praksi; • učenje i usavršavanje osnovne taktike izabranog sporta i njena primene u praksi; • obavezna realizacija takmičenja na odeljenjskom i razrednom nivou; • zadovoljavajuće socijalnih 	<p>sportskoj igri;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prikaže tehničke veštine individualne tehnike; • prikaže, objasni i demonstrira kolektivnu takтику sportske grane sa kojom se upoznao i učio; • igra uz primenu pravila igre; • učestvuje u organizaciji školskih sportskih takmičenja • primenjuje pravila fer pleja 	<p>učenika;</p> <ul style="list-style-type: none"> • sportsko-tehničko obrazovanje učenika (obučavanje i usavršavanje tehnike); • individualna i kolektivna takтика izabranog sporta; • teorijsko obrazovanje; • pravila izabranog sporta; • organizovanje unutar odeljenjskih i međuodeljenjskih takmičenja. <p>TEORIJSKO OBRAZOVANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> • upoznavanje učenika vrednostima izabranog sporta; • upoznavanje učenika sa osnovnim principima vežbanja u skladu sa njegovim uzrastom; • upoznavanje učenika sa štetnim posledicama nepravilnog vežbanja i predoziranja u izabranom sportu; • upoznavanje učenika sa etičkim vrednostima i slabostima sporta; • upoznavanje učenika sa estetskim vrednostima sporta. <p>Minimalni obrazovni zahtevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predmetni nastavnici utvrđuju minimalne obrazovne zahteve, u skladu sa usvojenim programom za svaki izabrani sport. Pod tim se podrazumeva: • savladanost osnovne tehnike i njena primena; • poznavanje i primena elementarne taktike; • poznavanje i primena pravila; • angažovanost i učešće učenika na takmičenjima u izabranom sportu. <p>PROGRAM PO IZBORU UČENIKA</p> <ul style="list-style-type: none"> • RITMIČKA GIMNASTIKA I NARODNI PLESOVI 	<p>škole. Časovi se upisuju prema redovnom rasporedu časova u rubriku dnevnika pod nazivom - izabrani sport (npr. atletika) i posebno se numerišu;</p> <p>svaki učenik je obavezan da se opredeli za jedan sport koji mu se ponudi početkom školske godine, a još bolje na kraju prethodnog razreda;</p> <p>škola učenicima treba da ponudi takav izbor da njime budu ponuđeni najmanje dva individualna i dva kolektivna sporta.</p> <p>Ukoliko škola ima optimalne uslove za rad, učenicima se može ponuditi i više sportova;</p> <p>prihvataju se oni sportovi za koje se opredelilo najviše učenika u jednom odeljenju (celo odeljenje realizuje program izabranog sporta cele školske godine). Izbor sporta vrši se na nivou odeljenja;</p> <p>predlog za izabrani sport daje aktiv nastavnika fizičkog vaspitanja, u skladu sa uslovima rada škole.</p> <p>predlog mora biti realan;</p> <p>predlažu se sportovi za koje postoje adekvatni uslovi;</p> <p>učenici jednog odeljenja mogu izabrati isti sport koji su upražnjivali u prethodnim razredima ili mogu izabrati novi sport koji do tada nisu upražnjivali.</p> <p>OSNOVNE KARAKTERISTIKE PROGRAMA</p> <p>Osnovne karakteristike programu su:</p> <ul style="list-style-type: none"> izbornost; da služe potrebama učenika; omogućavanje nastavnicima ne samo da planiraju već i da programiraju rad u nastavi u skladu sa sopstvenim znanjima, iskustvima;
--	--	--	---	--

<p>potreba za potvrđivanjem i grupnim poistovećenjem i dr;</p> <ul style="list-style-type: none"> • stvaranje objektivnih predstava učenika o sopstvenim mogućnostima za učešće u izabranom sportu; • podsticanje stvaralaštva učenika u sportu (u domenu tehnike, taktike i takmičenja). • upoznavanje učenika sa osnovnim principima vežbanja u skladu sa njegovim uzrastom; • upoznavanje učenika sa štetnim posledicama nepravilnog vežbanja i predoziranja u izabranom sportu; • upoznavanje učenika sa etičkim vrednostima i slabostima sporta; • upoznavanje učenika sa estetskim vrednostima sporta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Savladavanje osnovnih vežbi: dokorak, "menjajući korak galopom u svim pravcima, polkin korak, daleko visoki skok, "makazice"; - Sistematska obrada estetskog pokreta tela u mestu i u kretanju bez rekvizita i sa rekvizitima, koristeći pri tome različitu dinamiku, ritam i tempo, - Primena savladane tehnike estetskog pokreta i kretanja u kratkim sastavima. - Treba savladati najmanje pet narodnih plesova. - Priprema za takmičenje i priredbe i učešće na njima. <p>• SPORTSKA IGRA (po izboru)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ponavljanje i učvršćivanje ranije obučavanih elemenata igre. - Dalje proširivanje i produbljavanje tehničko-taktičke pripremljenosti učenika u skladu sa izbornim programom za datu igru. <p>RUKOMET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežбавати основне tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu. - Pokrivanje i otkrivanje igrača, oduzimanje lopte, ometanje protivnika. Opšti principi postavljanja igrača u odbrani i napadu. Napad sa jednim i dva igrača i napad protiv zonske odbrane. Zonska odbrana i napad "čovek na čoveka". Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila igre. - Učestvovanje na razrednim, 	<p>program u velikoj meri omogućava kreativnost nastavnika; program je u funkciji celokupne nastave fizičkog vaspitanja učenika.</p> <p>Predlog sportova koji se ponude učenicima kao izbor.</p> <p>U prvom redu, sportovi koji se u određenom obimu obrađuju kroz nastavu fizičkog vaspitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • atletika; • gimnastika; • ritmička • gimnastika: • rukomet; • košarka; • odbojka; • mali fudbal; • ples. <p>Sportovi koji se nalaze u programima takmičenja "Saveza za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije":</p> <p>Sportovi za koje je zainteresovana lokalna sredina, odnosno lokalna samouprava.</p> <p>Sportovi za koje postoje odgovarajući prirodni i materijalni resursi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skijanje; - veslanje. <p>Sportovi sa kojima su se učenici upoznali kroz kursne oblike rada.</p> <p><i>Didaktičko-metodičko uputstvo za realizaciju časova izabrane sportske grane (izbornog sporta)</i></p> <p>časove izabrane sportske grane potrebno je sa metodičkog stanovišta u što većoj meri prilagoditi modelu časa fizičkog vaspitanja;</p> <p>u skladu sa motoričkim formama koje karakterišu izabrani sport i koje se</p>
--	---	---

		<p>školskim i međuškolskim takmičenjima.</p> <p>FUDBAL</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu. - Pokrivanje i otkrivanje igrača, oduzimanje lopte i ometanje protivnika. Opšti principi postavljanja igrača u napadu i odbrani. Razne varijante napada i odbrane. Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila malog fudbala. - Učestvovanje na raznim školskim i međuškolskim takmičenjima. <p>• KOŠARKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu - Tehnika košarke. Šutiranje na koš iz mesta i kretanja, šut sa jednom ili obema rukama, sa raznih odstojanja od koša. Postavljanje i kretanje igrača u napadu i odbrani. Odbrana "zonom" i "čovek na čoveka". Napad protiv ovih vrsta odbrane. Kontranapad u raznim varijantama i princip bloka. - Pravila igre i suđenje. - Učestvovanje na razrednim i školskim takmičenjima. <p>ODBOJKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu 	<p>primenjuju u osnovnoj fazi časa, neophodno je birati vežbanja, kako za uvodno-pripremnu tako i završnu fazu časa;</p> <p>težište rada u svim izabranim sportovima da je na tehnici i njenoj primeni u situacionim uslovima;</p> <p>kod individualnih sportova insistirati na primeni kretanja u takmičarskim uslovima;</p> <p>Nastojati da se trči ili pliva što brže, skače što više ili baca što dalje, postiže što više krugova itd.;</p> <p>kod kolektivnih sportova (sportskih igara) forsirati uvežbavanje tehnike i taktike najviše kroz igru i situacione uslove približne uslovima igre;</p> <p>na svakom času u određenim vremenskim intervalima sprovoditi takmičenje između ekipa.</p> <p>u radu na ovim časovima neophodno je praviti timove-ekipe prema sposobnostima.;</p> <p>na časovima izabranog sporta obavezno je primenjivati diferencirane oblike rada u skladu sa znanjima i sposobnostima učenika. Ovakav pristup je obavezan uvažavajući strukturu učenika koji su se opredelili za određeni sport (ima onih koji su se tim sportom već bavili ili se njime bave i učenika početnika);</p> <p>sadržaje rada na časovima programiraju nastavnici zaduženi za realizaciju predmeta fizičko vaspitanje - izabrani sport u skladu sa znanjima o sportskoj grani i sagledavanjem sposobnosti i znanja učenika;</p> <p>programirani sadržaji planiraju se kao i svi ostali časovi nastave fizičkog vaspitanja;</p> <p>ocenjivanje učenika je u skladu sa</p>
--	--	---	--

		<p>- Tehnika odbojke. Igra sa povučenim i isturenim centrom. Smećiranje i njegova blokada. Uigravanje kroz trenažni proces.</p> <p>- Pravila igre i suđenja.</p> <p>- Učestvovanje na odeljenskim, razrednim i međuškolskim takmičenjima.</p> <p>PLIVANJE</p> <p>- Upoznavanje i primena osnovnih sigurnosnih mera u plivanju;</p> <p>- Usvajanje dve tehnike plivanja (po sklonostima i izboru učenika). Vežbanje radi postizanja boljih rezultata. Skok na startu i okreti.</p> <p>- Učestvovanje na odeljenskim, razrednim i međuškolskim takmičenjima.</p> <p>BORILAČKE VEŠTINE</p> <p>- Izbor borilačke veštine koja se izučava na matičnim fakultetima sporta i fizičkog vaspitanja, i koja je u programu Školskih sportskih takmičenja. Nastavnik u skladu sa mogućnostima škole i interesovanjima učenika predlaže nastavni program.</p> <p>KLIZANJE I SKIJANJE</p> <p>- Programski zadaci iz klizanja i skijanja obuhvataju savladavanje osnovne tehnike i upoznavanje sa pravilima takmičenja. Nastavnik predlaže nastavni program, koji se zasniva na programu klizanja i predmeta skijanje na matičnim fakultetima</p>	<p>obimom i kvalitetom onog naučenog sadržaja koji je za učenike određen (program za početnike i program za naprednije); realizacijom časova fizičkog vaspitanja - izabrani sport pratiti i zapažati učenike koji su posebno talentovani za sport i upućivati ih da se njime bave i izvan škole u klubovima i sportskim školama ako to žele ili imaju interesovanja.; tokom rada sa učenicima uočavati one čije se interesovanje za određeni sport ne poklapa sa njihovim mogućnostima i istim na kraju školske godine savetovati za koji sport da se opredeli u narednoj školskoj godini.</p> <p>II ORGANIZACIJA VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA</p> <p>sadržaji nastave fizičko vaspitanje - izabrani sport mogu se realizovati u objektima škole, na odgovarajućim vežbalištima - objektima van škole, pod uslovom da se nalaze u blizini škole ili da je za učenike organizovan namenski prevoz (sportska hala, bazen, otvoreni tereni, klizalište, skijalište itd.); časovi se mogu organizovati u istoj smeri u okviru rasporeda časova sa drugim predmetima ili u suprotnoj smeri, ako za tim postoji potreba i adekvatni uslovi.</p> <p>III PLANIRANJE VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA</p> <p>planiranje obrazovno-vaspitnog rada sprovode nastavnici u skladu sa osnovnim principima planiranja nastave fizičkog vaspitanja. Godišnji plan rada je obavezni oblik nastavnog planiranja iz koga proističu mesečni i nedeljni planovi rada;</p>
--	--	---	--

shodno uobičajenoj praksi, nastavnici obavezno izrađuju i pripremu za pojedinačan čas. Priprema za čas bazira se na prihvaćenoj četvorodelnoj strukturi časa primerenog potrebama nastave fizičkog vaspitanja.

IV PRAĆENJE I OCENJIVANJE

Praćenje i vrednovanje postignuća učenika

praćenje napretka učenika obavlja se sukcesivno tokom cele školske godine, a na osnovu jedinstvene metodologije koja predviđa sledeće tematske celine. U osmom razredu ocenjivanje se vrši brojčano, na osnovu ostvarivanja operativnih zadataka i minimalnih obrazovnih zahteva:

stanje motoričkih sposobnosti; usvojene zdravstveno-higijenske navike;

dostignuti nivo savladanosti motornih znanja, umenja i navika u skladu sa individualnim mogućnostima; odnos prema radu.

1. Praćenje i vrednovanje motoričkih sposobnosti vrši se na osnovu savladanosti programskog sadržaja kojim se podstiče razvoj onih fizičkih sposobnosti za koje je ovaj uzrast kritičan period zbog njihove transformacije pod uticajem fizičkih aktivnosti - koordinacija, gipkost, ravnoteža, brzina, snaga i izdržljivost.

2. Usvojenost zdravstveno-higijenskih navika prati se na osnovu utvrđivanja nivoa pravilnog držanja tela i održavanja lične i kolektivne higijene, a, takođe, i na osnovu usvojenosti i primene znanja iz oblasti zdravlja.

3. Stepen savladanosti motornih znanja i umenja sprovodi se na osnovu minimalnih programskih zahteva, koji je utvrđen na kraju navođenja programskih sadržaja.
4. Odnos prema radu vrednuje se na osnovu redovnog i aktivnog učestvovanja u nastavnom procesu, takmičenjima i vanškolskim aktivnostima.
Ocenjivanje učenika u okviru praćenja i vrednovanja nastavnog procesa, vrši se na osnovu pravilnika o ocenjivanju učenika osnovne škole i na osnovu savremenih didaktičko metodičkih znanja.
Pedagoška dokumentacija i didaktički materijal
Obavezna pedagoška dokumentacija je:
Dnevnik rada, struktura i sadržaj utvrđuje se na republičkom nivou i odobrava ga ministar, a nastavniku se ostavlja mogućnost da ga dopuni onim materijalom za koje ima još potrebe.
Planovi rada: godišnji, po razredima i ciklusima, plan stručnog aktiva, plan vančasovnih i vanškolskih aktivnosti i praćenje njihove realizacije.
Pisane pripreme nastavnik sačinjava za pojedine nastavne vremensku artikulaciju ostvarivanja nastavne teme (ukupan i redni broj časova, vreme realizacije), konzistentnu didaktičku strukturu časova (oblike rada, metodičke postupke obučavanja i uvežbavanja).
Radni karton: ima svaki učenik sa programom sadržaja koji se vežba, a koji sačinjava učitelj ili predmetni nastavnik i koji je prilagođen konkretnim uslovima

				rada. <i>Formulari za obradu podataka za:</i> stanje fizičkih sposobnosti, realizaciju programskih sadržaja u časovnoj i vančasovnoj organizaciji rada. <i>Očigledna sredstva:</i> crteži, konturogrami, video-trake aranžirane, tablice orientacionih vrednosti motoričkih sposobnosti, raznovrsna obeležavanja radnih mesta i drugi pisani materijali koji upućuju učenike na lakše razumevanje i ostvarivanje radnih ciljeva i zadataka.
--	--	--	--	---

ISTORIJA (ODABRANE TEME)

Treći razred

Naziv predmeta: **ISTORIJA (ODABRANE TEME)**

Godišnji fond časova: **30**

Razred: **treći**

Ciljevi predmeta:	1. Sticanje humanističkog obrazovanja i razvijanje istorijske svesti; 2. Razumevanje istorijskog prostora i vremena, istorijskih događaja, pojava i procesa i uloge istaknutih ličnosti; 3. Razvijanje individualnog i nacionalnog identiteta; 4. Sticanje i proširivanje znanja, razvijanje veština i formiranje stavova neophodnih za razumevanje savremenog sveta (u nacionalnom, regionalnom, evropskom i globalnom okviru); 5. Unapređivanje funkcionalnih veština i kompetencija neophodnih za život u savremenom društvu (istraživačkih veština, kritičkog i kreativnog mišljenja, sposobnosti izražavanja i obrazlaganja sopstvenih stavova, razumevanja multikulturalnosti, razvijanje tolerancije i kulture argumentovanog dijaloga); 6. Osnovljavanje za efikasno korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija; 7. Razvijanje svesti o potrebi stalnog usavršavanja i svesti o važnosti negovanja kulturno-istorijske baštine.
-------------------	---

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
------	------	-----------------------------	--	-----------------------------

		učenik će biti u stanju da:		
Selo i grad nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o promenama u načinu života gradskog i seoskog stanovništva kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u životu gradskog i seoskog stanovništva kroz istoriju. • Razumevanje odnosa sela i grada u prošlosti i sadašnjosti. • Sticanje znanja o migracijama selo - grad kao konstantnim pojavama u istoriji ljudskog društva. • Proširivanje znanja o životu seoskog i gradskog stanovništva u Srbiji u XIX i XX veku. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja različitih tipova naselja od praistorije do savremenog doba; • izvede zaključak o značaju nastanka gradova; • locira na istorijskoj karti najznačajnije antičke, srednjovekovne i moderne gradove u svetu, Evropi i Srbiji; • opiše način života u gradu u različitim istorijskim periodima (na primeru Carigrada, Venecije, Firence, Pariza, Londona, Berlina, Njujorka, Moskve, Sankt Peterburga...); • opiše način život u srpskim gradovima u XIX i XX veku (na primeru Beograda, Novog Sada, Niša, Kragujevca...); • opiše način život u srpskim selima u XIX i XX veku; • uoči sličnosti i razlike u načinu života u srpskim gradovima i selima u XIX i XX veku; • razume značaj i posledice razvoja modernih gradova; 	<ul style="list-style-type: none"> • Naselja u praistoriji (primeri Vinče i Lepenskog Vira). • Život u antičkim gradovima (primeri Vavilona, grčkih polisa, Aleksandrije, Rima...). • Život u srednjovekovnim gradovima i selima (primeri Carigrada, Venecije, Firence, Pariza, Londona, Beograda...); srednjovekovni zamak - u miru i za vreme opsade; položaj zavisnog seljaka - obaveze stanovništva, porez, prisilni rad - izgradnja puteva, nasipa, utvrđenja...; stanovanje - građevinski materijali, način gradnje, razlika u načinu stanovanja između sela i grada i između bogatih i siromašnih; higijenski uslovi, opasnost od epidemija...). • Život u gradovima i selima u novom veku i savremenom dobu (primeri Pariza, Londona, Berlina, Njujorka, Moskve, Sankt Peterburga...); prostorno i urbano planiranje; industrijske četvrti, radnička naselja i predgrađa; boemske četvrti; pojava moderne infrastrukture - vodovod, kanalizacija, metro, problem zagađenja, odnošenje i skladištenje otpada; stanovanje - građevinski materijali, način gradnje, razvoj građevinske tehnike, vrste objekata i organizacija prostora; razlika u načinu stanovanja između sela i grada i između pripadnika različitih društvenih slojeva, migracije; 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Oblici nastave: Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava. </p> <p>Mesto realizacije nastave: <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava realizuje se u učionici ili odgovarajućem kabinetu. </p> <p>Ocenjivanje: Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: <ul style="list-style-type: none"> • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja. </p> <p>Okvirni broj časova po temama: <ul style="list-style-type: none"> • Svakoj od četiri teme koje budu izabrane treba posvetiti četvrtinu časova predviđenih nastavnim planom. </p> <p>Preporuke za realizaciju nastave: <ul style="list-style-type: none"> • zadatak nastavnika je da na početku školske godine od dvanaest ponuđenih nastavnih tema, učenicima predloži šest, od kojih će oni, kao grupa, u skladu sa svojim sklonostima, izabrati četiri, • struktura programa koncipirana je s ciljem da pomogne nastavniku u planiranju neposrednog rada sa učenicima, olakšavajući mu određivanje obima i dubine obrade pojedinih nastavnih sadržaja, • za svaku tematsku celinu dati su ciljevi, ishodi i sadržaji, a ishodi treba da posluže da nastavni proces bude tako oblikovan da se navedeni ciljevi ostvare, • sadržaje treba prilagođavati učenicima, kako bi najlakše i najbrže dostigli navedene ishode, </p>

		<ul style="list-style-type: none"> obrazloži najvažnije uzroke i posledice migracije selo-grad; uoči razlike u načinu stanovanja između sela i grada kroz istoriju; uoči razlike u načinu stanovanja između pripadnika različitih društvenih slojeva kroz istoriju. 	<p>osvetljenje - gas i struja; grejanje, upotreba solarne energije, kućni aparati; oplemenjivanje stambenog prostora).</p> <ul style="list-style-type: none"> Život u srpskim gradovima i selima u XIX i XX veku (primeri Beograda, Novog Sada, Niša, Kragujevca...); osnovni tipovi gradskih naselja - grad, varoš, varošica, "divlja" naselja; orientalni i evropski uticaji; elektrifikacija, javni gradski prevoz - fijakeri, tramvaji, trolejbusi i autobusi; osnovni tipovi seoskih naselja, obeležja zemljoradnje, vinogradarstva i stočarstva; zadruga, moba, pozajmica; poljoprivredna oruđa, mlinovi, vetrenače; migracije selo - grad, razlike u stanovanju kod Srba: dvorci, gradske kuće, konaci, seoske kuće; dvorovi vladara - Miloša, Mihaila, Milana i Aleksandra Obrenovića, kneza Aleksandra i kraljeva Petra i Aleksandra Karađorđevića, Nikole Petrovića, rezidencije Josipa Broza). 	<ul style="list-style-type: none"> nastavnik ima slobodu da sam odredi raspored i dinamiku aktivnosti za svaku temu, uvažavajući ciljeve predmeta,
Kultura odevanja i ishrane nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> Proširivanje znanja o promenama u načinu odevanja i ishrani kroz istoriju. Uočavanje promena u načinu odevanja kod Srba kroz istoriju. Uočavanje uloge različitih kulturnih uticaja na način odevanja i ishranu 	<ul style="list-style-type: none"> uoči osnovna obeležja kulture odevanja od antičke do savremenog doba; identifikuje osnovna obeležja kulture odevanja kod Srba kroz istoriju; navede i uporedi razlike u načinu odevanja između sela i grada kroz istoriju; navede i uporedi 	<ul style="list-style-type: none"> Kultura odevanja od antičke do danas (materijali, način obrade i bojenje, razlike u odevanju kod pripadnika različitih društvenih grupa; pojava veštačkih materijala, stilovi u odevanju, modne kuće, pojava modne industrije, svakodnevna i svečana odeća, džins kao karakteristika odevanja mladih u čitavom svetu; nakit, frizure, šminka, parfemi...). Odevanje kod Srba kroz istoriju (materijali i tkanine - kudelja, 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> program se može dopuniti sadržajima iz prošlosti zavičaja, čime se kod učenika postiže jasnija predstava o istorijskoj i kulturnoj baštini u njihovom kraju (arheološka nalazišta, muzejske zbirke), u školama na nastavnom jeziku neke od nacionalnih manjina mogu se obraditi i prošireni nastavni sadržaji iz prošlosti tog naroda, važno je iskoristiti velike mogućnosti koje istorija kao narativni predmet pruža u podsticanju učeničke radozonalosti, koja je u

	kod Srba kroz istoriju.	<p>razlike u načinu odevanja između pripadnika različitih društvenih grupa kroz istoriju;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepozna i razume uticaje različitih kultura na način odevanja kod Srba kroz istoriju; • prepozna i razume uticaje različitih kultura na način ishrane kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi karakteristike ishrane u različitim istorijskim periodima. 	<p>konoplja, čoja, krvno, koža, lan, svila; razlika u odevanju kod Srba u Habzburškom i Osmanskom carstvu, kao i kod pripadnika različitih društvenih grupa; građansko odelo i evropski uzori u oblačenju srpskog građanskog staleža; uniforme državnih činovnika, lekara, carinika, profesora Liceja i gimnazija u obnovljenoj Srbiji; narodna nošnja, savremeni način odevanja).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kultura ishrane od antike do danas (sakupljanje i pripremanje namirnica, lov i ribolov, načini čuvanja hrane, piće, rekonstrukcija mogućeg jelovnika - dvor, grad, selo; posni i mrsni • ciklus; nacionalna kuhinja kod Srba, uticaji drugih kuhinja; konzumiranje kafe i duvana, upotreba istočnjačkih začina, ponašanje za stolom, pribor za jelo; kuhinjski aparati; restorani "brze hrane"). 	<p>osnovi svakog saznanja,</p> <ul style="list-style-type: none"> • nastavni sadržaji treba da budu predstavljeni kao "priča" bogata informacijama i detaljima, ne zato da bi opteretili pamćenje učenika, već da bi im istorijski događaji, pojave i procesi bili predočeni jasno, detaljno, živo i dinamično, • posebno mesto u nastavi <i>istorije</i> imaju pitanja, kako ona koja postavlja nastavnik učenicima, tako i ona koja dolaze od učenika, podstaknuta onim što su čuli u učionici ili što su saznali van nje koristeći različite izvore informacija,
Vojska, oružje i rat nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o razvoju vojne tehnike i promenama u načinu ratovanja kroz istoriju. • Proširivanje znanja o razvoju vojske i načinu ratovanja kod Srba kroz istoriju. • Razvijanje kritičkog stava prema ratu. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja ratova i vojne organizacije i tehnike od antike do savremenog doba; • razume uticaj naučno-tehnoloških dostignuća na promene u načinu ratovanja kroz istoriju; • uoči karakteristike razvoja oružja i vojne organizacije; • uoči osnovna obeležja vojne organizacije kod Srba kroz istoriju; 	<ul style="list-style-type: none"> • Vojska, oružje i rat kroz istoriju (vojnička oprema - odeća, oklopi, štitovi, oružje; rodovi vojske, opsadne sprave, uvežbavanje ratničkih veština, viteški turniri, međani, pojava vatrenog oružja - od primitivnih pušaka arkebuza i musketa do razorne artiljerije; uvođenje stajaće vojske, razvoj moderne vojne strategije i taktike - pojava generalštaba, uniforme i vojna odlikovanja; vojno obrazovanje, život vojnika u ratu i miru; žene u vojsci; međunarodne konvencije o pravilima ratovanja, 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobro osmišljena pitanja nastavnika imaju podsticajnu funkciju za razvoj istorijskog mišljenja i kritičke svesti, ne samo u fazi utvrđivanja i sistematizacije gradiva, već i u samoj obradi nastavnih sadržaja, • u zavisnosti od cilja koji nastavnik želi da ostvari, pitanja mogu imati različite funkcije, kao što su: fokusiranje pažnje na neki sadržaj ili aspekt, podsticanje poređenja, traganje za pojašnjenjem, • nastava bi trebalo da pomogne učenicima u stvaranju što jasnije predstave ne samo o tome šta se desilo, već i zašto se to desilo i kakve su posledice iz toga proistekle,

		<ul style="list-style-type: none"> navede i uporedi karakteristike ratovanja u različitim periodima; razume ulogu pojedinca u ratu (vojskovođa, oficira, regruta, civila); argumentovano diskutuje o ratu i njegovim posledicama na život ljudi. 	<p>najveće vojskovođe).</p> <ul style="list-style-type: none"> Vojska kod Srba kroz istoriju (srpska vojska u srednjem veku - oprema, način ratovanja; Srbi u austrijskoj i osmanskoj vojsci; vojska ustaničke Srbije; vojna organizacija u XIX i XX veku u srpskoj i jugoslovenskoj državi; vojno obrazovanje - osnivanje vojne akademije; srpske i jugoslovenske vojne uniforme i odlikovanja). 	<ul style="list-style-type: none"> u nastavi treba što više koristiti različite oblike organizovane aktivnosti učenika (individualni rad, rad u paru, rad u grupi, radionice ili domaći zadatak),
Novac i banke kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> Proširivanje znanja o ulozi novca i banaka u ekonomskim sistemima kroz istoriju. Usvajanje znanja o ulozi novca i banaka u svakodnevnom životu nekad i sad. Proširivanje znanja o istoriji novca i razvoju bankarstva kod Srba. 	<ul style="list-style-type: none"> uoči osnovne karakteristike i funkcije novca od antike do savremenog doba; izvede zaključak o ulozi i značaju banaka kroz istoriju; uoči osnovna obeležja istorijata srpskog novca i banaka kroz istoriju; primeni stečeno znanje o novcu i bankama u svakodnevnom životu. 	<p>Numizmatika (kao nauka o postanku, razvoju i upotrebi kovanog novca).</p> <p>Novac i banke u sadašnjosti (novac kao mera vrednosti, platežno sredstvo i jedno od obeležja samostalnosti države; banka kao preduzeće koje trguje novcem; pojmovi - štednja, rezor, kredit, kamata, deonica, inflacija, deflacija; falsifikovanja novca, novac u savremenom potrošačkom društvu...).</p> <p>Novac i banke u prošlosti (istorijat novca i banaka - od starog veka do danas; materijali od kojih je izrađivan novac, istorijski fenomen "kvarenja" novca; likovi i različiti simboli na kovanom i papirnom novcu...).</p> <p>Novac u Srbiji nekad i sad (istorijat novca od srednjeg veka do danas; dinar kao zvanična valuta moderne Srbije; motivi na novčanicama; nastanak i razvoj Narodne banke kao prve finansijske institucije u Srbiji).</p>	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> da bi shvatio događaje iz prošlosti, učenik treba da ih "oživi u svom umu", u čemu veliku pomoć može pružiti upotreba različitih istorijskih tekstova, karata i drugih izvora istorijskih podataka (dokumentarni i igrali video i digitalni materijali, muzejski eksponati, ilustracije), obilaženje kulturno-istorijskih spomenika i posete ustanovama kulture, treba iskoristiti i uticaj nastave istorije na razvijanje jezičke i govorne kulture (besedništva), jer istorijski sadržaji bogate i oplemenjuju jezički fond učenika,

Verski život i običaji kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o verovanjima i običajima u prošlosti i sadašnjosti. • Uočavanje prožimanja verovanja i kulture kroz istoriju. • Sagledavanje sličnosti i razlika u verovanjima i običajima nekad i sad. • Proširivanje znanja o verovanjima i običajima kod Srba kroz istoriju. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja verovanja od praistorije do savremenog doba; • navede i uporedi karakteristike običaja i verovanja u različitim periodima; • identifikuje sličnosti i razlike u običajima različitih verskih zajednica; • uoči uticaj verovanja i običaja na kulturno stvaralaštvo; • razume uticaj i povezanost verskih institucija i verskog života kroz istoriju; • razume uticaj i povezanost verskih institucija i verskog života kod Srba kroz istoriju; • prepozna i razume osnovne odlike verskog života i običaja kod Srba kroz istoriju. 	<ul style="list-style-type: none"> • Verovanja u starom Egiptu i Mesopotamiji (zagrobni život, balsamovanje, horoskopi, astrologija, obredi i ritualni predmeti...). • Verovanja starih Grka i Rimljana (proročišta, zagrobni život, sveštenici i sveštenice, prinošenje žrtve bogovima...). • Religije Dalekog istoka. • Verski život i običaji u srednjem veku (glavne odlike hrišćanstva, islama i judaizma; obeležja različitih verskih konfesija - sličnosti i razlike u verovanjima i običajima; obeležavanje verskih praznika, strahovi srednjovekovnog čoveka). • Verski život i običaji u novom veku i savremenom dobu (verski identitet, sličnosti i razlike između katolika, protestanata, pravoslavaca, muslimana, Jevreja; ateizam). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u radu sa učenicima neophodno je imati u vidu integrativnu funkciju istorije, koja u obrazovnom sistemu, gde su znanja podeljena po nastavnim predmetima, pomaže učenicima da postignu celovito shvatanje o povezanosti i uslovljenosti geografskih, ekonomskih i kulturnih uslova života čoveka kroz prostor i vreme, • poželjno je izbegavati fragmentarno i izolovano učenje istorijskih činjenica jer ono ima najkraće trajanje u pamćenju i najslabiji transfer u sticanju drugih znanja i veština, • u nastavi treba, kad god je to moguće, primenjivati didaktički koncept multiperspektivnosti, • određene teme, po mogućnosti, treba realizovati sa odgovarajućim sadržajima iz srodnih predmeta, • tokom rada sa učenicima potrebno je stalno praviti poređenja sa savremenim dobom, čime se naglašava shvatanje kontinuiteta u razvoju društva i bogatstvo sadržaja iz prošlosti,
Obrazovanje i vaspitanje kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Produbljivanje znanja o razvoju obrazovanja kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u obrazovanju i vaspitanju nekad i sad. • Razumevanje uticaja privrednog razvoja na kvalitet 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja obrazovanja i vaspitanja od antike do savremenog doba; • opiše razvoj sistema obrazovanja i vaspitanja kroz istoriju; • opiše razvoj sistema obrazovanja i vaspitanja kod Srba kroz istoriju; • uporedi karakteristike obrazovanja i vaspitanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Obrazovanje i vaspitanje u starom veku (Egipat, Mesopotamija, stara Grčka i Rim). • Obrazovanje i vaspitanje u srednjem veku (manastiri kao centri pismenosti i obrazovanja; osnivanje škola i univerziteta, uticaj crkve na obrazovanje i vaspitanje...). • Obrazovanje i vaspitanje u novom veku i savremenom dobu (pojava štamparstva i širenje pismenosti, uloga crkve i države - pojava 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zadatak nastavnika je i da podstiče osamostaljivanje učenika u prikupljanju i sređivanju istorijskih podataka, da ih usmerava na različite izvore informacija i podučava ih kako da se prema njima kritički odnose, čime se neguje istraživački duh i zanimanje za nauku i podstiče razvoj mišljenja zasnovanog na proverenim činjenicama i argumentima, • ovaj predmet pruža velike mogućnosti za integraciju školskog i vanškolskog znanja

	<p>obrazovanja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Produbljivanje znanja o razvoju obrazovanja kod Srba kroz istoriju. 	<p>u različitim periodima;</p> <ul style="list-style-type: none"> • izvede zaključak o značaju obrazovanja i vaspitanja u životu ljudi; • prepozna međusobnu uslovljenošć stepena privrednog razvijanja i kvaliteta obrazovanja. 	<p>svetovnog i obaveznog obrazovanja, školskih udžbenika; položaj učenika - nagrađivanje i kažnjavanje, odevanje učenika...).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obrazovanje i vaspitanje kod Srba (manastiri kao centri pismenosti i obrazovanja; značaj Hilandara, prosvjetiteljski rad u ustaničkoj Srbiji, osnivanje svetovnih škola, osnivanje Liceja, Velike škole i Beogradskog univerziteta; jedan dan u školi, školska slava, odevanje učenika, školovanje ženske dece; stipendiranje učenika). 	<p>učenika, za izlazak iz okvira školskih udžbenika i učionica, uključivanje roditelja i sugrađana koji poseduju znanja, kolekcije, knjige, filmove i drugu građu koja može da pomogne u realizaciji programa,</p> <ul style="list-style-type: none"> • nastavnik treba da teži kombinovanju različitih metoda rada (kratka predavanja, gledanje filmova, čitanje knjiga, diskusije, analiza pisanih izvora, slika i fotografija...),
Komunikacije, putovanja i turizam nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> • Uočavanje značaja komunikacija i njihovog razvoja u istoriji društva. • Razumevanje uticaja komunikacija na upoznavanje i približavanje država, naroda i njihovih kultura. 	<ul style="list-style-type: none"> • opiše razvoj komunikacija od praistorije do savremenog doba; • navede i uporedi karakteristike komunikacije u različitim periodima; • izvede zaključak o značaju komunikacije u životu ljudi kroz istoriju; • razume posledice razvoja modernih komunikacija; • izvede zaključak o uticaju razvoja komunikacija na integraciju svake nacije i društva; • koristi informacije sa istorijske karte i poveže ih sa stečenim znanjem o komunikacijama; • uoči uticaj komunikacija na 	<ul style="list-style-type: none"> • Komunikacije, putovanja i turizam kroz istoriju (uticaj trgovine i vojnih pohoda na razvoj komunikacija; hodočašća - sveta mesta, misionari; značajni sajmovi, razvoj poštanskog, telegrafskog, telefonskog, železničkog, automobilskog i avionskog saobraćaja; auto i avio klubovi, novine i novinarstvo, Internet, otkrivanje novih destinacija, gostionice i hoteli, banje). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u izvođenju nastave samostalno istraživanje učenika je najvažnije, bez obzira na izabrane metode rada, a nastavnikova je uloga da organizuje nastavu, pruži pomoć učenicima u radu (od davanja informacija do upućivanja na izvore informacija) i da podstiče interesovanje učenika za predmet, • u pripremi i realizaciji časova nastavnicima može koristiti sledeća literatura: <p>D. M. Acović, <i>Heraldika i Srbi</i>, Beograd 2008.</p> <p>D. Babac, <i>Specijalne jedinice jugoslovenske vojske u Aprilskom ratu</i>, Beograd 2006.</p> <p>D. Babac, Č. Vasić, M. Marković, <i>Crnogorska vojska 1896-1916</i>, Beograd 2007.</p> <p>D. Bandić, <i>Narodna religija Srba u 100 pojmove</i>, Beograd 2004.</p>

		približavanje država, naroda i njihovih kultura.		
Društveni i porodični život kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Produbljivanje znanja o razvoju društvenog i porodičnog života kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u društvenom i porodičnom životu nekad i sad. • Proširivanje znanja o društvenom i porodičnom životu kod Srba kroz istoriju. 	<ul style="list-style-type: none"> • identificuje osnovna obeležja društvenog života od antike do danas; • identificuje osnovna obeležja porodičnog života od antike do danas; • navede osnovna obeležja društvenog života kod Srba kroz istoriju; • navede osnovna obeležja porodičnog života kod Srba kroz istoriju; • uporedi karakteristike društvenog i porodičnog života u različitim periodima; • uoči sličnosti i razlike u načinu obeležavanja praznika kroz istoriju; • istakne odlike društvenog i porodičnog života danas u odnosu na ranije epohe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Društveni život od antike do danas (igre, gozbe, ples uz muziku, muzički instrumenti, pozorište, maskiranje, trubaduri, vlasteoske gozbe: žongleri, putujući svirači i zabavljači; balovi, pozorište u doba Šekspira i Molijera, nastanak opere, književne družine i čitališta, koncerti, bioskopi, igre na sreću, savremena popularna muzika). • Društveni život kod Srba kroz istoriju (osnovni praznici i njihov značaj; uticaj političkih prilika na praznike i praznovanja, radni i neradni dani; različiti oblici društvenih aktivnosti na selu i u gradu...). • Porodični odnosi od antike do danas (položaj muškarca, žene i deteta, svadbeni običaji, odnos prema starijima, porodični praznici, tradicionalni i moderni pogledi na porodicu; promene u odnosima među polovima...). • Porodični odnosi kod Srba kroz istoriju (položaj muškarca, žene i deteta; svadbeni običaji, odnos prema starijima, porodični praznici - krsna slava...) 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <p>V. Bikić, <i>Srednjovekovno selo</i>, Beograd 2007.</p> <p>M. Blagojević, <i>Srbija u doba Nemanjića</i>, Beograd 1989.</p> <p>S. Bojanin, <i>Zabave i svetkovine u srednjovekovnoj Srbiji (od kraja XII do kraja XV veka)</i>, Beograd 2005.</p> <p>E. Buhari, <i>Napoleonova gardijska konjica</i>, Beograd 2006.</p> <p>A. Veselinović, R. Ljušić, <i>Srpske dinastije</i>, Novi Sad 2001.</p> <p>P. Vilar, <i>Zlato i novac u povijesti 1450-1920</i>, Beograd 1990.</p> <p>A. Vuletić, J. Mijailović, <i>Između posela i balova. Život u Srbiji u 19. veku</i>, Beograd 2005.</p> <p>R. Vučetić, <i>Prestonica nezavisne Srbije (1878-1918)</i>, Beograd 2008.</p> <p>K. Gravet, <i>Vitezovi</i>, Beograd 2006.</p> <p>S. Dimitrijević, <i>Srednjovekovni srpski novac</i>, Beograd 1997.</p>
Fotografija, film, radio i televizija kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o razvoju fotografije, filma, radija i televizije kroz istoriju. • Razumevanje uticaja fotografije, 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja razvoja fotografije, filma, radija i televizije kroz istoriju; • izvede zaključak o značaju fotografije, filma, radija i televizije u životu 	<p>Značaj fotografije, filma, radija i televizije (kao tehničkih dostignuća, načina umetničkog izražavanja, sredstava masovne komunikacije, saznavanja i obrazovanja, i kao istorijskih izvora).</p>	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <p>Lj. Dimić, <i>Kulturna politika u Kraljevini Jugoslaviji 1918-1941</i>, I-III, Beograd 1996.</p> <p>A. Đurović, <i>Modernizacija obrazovanja u Kraljevini Srbiji 1905-1914</i>, Beograd 2004.</p> <p><i>Istorijski privatnog života</i>, I-V, priredili F. Arijes i Ž. Dibi, Beograd 2000-2004.</p>

	<p>filma, radija i televizije na društveni, politički i kulturni život.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o razvoju fotografije, filma, radija i televizije u Srbiji. • Uočavanje značaja fotografije, filma, radija i televizije kao istorijskih izvora. 	<p>pojedinca i čitavog društva;</p> <ul style="list-style-type: none"> • izvede zaključak o značaju fotografije, filma, radija i televizije kao istorijskih izvora; • opiše razvoj fotografije, filma, radija i televizije u Srbiji; • razume posledice razvoja fotografije, filma, radija i televizije. 	<p>• Fotografija, film, radio i televizija kroz istoriju (razvoj - optička sočiva, dagerotipija, mokra ploča, foto-aparat, filmska traka, pokretne slike, bioskop, radio talasi; prva filmska projekcija, film kao izvor informacija o dogadajima; film kao masovna zabava i industrija; početak ere zvučnog filma, pojava animiranih filmova; pojava kolor filmova; filmski festivali i nagrade; osnivanje radio-stanica, pojava televizije; prevlast televizije nad drugim medijima u drugoj polovini XX veka; primeri zloupotrebe fotografije, filma, radija i televizije u XX veku).</p> <p>• Fotografija, film, radio i televizija u Srbiji nekad i sad (delatnost dvorskog fotografa Anastase Jovanovića, porodični foto-albumi, prva filmska projekcija u Srbiji 1896, prvi srpski filmovi i bioskopi; početak rada prve radio-stanice - Radio Beograda 1929, javna demonstracija televizije na sajmu u Beogradu 1939, tajno praćenje televizije na sajmu u Beogradu 1939, tajno praćenje programa Radio Londona za vreme okupacije, osnivanje Televizije Beograd 1958, kućni radio i TV aparati kao pokazatelji životnog standarda).</p>	<p>M. Jovanović-Stojimirović, <i>Siluete starog Beograda</i>, Beograd 2008.</p> <p>D. Kosanović, <i>Počeci kinematografije na tlu Jugoslavije 1896-1918</i>, Beograd 1985.</p> <p>Leksikon srpskog srednjeg veka, priredili S. Ćirković i R. Mihaljić, Beograd 1999.</p> <p>P. J. Marković, <i>Beograd 1918-1941</i>, Beograd 1992.</p> <p>P. J. Marković, <i>Beograd između Istoka i Zapada 1948-1965</i>, Beograd 1996.</p> <p>P. J. Marković, <i>Trajnost i promena. Društvena istorija socijalističke svakodnevice u Jugoslaviji i Srbiji</i>, Beograd 2007.</p> <p>M. Milićević, <i>Grb Srbije: razvoj kroz istoriju</i>, Beograd 1995.</p> <p>J. Miodragović, <i>Narodna pedagogija u Srbiji ili kako naš narod podiže porod svoj</i>, Beograd 1914.</p>
Briga o telu i zdravlju kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Produbljivanje znanja o razvoju zdravstvene kulture 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja razvoja zdravstvene kulture od antike do 	<ul style="list-style-type: none"> • Briga o telu i zdravlju od antike do danas (bolesti ljudi, higijenski uslovi, epidemije, razvoj medicine, 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <p>D. Mrđenović, A. Palavestra, D. Spasić, <i>Rodoslovne tablice i grbovi srpskih</i></p>

	<p>kroz istoriju.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uočavanje uticaja ekonomskog i kulturnog razvijanja na stepen zdravstvene kulture. • Proširivanje znanja o razvoju zdravstvene kulture kod Srba. 	<p>danas;</p> <ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja razvoja zdravstvene kulture kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi različite metode lečenja kroz istoriju; • razume povezanost stepena ekonomskog i kulturnog razvijanja i zdravstvene kulture; • razume značaj humanitarnih organizacija i njihovog delovanja. 	<p>medicinski instrumenti, lekovi i lekovito bilje, zdravstvene ustanove - manastirske bolnice, sanatorijumi, stacionari, domovi zdravlja, apoteke; načini zdravstvene zaštite i preventive, humanitarne organizacije).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Briga o telu i zdravlju kod Srba (uticaj životnih uslova i higijenskih prilika na pojavu bolesti; najčešće bolesti i epidemije, narodna medicina i nadrilekarstvo, manastirske bolnice; prve bolnice i lekari, otvaranje bolnica u Srbiji u vreme kneza Miloša, osnivanje Medicinskog fakulteta u Beogradu...). 	<p><i>dinastija i vlastele</i>, Beograd 1987.</p> <p><i>Obrazovanje kod Srba kroz vekove</i>, Beograd 2001.</p> <p>E. Pirson, <i>Stara Grčka</i>, Beograd 2006.</p> <p>R. Plat, <i>Svet filma</i>, Beograd 2006.</p> <p><i>Privatni život u srpskim zemljama srednjeg veka</i>, priredile S. Marjanović-Dušanić i D. Popović, Beograd 2004.</p> <p><i>Privatni život u srpskim zemljama u osvitu modernog doba</i>, priredio A. Fotić, Beograd 2005.</p> <p><i>Privatni život kod Srba u devetnaestom veku. Od kraja osamnaestog veka do Prvog svetskog rata</i>, priredili A. Stolić i N. Makuljević, Beograd 2006.</p>
Grbovi i zastave nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> • Produbljivanje znanja o razvoju grbova i zastava i njihovom značaju u istoriji. • Upoznavanje sa razvojem, ulogom i značajem grbova i zastava u prošlosti srpskog naroda. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja razvoja grbova i zastava kroz istoriju; • uoči osnovna obeležja razvoja grbova i zastava kod Srba kroz istoriju; • izvede zaključak o značaju grbova i zastava kroz istoriju; • navede najčešće heraldičke simbole; • opiše izgled i poreklo savremenog srpskog grba i zastave. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uloga i značaj grbova i zastava (kao simbola države, nacije, vladara, vojske, grada, ustanove, preduzeća, političke organizacije, sportskog društva...; pojava grbova u XII veku - porodični grbovi na štitovima kao način raspoznavanja vitezova na turnirima i u ratnim pohodima; grbovi na zastavama, novcu, pečatima, poštanskim markama, spomenicima, šlemovima...; najčešći heraldički simboli; pojava prvih zastava - veksilum - zastava rimskih careva, labarum - zastava Konstantina Velikog; osnovni elementi zastava). • Grbovi i zastave u prošlosti srpskog naroda (poreklo savremenog srpskog grba i zastave, značenje četiri ocila, najčešći heraldički simboli na 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <p><i>Privatni život kod Srba u dvadesetom veku</i>, priredio M. Ristović, Beograd 2007.</p> <p>R. Radić, <i>Strah u poznoj Vizantiji I-II</i>, Beograd 2000.</p> <p>R. Radić, <i>Vizantija - purpur i pergament</i>, Beograd 2006.</p> <p>R. Radić, <i>Carigrad - priče sa Bosfora</i>, Beograd 2007.</p> <p><i>Službeno odelo u Srbiji u 19. i 20. veku</i>, Beograd 2001.</p> <p>D. Stojanović, <i>Kaldrma i asfalt</i>.</p> <p><i>Urbanizacija i evropeizacija Beograda 1890-1914</i>, Beograd 2008.</p> <p>Ž. Stojanović, <i>Papirni novac Srbije i Jugoslavije</i>, Beograd 1996.</p> <p>N. Tomas, D. Babac, <i>Armije na Balkanu 1914-1918</i>, Beograd 2006.</p> <p>Dž. Hart, <i>Stari Egipat</i>, Beograd 2006.</p> <p>F. Džais, <i>Vitezovi kroz istoriju</i>, Beograd 2003.</p>

			grbovima srpskih novovekovnih i srednjovekovnih država i dinastija i vlastelinskih porodica - dvoglavi beli orao Nemanjića, Lazarevića, Karađorđevića, Obrenovića i Petrovića-Njegoša, lav Brankovića i Petrovića-Njegoša, vuk Balšića, Ilijani Kotromanića...).	
Sport nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o razvoju sportskog života kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u sportskim igrama i nadmetanjima nekad i sad. • Proširivanje znanja o razvoju sportskog života kod Srba. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja sporta od antike do savremenog doba; • razume ulogu i značaj sporta u ljudskom društvu; • imenuje i opiše sportske discipline zastupljene na antičkim Olimpijskim igrama; • navede i uporedi karakteristike sportskih nadmetanja u različitim periodima; • opiše razvoj sportskog života kod Srba. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uloga i značaj sporta od antike do savremenog doba (sport kao deo brige o zdravlju i kao zabava; sport i Olimpijske igre u antičkoj Grčkoj kao osnov sportskih igara savremenog doba; sportska nadmetanja kroz istoriju - najpopularniji sportovi, amaterski i profesionalni sport, moderne Olimpijske igre). • Sport kod Srbija kroz istoriju (narodne i pastirske igre kao prva sportska nadmetanja, prva sportska društva, osnivanje Srpskog olimpijskog kluba 1910, učešće na međunarodnim takmičenjima i veliki uspesi, sportska društva i klubovi; savremeni sport i sportski život). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave: F. Džajs, Dž. Džajs, <i>Život u srednjovekovnom gradu</i>, Beograd 2004. F. Džajs, Dž. Džajs, <i>Život u srednjovekovnom zamku</i>, Beograd 2005. F. Džajs, Dž. Džajs, <i>Život u srednjovekovnom selu</i>, Beograd 2006. S. Džejms, <i>Stari Rim</i>, Beograd 2006.</p>

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Geografija
- Sociologija sa pravima građana
- Građansko vaspitanje
- Verska nastava
- Likovna kultura
- Muzička kultura

LIKOVNA KULTURA

Drugi razred

Naziv predmeta: **LIKOVNA KULTURA**

Godišnji fond časova: **32**

Razred: **drugi**

- Ciljevi predmeta:
1. Razvijanje stvaralačkog mišljenja, vizuelnog opažanja, kritičkog mišljenja, individualnosti i samopouzdanja u samostalnom likovnom izražavanju, radoznalosti i maštovitosti;
  2. Osnosobljavanje za izražavanje ideja, stavova, poruka i emocija tradicionalnim i savremenim vizuelnim medijima;
  3. Podsticanje uspešne verbalne komunikacije, timski rad, samostalno pronađenje i sistematizovanje informacija iz različitih izvora, kreativne aktivnosti u slobodno vreme, kao i razvijanje sposobnosti za samoprocenu i prezentaciju svog rada;
  4. Razvijanje odgovornosti prema očuvanju zdravlja i životne sredine;
  5. Upoznavanje sa značajem i ulogom umetnosti u društvu, svakodnevnom životu i radu;
  6. Formiranje pozitivnog stava prema očuvanju kulturnog identiteta, nacionalne i svetske kulturne baštine;
  7. Formiranje navike praćenja kulturno-umetničkih sadržaja putem štampe i elektronskih medija i posećivanja muzeja, galerija, biblioteka, koncerata, bioskopa, pozorišta i drugih institucija kulture;
  8. Osnosobljavanje za primenu stečenih znanja i umenja u svakodnevnom životu i radu.

- Planiranje i organizacija nastave
1. Prilikom izrade godišnjeg plana, od 15 ponuđenih tema treba odabrati najmanje 4. Minimalno vreme za realizaciju jedne teme je pet časova. Nastavnik formira program birajući teme prema:
    - ciljevima predmeta;
    - raspoloživom fondu časova;
    - godini učenja;
    - specifičnostima profila;
    - mogućnostima škole;
    - specifičnostima lokalne zajednice;
    - predznanjima i saznajnim mogućnostima učenika.
  2. Teorijski sadržaji i praktični likovni rad su integrirani.
  3. Teme treba obraditi kombinovanjem savremenih nastavnih metoda, uz raznovrsne vizuelne primere.
  4. Posebni sadržaji su preporučeni sadržaji namenjeni pojedinim profilima i/ili zainteresovanim učenicima. Preporučeni sadržaji su sadržaji koji nisu ključni za dostizanje ishoda i mogu da se obrede informativno: jedan redovni čas, kroz domaći zadatak, tematsku nastavu ili individualne, odeljenske i školske projekte.
  5. U zavisnosti od teme, poželjno je pripremati nastavu u saradnji sa nastavnicima opšteobrazovnih, stručnih i izbornih predmeta, pedagogom, lokalnim umetnicima i stručnjacima i/ili institucijama kulture.
  6. Koristiti stručnu literaturu i internet u pripremanju nastave. Radi lakšeg prikupljanja nastavnog materijala, program sadrži preporučene adrese ili linkove na internet-stranice. Međutim, treba imati u vidu da se ove adrese često menjaju i da je nastavnik upućen na kontinuirano ažuriranje nastavnog materijala.
  7. U zavisnosti od teme, nastava se realizuje u kabinetu za likovnu kulturu (ateljeu), kabinetu za informatiku, radionici, prostoru škole,

- biblioteci, muzeju, galeriji, ateljeu umetnika, lokalnom okruženju...
8. Kako se ne bi prekinula motivacija i kontinuitet u radu, dopustiti učenicima da završe radove kod kuće.
  9. Podsticati učenike da odstupaju od rutinskih postupaka i stereotipije, a elemente iskustva restrukturiraju i stavljaju u nove odnose, isprobavaju različita originalna rešenja u samostalnom likovnom izražavanju i procenjuju svoj rad i rade drugih.
  10. Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:
    - praćenje ostvarenosti ishoda;
    - aktivnost na času.
  11. Poželjno je na kraju polugodišta i/ili godine organizovati izložbu u lokalnoj zajednici i pozvati roditelje na otvaranje.
  12. Preporučuje se nastavnicima vođenje elektronskog portfolija koji sadrži: osnovne podatke o nastavniku, opis uspešno realizovane teme, preporučeno vreme za realizaciju, korišćene materijale i tehnike, primere rada učenika, eventualno nastavni materijal (vizuelne primere) i preporučenu literaturu ili adrese internet-stranica. Elektronski portfolio treba da bude dostupan na sajtu ili profilu škole. Cilj objavljivanja portfolija je promocija rada nastavnika i razmena nastavnih materijala, ideja i linkova.

TEMЕ	CILJEVI:	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA:	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Digitalna fotografija	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje za primenu digitalne fotografije u nastavi, svakodnevnom životu i radu; 	<ul style="list-style-type: none"> • fotografiše celinu i detalj pod različitim uslovima osvetljenja; • učita digitalnu fotografiju na računar; • obradi fotografiju u odabranom računarskom programu; 	<ul style="list-style-type: none"> • Primena digitalne fotografije u nastavi, svakodnevnom životu i budućoj profesiji, digitalna fotografija kao savremeni umetnički medij; • Principi komponovanja u fotografiji, kadriranje, osvetljenje; • Etičke norme u izboru motiva, obradi fotografije i objavljivanju fotografija; • Fotografisanje digitalnim fotoaparatom ili mobilnim telefonom: eksterijer, enterijer, detalj, mrtva priroda, autoportret; • Prenos fotografije na računar, obrada fotografije osnovnim alatkama: 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet; • prostor škole. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ostvariti saradnju sa nastavnikom informatike i razmenu informacija i iskustava između učenika i učenika i nastavnika; • prema uslovima osvetljenja i vremenskim prilikama - jedan čas realizovati u školskom dvorištu ili u prirodi; • izabrati računarski program za obradu fotografija prema mogućnostima škole i predznanjima učenika; • objasniti učenicima kako da fotografišu likovne rade; • naprednjim učenicima dopustiti eksperimentisanje složenijim alatkama u programu po izboru; • uputiti zainteresovane učenike na literaturu i besplatne foto-editore na internetu; • motivisati učenike da učestvuju u uređenju školskog časopisa ili sajta/profila škole. <p>Internet:</p>

			<p>opsecanje, podešavanje svetline, kontrasta i boje;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sortiranje, obeležavanje i čuvanje fotografija na računaru; • Moguće preoblikovanje neuspelih fotografija u apstraktne slike, pozadine, kolaže; • Samoprocena radova. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crtanje svetlom; • Izrada elektronskog portfolija; • Reklamna fotografija; • Modna fotografija. 	www.photoarts.com www.atget www.photography-now.net www.photographysites.com www.pixipart.com www.usefilm.com www.graphicssoft.about.com http://www.photographymad.com/blog/post/10-top-photography-composition-rules http://graphicssoft.about.com/od/pixelbasedwin/tp/freephotoedw.htm http://www.shapecollage.com/ http://download.cnet.com/ http://AndreaPlanet.com/
Primitivna plemenska umetnost	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje znanja o pojavi, značaju i funkciji umetnosti u praistoriji; • Razvijanje interesovanja za plemensku umetnost i tradiciju različitih naroda; • Formiranje pozitivnog stava prema očuvanju kulturnog identiteta; 	<ul style="list-style-type: none"> • navede ulogu primitivne plemenske umetnosti u praistorijsko i savremeno doba; • odabere medij, motiv i materijal za rad i obrazloži izbor; • uradi likovni rad sa odlikama primitivne plemenske umetnosti; 	<ul style="list-style-type: none"> • Primitivna plemenska umetnost od praistorije do savremenog doba; • Uslovi za nastanak umetnosti, funkcije umetnosti u praistorijsko doba, materijali; • Razlozi za dugotrajni opstanak primitivne plemenske umetnosti, popularnost savremene plemenske umetnosti, posledice komercijalizacije; • Umetnost afričkih plemena, inuitska umetnost, umetnost indijanskih plemena, aboridžanska, polinezija... ples, muzika, odeća, ukrašavanje, ornamentika, zanati; 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • napraviti vizuelni pregled praistorijske umetnosti svih kontinenata, uključujući i nalaze na tlu Srbije, kao uvod u temu; • uporediti primere praistorijske umetnosti sa savremenom plemenskom umetnošću; • motivisati učenike da samostalno uoče specifičnosti primitivne plemenske umetnosti različitih kultura i naroda; • u skladu sa mogućnostima, prikazati prezentaciju, dokumentarni film ili promotivni spot; pustiti karakterističnu muziku; ostvariti saradnju sa muzejima; • uputiti učenike na stvaralačko izražavanje prirodnim materijalima: ugljen, kreda, drvo, lišće, šljunak, slama, plodovi, koža, kamen, glina, kanap, vlakna, organske boje; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje ili objaviti prezentaciju radova na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.google.rs/images</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Primitivna umetnost kao inspiracija savremenim umetnicima; • Izrada crteža, slika, skulptura, upotrebnih i ukrasnih predmeta, totema, maski, skica za šminku, odeću, nakit, frizure. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kreiranje zvuka oblicima iz prirode, uobičavanje kompozicije na računaru, učitavanje zvuka u prezentaciju; • Ritualni ples: objedinjavanje slike, muzike i plesa; • Terapija putem umetnosti: umetnički zanati; • Istraživanje: narodna umetnost Srbije; • Izrada suvenira; • Prezentacija: poređenje kultura (šminke, nošnje, frizura, obuće, keramike, veza...). 	http://www.bradshawfoundation.com/ http://www.nativevillage.org/ http://www.indianetzone.com/ http://www.aboriginalartonline.com/culture/symbols.php http://www.inuit.com/ http://www.wamena-gallery.com/en/tribal-art/oceania/primitive-magic-stone-malekula~60~671.html http://www.visual-arts-cork.com/ancient-art/tribal-art.htm http://www.tribal-explorer.com/bygeo_2.html http://www.archaeology.org/ www.youtube.com: Janet and Kathy throat singing between classes, Aboriginal Didgeridoo part1, Masai tribe dance, Naga tribal chant and dance, Zulu-premarital dance...
Civilizacije prošlosti	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa značajnim spomenicima kulture; • Formiranje pozitivnog stava prema očuvanju kulturnog nasleđa; 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni značaj očuvanja spomenika kulture; • uradi likovni rad sa karakteristikama odabrane civilizacije; • diskutuje o različitim 	<ul style="list-style-type: none"> • Civilizacija - pojam; • Opšti prikaz: geografski položaj, gradovi, trajanje i razlog nestanka, verovanja, položaj vladara, uloga umetnika i umetnosti; • Orientacioni izbor spomenika prošlosti: Persepolis, Tutankamonova <p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prikazati civilizacije na vremenskoj lenti ili ih označiti na karti sveta; • temu obraditi metodom analogije; posvetiti više pažnje kulturama (civilizacijama) koje su učenicima nepoznate; • naglasiti značaj spomenika prošlih civilizacija kao nasleđa svih naroda; • motivisati učenike da samostalno uoče sličnosti i razlike u umetnosti različitih civilizacija;

		<p>rešenjima zadatka;</p> <p>grobnica, <i>Mohenjo-daro</i>, <i>Sanchi</i> (Indija), <i>Qin</i> dinastija - ratnici od terakote, <i>Machu Picchu</i>, <i>Mesa Verde</i>, <i>Chichen Itza</i>, <i>Tikal</i>, <i>El Tajin</i>, toltečki ratnici u Tuli, Angkor, Petra, Nara;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Umetnička ideja u prošlim civilizacijama, uticaj verovanja i društvene organizacije na umetnost; • Izrada crteža i skica za palate, hramove, stubove, ornamente, spomenike, reljefe, fasade, fontane, prestole, nameštaj, upotrebe i ritualne predmete, dvorske odežde, vladarske simbole, vajanje vladarskog portreta. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osmišljavanje turističke ture, izrada reklamne prezentacije ili brošure; • Zaštićena svetska kulturna baština. 	<ul style="list-style-type: none"> • prilikom postavljanja zadatka, nastavnik je u ulozi naručioca umetničkog rada, a učenik u ulozi umetnika; • postaviti više zadataka različitog stepena složenosti i omogućiti učenicima da samostalno odaberu zadatak; • uputiti učenike na dostupne izvore informacija; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabratи radove za objavlјivanje ili objaviti prezentaciju radova na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.google.rs/images www.youtube.com/ http://www.ancientcivilizations.co.uk/home_set.html http://www.mayalords.org/ http://whc.unesco.org/en/list/668 http://www.latinamericanstudies.org/olmecs.htm http://www.dinosoria.com/archeologie.htm</p>
Ktitori, mecene i kolekcionari	<ul style="list-style-type: none"> • Sagledavanje vrednosti i značaja umetničkih dela iz ugla investitora; • Formiranje navike praćenja kulturno-umetničkih 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni ulogu i značaj ktitora, mecena i kolepcionara u istoriji umetnosti; • formira elektronsku ili štampanu zbirku 	<p>• Pojmovi: ktitor, mecen, kolezionar;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veliki investitori u umetnost kroz istoriju: crkva, vladari, plemstvo, buržoazija, država, privatni fondovi...uloga i značaj; • Investiranje u različite oblike umetnosti kroz <p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izvući zanimljivosti iz literature i sa interneta o dvorskim umetnicima, gradnji spomenika, izradi narudžbina; • objasniti učenicima razliku između umetničkih dela i kiča; • prilikom podele uloga, postaviti učenicima smernice, npr. utvrđenu sumu novca, instituciju za koju se nabavlja umetničko delo, vrstu

	manifestacija; umetničkih dela; • obrazloži izbor umetničkih dela;	istoriju: sakralni objekti, palate, spomenici, likovna umetnost, pozorište, balet, muzika, moda, film...muzejske kolekcije, privatne zbirke, motivi za ulaganje u umetnost; • Prikaz deset značajnih umetničkih dela po izboru nastavnika, uz obrazloženje izbora; • Odjeljenjski obilazak elektronskih: muzeja, galerija, kulturno-istorijskih spomenika, festivala; • Uloga kolekcionara ili investitora: prikupljanje i formiranje elektronske ili štampane zbirke umetničkih dela po izboru učenika.	umetnosti u koju se ulaže; • u skladu sa mogućnostima, formirati individualne ili zajedničku elektronsku, štampanu ili foto-zbirku umetničkih dela; • izbeći negativne komentare, motivisati učenike da obrazlože svoj izbor; • u skladu sa mogućnostima, jedan čas realizovati u muzeju ili galeriji; • motivisati učenike na kontinuirano ažuriranje zbirke; • motivisati učenike na posećivanje institucija kulture i kulturno-umetničkih manifestacija u lokalnom okruženju. Internet: http://www.woopidoo.com/profession/art-collectors/index.htm http://www.famousartistsgallery.com/ http://www.museumstuff.com/ http://mason.gmu.edu/~montecin/museum.htm http://www.louvre.fr/llv/commun/home.jsp?bmLocale=en http://www.theatrehistory.com/ http://www.artabus.com/ http://www.filmsite.org/directors.html http://www.famouspeople.co.uk/dancers/ http://www.greatbuildings.com/ http://www.notablebiographies.com http://www.wga.hu/	
Umetnost recikliranja	• Ospozobljavanje za kreativno preoblikovanje materijala za reciklažu;	• objasni značaj recikliranja; • navede ulogu umetnosti u očuvanju životne sredine; • uradi likovni	• Uklanjanje otpada u velikim gradovima, vreme raspadanja pojedinih materijala, značaj recikliranja, uloga i značaj umetnosti u očuvanju životne sredine i smanjenju siromaštva;	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Mesto realizacije nastave: • odgovarajući kabinet. Preporuke za realizaciju nastave: • uspostaviti povezanost sa sličnim sadržajima(oblikovanje i preoblikovanje) iz osnovne škole; • prema potrebi podeliti učenike u parove ili manje timove;

	<p>rad od materijala za reciklažu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • obrazloži izbor motiva i materijala; 	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada skica; • Preoblikovanje predmeta i materijala za reciklažu: izrada tapiserije od plastičnih traka, izrada asamblaža, skulptura i instalacija, izrada nakita, torbi, šešira, kutija za olovke i nakit, posuda, lustera, stonih lampi, mozaika; • Orientacioni izbor umetnika: <i>Daniel Clemmett, Nick Gentry, Robert Bradford, James Corbett, Subodh Gupta, Emma Whiteside, Michel de Broin, Hong Kyoung, Aurora Robson, Lucy Norman, Nek Chand...</i> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrada kolekcije odeće od materijala za reciklažu; • Građenje zidova, pultova, klupa, ograda i manjih objekata od plastičnih flaša, konzervi, stiropora, guma, zatvarača; • Terapija putem umetnosti: materijali za reciklažu koji su pogodni za rad sa decom i starijim osobama; • Kreiranje zvuka predmetima za reciklažu; • Video-rad: akcija čišćenja okoline. 	<ul style="list-style-type: none"> • izbeći šablonske rade, npr. ljudske figure i robote napravljene od plastičnih flaša; • uputiti učenike u proces izrade, ali insistirati na inovativnim rešenjima u okviru procesa; • ukoliko učenici rade na jednom ili dva složenija rada većeg formata, pomoći u tehničkoj realizaciji (npr. spajanje delova u celinu, postavka i sl.); • po završetku teme prikazati rade svih učenika u prostoru škole i objaviti rade na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://webecost.com/</p> <p>http://www.arteco.com/</p> <p>http://www.bags2riches.co.uk/</p> <p>http://www.robbierowlands.com.au/artworks.php</p> <p>http://www.johndahlsen.com/</p> <p>http://www.toontoonz.com/canart/canartmain.html</p> <p>http://www.bonniemeltzer.com/MixedMedia.html</p> <p>http://www.heart2art2heart.com/pages/theforevertron.html</p> <p>http://www.aluminouspublishing.com/phpBB/</p> <p>http://www.arthunt.co.uk/index.htm</p> <p>http://www.recycle2art.com/</p> <p>http://freshome.com/2010/07/17/original-wall-clocks-made-from-vinyl-records/</p> <p>http://www.ghostforest.org/</p> <p>http://quazen.com/arts/architecture/seven-strange-houses-made-of-recycled-materials/</p> <p>http://inhabitat.com/low-income-housing-made-of-recycled-materials/</p> <p>http://www.greenhomebuilding.com/recyclematerials.htm</p> <p>http://sciencehax.com/2010/01/beautiful-home-built-from-recycled-materials/</p> <p>http://www.expeditio.org/</p> <p>http://www.scivee.tv/node/6935http://www.achildgrows.com/2008/02/28/cool-recycled-bags-by-a-womens-co-op/</p>
Umetnost i	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje • navede 	<ul style="list-style-type: none"> • Povezanost nauke i 	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima

nauka	celovite slike o povezanosti umetnosti, nauke i različitih delatnosti;	primere povezanosti umetnosti i nauke, nastavnih predmeta i različitih delatnosti;	umetnosti; <ul style="list-style-type: none"> • Matematika u umetnosti: simetrija, perspektiva, modularnost, zlatni presek, ornamentika, teselacija, origami; • Geografija u umetnosti: pejzaži; apstraktne slike inspirisane satelitskim snimcima i geografskim kartama; • Biologija u umetnosti: umetnost pod mikroskopom, ilustracije, anatomske crteži; • Hemija u umetnosti: proizvodnja pigmenata i materijala, fotografije; • Fizika u umetnosti: optika, akustika, fotografije; • Istorija i umetnost: istorijski događaji u umetničkim delima, umetnička dela kao istorijski izvori; • Razgovor o povezanosti umetnosti i drugih nastavnih predmeta i delatnosti; • Izrada crteža, skulptura, slika, grafika, postera, instalacija, fotografija, video-radova, ornamenata, origamija, kolaža... nauka, nastavni predmet, oblast, lekcija, definicija, formula, pojam kao inspiracija. <p>Posebni sadržaji:</p>	nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Mesto realizacije nastave: <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. Preporuke za realizaciju nastave: <ul style="list-style-type: none"> • razgovarati o umetničkoj vrednosti naučnih ilustracija; • prikazati Leonardove, Rembrantove i Direrove skice i crteže; zadati učenicima projektne zadatke, prema interesovanjima; <ul style="list-style-type: none"> • izbeći naglašavanje likovnog rada kao ilustracije nastavnih sadržaja, insistirati na originalnom likovnom prikazu; • po završetku teme prikazati rade svih učenika u prostoru škole i zajednički odabratи rade za objavlјavanje na sajtu/profilu škole. Internet: www.mi.sanu.ac.rs/~jablans/s-d3.htm http://www.litandart.com/2008/01/30/the-art-science-phenomenon/ www.origamitessellations.com http://cedison.wordpress.com/category/origami-tessellation/ www.artofgeography.com www.brainpicking.org http://www.scienceart.nl/ http://www.scienceart.co.uk/ https://bioart.med.harvard.edu/ http://www.worldsciencefestival.com/BioArt http://atunu.blogspot.com/2006/11/who-says-engineering-and-art-cant.html http://www.arttherapy.org/ http://www.cap.ca/aop/art.html http://www.fieldsproject.com/ http://artofchemistry.com/index.html http://www.shands.org/aim/ http://cade.writtle.ac.uk/AgricultureArt.asp http://www.geologyinart.com/geoart_webzine.html http://www.pbs.org/seeinginthedark/resources-links/astronomy-and-the-arts.html http://artandtech.osu.edu/
-------	--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • Terapija putem umetnosti: lečenje bojom, zvukom i pokretom; • Tematski dan. 	
Umetnost XXI veka	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa uticajem tehnologije na umetnost XXI veka; • Stvaralačko izražavanje savremenim medijima; 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni uticaj tehnologije na umetnost XXI veka; • navede primer uticaja tehnologije na umetnost XXI veka; • izrazi ideje, emocije, poruke i stavove savremenim medijima; 	<ul style="list-style-type: none"> • Tradicionalni i savremeni mediji u XXI veku; • Odgovarajući primeri umetničkih medija, pravaca i tehnika: 3D animacija, slikanje peskom, dinamičko slikarstvo, digitalna umetnost, laserska umetnost, genetička umetnost, nano umetnost, interaktivna umetnost, virtualna umetnost, akcione slikanje na sceni, vizuelni efekti za film; • Pribor: <i>glow graffiti</i> sprej, LED svetlosni kanapi, interaktivne table, I/O četka, Filipsov pribor za digitalno slikanje svetлом; • <i>Cyberfest</i> (Kiberfest, Rusija), STRP festival; VIDFEST (Vankuver); • Crtanje, slikanje, grafika i vajanje u računarskom programu; video-zapisi, odeljenjski spotovi, montaža i animacija u računarskom programu; kolektivno akcione slikanje na sceni; objedinjavanje likovne umetnosti, filma, muzike i plesa; izrada svetlosne skulpture, slike ili instalacije; izrada 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ostvariti saradnju sa nastavnikom informatike i/ili nastavnicima stručnih predmeta; • prikazati učenicima raznovrsne primere; • po završetku teme zajednički odabrati radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>www.cyland.ru https://bioart.med.harvard.edu/ http://sandfantasy.com/ http://www.flixxy.com/ukraine-talent-sand-animation.htm http://www.sanbase.com/ http://www.davemc.net/GenArt/ http://www.gamasutra.com http://www.virtualart.at/ http://www.abstractdigitalartgallery.com http://www.neme.org/main/524/collecting-new-media-art http://www.dpandi.com/jd/index.html http://creativefan.com/30-incredible-matte-paintings-from-famous-films/ http://www.e-onsoftware.com/products/solutions/?page=matte http://www.zoicstudios.com http://www.alchemists.com http://www.holographicart.co.uk http://www.laserartfest.ca/ http://www.mat.ucsb.edu/ http://www.animatronics.org/ http://www.techblog.com youtube: Blacklight Nu2ART performance; Paint dance; Mo(ve)ment: live painting and dance; Synchronized Elements; light painting; ArtCreatedFromShadows, Philips-digital-light-painting-kit, I/O brush...</p>

			<p>zvučne skulpture, kinetičke skulpture...</p> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Specijalni (mehanički) efekti u pozorištu i vizuelni efekti za film; • Zvučni efekti; • Elektronska muzika; • Terapija putem umetnosti: materijali i tehnike; • Eksperimentalna arhitektura, pametne zgrade; • Crno pozorište; ples senki; • Likovno oblikovanje veb stranice. 	
Ambijent i prostor	<ul style="list-style-type: none"> • Ospozobljavanje za estetsko preoblikovanje elemenata enterijera i oblikovanje prostora; 	<ul style="list-style-type: none"> • opiše uticaj ambijenta na raspoloženje, ponašanje i radni učinak; • preoblikuje elemente enterijera; • uredi deo školskog prostora; 	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj ambijenta na raspoloženje, ponašanje i radni učinak; • Odgovarajući primeri dizajna školskog prostora, instalacija u enterijeru i preoblikovanja elemenata enterijera; • Izrada skica; • Preoblikovanje elemenata enterijera: oslikavanje i preoblikovanje pohabanih stolica, klupa, stolova, ormana, zidova, prozorskih okvira, staklenih površina, stubova; lepljenje i umetanje različitih materijala; izrada vitraža, 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet; • školski prostor. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • učenike motivisati vizuelnim primerima; • prema potrebi podeliti učenike u parove ili manje timove; • u radu koristiti ekološke boje i lakove; • oblikovanje prostora može biti zajednički rad na nivou odeljenja, razreda ili škole; • podsticati učenike da procenjuju svoj rad i rade drugih; • po završetku teme objaviti rade svih učenika na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.arteco.com/</p> <p>http://www.skifurniture.com</p> <p>http://www.bikefurniture.com/</p> <p>http://freshome.com/</p> <p>http://www.instructables.com/id/DIY-Vinyl-Wall-Art/</p>

			<p>luster, lampi, asamblaža, mozaika;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oblikovanje prostora u delu učionice ili prostoru škole. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terapija putem umetnosti: psihologija boje; • Biodekoracija stubova i zidova ili zelenih površina; • Dizajn svetla, oblikovanje prostora svetлом; • Dekoracija zidova: rad sa šablonima i projektorom, nazivi boja, mehaničko mešanje boja, nijanse, psihologija boje; • Lend art; • Ambijentalna muzika. 	http://comeuptomyroom.com/ http://www.apartmentherapy.com/ http://www.alldriftwoodfurniture.com/driftwood_tables.html http://www.fauxfinish.com/FauxFinish/faux-appetite-design.htm http://bhouedesain.com/ http://azmyarch.com/ http://www.google.rs/images http://home.rebstech.com/cool-wall-painting/ http://inter1or.com/decoration/tag/office-chairs/ http://homes-designing.com/decorate/decoration/old-furniture-new-life/ http://www.nobleparkps.vic.edu.au/art_show_2008.htm http://www.salvationsct.com/furniture.htm http://www.stylehive.com/tag/rustic_furniture http://www.flickr.com/photos/29371360@N00/272362405/ http://www.dezignwithaz.com/ http://www.bhajanhunjan.com/wp/?page_id=798 http://www.conceptualgardens.co.uk/
Strip	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje celovite slike o stripu kao savremenom umetničkom mediju; 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna umetnički crtež u stripu; • opiše tradicionalni postupak crtanja stripa; • nacrtava likovno-grafički rad; 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojmovi: strip, manga, čibi, grafički roman; • Razvojni put stripa, različite funkcije stripa kroz istoriju; • Škole stripa: američka i japanska, francusko-belgijska, engleska, italijanska - karakteristike, tipični predstavnici, međusobni uticaji, popularnost škola i autora kod nas i u svetu; • Festivali stripa, muzeji, društva; • Uticaj stripa na umetničke pravce, kulturu i društvo; 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • napraviti poređenje između američkog, evropskog i japanskog stripa; • ukazati učenicima na moguće smerove crtanja i čitanja stripa; • razgovarati o uticaju japanskog stripa na savremeni evropski strip i animirani film; • objasniti učenicima razliku između karikature i umetničkog stripa; više pažnje posvetiti grafičkom romanu kao književno-grafičkoj formi; • na reprezentativnim primerima ukazati učenicima na likovni rukopis, kompoziciju, pokret, skraćenje, senku; • uputiti učenike kako da uvežbavanjem postignu prepoznatljiv stil i sa jednostavnim, neprofesionalnim crtežom; • po mogućnosti organizovati gostovanje profesionalnih crtača stripa kako bi učenici stekli celokupnu sliku o temi; • uputiti zainteresovane učenike na elektronske udžbenike, škole stripa i

		<ul style="list-style-type: none"> Orijentacioni izbor autora: <i>Rodolphe Topffer, Walt Disney, Osamu Tezuka, Richard Outcault, Steve Ditko, Alan Moore, Frank Miller, Moebius, Masashi Kishimoto, Koji Morimoto, Hiromu Arakawa, Matsuri Hino, Takeshi Obata</i>, Marko Stojanović, Bane Kerac, Vlada Vesović, Saša Rakezić, Aleksa Gajić, Zoran Janjetov; Tradicionalni pribor i postupak izrade; računarski programi i grafičke table; Izrada table stripa, strip junaka, korica za grafički roman, izrada odeljenskog fanzina; ilustracija odlomaka priče, pesme, filma... tradicionalnim ili savremenim tehnikama. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> Animirani film; Izrada scenarija za strip, grafički roman, računarsku igricu ili animirani film; Studijska figura u pokretu; Kolekcija odeće, obuće ili nakita inspirisana stripom; Muzika u animiranom filmu. 	<p>računarske programe;</p> <ul style="list-style-type: none"> tema može da se realizuje kao odeljenski rad - izradom table stripa na hameru, ucrtavanjem ili lepljenjem pojedinačnih crteža; po završetku teme prikazati radeve svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrat radeve za objavljivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://en.wikipedia.org/wiki/European_comics</p> <p>http://www.seecult.org/</p> <p>http://www.comicartdepot.com/</p> <p>http://www.linesandcolors.com/</p> <p>http://www.filetransit.com/screenshot.php?id=79391</p> <p>http://ideja.forum-express.net/t2093-manga</p> <p>http://www.dereksantos.com/comicpage/</p>	
Znameniti srpski umetnici	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje sa znamenitim srpskim 	<ul style="list-style-type: none"> navede nekoliko znamenitih 	<ul style="list-style-type: none"> Znameniti srpski umetnici, izbor nastavnika; Izrada originalnog, 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p>

	umetnicima i razumevanje značaja njihovih dela;	srpskih umetnika; • objasni značaj odabranog umetnika; • uradi originalan vizuelni prikaz života i/ili dela odabranog umetnika;	netradicionalnog likovnog prikaza života i/ili dela srpskog umetnika po izboru učenika: prezentacija, grafička priča, kolaž, instalacija; kombinacija teksta, ilustracija i fotografija; video-rad, animacija; • Razgovor o značaju, životu i delu odabranih umetnika. Posebni sadržaji: • Izrada monografije odabranog umetnika, odeljenjski rad; • Terapija putem umetnosti: organizovanje gostovanja profesionalnih umetnika u bolnicama i domovima za stare; organizovanje likovne radionice.	• odgovarajući kabinet. Preporuke za realizaciju nastave: • napraviti sažet prikaz života i dela odabranih umetnika; • porediti senzibilitet odabranih umetnika; • uputiti učenike na dostupne izvore informacija; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabratи radove za objavlјivanje na sajtu/profilu škole.
Tragom nasleđa	• Osposobljavanje učenika za izradu promotivnog rada;	• prikuplja informacije iz različitih izvora; • diskutuje o znamenitostim a kraja; • uradi promotivni likovni rad;	• Značaj kvalitetne promocije u budućoj profesiji; • Istraživanje kulturnih, istorijskih i prirodnih znamenitosti kraja: obilazak okoline, obilazak lokalnih galerija i muzeja; istraživanje stručne literature, interneta, arhive, novinskih članaka; razgovori sa odgovarajućim profilom stručnjaka, nastavnicima, roditeljima, familijom; intervju, ankete;	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Mesto realizacije nastave: • odgovarajući kabinet; • biblioteka; • lokalna zajednica. Preporuke za realizaciju nastave: • temu obraditi kao odeljenjski projekat; • motivisati učenike atraktivnim vizuelnim primerima; • omogućiti učenicima nesputano iznošenje predloga likovnih rešenja; • po završetku teme objaviti rad na sajtu/profilu škole.

			<p>proučavanje i pravljenje foto i pisane dokumentacije;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Orientacioni izbor tema u okviru projekta: prirodne odlike, istorija, kulturno-istorijski spomenici, manifestacije, sport, umetnost, turizam, delatnosti, stari zanati, običaji i verovanja, znameniti ljudi, odevanje kroz istoriju, arhitektura, kulinarstvo, muzika; • Dizajn promotivnog materijala; • Izrada promotivnog spota, prezentacije, brošure, plakata, ilustrovanih priča, razglednica, panoa za promovisanje kulturno-istorijskih i prirodnih znamenitosti kraja. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promocija profesije; • Promocija škole; • Promocija odeljenja; • Terapija putem umetnosti: postavka izložbe, organizovanje promocije radova putem interneta i štampe; • Marketing i brendovi. 	
Neobična umetnost	<ul style="list-style-type: none"> • Podsticanje inovativnosti u likovnom izražavanju; 	<ul style="list-style-type: none"> • predloži netradicionalni materijal za rad; • uradi likovni 	<ul style="list-style-type: none"> • Vizuelni prikaz: neobične ideje, umetnička dela na neuobičajenoj podlozi ili od neuobičajenih materijala; 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p>

		<p>rad od netradicionalnog materijala;</p> <ul style="list-style-type: none"> • obrazloži izbor materijala i motiva; 	<ul style="list-style-type: none"> • Orientacioni izbor umetnika: <i>Julian Beever, Guido Daniele, Jim Denevan, Richard Long, Daniel Baumann, Olafur Elasson, Michael de Broin, Agata Olek, Hang Nga, Mathier Collos, Rebecca Murtaugh, Jonathan Borofsky, Livio de Marchi, Chakaia Booker, Choi Jung Hyun, Margaret Benyon, Jennifer Maestre, Nathan Sawaya, Baptiste Debombourg, Toge-NYC, Ran Hwang, Don Lucho, Scott Gundersen, Sydney Cash, Scott Hove, Evan Blackwell, Jean-Luc Corne, Jason Hackenwerth, Jason de Caires Taylor, Shinichi Marayama, Joan Dulla, Janet Echelman, Alain Guerra, Lara Schnitger, Maurizio Savini, Renata Memole, Neraldo de la Paz, Elisabeth Higgins O'Connor, Carabosse;</i> • Izrada likovnih radova od neuobičajenih materijala. 	<ul style="list-style-type: none"> • vizuelnim primerima, razgovorom i asocijacijama motivisati učenike da osmisle originalne predloge; • prema potrebi podeliti učenike u parove ili manje timove; • podsticati učenike da procenjuju svoj rad i rade drugih; • po završetku teme prikazati rade svih učenika u prostoru škole, zajednički odabrati rade za objavljanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>www.myunusual www.creativity-portal.com www.dornob.com www.flatrock.org www.webcoist.com www.weburbanist.com http://weburbanist.com/2009/01/08/food-art-and-food-artists/ http://www.darkroastedblend.com/2009/04/pasta-monster-and-other-strange-food.html http://www.collthings.co.uk/2008/12/cool-food-art.html http://www.agilitynut.com/h/bh.html http://www.jennifermaestre.com/portfolio.php http://karenswhimsy.com http://www.lostateminor.com/2009/08/06/scott-hoves-cakeland/ http://www.greenpiecewireart.com/ http://www.jeffbots.com http://www.deepapanachamia.com/</p>
Arhitektura Srbije	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa odlikama arhitekture na tlu Srbije; • Formiranje pozitivnog stava prema 	<ul style="list-style-type: none"> • navede nekoliko značajnih spomenika i građevina u Srbiji; • objasni značaj 	<ul style="list-style-type: none"> • Znameniti spomenici i zgrade - obeležja svetskih gradova; • Sakralna arhitektura Srbije; • Zamkovi, utvrđenja i palate Srbije; 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet; • lokalna zajednica. <p>Preporuke za realizaciju teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izlaganje prilagoditi sazajnim mogućnostima i interesovanjima

	očuvanju kulturnog nasleđa;	očuvanja znamenitih građevina i spomenika; • uradi likovni rad sa stilskim odlikama lokalne arhitekture;	<ul style="list-style-type: none"> • Svetovna arhitektura Srbije: tipovi starih srpskih kuća, znameniti objekti XIX i XX veka; • Spomenici, fontane, parkovi i parkovske skulpture; • Značaj očuvanja znamenitih građevina i spomenika; • Izrada skica za vikendicu, vikend-naselje, etno-selo, namenske objekte, rekonstrukcija zamka ili utvrđenja, skica za reljefe, trgove, ograde, prozorska okna i druge elemente eksterijera, spomenike i skulpture u pleneru... <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje: rimska naselja na tlu Srbije; • Povezivanje učenika putem interneta sa vršnjacima iz drugog mesta u Srbiji, razmena fotografija i informacija o arhitekturi, spomenicima i parkovima; • Osmišljavanje turističke ture; 	<p>učenika, prikazati samo karakteristične primere;</p> <ul style="list-style-type: none"> • preporučuje se obilazak rodnog mesta ili lokalnog okruženja, fotografisanje objekata i spomenika, skiciranje fasada i spomenika, razgovor o elementima arhitekture, stilovima, fasadama, stubovima, fontanama, spomenicima; • podsticati učenike da procenjuju svoj rad i radove drugih; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabratи radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet: http://www.greatbuildings.com/</p>
Ulična umetnost	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznavanje umetničkih vrednosti u supkulturi; • Formiranje odgovornog 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna estetske i idejne vrednosti ulične umetnosti; • navede materijale 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojmovi: ulična umetnost, murali, graffiti, tagiranje; • Vidovi ulične umetnosti: murali, graffiti, stikeri, instalacije; • Istorijat grafita, legalni 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razgovarati o tome što jedan grafit čini umetničkim i o različitim doživljajima posmatrača;

	<p>odnosa prema očuvanju zdravlja i okruženja;</p>	<p>štetne po zdravlje i mere zaštite;</p> <ul style="list-style-type: none"> • uradi skicu za mural ili grafit; 	<p>grafiti, graffiti u galerijama;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diskusija: namera umetnika, ideje, poruke, stavovi, emocije, stilovi; tagiranje po kulturno-istorijskim spomenicima, znamenitim zgradama, privatnoj svojini, radovima umetnika; • Materijali, opasnost po zdravlje i okolinu, mere zaštite; • Orientacioni izbor umetnika, umetničkih grupa i projekata: <i>Edgar Mueller, Julian Beever, Kurt Wenner, Jeroen Koolhaas -Dre Urhahn, Ernesto Neto, Mark Jenkins, Peter Gibson, David Choe, Cityzenkane, Belx2, Lady Pink, Keith Jive, Baer, Ras Terms, Jon Reiss (Bomb it-dokumentarni film), Blu (odabrani radovi), Rinpa Eshidan, Reverse Graffiti Project;</i> • Izrada skice za mural ili grafit tradicionalnim materijalima ili u računarskom programu. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje: ulična kultura, muzika i ples; • Pantomima; • Znamenite građevine Srbije; • Izrada dokumentarnog 	<ul style="list-style-type: none"> • radove urađene u računarskom programu treba odštampati kako bi učenici po njima uradili slobodoručni crtež uz dodavanje originalnih detalja; • u skladu sa mogućnostima, realizovati skicu ekološkim bojama na oštećenom zidu škole ili u okruženju; • podsticati učenike da procenjuju svoj rad i radove drugih; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.graffiti.org/</p> <p>http://www.barcelonastreetart.net/</p> <p>http://www.unurth.com/</p> <p>http://www.xmarkjenkinsx.com/outside.html</p> <p>http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/</p> <p>http://www.metanamorph.com</p> <p>http://www.european-street-painting.com</p> <p>http://www.toxel.com/inspiration/2008/09/15/pedestrian-street-art-by-peter-gibson/</p> <p>http://www.heatheronhertravels.com/crimes-of-passion-street-art-on-show-in-bristol/</p> <p>http://weburbanist.com</p> <p>http://graffiti.playdo.com/</p> <p>http://www.carolynrydercooley.com/photo440.html</p> <p>http://been-seen.com/index.php/articles/passport/creative-subways-around-the-world</p>
--	--	--	--	--

			filma.	
Vreme/plov	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje opšte slike o promenama u umetnosti tokom istorije. • navede uzroke promena u umetnosti tokom istorije; • prikaže likovnim radom specifičnost odabranog istorijskog perioda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svakodnevni život, pronalasci, otkrića, važni istorijski događaji i ličnosti, odevanje, nameštaj, arhitektura, likovna umetnost, muzika, pozorište, ples, sport, zabava... od kritsko-mikenske kulture do kraja XX veka; • Likovni prikaz istorijskog perioda po izboru učenika; izrada maski, kostima, šešira, perika, dekoracija, skica za upotrebljene predmete... <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekat svih odeljenja, tematska zabava - rekonstrukcija odabranog perioda: izrada scenografije, kostima, maski, frizura, šminke, izbor muzike, koncert, nastup hora, predstava, ples, lutkarsko pozorište... 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prikazati vizuelnu prezentaciju pojedinačnih istorijskih perioda, izneti samo ključne informacije i karakteristične primere; • razgovarati o tome kako su istorijski događaji, razvoj tehnologije i otkrića uticali na promene u estetici i umetnosti; • omogućiti učenicima nesputano iznošenje mišljenja i ideja; • po završetku teme prikazati radeve svih učenika u prostoru škole i zajednički odabratи radeve za objavlјivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.historyworld.net/ http://www.hyperhistory.com/ http://www.eyewitnesstohistory.com http://www.britannica.com/ http://www.fashion-era.com/ http://www.essentialsofmusic.com/ http://www.theatrehistory.com/</p>	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Muzička kultura
- Srpski jezik i književnost
- Istorija
- Hemija
- Matematika
- Računarstvo i informatika

MUZIČKA KULTURA

Drugi razred

Naziv predmeta: MUZIČKA KULTURA

Godišnji fond časova: 32

Razred: drugi

Ciljevi predmeta:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ospoznavanje učenika za razlikovanje obeležja stilova različitih muzičkih žanrova; 2. Razvijanje svesti o značaju i ulozi muzičke umetnosti kroz razvoj civilizacije i društva; 3. Ospoznavanje učenika za uočavanje razlika i sličnosti između naše i drugih tradicija i kultura u domenu muzike; 4. Unapređivanje estetskih kriterijuma kod učenika; 5. Razvijanje navika kod učenika za praćenje kulturno-umetničkih manifestacija u lokalnoj sredini i putem elektronskih medija (koncerti, televizija, film, internet); 6. Ospoznavanje učenika za samostalno istraživanje stručne literature, arhive, medijateke, interneta; 7. Podsticanje umetničkog razvoja i usavršavanja u skladu sa individualnim interesovanjima i sposobnostima.
-------------------	---

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Klasična muzika (opšta muzička analiza i teorija kroz slušanje muzike)	<ul style="list-style-type: none"> • Ospoznavanje učenika za razlikovanje muzičkih stilova od prvočitne zajednice do 21. veka. • Razvijanje navika za slušanje umetničke muzike. • Ospoznavanje uočavanja razlika kompozicija po karakteru • Formiranje muzičkog ukusa i adekvatnog muzičkog ekspresivnog doživljaja muzičkog dela prilikom slušanja(audio aparatima i uživo na koncertima) 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznaće i razlikuje odlike stilova u muzičkom izražavanju od prvočitne zajednice do danas. • Ispoljava potrebu za svakodnevnim slušanjem muzike i na osnovu toga formira trajno interesovanje prema muzici uopšte • Prepoznaće odslušane kompozicije uz poznavanje njihovih autora kao i u odnosu na vreme nastanka. • Ekspresivno, autonomno doživljava karakter odslušane kompozicije • Poseduje adekvatan muzički ukus. • Samoinicijativno posećuje 	<ul style="list-style-type: none"> • Značaj muzike u životu i društvu: prvočitna zajednica, stari vek i razvoj muzike u srednjem veku (duhovna i svetovna muzika) - Gregorijanski koral, Vizantijsko pevanje, Kir Stefan Srbin: Ninja sili. • Renesansa i barok: Palestrina L.: <i>Ogni belta</i>, Vivaldi A.: <i>4 godišnja doba</i>, Hendl G.F.: <i>Mesija (Aleluja)</i>, Bah J.S.: <i>Tokata i fuga d - mol</i>, Brandeburški koncert br. 3 G - dur • Klasinizam: Hajdn J.: <i>Simfonija iznenađenja</i> br 94. G - dur, Mozart V. A.: <i>Simfonija br. 40. G - dur, Rekvijem, Mala noćna muzika, Turski marš</i>, Beethoven L. V.: 5. i 9. 	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz teorijsku nastavu</p> <p>Mesto realizacije nastave • Nastava se realizuje u učionici</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koristiti sva dostupna nastavna sredstva • Koristiti multimedijalne prezentacije • Upućivati učenike da

		<p>koncerte i druge muzičke manifestacije.</p>	<p><i>simfonija, Za Elizu, Mesečeva sonata,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Romantizam Mendelson F.: <i>Svadbeni marš</i>, Šopen F.: <i>Valcer des-dur</i>, Brams J.: <i>Mađarske igre po izboru</i>, Smetana B.: <i>Vltava</i>, Dvoržak A.: <i>Simfonija iz novog sveta</i> • Impresionizam Debisi K.: <i>Prelid za popodne jednog pauna</i>, Ravel M.: <i>Bolero</i> • Muzika xx veka Šostaković: <i>Kamerina simfonija</i>, Prokofjev S.: <i>Romeo i Julija</i>, Šenberg, Stravinski, Vebern 	<p>koriste internet i stručnu literaturu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Primenjivati individualni rad, rad u parovima i rad u manjim grupama <p>Kontinuirano upućivati učenike na prisustvo muzike u svakodnevnom životu, primenu u praksi i drugim nastavnim predmetima</p> <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove znanja <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasična muzika (10 časova) • opera i balet; opereta i mjuzikl (6 časova) • tradicionalna muzika (6 časova) • džez i bluz muzika (4 časa) • film i filmska muzika (4 časa) • hor (5 časova)
Opera i balet Opereta i mjuzikl	<ul style="list-style-type: none"> • Značaj korelacije između teksta, muzičkog i scenskog izvođenja • Osposobljavanje učenika za prepoznavanje i razlikovanje raznih tipova opere kroz istoriju 	<ul style="list-style-type: none"> • Razume međusobnu povezanost teksta, muzike i pokreta. • Razlikuje muzičko scenska dela prema periodu nastanka. • Prepoznaje istorijsko kulturni ambijent u kome su nastala pojedina dela 	<ul style="list-style-type: none"> • opere: Bize Ž.: <i>Karmen</i>, Verdi Đ.: <i>Trubadur</i>, Rosini Đ.: <i>Seviljski berberin</i>, Pučini: <i>Toska</i>, <i>Boemi</i>, • baleti Čajkovski P. I.: <i>Labudovo jezero</i>, <i>Uspavana lepotica</i>, Prokofjev S.: <i>Romeo i Julija</i> • operete Straus J.: <i>Slepi miš</i> • Mjuzikli: Cigani lete u nebo, Kosa, Mama Mia, Čikago.. 	
Tradicionalna muzika(narodne pesme, igre, plesovi)	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika za prepoznavanje i razlikovanje kulture i tradicije kako svog tako i drugih naroda • Razvijanje estetskih kriterijuma kod učenika • Razvijanje sposobnosti uočavanja uticaja narodnog stvaralaštva na umetničko stvaralaštvo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznaje estetske vrednosti u kulturi svog i naroda drugih zemalja uočavanjem karakterističnih obeležja muzike svetske narodne baštine. • Sagledava i vrednuje uticaj narodnog stvaralaštva na umetničko stvaralaštvo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Izvorno pevanje tradicionalnih kompozicija sa našeg i susednih područja. Kola i narodne igre Srbije i susednih zemalja. Mokranjac St. St.: <i>Rukoveti</i>, Tajčević M.: <i>Ohridska legenda</i> • Narodna muzika integrisana u zabavnu, elektronsku, džez i razne alternativne pravce. Izvođači: Biljana Krstić, sastav Balkanika, Slobodan Trkulja, Vasilisa, Kiril Džajkovski... 	
Džez i bluz muzika	<ul style="list-style-type: none"> • Sposobnost prepoznavanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznaje kriterijume koji 	<ul style="list-style-type: none"> • Džez i bluz: 	

Film i filmska muzika	kriterijuma koji se odnose na ritmičku strogost i improvizovanje melodije kao karakteristika određene vrste muzike(džez, bluz) <ul style="list-style-type: none"> • Sposobnosti razlikovanja boje zvuka različitih instrumenata kao i njihovih sastava. 	se odnose na načine nastajanja melodijsko ritmičkih obrazaca različitih muzičkih žanrova. <ul style="list-style-type: none"> • Razlikuje boju zvuka različitih instrumenata, kao i njihov vizuelni izgled • Razlikuje sastave izvođača(Solo glas-hor, Solo instrument-kamerni sastav-orkestar) 	Luis Armstrong, Majls Dejvis; Bili Holidej; Džon Koltrejn, Čarli Parker, Jovan Maljković <ul style="list-style-type: none"> • Film: Mocart • filmska muzika: E. Morikone: muzika iz filmova: <i>Amelija Pulen, Titanik, Vatrene ulice, Klavir...</i> 	
Horsko pevanje	• Osposobljavanje učenika za zajedničko izvođenje	• Prepoznaje i realizuje elemente zajedničkog muziciranja	• slobodan izbor kompozicija prema mogućnostima izvođača	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Likovna kultura
- Fizičko vaspitanje
- Srpski jezik i književnost
- Matematika
- Ekologija i zaštita životne redine
- Geografija
- Verska nastava
- Građansko vaspitanje

PROGRAM ZAVRŠNOG ISPITA ZA OBRAZOVNI PROFIL KUVAR

CILJ ZAVRŠNOG ISPITA

Završnim ispitom proverava se da li je učenik, po uspešno završenom obrazovanju za obrazovni profil kuvar, stekao stručne kompetencije propisane Standardom kvalifikacije.

STANDARD KVALIFIKACIJE

1. **Naziv kvalifikacije:** Kuvar
2. **Područje rada:** Trgovina, ugostiteljstvo i turizam
3. **Nivo kvalifikacije:** III
4. **Trajanje obrazovanja:** tri godine
5. **Svrha kvalifikacije:** priprema, servira i dekorše obroke.
6. **Stručne kompetencije:**
  - Organizovanje sopstvenog rada i radnog mesta
  - Prijem, obrada i skladištenje namirnica

- Priprema jela za izdavanje

- Izdavanje porudžbine

- Vođenje evidencija

7. Opis rada

Stručna kompetencija	Jedinice kompetencije
Organizovanje sopstvenog rada i radnog mesta	<ul style="list-style-type: none"> - Održava higijenu i zdravstveno bezbednosne uslove - Priprema opremu, uređaje i inventar - Komunicira sa saradnicima - Učestvuje u izradi dnevnog jelovnika - Obavlja procedure zatvaranja (procedure "predaje smene") - Prati inovacije u oblasti kuvarstva
Prijem, obrada, pakovanje i skladištenje namirnica	<ul style="list-style-type: none"> - Određuje vrstu, klasu i kategoriju namirnica potrebnu za pripremu planiranog jelovnika - Kontroliše ispravnost namirnica - Obrađuje meso, ribu, rakove, školjke - Obrađuje povrće i voće - Skladišti neobrađene i obrađene namirnice - Uklanja neispravne namirnice
Priprema jela za izdavanje	<ul style="list-style-type: none"> - priprema supe i čorbe - priprema gotova jela - priprema pečenja - priprema variva - priprema hladna predjela - priprema topla predjela - priprema ribu, rakove i školjke - priprema jela po porudžbini - priprema jela sa roštilja - priprema fondova i soseva - priprema salate - priprema jednostavne poslastice - priprema peciva
Prijem i izdavanje porudžbine	<ul style="list-style-type: none"> - Komunicira sa konobarima u vezi sa porudžbinama - Servira pripremljena jela za usluživanje - Dekoriše porudžbinu - Sarađuje sa ostalim odeljenjima ugostiteljskog objekta
Vođenje evidencija	<ul style="list-style-type: none"> - Trebuje potrebnu količinu namirnica

- Popisuje namirnice   - Vodi evidenciju porudžbina i izdatih jela   - Vodi evidenciju o rashodovanim - neispravnim namirnicama   - Primjenjuje normative

STRUKTURA ZAVRŠNOG ISPITA

Završni ispit za učenike koji su se školovali po Nastavnom planu i programu za obrazovni profil kuvar realizuje se kroz praktični rad.

PRIRUČNIK O POLAGANJU ZAVRŠNOG ISPITA

Završni ispit sprovodi se u skladu sa ovim Pravilnikom i Priručnikom o polaganju završnog ispita za obrazovni profil kuvar (u daljem tekstu Priručnik).

Priručnik izrađuje Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja - Centar za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih (u daljem tekstu: Centar) u saradnji sa timom nastavnika iz škola u kojima se realizuje ovaj obrazovni profil.

Priručnik sadrži posebne preduslove za polaganje završnog ispita, okvir sa kriterijumima za ocenjivanje kompetencija, standardizovane radne zadatke za praktični rad i obrazac za ocenjivanje.

Centar dostavlja Priručnik svakoj školi koja ostvaruje Nastavni plan i program za obrazovni profil kuvar.

Priručnik se može dopunjavati svake školske godine.

PREDUSLOVI ZA POLAGANJE ZAVRŠNOG ISPITA

Učenik polaže završni ispit u skladu sa Zakonom. Završni ispit može da polaže učenik koji je uspešno završio tri razreda srednje škole po Nastavnom planu i programu za obrazovni profil kuvar.

U Priručniku su utvrđeni posebni preduslovi za polaganje završnog ispita u skladu sa nastavnim planom i programom.

ORGANIZACIJA ZAVRŠNOG ISPITA

Završni ispit se sprovodi u školskim kabinetima, školskim radionicama, ugostiteljskim objektima ili u drugim prostorima gde se nalaze radna mesta i uslovi za koje se učenik obrazovao u toku svog školovanja. Završni ispit za učenika se realizuje u jednom danu.

Za svakog učenika direktor škole imenuje mentora. Mentor je nastavnik stručnih predmeta koji je obučavao učenika u toku školovanja. Mentor pomaže učeniku u pripremama za polaganje završnog ispita u periodu predviđenom Nastavnim planom i programom.

Direktor imenuje stručnu ispitnu komisiju koju čine tri člana, kao i njihove zamenike. Ispitna komisija daje ocenu o stečenosti propisanih kompetencija. Komisiju čine:

- dva nastavnika stručnih predmeta za obrazovni profil, od kojih je jedan predsednik komisije; i
- predstavnik poslodavaca - stručnjak u dатој oblasti.

Saglasnost na članstvo predstavnika poslodavaca u komisiji, na predlog škola, daje Unija poslodavaca Srbije odnosno Privredna komora Srbije u saradnji sa Centrom. Bazu podataka o članovima ispitnih komisija, predstavnicima poslodavaca, vodi Centar.

Učenik koji je završio treći razred i koji je prijavio polaganje završnog ispita, stiče pravo da pristupi polaganju završnog ispita. U okviru perioda planiranog Nastavnim planom i programom za pripremu i polaganje završnog ispita, škola organizuje konsultacije i dodatnu pripremu učenika za sve radne zadatke, obezbeđujući potrebne uslove u pogledu prostora, opreme i vremenskog rasporeda.

RADNI ZADACI

U okviru završnog ispita učenik izvršava jedan složeni radni zadatak kojim se proveravaju propisane kompetencije.

Provera propisanih kompetencija sprovodi se na osnovu liste standardizovanih radnih zadataka, koja je sastavni deo Priručnika o polaganju završnog ispita. Učenik izvlači radni zadatak neposredno pred polaganje završnog ispita. Broj ponuđenih radnih zadataka, za učenike jednog odeljenja koji polažu završni ispit, mora biti najmanje 10% veći od broja učenika uz uslov da učenici rade različite zadatke.

OCENJIVANJE ZAVRŠNOG ISPITA

Ocenjivanje na završnom ispitu sprovodi ispitna komisija, na osnovu kriterijuma definisanih Priručnikom. Uspeh na završnom ispitu zavisi od ukupnog broja bodova koje je učenik stekao izvršavanjem radnog zadatka.

Radni zadatak se može oceniti sa najviše 100 bodova.

Svaki član ispitne komisije u svom obrascu za ocenjivanje radnog zadatka utvrđuje ukupan broj bodova. Na osnovu pojedinačnog bodovanja svih članova komisije utvrđuje se prosečan broj bodova za radni zadatak i unosi u Zapisnik o polaganju završnog ispita.

Kada kandidat izvršenjem radnog zadatka ostvari prosečnih 50 i više bodova, smatra se da je pokazao kompetentnost. Ukoliko je prosečan broj bodova na radnom zadatku manji od 50, smatra se da kandidat nije pokazao kompetentnost. U ovom slučaju ocena uspeha na završnom ispitu je nedovoljan (1).

Bodovi se prevode u uspeh prema sledećoj skali:

PROSEČAN BROJ BODOVA	USPEH
50-63	dovoljan (2)
64-77	dobar (3)
78-90	vrlo dobar (4)
91-100	odličan (5)

DIPLOMA I UVERENJE

Učenik koji je položio završni ispit stiče pravo na izdavanje Diplome o stečenom srednjem obrazovanju.

Uz Diplому škola učeniku izdaje Uverenje o položenim ispitima u okviru savladanog programa za obrazovni profil.

NASTAVNI PLANOVI I PROGRAMI

I. NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OBRAZOVNI PROFIL KONOBAR

1. STANDARD KVALIFIKACIJE, CILJEVI I ISHODI STRUČNOG OBRAZOVANJA

1. Naziv kvalifikacije: Konobar

2. Područje rada: Trgovina, ugostiteljstvo i turizam

3. Nivo kvalifikacije: III

4. Trajanje obrazovanja: tri godine

5. Svrha kvalifikacije: usluživanje gosta hranom i pićem.

6. Stručne kompetencije:

- Održavanje higijene i zdravstveno-bezbednosnih uslova
- Obavljanje pripremnih i završnih radova sproveđenjem restoranske procedure
- Prijem gosta i porudžbine
- Usluživanje gosta pićem
- Usluživanje gosta hranom
- Izvršavanje administrativnih poslova

7. Opis rada

Stručna kompetencija	Jedinice kompetencije
Održavanje higijene i zdravstveno-bezbednosnih uslova	<ul style="list-style-type: none"> - Održava higijenu radnog prostora, radnih površina, opreme i inventara - Održava ličnu higijenu i radnu uniformu - Održava higijenu pri rukovanju hranom
Obavljanje pripremnih i završnih radova sproveđenjem restoranske procedure	<ul style="list-style-type: none"> - Upoznaje se sa dnevnom ponudom hrane i pića - Upoznaje se sa dnevnim planom i aktivnostima - Priprema sitan inventar i stonu apoteku - Priprema opremu i uređaje za posluživanje - Rasprema stolove na kraju rada - Vraća sitan inventar na kraju rada - Proverava ispravnost prostora, opreme i inventara na kraju rada
Prijem gosta i porudžbine	<ul style="list-style-type: none"> - Smešta goste - Prima porudžbinu pića i hrane - Registruje porudžbinu - Distribuira porudžbinu
Usluživanje gosta pićem	<ul style="list-style-type: none"> - Uslužuje aperitive, didžestive, napitke - Uslužuje vina - Priprema piće pred gostom - Proverava zadovoljstvo gosta uslugom

Stručna kompetencija	Jedinice kompetencije
Usluživanje gosta hranom	<ul style="list-style-type: none"> - Uslužuje predjela - Uslužuje supe i čorbe - Uslužuje glavna jela - Uslužuje poslastice - Priprema hranu pred gostom - Proverava zadovoljstvo gosta uslugom
Izvršavanje administrativnih poslova	<ul style="list-style-type: none"> - Naplaćuje račun - Obračunava dnevni promet - Vodi knjigu šanka

8. Ciljevi stručnog obrazovanja

Cilj stručnog obrazovanja za obrazovni profil konobar je osposobljavanje učenika za usluživanje gosta hranom i pićem.

Neophodnost stalnog prilagođavanja promenljivim zahtevima tržišta rada, potreba kontinuiranog obrazovanja, stručnog usavršavanja, razvoja karijere, unapređenje mogućnosti zaposlenja, usmerava učenike da se osposobljavaju za:

- primenu teorijskih znanja u praktičnom kontekstu;
- efikasan rad u timu;
- preuzimanje odgovornosti za vlastito kontinuirano učenje i napredovanje u poslu i karijeri;
- blagovremeno reagovanje na promene u radnoj sredini;
- prepoznavanje poslovnih mogućnosti u radnoj sredini i širem socijalnom okruženju;
- primenu sigurnosnih i zdravstvenih mera u procesu rada;
- primenu mera zaštite životne sredine u skladu sa konceptom održivog razvoja;
- upotrebu informatičke tehnologije u prikupljanju, organizovanju i korišćenju informacija u radu i svakodnevnom životu.

9. Ishodi stručnog obrazovanja

Stručne kompetencije	Znanja	Veštine	Stavovi
Po završenom programu obrazovanja za ovaj profil, učenik će biti osposobljen da:			
Održava higijenu i zdravstveno-bezbednosne uslove	<ul style="list-style-type: none"> - navede sanitarno-zdravstvene propise u ugostiteljstvu - navede higijenske propise u ugostiteljstvu - objasni značaj i navede principe HACCP standarda pri rukovanju hranom i pićem - navede propise o bezbednosti i zaštiti zdravlja u ugostiteljstvu - navede ekološke propise u 	<ul style="list-style-type: none"> - održava ličnu higijenu i radnu uniformu prema standardu - održava higijenu radnog mesta, opreme i inventara - sprovodi sanitarno zdravstvene propise u ugostiteljskim objektima - sprovodi mere bezbednosti i zaštite zdravlja u ugostiteljstvu 	<ul style="list-style-type: none"> - savesno, odgovorno, uredno i blagovremeno obavlja poverene poslove - efikasno organizuje vreme - ispolji pozitivan odnos prema primeni sanitarnih i zdravstvenih mera u procesu rada - ispolji pozitivan odnos prema značaju funkcionalne i tehničke

	ugostiteljstvu		ispravnosti opreme i sredstava za rad - ispolji ljubaznost, komunikativnost, preduzimljivost, nemetljivost i fleksibilnost u odnosu prema gostima i saradnicima - ispolji pozitivan odnos prema profesionalno-etičkim normama i vrednostima
Obavlja pripremne i završne radove sproveđenjem restoranske procedure	<ul style="list-style-type: none"> - objasni pojam i funkciju pripremnih i završnih radova u ugostiteljskim objektima - navede pripremne i završne radove u ugostiteljskim objektima - razlikuje grupe inventara za usluživanje - razlikuje opremu, uređaje i nameštaj za usluživanje - navede sadržaj i redosled postavljanja malog stonog inventara i kuvera za određeni obrok - navede sadržaj i redosled postavljanja inventara za usluživanje na i u servisni sto 	<ul style="list-style-type: none"> - radi u timu - analizira dnevnu ponudu - jelovnik, meni kartu, cenovnik pića i vinsku kartu - planira i organizuje poslove iz delokruga svoga rada - rukuje inventarom za usluživanje, opremom, uređajima i nameštajem za usluživanje - koristi i održava opremu i uređaje za usluživanje - pere, briše i polira inventar za usluživanje - izvrši prekrivanje stola restoranskim rubljem - uredi servisni sto - kompletira i postavlja mali stoni inventar - savija salvete na najmanje tri načina - postavlja kuver na sto za određeni obrok - opservira inventar - sortira inventar za usluživanje - primenjuje različite tehnike nošenja i prenošenja inventara - ravna stolove u svom reonu - priprema izložbeni sto za samousluživanje - priprema upotrebljeno stono rublje za zamenu - vraća neupotrebljeni pribor za usluživanje u ofis 	

Stručne kompetencije	Znanja	Veštine	Stavovi
Po završenom programu obrazovanja za ovaj profil, učenik će biti osposobljen da:			
Prima gosta i porudžbine	<ul style="list-style-type: none"> - objasni proceduru prijema, prihvata i smeštaja gostiju - objasni proceduru rezervacija u restoranu - navede i objasni pravila poslovног bontona u ugostiteljstvu - navede vrste i sadržaj ponude ugostiteljskog objekta 	<ul style="list-style-type: none"> - organizuje prijem, prihvata i smeštaj gostiju - dočekuje gosta - pozdravlja gosta - smešta gosta za slobodni ili rezervisani sto - prezentuje ponudu jela i pića - sasluša želje (potrebe) gosta i adekvatno na njih reaguje - preporuči gostu adekvatnu kombinaciju jela i 	

	<ul style="list-style-type: none"> - navede karakteristike različitih vrste jela, pića i napitaka koje se služe u ugostiteljskom objektu - razlikuje vrste gostiju s obzirom na svojstva i osobenosti njihovog ponašanja 	<ul style="list-style-type: none"> pića - evidentira i predaje porudžbinu proizvodnim odeljenjima - pozdravi i isprati gosta - primeni tehnike uspešne komunikacije u rešavanju najčešćih komunikacijskih konfliktata - koristi stručnu terminologiju u ugostiteljstvu na srpskom i dva strana jezika 	
Uslužuje gosta pićem	<ul style="list-style-type: none"> - klasificuje pića i napitke prema grupama u karti pića, vinskoj karti, barskoj karti i cenovniku pića - navede osnovne karakteristike pića i napitaka - prepoznaće pića, napitke i barske mešavine iz instrumenata ponude - navede vrste i geografsko poreklo vina i vinogorja u Srbiji - poznaje ugostiteljski normativ za pića i napitke - navede pravila korišćenja inventara za usluživanje pića i napitaka - navede redosled posluživanja pića i napitaka po bontonu i protokolu 	<ul style="list-style-type: none"> - preuzima porudžbine iz proizvodnih odeljenja - primenjuje osnovne tehnike nošenja, pripremanja i serviranja pića, barskih mešavina i napitaka - pravilno prilazi gostu - demonstrira tehnike frapiranja, šambriranja, prezentovanja, otvaranja, degoržiranja i dekantiranja vina - priprema tople i hladne napitke - uslužuje alkoholna i bezalkoholna pića, hladne i tople napitke u određenim prilikama, doručkovaonici, restoranu i kafani 	
Uslužuje gosta hranom	<ul style="list-style-type: none"> - klasificuje hranu i poslastice prema grupama u instrumentima ponude - razlikuje jela i poslastice iz instrumenata ponude - navede vrste i sastav doručka - navede ugostiteljski normativ za jela i poslastice - objasni pravila korišćenja inventara za usluživanje jela - navede redosled posluživanja jela po bontonu i protokolu 	<ul style="list-style-type: none"> - primenjuje osnovne tehnike nošenja i načine usluživanja u različitim sistemima organizacije rada - kombinuje odgovarajuće načine usluživanja - primenjuje pravilan prilaz gostu pri usluživanju - uslužuje: topla i hladna predjela, supe, čorbe, potaže i konsome, ribe, rakove, školjke, glavna jela, variva, salate, sireve, poslastice, voće i kompote - uslužuje doručak u doručkovaonici, kafani i hotelskoj sobi - priprema jela pred gostom (flambira, filira, tranšira) 	

Stručne kompetencije	Znanja	Veštine	Stavovi
Po završenom programu obrazovanja za ovaj profil, učenik će biti osposobljen da:			
Izvršava administrativne poslove	<ul style="list-style-type: none"> - navede i objasni vrste evidencija u ugostiteljstvu - objasni proceduru ispostavljanja i naplate računa - navede postupke materijalnog i finansijskog razduženja 	<ul style="list-style-type: none"> - primenjuje različite načine naplate računa - vodi knjigu šanka - piše trebovanja i utvrdi stanje u šanku - vodi knjigu pazara, sortira račune po vrsti, upiše - račune u dnevni izveštaj - utvrdi i predla dnevni pazar 	

2. NASTAVNI PLAN***

Mesečni i godišnji fond časova za obrazovni profil: KONOBAR

	I RAZRED						II RAZRED						III RAZRED						UKUPNO							
	nedeljno			godišnje			nedeljno			godišnje			nedeljno			godišnje			godišnje							
	T	V	PN	T	V	PN	B	T	V	PN	T	V	PN	B	T	V	PN	T	V	PN	B	T	V	PN	B	Σ
A1: OBAVEZNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI	11	2		374	68			9		288				8		240						902	68			970
1. Srpski jezik i književnost	3		102					2		64				2		60						226				226
1.1 _____ jezik i književnost*	3		102					2		64				2		60						226				226
2. Srpski kao nematernji jezik*	2		68					2		64				2		60						192				192
3. Strani jezik	2		68					2		64												132				132
4. Fizičko vaspitanje	2		68					2		64				2		60						192				192
5. Matematika	2		68					2		64				1		30						162				162
6. Računarstvo i informatika	2		68																			68				68
7. Istorija																					60				60	
8. Hemija	1		34																		34				34	

9.	Ekologija i zaštita životne sredine				1	32											32			32							
10.	Geografija	1		34													34			34							
11.	Sociologija sa pravima građana										1	30					30			30							
A2: OBAVEZNI STRUČNI PREDMETI		6	6	6	204	204	204	90	8	6	6	256	192	192	150	5	10	6	150	300	180	120	548	606	576	330	2242
12.	Strani jezik II	2		68				2		64						2		60				192			192		
13.	Zdravstvena kultura	2		68															68			68					
14.	Osnove turizma i ugostiteljstva	2		68														68			68						
15.	Svečani prijemi															3		90		30			120				
16.	Usluživanje	6	6		204	204	60		6	6		192	192	90		5	6		150	180	90		546	576	240	1362	
17.	Ishrana							2		64								64			64						
18.	Ekonomika turističkih i ugostiteljskih preduzeća							1		32								32			32						
19.	Psihologija u turizmu i ugostiteljstvu															2		60			60			60			
20.	Osnove kuvarstva							2		64								64			64						
21.	Osnove poslastičarstva															1		30				30					
22.	Turistička geografija							1		32											32						
23.	Preduzetništvo															2		60			60			60			
24.	Profesionalna praksa							30								60						90		90			
B: IZBORNİ PREDMETİ		1		34				3		96						3		90			220			220			
1.	Građansko vaspitanje / Verska nastava	1		34				1		32						1		30			96			96			
2.	Izborni predmeti prema programu obrazovnog profila							2		64						2		60			192			124			
Ukupno A1+A2+B		18	8	6	612	272	204	90	20	6	6	640	192	192	150	16	10	6	480	300	180	120	1670	674	576	330	3432

Ukupno	32	1178	32	1174	32	1080	3432
---------------	-----------	-------------	-----------	-------------	-----------	-------------	-------------

Napomena: *Za učenike koji nastavu slušaju na maternjem jeziku nacionalne manjine

B: Lista izbornih predmeta prema programu obrazovnog profila

Rb	Lista izbornih predmeta	RAZRED		
		I	II	III

Stručni predmeti

1.	Poslovna informatika u turizmu i ugostiteljstvu	2	
2.	Barsko poslovanje	2	
3.	Marketing u turizmu i ugostiteljstvu		2
4.	Opšta turistička geografija		2

Opšteobrazovni predmeti

1.	Strani jezik I		2	
2.	Izabrani sport	1	1	
3.	Istorija (odabране теме)		1	
4.	Likovna kultura		1	
5.	Muzička kultura	1		

Ostali obavezni oblici obrazovno-vaspitnog rada tokom školske godine

	I RAZRED časova	II RAZRED časova	III RAZRED časova	UKUPNO časova
Čas odeljenskog starešine	68	64	60	192
Dodatni rad *	do 30	do 30	do 30	do 120
Dopunski rad *	do 30	do 30	do 30	do 120
Pripremni rad *	do 30	do 30	do 30	do 120

*Ako se ukaže potreba za ovim oblicima rada

Fakultativni oblici obrazovno-vaspitnog rada tokom školske godine po razredima

	I RAZRED	II RAZRED	III RAZRED
Ekskurzija	do 3 dana	do 5 dana	do 5 nastavnih dana
Jezik drugog naroda ili nacionalne manjine sa elementima nacionalne kulture		2 časa nedeljno	
Treći strani jezik		2 časa nedeljno	
Drugi predmeti *		1-2 časa nedeljno	
Stvaralačke i slobodne aktivnosti učenika (hor, sekcije i drugo)		30-60 časova godišnje	
Društvene aktivnosti - učenički parlament, učeničke zadruge		15-30 časova godišnje	
Kulturna i javna delatnost škole		2 radna dana	

*Pored navedenih predmeta škola može da organizuje, u skladu sa opredeljenjima učenika, fakultativnu nastavu iz predmeta koji su utvrđeni nastavnim planom drugih obrazovnih profila istog ili drugog područja rada, kao i u nastavnim planovima gimnazije, ili po programima koji su prethodno doneti.

Ostvarivanje školskog programa po nedeljama

	I RAZRED	II RAZRED	III RAZRED
Razredno-časovna nastava	34	32	30
Mentorski rad (nastava u bloku, praksa)	3	5	4
Obavezne vannastavne aktivnosti	2	2	2
Završni ispit			3
Ukupno radnih nedelja	39	39	39

Podela odeljenja u grupe

razred	predmet / modul	godišnji fond časova			broj učenika u grupi - do
		vežbe	praktična nastava	nastava u bloku	
	Računarstvo i informatika	68			15
	Higijenski standardi i zaštita na radu	30	30		15
	Osnove ugostiteljskog usluživanja	174	174	30	15
	Profesionalna praksa			30	15

II	Poslovna komunikacija	60	60	30	15
	Usluživanje pića i napitaka	132	132	60	15
	Profesionalna praksa			60	15
III	Usluživanje jela i poslastica	120	144	90	15
	Priprema jela pred gostom	30	36		15
	Svečani prijemi	90		30	15
	Preduzetništvo	60			15

**Profesionalna praksa se obavlja u periodu od 01.09. do 15.08. tekuće školske godine u prvom i drugom razredu. Zaključna ocena utvrđuje se na sednici odeljenskog veća posle 15.08. tekuće školske godine. Na istoj sednici utvrđuje se i opšti uspeh učenika o završenom razredu.

3. NASTAVNI PROGRAM***

A1: OBAVEZNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI

SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Prvi razred

Naziv predmeta: **Srpski jezik i književnost**

Godišnji fond časova: **102**

Razred: **prvi**

Ciljevi predmeta: - Proširivanje i produbljivanje znanja o srpskom književnom jeziku;

- Razvijanje i negovanje jezičke kulture, poštovanje pravila književnog (standardnog) jezika u usmenom i pisanim izražavanju;
- Podsticanje učenika na usavršavanje govorenja, pisanja i čitanja, kao i negovanje kulture dijaloga;
- Osnovljavanje za efikasno komuniciranje;
- Upoznavanje književne umetnosti;
- Unapređivanje znanja o sopstvenoj kulturi i kulturama drugih naroda;
- Razvijanje humanističkog i književnog obrazovanja na najboljim delima srpske i svetske kulturne baštine;
- Uputovanje učenika na istraživački i kritički odnos prema književnosti;
- Obezbeđivanje funkcionalnih znanja iz teorije i istorije književnosti;
- Razvijanje trajnog interesovanja za nova saznanja.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Uvod u proučavanje književnog dela	<ul style="list-style-type: none"> Uvođenje učenika u svet književnog dela i književnost kao nauku i umetnost 	<ul style="list-style-type: none"> razlikuje vrste umetnosti i njihova izražajna sredstva objasni pojam i funkciju književnosti kao umetnosti i odnos književnosti i drugih umetnosti navede naučne discipline koje se bave proučavanjem književnosti uviđa razliku između usmene i pisane književnosti razlikuje književne rodove i vrste odredi temu, motiv, siže, fabulu, lik i ideju u književnom delu iznosi svoje utiske i zapažanja o književnom delu, tumači njegove bitne činioce i vrednuje ga 	<ul style="list-style-type: none"> Vrste umetnosti, podela umetnosti Književnost kao umetnost, književnost i druge umetnosti Istorijska književnost, teorija književnosti, književna kritika Lirika kao književni rod: narodna lirska pesma i umetnička lirska pesma po izboru Epika kao književni rod: epska narodna pesma (predlog "Kneževa večera"), pripovetka po izboru i roman (predlog Dragoslav Mihailović "Kad su cvetale tikve") Drama kao književni rod: drama po izboru Procena ostvarenosti ishoda - test 	<p>• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> teorijska nastava (102 časa) <p>Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave • Prilikom obrade dramskog dela mogućnost posete pozorišnoj predstavi i gledanje snimka pozorišne predstave, a nakon toga razgovor o dramskom tekstu i njegovoj pozorišnoj realizaciji. Takođe je ovu nastavnu temu moguće obrađivati tokom cele školske godine, pa na primer strukturu i odlike dramskog dela obraditi na primeru "Romea i Julije", a strukturu i odlike lirske i epske narodne pesme obraditi tokom realizacije teme Narodna književnost</p> <ul style="list-style-type: none"> Narodna književnost se može obraditi po motivima (rad u grupama) <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> praćenje ostvarenosti ishoda testove znanja
Književnost starog veka	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje učenika sa mitologijom, reprezentativnim delima starog veka i njihovim značajem za razvoj evropske kulture 	<ul style="list-style-type: none"> objasni značaj mitologije za antičku književnost i razvoj evropske kulture navede imena autora, nazive obrađenih dela i klasifikuje ih po kulturama kojima pripadaju, književnim rodovima i vrstama objasni univerzalne poruke književnosti starog veka 	<ul style="list-style-type: none"> Sumersko-vavilonska književnost: Ep o Gilgamešu (analiza odlomka) Mitovi: o Tantalu, Sizifu, Narcisu; mitovi o Troji: Parisov sud, Odisej i Penelopa, Ahil, Edip... Helenska književnost: Homer: Ilijada (odlomak) Sofokle: Antigona (odlomak) Stari i Novi zavet (tekstovi po izboru) Procena ostvarenosti ishoda 	<ul style="list-style-type: none"> Narodna književnost se može obraditi po motivima (rad u grupama) <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> praćenje ostvarenosti ishoda testove znanja

Srednjovekovna književnost	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje sa spomenicima južnoslovenske kulture, razvojem pisma i jezika, delima srednjovekovne književnosti 	<ul style="list-style-type: none"> navede najznačajnije spomenike južnoslovenske kulture, jezik, pismo i vek u kom su nastali imenuje autore i dela razume poetiku žanrova srednjovekovne književnosti locira obrađene tekstove u istorijski kontekst objasni značaj srednjovekovne književnosti za srpsku kulturu 	<ul style="list-style-type: none"> Počeci slovenske pismenosti: Crnorizac Hrabar: "Slovo o pismenima" Rad Ćirila i Metodija Slovenska pisma i razvoj književnog jezika Najstariji spomenici južnoslovenske kulture Sveti Sava: "Žitije svetog Simeona" (odломак) Jefimija: "Pohvala knezu Lazaru" Despot Stefan Lazarević; "Slovo ljubve" Procena ostvarenosti ishoda - test 	<ul style="list-style-type: none"> testove praktičnih veština <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> Uvod u proučavanje dela (13 časova) Književnost starog veka (12 časova) Srednjovekovna književnost (12 časova) Narodna književnost (12 časova) Humanizam i renesansa (10 časova) Opšti pojmovi o jeziku (5 časova) Fonetika (10 časova) Pravopis (10 časova) Kultura izražavanja (18 časova)
Narodna književnost	<ul style="list-style-type: none"> Ukazivanje na narodnu književnost kao izraz kolektivnog mišljenja i osećanja, riznicu narodnih običaja, čuvara moralnog i nacionalnog kodeksa 	<ul style="list-style-type: none"> razlikuje lirske, epske i lirsko-epske pesme uoči odlike usmene umetnosti reči (kolektivnost, varijantnost, formulativnost) procenjuje etičke vrednosti iznete u delima narodne književnosti tumači likove, bitne motive, fabulu, siže, kompoziciju i poruke u odabranim delima uporedi umetničku interpretaciju stvarnosti i istorijske činjenice 	<ul style="list-style-type: none"> Vrste narodne književnosti Lirska narodna pesma "Ovčar i devojka", "Zao gospodar" (predlog) Epska narodna pesma "Banović Strahinja", Marko piće uz Ramazan vino", "Boj na Mišaru" Lirsko-epske pesme (po izboru) Narodne proza (bajka po izboru) Kratke narodne prozne vrste (izbor) Procena ostvarenosti ishoda 	
Humanizam i renesansa	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje sa poetikom humanizma i renesanse, njenim najznačajnijim predstavnicima i književnim delima 	<ul style="list-style-type: none"> navede najznačajnije predstavnike i njihova dela objasni značenje pojmljova humanizam i renesansa navodi i na obrađenim delima obrazlaže odlike 	<ul style="list-style-type: none"> Poetika humanizma i renesanse, najznačajniji predstavnici Frančesko Petrarka: "Kanconijer" (izbor soneta) Đovani Bokač: "Dekameron" (pričevacka po izboru) ili Dante Aligijeri "Pakao" (prikaz dela, odlomak) 	

		<p>epohe</p> <ul style="list-style-type: none"> • uporedi vrednosti srednjeg veka sa vrednostima humanizma i renesanse 	<ul style="list-style-type: none"> • Vilijam Šekspir: "Romeo i Julija" • Servantes: "Don Kihot" (odломак) • Procena ostvarenosti ishoda
Opšti pojmovi o jeziku	<ul style="list-style-type: none"> • Ukaživanje na proučavanje jezika kao sistema, upoznavanje sa njegovom funkcijom, društvenom uslovljeničnošću i istorijskim razvojem 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni funkciju jezika i pojam jezičkog znaka • razume prirodu modernog književnog (standardnog) jezika • navede faze razvoja književnog jezika do 19. veka • navede discipline koje se bave proučavanjem jezičkog sistema 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto jezika u ljudskom društvu, bitna svojstva jezika, jezik i komunikacija • Književni jezik, jezička norma i standardizacija • Jezički sistem i nauke koje se njime bave • Književni jezici kod Srba do 19. veka • Procena ostvarenosti ishoda
Fonetika	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje znanja iz oblasti fonetike (fonologije) književnog jezika i sposobnosti da se ta znanja primene u govoru i pisanju 	<ul style="list-style-type: none"> • pravilno izgovara glasove i akcente književnog jezika • razlikuje glasovne alternacije 	<ul style="list-style-type: none"> • Fonetika i fonologija • Glasovi književnog jezika i njihov izgovor • Glasovne alternacije suglasnika (zvučnih i bezvučnih; s:š, z:ž, n:m; k, g, h:č, ž, š i k, g, h:c, z, s; alternacije nenepčanih sa prednjonepčanim suglasnicima), samoglasnika (promena o u e i umekšanost suglasnika, nepostojano a, promena sonanta l u vokal o) i uprošćavanje suglasničkih grupa sa pravopisnim rešenjima • Akcenti književnog jezika • Procena ostvarenosti ishoda - test
Pravopis	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika da pišu u skladu sa pravopisnom normom 	<ul style="list-style-type: none"> • ume da se služi pravopisom • primeni znanja o glasovnim alternacijama u skladu sa jezičkom normom • primeni upotrebu velikog 	<ul style="list-style-type: none"> • Glavne norme pisanja velikog i malog slova (na početku rečenice, naslovi i natpisi, vlastita imena, imena naroda, geografski pojmovi, nebeska tela, praznici, ustanove i organizacije, prisvojni pridevi na -ov i -in, kurtoazna upotreba velikog slova, višečlana

		<p>i malog slova u skladu sa jezičkom normom</p> <ul style="list-style-type: none"> • podeli reči na kraju reda u skladu sa jezičkom normom 	<p>imena zemalja i ostala višečlana imena, pomoćne reči u imenima, nazivi serijskih i apstraktnih pojmoveva, zvanja, titule...)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podela reči na kraju reda 	
Kultura izražavanja	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika da koriste različite oblike kazivanja i funkcionalne stilove 	<ul style="list-style-type: none"> • opiše stanja, osećanja, raspoloženja, izrazi stavove, donese zaključke u usmenom i pisanom izražavanju • razlikuje funkcionalne stilove • prepozna i primeni odlike razgovornog i književnoumetničkog funkcionalnog stila • popunjava formulare, uplatnice, zahteve i slično u skladu sa jezičkom normom 	<ul style="list-style-type: none"> • Jezičke vežbe • Stilske vežbe • Vrste funkcionalnih stilova - osnovne odlike • Razgovorni funkcionalni stil • Književnoumetnički funkcionalni stil • Popunjavanje formulara, zahteva, uplatnica i sl. • Školski pismeni zadaci 4 x 2+2 • Domaći zadaci 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Istorija;
- Građansko vaspitanje/Verska nastava.

Drugi razred

Naziv predmeta: **Srpski jezik i književnost**

Godišnji fond časova: 64

Razred: **drugi**

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Barok, klasicizam,	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa evropskim kulturnim, duhovnim i misaonim tendencijama 17. i 18. veka i 	<ul style="list-style-type: none"> • navede osobenosti baroka, klasicizma i prosvjetiteljstva i njihove predstavnike u 	<ul style="list-style-type: none"> • Barok i klasicizam; poetika, glavni predstavnici u našoj i evropskoj književnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja,

prosvetiteljstvo	njihovim uticajima na srpsku književnost	književnosti • prepozna na obrađenim delima odlike prosvetiteljstva • objasni značaj Dositejevog rada za srpsku kulturu i književnost • napravi paralelu u obradi istih motiva u evropskoj i srpskoj književnosti	• Molijer: "Tvrdica" • Prosvetiteljstvo u Evropi i kod nas • Književno - prosvetiteljski rad Dositeja Obradovića • Dositej Obradović: "Život i priključenja" (odломци) • Jovan Sterija Popović: "Tvrdica" (odломци) • Procena ostvarenosti ishoda	planom rada i načinima ocenjivanja. Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (64 časa) Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici Preporuke za realizaciju nastave • Mogućnost gledanja ekranizacije nekih od dela realističke književnosti Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja Okvirni broj časova po temama • Barok, klasicizam, prosvetiteljstvo (10 časova) • Romantizam (14 časova) • Realizam (14 časova) • Morfologija sa tvorbom reči (10 časova) • Pravopis (6 časova) • Kultura izražavanja (10 časova)
Romantizam	• Upoznavanje sa poetikom romantizma, predstavnicima i delima evropske i srpske književnosti	• navede predstavnike romantizma i njihova dela • uočava i obrazlaže odlike romantizma • iznese svoj sud o književnim delima koristeći stečena znanja i sopstvena zapažanja • prepozna i usvoji vrednosti nacionalne kulture i razume/poštuje kulturne vrednosti drugih naroda	• Romantizam u Evropi i kod nas (pojam, osobenosti, značaj, predstavnici) • Puškin: "Cigani" (odломak) • Hajne: "Lorelaj" ili Š. Petefi: "Sloboda sveta" • Vuk Karadžić - rad na reformi jezika i pravopisa, rad na sakupljanju narodnih umotvorina, leksikografski rad • Značaj 1847. godine • Petar Petrović Njegoš: Humanističko-filozofske misli "Gorskog vijenca" (tumačenje gnomskega izraza po izboru) • Branko Radičević: "Kad mlidija ` umreti" • Đura Jakšić: "Na Liparu" • Jovan Jovanović Zmaj: "Đulići" i "Đulići uveoci" (izbor) • Laza Kostić: "Santa Maria della Salute" • Procena ostvarenosti ishoda	
Realizam	• Upoznavanje sa poetikom realizma, predstavnicima i delima evropske i srpske književnosti	• navede predstavnike pravca i njihova dela • definije odlike realizma i prepozna ih na obrađenim književnim delima	• Realizam u Evropi i kod nas (pojam, osobenosti, značaj, predstavnici) • Balzak: "Čiča Gorio" (odломci po izboru)	

		<ul style="list-style-type: none"> tumači umetnički svet i stvaralačke postupke u strukturi obrađenih dela 	<ul style="list-style-type: none"> Gogolj: "Revizor" (odломак) Milovan Glišić: "Glava šećera" Laza Lazarević: "Vetar" Radoje Domanović: "Danga" Simo Matavulj: "Povareta" Branislav Nušić: "Gospođa ministarka" Vojislav Ilić: "Sivo, sumorno nebo" Procena ostvarenosti ishoda 	
Morfologija sa tvorbom reči	<ul style="list-style-type: none"> Sistematisovanje znanja o vrstama reči, njihovim oblicima i osnovnim pravilima građenja reči 	<ul style="list-style-type: none"> odredi vrstu reči i gramatičke kategorije upotrebi u usmenom i pisanim izražavanju oblike reči u skladu sa jezičkom normom prepozna proste, izvedene i složene reči prepozna osnovne principe tvorbe reči 	<ul style="list-style-type: none"> Morfologija u užem smislu Vrste reči Imenske reči i njihove gramatičke kategorije Glagoli. Gramatičke kategorije glagola Prilozi, predlozi, veznici, rečce, uzvici Osnovni pojmovi o izvođenju reči Osnovni pojmovi o tvorbi složenica i polusloženica. Procena ostvarenosti ishoda 	
Pravopis	<ul style="list-style-type: none"> Ospozobljavanje učenika da pišu u skladu sa pravopisnom normom 	<ul style="list-style-type: none"> primeni pravila odvojenog i sastavljenog pisanja reči u skladu sa jezičkom normom 	<ul style="list-style-type: none"> Spojeno i odvojeno pisanje reči (pisanje brojeva i izvedenica od njih, pisanje zamenica i zameničkih priloga, spojevi predloga i drugih rečci, glagoli i rečce, pisanje negacije) Osnovna pravila spajenog, polusloženičkog i odvojenog pisanja 	
Kultura izražavanja	<ul style="list-style-type: none"> Ospozobljavanje učenika da teorijska znanja iz gramatike i pravopisa primenjuje u usmenom i pisanim izražavanju u skladu sa jezičkom normom, 	<ul style="list-style-type: none"> izražava razmišljanja i kritički stav prema problemima i pojавama koje nameću književni tekstovi ali su i deo svakodnevnog života 	<ul style="list-style-type: none"> Leksičke vežbe Stilske vežbe Domaći zadaci Školski pismeni zadaci 2x2+2 Pisanje vesti, izveštaja, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika da koriste različite oblike kazivanja i funkcionalne stilove 	<ul style="list-style-type: none"> • primeni odlike novinarskog stila 	<ul style="list-style-type: none"> intervjua i drugih oblika novinarskog izražavanja • Milutin Milanković: "Kroz vasionu i vekove" 	
--	--	--	--	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Građansko vaspitanje/Verska nastava

Treći razred

Naziv predmeta: **Srpski jezik i književnost**

Godišnji fond časova: **60**

Razred: **treći**

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Moderna	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa osnovnim odlikama moderne, predstavnicima i njihovim delima 	<ul style="list-style-type: none"> • navede odlike pravca, predstavnike i njihova dela • analizira odabrana dela, iznosi zapažanja i stavove 	<ul style="list-style-type: none"> • Odlike simbolizma i impresionizma • Šarl Bodler: "Albatros" • Bogdan Popović: "Predgovor Antologiji novije srpske lirike" • Aleksa Šantić: "Preprazničko veče" • Jovan Dučić: "Blago cara Radovana" (izbor) ili pesma po izboru • Milan Rakić: "Dolap" ili "Jasika" • V. P. Dis: "Možda spava" ili S. Pandurović: "Svetkovina" • B. Stanković: delo po izboru • Procena ostvarenosti ishoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (60 časova) <p>Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja
Međuratna književnost	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje učenika sa odlikama međuratne književnosti, predstavnicima i delima 	<ul style="list-style-type: none"> • navede odlike pravaca, predstavnike i njihova dela • analizira odabrana dela, 	<ul style="list-style-type: none"> • Odlike međuratne književnosti i predstavnici u svetskoj i srpskoj književnosti • Tagore: "Gradinar" (izbor)" 	

		<p>iznosi zapažanja i stavove</p> <ul style="list-style-type: none"> Dušan Vasiljev: "Čovek peva posle rata" Milutin Bojić: "Plava grobница" Miloš Crnjanski: "Seobe I" (odlomak) Ivo Andrić: "Most na Žepi" ili pripovetka po izboru Rastko Petrović: "Ljudi govore" ili I. Andrić: "Ex Ponto" Procena ostvarenosti ishoda 	<p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> Moderna (12 časova) Međuratna književnost (12 časova) Savremena književnost (7 časova) Leksikologija (6 časova) Sintaksa (5 časova) Pravopis (6 časova) Kultura izražavanja (12 časova)
Savremena književnost	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje učenika sa odabranim delima savremene književnosti 	<ul style="list-style-type: none"> iznese svoje utiske o pročitanim delima savremene srpske književnosti uoči odlike savremene književnosti na pročitanim delima uoči razliku između književnog dela i njegove interpretacije u filmskoj i pozorišnoj umetnosti 	<ul style="list-style-type: none"> Savremena srpska književnost u drugoj polovini 20. veka Savremena poezija - (po izboru obraditi pesmu Vaska Pope, Miodraga Pavlovića ili Desanke Maksimović) Savremena proza - Ivo Andrić: "Prokleta avlja" Savremena drama - Dušan Kovačević: drama po izboru Procena ostvarenosti ishoda
Leksikologija	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje učenika sa osnovama leksikologije 	<ul style="list-style-type: none"> prepozna i odredi vrednost lekseme navede primere sinonima, antonima, homonima, žargona... 	<ul style="list-style-type: none"> Sinonimija Homonimija Antonimija Polisemija Sastav leksičke srpskog književnog jezika Dijalektizmi Arhaizmi i istorizmi Vulgarizmi Neologizmi Žargonizmi Termini Frazeologizmi Evaluacija- test

Sintaksa	<ul style="list-style-type: none"> Sistematizovanje znanja o sintaksi 	<ul style="list-style-type: none"> odredi sintaksičke jedinice u rečenici prepozna tipove zavisnih, nezavisnih rečenica i naporednih konstrukcija 	<ul style="list-style-type: none"> Sintaksičke jedinice Osnovne rečenične i sintagmatske konstrukcije Sistem zavisnih rečenica Sistem nezavisnih rečenica Naporedne konstrukcije 	
Pravopis	<ul style="list-style-type: none"> Ospozobljavanje učenika za primenjivanje znanja iz jezika i pravopisa u skladu sa jezičkom normom 	<ul style="list-style-type: none"> primeni pravopisne znake u skladu sa jezičkom normom upotrebi interpunkciju u skladu sa jezičkom normom primenjuje pravopisna pravila u pisanju skraćenica 	<ul style="list-style-type: none"> Pravopisni znaci Opšta pravila interpunkcije u rečenici Skraćenice Procena ostvarenosti ishoda 	
Kultura izražavanja	<ul style="list-style-type: none"> Ospozobljavanje učenika da teorijska znanja iz gramatike i pravopisa primenjuju u usmenom i pisanom izražavanju Ospozobljavanje učenika da popunjavaju administrativne obrasce u skladu sa jezičkom normom i koriste funkcionalni administrativni stil 	<ul style="list-style-type: none"> iznosi stav, koristi argumente i procenjuje opšte i sopstvene vrednosti u usmenom i pisanom izražavanju primeni odlike administrativnog stila primeni veština komunikacije u situacijama vezanim za struku 	<ul style="list-style-type: none"> Leksičke vežbe Stilske vežbe Domaći zadaci Govorne vežbe Školski pismeni zadaci 2x2+2 Pisanje molbe, žalbe, biografije... 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Građansko vaspitanje/Verska nastava
- Sociologija sa pravima građana

A2: OBAVEZNI STRUČNI PREDMETI***

(Prestalo da važi)

B: IZBORNI PREDMETI

GRAĐANSKO VASPITANJE

Prvi razred

Naziv predmeta: **GRAĐANSKO VASPITANJE**

Godišnji fond časova: **34 časa**

Razred: **prvi**

- Ciljevi predmeta:**
1. Sticanje znanja, razvijanje veština, usvajanje vrednosti i formiranje stavova koji su prepostavka za uspešan, odgovoran i angažovan život u demokratskom društvu;
  2. Osnaživanje učenika za poštovanje, odbranu i afirmaciju vrednosti demokratskog društva;
  3. Jačanje društvene kohezije, uvažavanje različitosti i podrška suzbijanju svakog oblika diskriminacije i nasilja.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
JA, MI I DRUGI	<ul style="list-style-type: none"> • Podsticanje učenika na međusobno upoznavanje • Podsticanje učenika da sagledaju međusobne sličnosti i razlike i uvaže ih • Razvoj negativnog stava prema bilo kom obliku diskriminacije 	<ul style="list-style-type: none"> • Analizira svoje osobine i da ih predstavi drugima • Prepozna, analizira sličnosti i razlike unutar grupe • Prihvati druge učenike i uvaži njihovu različitost • Prepozna predrasude, stereotipe, diskriminaciju, netoleranciju porazličitim osnovama • Sagleda moguće posledice netolerancije, diskriminacije, stereotipa, predrasuda i načine 	<ul style="list-style-type: none"> • Lični identitet • Otkrivanje i uvažavanje razlika • Grupna pripadnost • Stereotipi i predrasude • Tolerancija i diskriminacija 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Realizacija nastave: Predmet se realizuje kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijsku nastavu <p>Podela odeljenja na grupe • Odeljenje se ne deli na grupe</p> <p>Mesto realizacije nastave Nastava se realizuje u učionici</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnosti na prvim časovima treba tako organizovati da se obezbedi međusobno upoznavanje učenika, upoznavanje učenika sa ciljevima i nastavnim sadržajima predmeta, ali i tako da nastavnik dobije početni uvid u to sa kakvim znanjima, stavovima i veštinama iz oblasti građanskog vaspitanja grupa raspolaže s obzirom da nisu svi učenici u osnovnoj školi pohađali nastavu građanskog vaspitanja u istoj meri. </p>
KOMUNIKACIJA U GRUPI	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika za komunikaciju u grupi 	<ul style="list-style-type: none"> • Iskaže, obrazloži i brani mišljenje argumentima • Aktivno sluša 	<ul style="list-style-type: none"> • Samopouzdano reagovanje • Glasine 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima aktivne, problemske i istraživačke nastave sa stalnim refleksijama na

		<ul style="list-style-type: none"> • Debatuje i diskutuje na neugrožavajući način, uvažavajući mišljenje drugih • Objasni razliku između dijaloga i debate • Objasni razloge i načine nastanka glasina u svakodnevnoj komunikaciji i objasni posledice koje izazivaju glasine 	<ul style="list-style-type: none"> • Neslušanje, aktivno slušanje • Neoptužujuće poruke • Izražavanje mišljenja • Vođenje debate i dijaloga 	<p>odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta prošlosti i sadašnjosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kvalitet nastave se obezbeđuje usaglašavanjem sadržaja sa odgovarajućim metodičkim aktivnostima i stalnom razmenom informacija unutar grupe. • Dobar indikator uspešne nastave je sposobnost učenika da adekvatno primenjuju stečena znanja i veštine i da u praksi izražavaju stavove i vrednosti demokratskog društva.
ODNOSI U GRUPI/ ZAJEDNICI	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika za rad u grupi/timu i međusobnu saradnju • Podsticanje učenika da sukobe rešavaju na konstruktivan način i izbegavaju sukobe 	<ul style="list-style-type: none"> • Radi u grupi/timu • Prepozna prednosti grupnog/timskog rada • Učestvuje u donošenju grupnih odluka • Razlikuje moguće oblike učešća mladih u društvenom životu • Objasni potrebu i važnost participacije mladih u društvenom životu • Objasni stepene i oblike učešća mladih u društvenom životu • Objasni razloge, tok i posledice sukoba • Objasni efekte konflikta na tok komunikacije • Uoči faktore koji određuju ponašanje u situacijama konflikta • Analizira sukob iz različitih ulova, (prepoznae potrebe i strahove aktera sukoba) i nalazi konstruktivna rešenja prihvatljiva za obe strane u sukobu. • Obrazloži prednosti konstruktivnog načina 	<ul style="list-style-type: none"> • Saradnja • Grupni rad • Grupno odlučivanje • Učešće mladih: "Lestvica participacije" • Raditi zajedno • Dinamika i ishodi sukoba • Stilovi postupanja u konfliktima • Sagledavanje problema iz različitih uglova • Nalaženje rešenja • Postizanje dogovora • Izvini 	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavnik treba da pruži neophodnu pomoć i podršku učenicima u pripremi i realizaciji aktivnosti, a zajedno sa grupom da obezbedi povratnu informaciju o njenoj uspešnosti. • U realizaciji ovog programa nastavnik je izvor znanja, organizator i voditelj učeničkih aktivnosti i osoba koja daje povratnu informaciju. • Povratna informacija je od velikog značaja ne samo za proces sticanja saznanja, već i za podsticanje samopouzdanja, učešća u radu grupe i motivacije za predmet • Za uspešno realizovanje nastave broj učenika u grupi ne bi trebala da bude veća od 25 učenika. Optimalan broj učenika je 15-20 učenika <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda</p>

		<p>rešavanja sukoba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Objasni značaj posredovanja u sukobu 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika da prepozna primere nasilje u svojoj sredini i preuzmu odgovornost za sopstveno ponašanje u takvoj situaciji 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepozna i objasni vrste nasilja • Identifikuje i analizira uzroke nasilja u svojoj sredini, među vršnjacima, školi • Identifikuje i analizira moguće načine reagovanja pojedinca u situacijama vršnjačkog nasilja, iz pozicije žrtve i posmatrača • Prihvati odgovornost za sopstveno ponašanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Posredovanje • Nasilje u okolini • Vršnjačko nasilje • Nasilje u školi • Postizanje mira 	<p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ja, mi i drugi (7 časova) • Komunikacija u grupi (9 časova) • Odnosi u grupi/zajednici (18 časova)

Drugi razred

Naziv predmeta: **GRAĐANSKO VASPITANJE**

Godišnji fond časova: **32 časa**

Razred: **drugi**

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
PRAVA I ODGOVORNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje učenika sa vrstama prava i prirodom (univerzalnost, celovitost, nedeljivost) • Upoznavanje učenika sa načinima i mehanizmima zaštite prava • Sagledavanje značaja 	<ul style="list-style-type: none"> • Objasni značenje i smisao ljudskih prava • Razlikuje vrste ljudskih prava (lična, politička, socijalnoekonomska, kulturna, zdravstvena prava) • Analizira i objašnjava odnos prava i odgovornosti • Objasni celovitost i uzajamnu 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebe i prava • Prava i pravila • Prava i zakoni • Međunarodna dokumenta o zaštiti prava • Prava i vrednosti • Vrste prava • Odnosi među 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Realizacija nastave: Predmet se realizuje kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijsku nastavu <p>Podela odeljenja na grupe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odeljenje se ne deli na grupe

	<p>ličnog angažovanja u zaštiti sopstvenih prava i prava drugih ljudi</p>	<p>povezanost ljudskih prava</p> <ul style="list-style-type: none"> • Objasni univerzalnost i razvojnost ljudskih prava • Objašnjava potrebu posebne zaštite prava deteta • Pronalazi primere i pokazatelje ostvarivanja i kršenja ljudskih prava • Proceni položaj pojedinca i društvenih grupa sa aspekta ljudskih prava • Objasni mehanizme i načine za zaštitu ljudskih prava • Analizira i tumači osnovna međunarodna i domaća dokumenta iz oblasti ljudskih prava • Objasni ulogu najznačajnijih institucija i procedure zaštite ljudskih prava • Objasni ulogu pojedinca i grupe u zaštiti ljudskih prava 	<p>pravima</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sukob prava • Dečja i ljudska prava • Konvencije i zastupljenost prava u štampi • Odgovornost odraslih • Odgovornost dece • Kršenje prava deteta • Zaštita prava deteta 	<p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastava se realizuje u učionici <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima aktivne, problemske i istraživačke nastave sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta prošlosti i sadašnjosti. • Kvalitet nastave se obezbeđuje usaglašavanjem sadržaja sa odgovarajućim metodičkim aktivnostima i stalnom razmenom informacija unutar grupe. • Dobar indikator uspešne nastave je sposobnost učenika da adekvatno primenjuju stečena znanja i veštine i da u praksi izražavaju stavove i vrednosti demokratskog društva.
<p>PLANIRANJE I IZVOĐENJE AKCIJE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Podsticanje učenika na aktivnu participaciju u životu škole • Razvijanje veština planiranja akcija 	<ul style="list-style-type: none"> • Identifikuje probleme u svojoj lokalnoj zajednici/ školi • Analizira izabrane probleme, izučava ih • Predlaže aktivnosti i diskutuje o njima sa ostalim članovima tima • Sarađuje sa članovima tima i učestvuje u donošenju odluka • Formuliše ciljeve i korake akcije • Inicira aktivnosti, prati ih i ocenjuje ih • Predstavi putem javne prezentaciju nacrt akcije i rezultate akcije 	<ul style="list-style-type: none"> • Izbor problema • Identifikacija mogućih rešenja • Priprema nacrt-a akcije • Realizacija akcije (van redovnih časova i učionice) • Analiza realizovane akcije • Predstavljanje rezultata akcije 	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavnik treba da pruži neophodnu pomoć i podršku učenicima u pripremi i realizaciji aktivnosti, a zajedno sa grupom da obezbedi povratnu informaciju o njenoj uspešnosti. • U realizaciji ovog programa nastavnik je izvor znanja, organizator i voditelj učeničkih aktivnosti i osoba koja daje povratnu informaciju. • Povratna informacija je od velikog značaja ne samo za proces sticanja saznanja, već i za podsticanje samopouzdanja, učešća u radu grupe i motivacije za predmet • Za uspešno realizovanje nastave broj učenika u grupi ne bi trebala da bude veća od 25 učenika. Optimalan broj učenika je 15-20 učenika

			<p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prava i odgovornosti (16 časova) • Planiranje i izvođenje akcije (16 časova)
--	--	--	--

Treći razred

Naziv predmeta:	GRAĐANSKO VASPITANJE
Godišnji fond časova:	30 časova
Razred:	treći

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
DEMOKRATIJA I POLITIKA	<ul style="list-style-type: none"> • Razumevanje pojmove demokratija, politika, vlast, građanski život • Upoznavanje sa mehanizmima funkcionisanja demokratije i institucijama demokratije • Sagledavanje značaja i načina kontrole i ograničenja vlasti u demokratiji 	<ul style="list-style-type: none"> • Objasni pojmove demokratija, politika, vlast, građanski život • Navede razlike između demokratskog i nedemokratskog načina odlučivanja • Objasni razlike između neposredne i posredne demokratije • Analizira različite načine ograničavanja vlasti • Razlikuje nadležnosti zakonodavne, izvršne i sudske vlasti 	<ul style="list-style-type: none"> • Demokratija, politika i vlast • Funkcionisanja institucije demokratije • Mehanizmi i načini kontrole i ograničenja vlasti u demokratskom poretku 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Realizacija nastave: Predmet se realizuje kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijsku nastavu <p>Podela odeljenja na grupe • Odeljenje se ne deli na grupe</p> <p>Mesto realizacije nastave • Nastava se realizuje u učionici</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave • Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima aktivne, problemske i istraživačke nastave sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta prošlosti i sadašnjosti.</p> <p>• Kvalitet nastave se obezbeđuje</p>
GRAĐANIN I DRUŠTVO	<ul style="list-style-type: none"> • Sagledavanje uloge građanina/graćanke u demokratskom društvu • Upoznanje se sa radom lokalne samouprave 	<ul style="list-style-type: none"> • Razume političko određenje pojma građanin/graćanka • Razume značaj poštovanja zakona u demokratskoj državi • Objasni ulogu lokalne 	<ul style="list-style-type: none"> • Odnos države i građanskog društva • Pojam građanina • Značaj i način učestvovanja građanina u 	

	<ul style="list-style-type: none"> Sagledavanje uloge i karakteristika civilnog društva u demokratiji Sagledavanje značaja i načina učestvovanja građanina/graćanke u politici 	<p>samouprave i poslove kojima se ona bavi</p> <ul style="list-style-type: none"> Objasni karakteristike i ulogu civilnog društva Navede mogućnosti uticaja građana na vlast, pravni i politički sistem (različite forme građanskog udruživanja, različite forme građanskih inicijativa i akcija) Identifikuje i analizira faktore koji ometaju/ podstiču demokratski razvoj društva 	<p>politici</p> <ul style="list-style-type: none"> Uloga građana u ostvarivanju prava 	<p>usaglašavanjem sadržaja sa odgovarajućim metodičkim aktivnostima i stalnom razmenom informacija unutar grupe.</p> <ul style="list-style-type: none"> Dobar indikator uspešne nastave je sposobnost učenika da adekvatno primenjuju stekena znanja i veštine i da u praksi izražavaju stavove i vrednosti demokratskog društva.
GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA I PRAVO NA GRAĐANSKU INICIJATIVU	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje učenika sa suštinom građanskih prava i pravom na građansku inicijativu Sagledavanje uloge građana u ostvarivanju ljudskih prava u demokratskom društvu Sagledavanje neophodnosti i načina aktivnog učešća građana u demokratskom društvu 	<ul style="list-style-type: none"> Objasni pojam ljudskih prava Navede vrste ljudskih prava i objasni njihov sadržaj Analizira predstavljanje ljudskih prava u aktuelnim medijima Objasni ulogu pojedinca u zaštiti i ostvarivanju ljudskih prava Objasni pojam građanske inicijative Navede nadležnosti opštine i poslove kojima se ona bavi Razlikuje formalnu od neformalne inicijative Navede formu i sadržaj formalnog predloga građanske inicijative Navede strukturu, funkcionisanje, pravila i procedure rada Skupštine Izvede simulaciju zasedanja Skupštine poštujući sve procedure u procesu donošenja odluka na predlog građana 	<ul style="list-style-type: none"> Pravo na građansku inicijativu Participacija građana u procesu donošenja odluka i pravo na samoorganizovanje građana Uloga nevladinih organizacija 	<ul style="list-style-type: none"> Nastavnik treba da pruži neophodnu pomoć i podršku učenicima u pripremi i realizaciji aktivnosti, a zajedno sa grupom da obezbedi povratnu informaciju o njenoj uspešnosti. U realizaciji ovog programa nastavnik je izvor znanja, organizator i voditelj učeničkih aktivnosti i osoba koja daje povratnu informaciju. Povratna informacija je od velikog značaja ne samo za proces sticanja saznanja, već i za podsticanje samopouzdanja, učešća u radu grupe i motivacije za predmet Za uspešno realizovanje nastave broj učenika u grupi ne bi trebala da bude veća od 25 učenika. Optimalan broj učenika je 15-20 učenika <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p>

		<ul style="list-style-type: none"> Objasni pojam, karakteristike, ulogu i vrste udruživanja građana Identifikuje i analizira aktivnosti i akcije udruženja građana u svojoj lokalnoj zajednici. 		<p>1. praćenje ostvarenosti ishoda</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> Demokratija i politika (4 časova) Građanin i društvo (8 časova) Građanska i politička prava i pravo na građansku inicijativu (10 časova) Planiranje konkretne akcije (8 časova)
PLANIRANJE KONKRETNE AKCIJE	<ul style="list-style-type: none"> Podsticanje i osposobljavanje učenika za planiranje zajedničkih akcija i projekata u lokalnoj zajednici 	<ul style="list-style-type: none"> Identifikuje probleme u svojoj lokalnoj zajednici Analizira izabrane probleme, izučava ih Predlaže aktivnosti i diskutuje o njima sa ostalim članovima tima Sarađuje sa članovima tima i učestvuje u donošenju odluka Formuliše ciljeve i korake akcije Inicira aktivnosti, prati ih i ocenjuje Predstavi putem javne prezentaciju nacrt akcije i rezultate akcije 	<ul style="list-style-type: none"> Izbor problema Identifikacija mogućih rešenja Priprema nacrt-a akcije Realizacija akcije (van redovnih časova i učionice) Analiza realizovane akcije Predstavljanje rezultata akcije 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Istorija
- Sociologija sa pravima građana

B: IZBORNI STRUČNI PREDMETI***

(Prestalo da važi)

B: IZBORNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI

**STRANI JEZIK I
(sedma godina učenja)**

Treći razred

Naziv predmeta: **STRANI JEZIK I (sedma godina učenja)**

Godišnji fond časova: **30**

Razred: **treći**

Ciljevi predmeta: Razvijanje saznajnih i intelektualnih sposobnosti i sticanje pozitivnog odnosa prema drugim kulturama uz uvažavanje različitosti i usvajanje znanja i umenja potrebnih u komunikaciji na stranom jeziku u usmenom i pisanim obliku, kako u svakodnevnom životu tako i u poslovnom okruženju.

CILJ	ISHODI NA KRAJU TREĆEG RAZREDA Učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENE TEME OPŠTE I STRUČNE I GRAMATIČKI SADRŽAJI (80% + 20%)	KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
SLUŠANJE Osnovljavanje učenika za razumevanje usmenog govora	<ul style="list-style-type: none"> • razume osnovne poruke i zahteve iskazane jasnim standardnim jezikom kada je reč o bliskim temama (škola, posao, hobi) • razume globalno suština nešto dužih razgovora ili diskusija na sastancima, koji se odnose na manje složene sadržaje iz struke, ukoliko se govori razgovetno standardnim jezikom, postavlja pitanja i traži objašnjenja u vezi sa temom diskusije/razgovora 	<ul style="list-style-type: none"> • Svakodnevni život (generacijski konflikti i načini prevazilaženja) • Obrazovanje (obrazovanje za sve, praksa i pripreme za buduće zanimanje, razmena učenika) • Poznate firme, preduzeća, ustanove, institucije u zemljama čiji se jezik uči • Kulturni život (međunarodni projekti i učešće na njima) • Zaštita čovekove okoline (volunteerski rad) • Mediji (štampa, televizija, elektronski mediji) • Istorijski događaji/ličnosti iz zemalja čiji se jezik uči • Svet kompjutera • (prednosti i mane upotrebe kompjutera) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predstavljanje sebe i drugih 2. Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima) 3. Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.) 4. Davanje jednostavnih uputstava i komandi 5. Izražavanje molbi i zahvalnosti 6. Izražavanje izvinjenja 7. Izražavanje potvrde i negiranje 8. Izražavanje dopadanja i nedopadanja 	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA Komunikativna nastava stranih jezika podrazumeva poimanje jezika kao sredstva komunikacije; insistira na upotrebi ciljnog jezika u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike; prepostavlja primenu tzv. <i>Teacher talk</i> , odn. prilagođavanje govorne delatnosti nastavnika interesovanjima i znanjima učenika; insistira na komunikativnom aspektu upotrebe jezika, odn. na značenju jezičke poruke, a ne toliko na gramatičnoj preciznosti iskaza; prepostavlja da se znanja učenika mere precizno definisanim relativnim, a ne toliko apsolutnim kriterijumima tačnosti. Jedan od ključnih elemenata komunikativne nastave je i socijalna interakcija kroz rad u učionici. Ona se bazira na grupnom ili individualnom rešavanju problema, potrazi za informacijama i manje ili više
ČITANJE	• razume jednostavnije	STRUČNE TEME		

Ospozivljavanje učenika za razumevanje pročitanih tekstova	tekstove (standardna pisma, informacije o procesu rada u struci) koji su pisani običnim jezikom ili jezikom struke • razume opis događaja i osećanja • razume osnovni sadržaj kao i važnije detalje u izveštajima, brošurama i ugovorima vezanim za struku	• Zanimanja, opisi poslova i zaduženja u domenu ugostiteljstva • Vrste ugostiteljskih objekata i opisi usluga u ugostiteljstvu • Pribor i oprema za rad u ugostiteljskom objektu • Vrste namirnica, jela i poslastica • Hrana po regijama, odlike nacionalnih kuhinja i običaja u ishrani. • Način serviranja hrane i poslastica • Mere održavanja higijene i kvaliteta • Čitanje, praćenje i vođenje propisane dokumentacije u domenu struke • Poslovna komunikacija u pismenom i usmenom obliku na stranom jeziku (telefoniranje, ugovaranje sastanaka, potvrđivanje ili odbijanje rezervacije ili porudžbine, reklamacije i dr.)	9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba 10. Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa 11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja 12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta 13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu 14. Izražavanje pripadanja i posedovanja 15. Skretanje pažnje 16. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja 17. Traženje i davanje dozvole 18. Iskazivanje čestitki 19. Iskazivanje preporuke 20. Izražavanje hitnosti i obaveznosti 21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti	kompleksnim zadacima. U tim zadacima uvek su jasno određeni kontekst, procedura i cilj, čime se unapređuje kvantitet jezičkog materijala koji je neophodan uslov za bilo koje učenje jezika. Takozvana komunikativno-interaktivna paradigma u nastavi stranih jezika, između ostalog, uključuje i sledeće komponente: • usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno učestvovanje u društvenom činu • poimanje nastavnog programa kao dinamične, zajednički pripremljene i ažurirane liste zadataka i aktivnosti • nastavnik je tu da omogući pristup i prihvatanje novih ideja • učenici se tretiraju kao odgovorni, kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu • udžbenici su samo jedan od resursa; osim njih preporučuje se i primena drugih izvora informacija i didaktičkih materijala, pogotovo kad je reč o stručnim temama • učionica postaje prostor koji je moguće restrukturirati iz dana u dan Važan cilj u učenju stranog jezika u srednjim stručnim školama je ovladavanje jezikom struke, i to u onolikoj meri koja je neophodna da se jezik koristi radi informisanosti i ospozivljjenosti za jednostavnu komunikaciju u usmenom i pisanim obliku na stranom jeziku. Taj segment nastave stranog jezika koji se progresivno uvećava od 20 do 50% tokom četvorogodišnjeg obrazovanja mora da bude jasno definisan i u skladu sa
GOVOR Ospozivljavanje učenika za kratko monološko izlaganje i za učešće u dijalogu na stranom jeziku	• jednostavnim sredstvima opiše status i obrazovanje, buduće zaposlenje • opiše delatnost, firmu, proces rada ili pak prepriča telefonski razgovor ili odluke nekog dogovora u okviru poznate leksike • obrazloži kraće svoje namere, odluke, postupke			
PISANJE Ospozivljavanje učenika za pisanje kraćih tekstova različitog sadržaja	• popunjava račune, priznanice i hartije od vrednosti • napiše jednostavno poslovno pismo prema određenom modelu • opiše i pojasni sadržaj shema i grafikona vezanih za struku			
MEDIJACIJA Ospozivljavanje učenika da prevodi, sažima prepričava sadržaj kraćih usmenih i pisanih tekstova	• Sažima sadržaj teksta, filma, razgovara i sl.	GRAMATIČKI SADRŽAJI Napomena: U trećem razredu trogodišnje srednje stručne škole nisu predviđeni novi gramatički sadržaji. U nastavi se sistematizuju i utvrđuju oni gramatički sadržaji čije savladavanje učenicima predstavlja		
MEDIJSKA	• identifikuje različita gledišta			

PISMENOST Ospozivavanje učenika da koriste medije kao izvore informacija i razvijaju kritičko mišljenje u vezi sa njima	o istoj temi	posebnu teškoću a koji se u dатој struci često koriste.		ishodima vezanim za kvalifikacije struke. Neophodno je da stručna tematika koja se obrađuje na stranom jeziku prati ishode pojedinih stručnih predmeta i bude u korelaciji sa njima. Realizacija nastave jezika struke se mnogo više ogleda u razvijanju receptivnih veština nego produktivnih jer je svrha učenja stranog jezika, u prvoj liniji, usmerena na to da se učenici ospozobe da prate određenu stručnu literaturu u cilju informisanja, praćenja inovacija i dostignuća u oblasti struke, usavršavanja i napredovanja. Stoga je spektar tekstova koji se preporučuju veliki: šematski prikazi, uputstva o primeni aparata, instrumenata ili pak materijala, hemikalija, recepti, deklaracije, kraći stručni tekstovi čiji je sadržaj relevantan za tematske sadržaje stručnih predmeta, izveštaji, katalozi, programi sajamskih aktivnosti i sl. Veoma je bitno u radu sa takvim tekstovima odrediti dobru didaktičku podršku. Dobro osmišljeni nalozi upućuju na to da određene tekstove, u zavisnosti od težine i važnosti informacija koje oni nose, treba razumeti globalno, selektivno ili pak detaljno. Produktivne veštine treba ograničiti na strogo funkcionalnu primenu realnu za zahteve struke. To podrazumeva pisanje kratkih poruka, mejlova u okviru poslovne komunikacije (porudžbenice, reklamacije, zahtevi, molbe) i vođenje usmene komunikacije koja omogućava sporazumevanje na osnovnom nivou bilo u direktnom kontaktu sa sagovornikom ili u telefonskom razgovoru.
ZNANJA O JEZIKU	<ul style="list-style-type: none"> • korektno upotrebljava jednostavne strukture koristeći zavisne rečenice (uz određene sistemske elementarne greške koje globalni smisao ne dovode u pitanje) 			Predviđen je po jedan pismeni zadatak

u svakom polugodištu.

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Sociologija sa pravima građana
- Određeni sadržaji stručnih predmeta

IZABRANI SPORT

Drugi ili treći razred

Naziv predmeta: **IZABRANI SPORT**

Godišnji fond: **32 ili 30**

Razred: **drugi ili treći**

Ciljevi predmeta: 1. Cilj nastave predmeta - izabrani sport jeste da učenici zadovolje svoja interesovanja i potrebe za sticanjem znanja, sposobnosti za bavljenje sportom kao integralnim delom fizičke kulture i nastojanje da stečena znanja primenjuju u životu (stvaranje trajne navike za bavljenje sportom i učešćem na takmičenjima);
2. Sticanje teorijskih znanja u izabranom sportu, pružanje neophodnih znanja iz izabranog sporta (principi, tehnike, način vežbanja - treniranja, sticanje osnovnih i produbljenih taktičkih znanja);
3. Socijalizacija učenika kroz izabrani sport i negovanje etičkih vrednosti prema učesnicima u takmičenju;
4. Otkrivanje darovitih i talentovanih učenika za određeni sport i njihovo podsticanje da se bave sportom.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Predlog sportova koji se ponude učenicima kao izbor: U prvom redu, sportovi koji se u određenom obimu obrađuju kroz nastavu	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje učenika sa vrednostima sporta • usmereni razvoj i održavanje motoričkih sposobnosti učenika; • učenje i usavršavanje motoričkih formi izabranog sporta; • sticanje teorijskih znanja u izabranom sportu;	<ul style="list-style-type: none"> • teorijski objasni vrednosti fizičkih aktivnosti pri učestvovanju u sportskoj igri; • prikaže tehničke veštine individualne tehnike; • prikaže, objasni i demonstrira kolektivnu taktiku sportske grane sa kojom se upoznao i učio; • igra uz primenu pravila igre;	<ul style="list-style-type: none"> • Programski sadržaji fizičkog vaspitanja-izabranog sporta čini sledeća struktura:<ul style="list-style-type: none"> • razvijanje motoričkih sposobnosti učenika; • sportsko-tehničko obrazovanje učenika (obučavanje i usavršavanje tehnike); • individualna i kolektivna taktika izabranog sporta;	Nastava fizičko vaspitanje - izabrani sport je izborni predmet i realizuje se u okviru redovne nastave sa jednim ili dva časa nedeljno koji se unosi u raspored časova škole. Časovi se upisuju prema redovnom rasporedu časova u rubriku dnevnika pod nazivom - izabrani sport (npr. atletika) i posebno se numerišu; svaki učenik je obavezan da se

<p>fizičkog vaspitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - atletika - gimnastika - ritmička gimnastika - rukomet - košarka - odbojka - mali fudbal - ples 1. sportovi 	<ul style="list-style-type: none"> • poznavanje pravila takmičenja u izabranom sportu; • formiranje navika za bavljenje izabranim sportom; • socijalizacija učenika kroz izabrani sport i negovanje etičkih vrednosti prema učesnicima u takmičenja; • otkrivanje darovitih i talentovanih učenika za određeni sport i njihovo podsticanje da se bave sportom. • učenje i usavršavanje osnovnih i složenih elemenata tehnike izabranog sporta; • pružanje neophodnih znanja iz izabranog sporta (principi tehnike, način vežbanja-treniranja, sticanje osnovnih i produbljenih taktičkih znanja, pravila takmičenja u sportu itd.) i njihova primena u praksi; • učenje i usavršavanje osnovne taktike izabranog sprta i njena primene u praksi; • obavezna realizacija takmičenja na odeljenjskom i razrednom nivou; • zadovoljavanje socijalnih potreba za potvrđivanjem i grupnim 	<ul style="list-style-type: none"> • učestvuje u organizaciji školskih sportskih takmičenja • primenjuje pravila fer pleja 	<ul style="list-style-type: none"> • teorijsko obrazovanje; • pravila izabranog sporta; • organizovanje unutar odeljenjskih i međodeljenjskih takmičenja. <p>TEORIJSKO OBRAZOVANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> • upoznavanje učenika vrednostima izabranog sporta; • upoznavanje učenika sa osnovnim principima vežbanja u skladu sa njegovim uzrastom; • upoznavanje učenika sa štetnim posledicama nepravilnog vežbanja i predoziranja u izabranom sportu; • upoznavanje učenika sa etičkim vrednostima i slabostima sporta; • upoznavanje učenika sa estetskim vrednostima sporta. <p>Minimalni obrazovni zahtevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predmetni nastavnici utvrđuju minimalne obrazovne zahteve, u skladu sa usvojenim programom za svaki izabrani sport. Pod tim se podrazumeva: • savladanost osnovne tehnike i njena primena; • poznavanje i primena elementarne taktike; • poznavanje i primena pravila; • angažovanost i učešće učenika na takmičenjima u izabranom sportu. <p>PROGRAM PO IZBORU UČENIKA</p> <p>• RITMIČKA GIMNASTIKA I NARODNI PLESOVI</p>	<p>opredeli za jedan sport koje mu se ponudi početkom školske godine, a još bolje na kraju prethodnog razreda; škola učenicima treba da ponudi takav izbor da njime budu ponuđeni najmanje dva individualna i dva kolektivna sporta. Ukoliko škola ima optimalne uslove za rad, učenicima se može ponuditi i više sportova; prihvataju se oni sportovi za koje se opredelilo najviše učenika u jednom odeljenju (celo odeljenje realizuje program izabranog sporta cele školske godine). Izbor sporta vrši se na nivou odeljenja;</p> <p>predlog za izabrani sport daje aktiv nastavnika fizičkog vaspitanja, u skladu sa uslovima rada škole. predlog mora biti realan;</p> <p>predlažu se sportovi za koje postoje adekvatni uslovi;</p> <p>učenici jednog odeljenja mogu izabrati isti sport koji su upražnjavali u predhodnim razredima ili mogu izabrati novi sport koji do tada nisu upražnjavali.</p> <p>OSNOVNE KARAKTERISTIKE PROGRAMA</p> <p>Osnovne karakteristike programu su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izbornost; - da služe potrebama učenika; - omogućavanje nastavnicima ne samo da planiraju već i da programiraju rad u nastavi u skladu sa sopstvenim znanjima, iskustvima; - program u velikoj meri omogućava kreativnost nastavnika; - program je u funkciji celokupne nastave fizičkog vaspitanja učenika.
---	---	--	--	--

<p>poistovećenjem i dr;</p> <ul style="list-style-type: none"> • stvaranje objektivnih predstava učenika o sopstvenim mogućnostima za učešće u izabranom sportu; • podsticanje stvaralaštva učenika u sportu (u domenu tehnike, taktike i takmičenja). • upoznavanje učenika sa osnovnim principima vežbanja u skladu sa njegovim uzrastom; • upoznavanje učenika sa štetnim posledicama nepravilnog vežbanja i predoziranja u izabranom sportu; • upoznavanje učenika sa etičkim vrednostima i slabostima sporta; • upoznavanje učenika sa estetskim vrednostima sporta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Savladavanje osnovnih vežbi: dokorak," menjajući korak galopom u svim pravcima, polkin korak, daleko visoki skok, "makazice; - Sistematska obrada estetskog pokreta tela u mestu i u kretanju bez rekvizita i sa rekvizitima, koristeći pri tome različitu dinamiku, ritam i tempo, - Primena savladane tehnike estetskog pokreta i kretanja u kratkim sastavima. - Treba savladati najmanje pet narodnih plesova. - Priprema za takmičenje i priredbe i učešće na njima. <p>• SPORTSKA IGRA (po izboru)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ponavljanje i učvršćivanje ranije obučavanih elemenata igre. - Dalje proširivanje i produbljivanje tehničko-taktičke pripremljenosti učenika u skladu sa izbornim programom za datu igru. <p>RUKOMET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu. - Pokrivanje i otkrivanje igrača, oduzimanje lopte, ometanje protivnika. Opšti principi postavljanja igrača u odbrani i napadu. Napad sa jednim i dva igrača i napad protiv zonske odbrane. Zonska odbrana i napad "čovek na čoveka". 	<p>Predlog sportova koji se ponude učenicima kao izbor.</p> <p>U prvom redu, sportovi koji se u određenom obimu obrađuju kroz nastavu fizičkog vaspitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • atletika; • gimnastika; • ritmička • gimnastika: • rukomet; • košarka; • odbojka; • mali fudbal; • ples. <p>Sportovi koji se nalaze u programima takmičenja "Saveza za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije":</p> <p>Sportovi za koje je zainteresovana lokalna sredina, odnosno lokalna samouprava.</p> <p>Sportovi za koje postoje odgovarajući prirodni i materijalni resursi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skijanje; - veslanje. <p>Sportovi sa kojima su se učenici upoznali kroz kursne oblike rada.</p> <p><i>Didaktičko-metodičko uputstvo za realizaciju časova izabrane sportske grane (izbornog sporta)</i></p> <p>časove izabrane sportske grane potrebno je sa metodičkog stanovišta u što većoj meri prilagoditi modelu časa fizičkog vaspitanja;</p> <p>u skladu sa motoričkim formama koje karakterišu izabrani sport i koje se primenjuju u osnovnoj fazi časa, neophodno je birati vežbanja, kako za uvodno-pripremnu tako i završnu fazu časa;</p>
---	--	--

		<p>Uigravanje kroz trenažni proces.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pravila igre. - Učestvovanje na razrednim, školskim i međuškolskim takmičenjima. <p>FUDBAL</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu. - Pokrivanje i otkrivanje igrača, oduzimanje lopte i ometanje protivnika. Opšti principi postavljanja igrača u napadu i odbrani. Razne varijante napada i odbrane. Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila malog fudbala. - Učestvovanje na raznim školskim i međuškolskim takmičenjima. <p>KOŠARKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu - Tehnika košarke. Šutiranje na koš iz mesta i kretanja, šut sa jednom ili obema rukama, sa raznih odstojanja od koša. Postavljanje i kretanje igrača u napadu i odbrani. Odbrana "zonom" i "čovek na čoveka". Napad protiv ovih vrsta odbrane. Kontranapad u raznim varijantama i princip bloka. - Pravila igre i suđenje. - Učestvovanje na razrednim i školskim takmičenjima. 	<p>težište rada u svim izabranim sportovima da je na tehnici i njenoj primeni u situacionim uslovima; kod individualnih sportova insistirati na primeni kretanja u takmičarskim uslovima; Nastojati da se trči ili pliva što brže, skače što više ili baca što dalje, postiže što više krugova itd.; kod kolektivnih sportova (sportskih igara) forsirati uvežbavanje tehnike i taktike najviše kroz igru i situacione uslove približne uslovima igre; na svakom času u određenim vremenskim intervalima sprovoditi takmičenje između ekipa.</p> <p>u radu na ovim časovima neophodno je praviti timove-ekipe prema sposobnostima;</p> <p>na časovima izabranog sporta obavezno je primenjivati diferencirane oblike rada u skladu sa znanjima i sposobnostima učenika. Ovakav pristup je obavezan uvažavajući strukturu učenika koji su se opredelili za određeni sport (ima onih koji su se tim sportom već bavili ili se njime bave i učenika početnika);</p> <p>sadržaje rada na časovima programiraju nastavnici zaduženi za realizaciju predmeta fizičko vaspitanje</p> <p>- izabrani sport u skladu sa znanjima o sportskoj grani i sagledavanjem sposobnosti i znanja učenika;</p> <p>programirani sadržaji planiraju se kao i svi ostali časovi nastave fizičkog vaspitanja;</p> <p>ocenjivanje učenika je u skladu sa obimom i kvalitetom onog naučenog sadržaja koji je za učenike određen (program za početnike i program za</p>
--	--	--	--

			<p>ODBOJKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu - Tehnika odbojke. Igra sa povučenim i isturenim centrom. Smećiranje i njegova blokada. Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila igre i suđenja. - Učestvovanje na odeljenskim, razrednim i međuškolskim takmičenjima. <p>PLIVANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje i primena osnovnih sigurnosnih mera u plivanju; - Usvajanje dve tehnike plivanja (po sklonostima i izboru učenika). Vežbanje radi postizanja boljih rezultata. Skok na start i okreti. - Učestvovanje na odeljenskim, razrednim i međuškolskim takmičenjima. <p>BORILAČKE VEŠTINE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izbor borilačke veštine koja se izučava na matičnim fakultetima sporta i fizičkog vaspitanja, i koja je u programu Školskih sportskih takmičenja. Nastavnik u skladu sa mogućnostima škole i interesovanjima učenika predlaže nastavni program. <p>KLIZANJE I SKIJANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Programski zadaci iz klizanja i skijanja obuhvataju savladavanje osnovne tehnike i upoznavanje sa pravilima 	<p>naprednije); realizacijom časova fizičkog vaspitanja</p> <ul style="list-style-type: none"> - izabrani sport pratiti i zapažati učenike koji su posebno talentovani za sport i upućivati ih da se njime bave i izvan škole u klubovima i sportskim školama ako to žele ili imaju interesovanja.; - tokom rada sa učenicima uočavati one čije se interesovanje za određeni sport ne poklapa sa njihovim mogućnostima i istim na kraju školske godine savetovati za koji sport da se opredeli u narednoj školskoj godini. <p>II ORGANIZACIJA VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA</p> <p>sadržaji nastave fizičko vaspitanje - izabrani sport mogu se realizovati u objektima škole, na odgovarajućim vežbalištima - objektima van škole, pod uslovom da se nalaze u blizini škole ili da je za učenike organizovan namenski prevoz (sportska hala, bazen, otvoreni tereni, klizalište, skijalište itd.);</p> <p>časovi se mogu organizovati u istoj smeni u okviru rasporeda časova sa drugim predmetima ili u suprotnoj smeni, ako za tim postoji potreba i adekvatni uslovi.</p> <p>III PLANIRANJE VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA</p> <p>planiranje obrazovno-vaspitnog rada sprovode nastavnici u skladu sa osnovnim principima planiranja nastave fizičkog vaspitanja. Godišnji plan rada je obavezni oblik nastavnog planiranja iz koga proističu mesečni i nedeljni planovi rada;</p>
--	--	--	--	---

			<p>takmičenja. Nastavnik predlaže nastavni program, koji se zasniva na programu klizanja i predmeta skijanje na matičnim fakultetima</p>	<p>shodno uobičajenoj praksi, nastavnici obavezno izrađuju i pripremu za pojedinačan čas. Priprema za čas bazira se na prihvaćenoj četvorodelnoj strukturi časa primerenog potrebama nastave fizičkog vaspitanja.</p> <p>IV PRAĆENJE I OCENJIVANJE</p> <p><i>Praćenje i vrednovanje postignuća učenika</i></p> <p>praćenje napretka učenika obavlja se sukcesivno tokom cele školske godine, a na osnovu jedinstvene metodologije koja predviđa sledeće tematske celine. U osmom razredu ocenjivanje se vrši brojčano, na osnovu ostvarivanja operativnih zadataka i minimalnih obrazovnih zahteva:</p> <p>stanje motoričkih sposobnosti; usvojene zdravstveno-higijenske navike; dostignuti nivo savladanosti motornih znanja, umenja i navika u skladu sa individualnim mogućnostima; odnos prema radu.</p> <p>1. Praćenje i vrednovanje motoričkih sposobnosti vrši se na osnovu savladanosti programskog sadržaja kojim se podstiče razvoj onih fizičkih sposobnosti za koje je ovaj uzrast kritičan period zbog njihove transformacije pod uticajem fizičkih aktivnosti - koordinacija, gipkost, ravnoteža, brzina, snaga i izdržljivost.</p> <p>2. Usvojenost zdravstveno-higijenskih navika prati se na osnovu utvrđivanja nivoa pravilnog</p>
--	--	--	--	--

				<p>držanja tela i održavanja lične i kolektivne higijene, a, takođe, i na osnovu usvojenosti i primene znanja iz oblasti zdravlja.</p> <p>3. Stepen savladanosti motornih znanja i umenja sprovodi se na osnovu minimalnih programskih zahteva, koji je utvrđen na kraju navođenja programskih sadržaja.</p> <p>4. Odnos prema radu vrednuje se na osnovu redovnog i aktivnog učestvovanja u nastavnom procesu, takmičenjima i vanškolskim aktivnostima.</p> <p>Ocenjivanje učenika u okviru praćenja i vrednovanja nastavnog procesa, vrši se na osnovu pravilnika o ocenjivanju učenika osnovne škole i na osnovu savremenih didaktičko metodičkih znanja.</p> <p>Pedagoška dokumentacija i didaktički materijal</p> <p>Obavezna pedagoška dokumentacija je:</p> <p><i>Dnevnik rada</i>, struktura sadržaj utvrđuje se na republičkom nivou i odobrava ga ministar, a nastavniku se ostavlja mogućnost da ga dopuni onim materijalom za koje ima još potrebe.</p> <p><i>Planovi rada</i>: godišnji, po razredima i ciklusima, plan stručnog aktiva, plan vančasovnih i vanškolskih aktivnosti i praćenje njihove realizacije.</p> <p><i>Pisane pripreme</i> nastavnik sačinjava za pojedine nastavne vremensku artikulaciju ostvarivanja</p>
--	--	--	--	---

				<p>nastavne teme (ukupan i redni broj časova, vreme realizacije), konzistentnu didaktičku strukturu časova (oblike rada, metodičke postupke obučavanja i uvežbavanja).</p> <p>Radni karton: ima svaki učenik sa programom sadržaja koji se vežba, a koji sačinjava učitelj ili predmetni nastavnik i koji je prilagođen konkretnim uslovima rada.</p> <p>Formulari za obradu podataka za: stanje fizičkih sposobnosti, realizaciju programskih sadržaja u časovnoj i vančasovnoj organizaciji rada.</p> <p>Očigledna sredstva: crteži, konturogrami, video-trake aranžirane, tablice orientacionih vrednosti motoričkih sposobnosti, raznovrsna obeležavanja radnih mesta i drugi pisani materijali koji upućuju učenike na lakše razumevanje i ostvarivanje radnih ciljeva i zadataka.</p>
--	--	--	--	---

ISTORIJA (ODABRANE TEME)

Treći razred

Naziv predmeta: **ISTORIJA (ODABRANE TEME)**

Godišnji fond časova: **30**

Razred: **treći**

Ciljevi
predmeta: 1. Sticanje humanističkog obrazovanja i razvijanje istorijske svesti;
2. Razumevanje istorijskog prostora i vremena, istorijskih događaja, pojava i procesa i uloge istaknutih ličnosti;

3. Razvijanje individualnog i nacionalnog identiteta;
4. Sticanje i proširivanje znanja, razvijanje veština i formiranje stavova neophodnih za razumevanje savremenog sveta (u nacionalnom, regionalnom, evropskom i globalnom okviru);
5. Unapređivanje funkcionalnih veština i kompetencija neophodnih za život u savremenom društvu (istraživačkih veština, kritičkog i kreativnog mišljenja, sposobnosti izražavanja i obrazlaganja sopstvenih stavova, razumevanja multikulturalnosti, razvijanje tolerancije i kulture argumentovanog dijaloga);
6. Osposobljavanje za efikasno korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija;
7. Razvijanje svesti o potrebi stalnog usavršavanja i svesti o važnosti negovanja kulturno-istorijske baštine.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Selo i grad nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o promenama u načinu života gradskog i seoskog stanovništva kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u životu gradskog i seoskog stanovništva kroz istoriju. • Razumevanje odnosa sela i grada u prošlosti i sadašnjosti. • Sticanje znanja o migracijama selo - grad kao konstantnim pojavama u istoriji ljudskog društva. • Proširivanje znanja o životu seoskog i gradskog stanovništva u Srbiji u XIX i XX veku. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja različitih tipova naselja od praistorije do savremenog doba; • izvede zaključak o značaju nastanka gradova; • locira na istorijskoj karti najznačajnije antičke, srednjovekovne i moderne gradove u svetu, Evropi i Srbiji; • opiše način života u gradu u različitim istorijskim periodima (na primeru Carigrada, Venecije, Firence, Pariza, Londona, Berlina, Njujorka, Moskve, Sankt Peterburga...); • opiše način života u srpskim gradovima u XIX i XX veku (na primeru Beograda, 	<ul style="list-style-type: none"> • Naselja u praistoriji (primeri Vinče i Lepenskog Vira). • Život u antičkim gradovima (primeri Vavilona, grčkih polisa, Aleksandrije, Rima...). • Život u srednjovekovnim gradovima i selima (primeri Carigrada, Venecije, Firence, Pariza, Londona, Beograda...); srednjovekovni zamak - u miru i za vreme opsade; položaj zavisnog seljaka - obaveze stanovništva, porez, prisilni rad - izgradnja puteva, nasipa, utvrđenja...; stanovanje - građevinski materijali, način gradnje, razlika u načinu stanovanja između sela i grada i između bogatih i siromašnih; higijenski uslovi, opasnost od epidemija...). • Život u gradovima i selima u novom veku i savremenom dobu (primeri Pariza, Londona, Berlina, Njujorka, Moskve, Sankt Peterburga...); prostorno i urbano 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Oblici nastave: Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava. </p> <p>Mesto realizacije nastave: <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava realizuje se u učionici ili odgovarajućem kabinetu. </p> <p>Ocenjivanje: Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: <ul style="list-style-type: none"> • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja. </p> <p>Okvirni broj časova po temama: <ul style="list-style-type: none"> • Svakoj od četiri teme koje budu izabrane treba posvetiti četvrtinu časova predviđenih nastavnim planom. </p> <p>Preporuke za realizaciju nastave: <ul style="list-style-type: none"> • zadatak nastavnika je da na početku školske godine od dvanaest ponuđenih nastavnih tema, učenicima predloži šest, od kojih će oni, kao grupa, u skladu sa </p>

		<p>Novog Sada, Niša, Kragujevca...);</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiše način život u srpskim selima u XIX i XX veku; • uoči sličnosti i razlike u načinu života u srpskim gradovima i selima u XIX i XX veku; • razume značaj i posledice razvoja modernih gradova; • obrazloži najvažnije uzroke i posledice migracija selo-grad; • uoči razlike u načinu stanovanja između sela i grada kroz istoriju; • uoči razlike u načinu stanovanja između pripadnika različitih društvenih slojeva kroz istoriju. 	<p>planiranje; industrijske četvrti, radnička naselja i predgrađa; boemske četvrti; pojava moderne infrastrukture - vodovod, kanalizacija, metro, problem zagađenja, odnošenje i skladištenje otpada; stanovanje - građevinski materijali, način gradnje, razvoj građevinske tehnike, vrste objekata i organizacija prostora; razlika u načinu stanovanja između sela i grada i između pripadnika različitih društvenih slojeva, migracije; osvetljenje - gas i struja; grejanje, upotreba solarne energije, kućni aparati; opremljenjivanje stambenog prostora).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Život u srpskim gradovima i selima u XIX i XX veku (primeri Beograda, Novog Sada, Niša, Kragujevca...); osnovni tipovi gradskih naselja - grad, varoš, varošica, "divlja" naselja; orientalni i evropski uticaji; elektrifikacija, javni gradski prevoz - fijakeri, tramvaji, trolejbusi i autobusi; osnovni tipovi seoskih naselja, obeležja zemljoradnje, vinogradarstva i stočarstva; zadruga, moba, pozajmica; poljoprivredna oruđa, mlinovi, vetrenjače; migracije selo - grad, razlike u stanovanju kod Srba: dvorci, gradske kuće, konaci, seoske kuće; dvorovi vladara - Miloša, Mihaila, Milana i Aleksandra Obrenovića, kneza Aleksandra Karađorđevića, Nikole Petrovića, rezidencije Josipa 	<p>svojim sklonostima, izabrati četiri,</p> <ul style="list-style-type: none"> • struktura programa koncipirana je s ciljem da pomogne nastavniku u planiranju neposrednog rada sa učenicima, olakšavajući mu određivanje obima i dubine obrade pojedinih nastavnih sadržaja, • za svaku tematsku celinu dati su ciljevi, ishodi i sadržaji, a ishodi treba da posluže da nastavni proces bude tako oblikovan da se navedeni ciljevi ostvare, • sadržaje treba prilagođavati učenicima, kako bi najlakše i najbrže dostigli navedene ishode, • nastavnik ima slobodu da sam odredi raspored i dinamiku aktivnosti za svaku temu, uvažavajući ciljeve predmeta,
--	--	---	--	--

			Broza).	
Kultura odevanja i ishrane nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o promenama u načinu odevanja i ishrani kroz istoriju. • Uočavanje promena u načinu odevanja kod Srba kroz istoriju. • Uočavanje uloge različitih kulturnih uticaja na način odevanja i ishranu kod Srba kroz istoriju. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja kulture odevanja od antike do savremenog doba; • identifikuje osnovna obeležja kulture odevanja kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi razlike u načinu odevanja između sela i grada kroz istoriju; • navede i uporedi razlike u načinu odevanja između pripadnika različitih društvenih grupa kroz istoriju; • prepozna i razume uticaje različitih kultura na način odevanja kod Srba kroz istoriju; • prepozna i razume uticaje različitih kultura na način ishrane kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi karakteristike ishrane u različitim istorijskim periodima. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kultura odevanja od antike do danas (materijali, način obrade i bojenje, razlike u odevanju kod pripadnika različitih društvenih grupa; pojava veštačkih materijala, stilovi u odevanju, modne kuće, pojava modne industrije, svakodnevna i svečana odeća, džins kao karakteristika odevanja mladih u čitavom svetu; nakit, frizure, šminka, parfemi...). • Odevanje kod Srba kroz istoriju (materijali i tkanine - kudelja, konoplja, čoja, krvno, koža, lan, svila; razlika u odevanju kod Srba u Habzburškom i Osmanskom carstvu, kao i kod pripadnika različitih društvenih grupa; građansko odelo i evropski uzori u oblačenju srpskog građanskog staleža; uniforme državnih činovnika, lekara, carinika, profesora Liceja i gimnazija u obnovljenoj Srbiji; narodna nošnja, savremeni način odevanja). • Kultura ishrane od antike do danas (sakupljanje i pripremanje namirnica, lov i ribolov, načini čuvanja hrane, piće, rekonstrukcija mogućeg jelovnika - dvor, grad, selo; posni i mrsni ciklusi; nacionalna kuhinja kod Srba, uticaji drugih kuhinja; konzumiranje kafe i duvana, upotreba istočnjačkih začina, ponašanje za stolom, pribor za jelo; kuhinjski aparati; restorani "brze 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • program se može dopuniti sadržajima iz prošlosti zavičaja, čime se kod učenika postiže jasnija predstava o istorijskoj i kulturnoj baštini u njihovom kraju (arheološka nalazišta, muzejske zbirke), • u školama na nastavnom jeziku neke od nacionalnih manjina mogu se obraditi i prošireni nastavni sadržaji iz prošlosti tog naroda, • važno je iskoristiti velike mogućnosti koje istorija kao narativni predmet pruža u podsticanju učeničke radozonalosti, koja je u osnovi svakog saznanja, • nastavni sadržaji treba da budu predstavljeni kao "priča" bogata informacijama i detaljima, ne zato da bi opteretili pamćenje učenika, već da bi im istorijski događaji, pojave i procesi bili predočeni jasno, detaljno, živo i dinamično, • posebno mesto u nastavi <i>istorije</i> imaju pitanja, kako ona koja postavlja nastavnik učenicima, tako i ona koja dolaze od učenika, podstaknuta onim što su čuli u učionici ili što su saznali van nje koristeći različite izvore informacija,

			hrane").	
Vojska, oružje i rat nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanjeznanja o razvoju vojne tehnike i promenama u načinu ratovanja kroz istoriju. • Proširivanje znanja o razvoju vojske i načinu ratovanja kod Srba kroz istoriju. • Razvijanje kritičkog stava prema ratu. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja ratova i vojne organizacije i tehnike od antičke do savremenog doba; • razume uticaj naučno-tehnoloških dostignuća na promene u načinu ratovanja kroz istoriju; • uoči karakteristike razvoja oružja i vojne organizacije; • uoči osnovna obeležja vojne organizacije kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi karakteristike ratovanja u različitim periodima; • razume ulogu pojedinca u ratu (vojskovođa, oficira, regruta, civila); • argumentovano diskutuje o ratu i njegovim posledicama na život ljudi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vojska, oružje i rat kroz istoriju (vojnička oprema - odeća, oklopi, štitovi, oružje; rodovi vojske, opsadne sprave, uvežbavanje ratničkih veština, viteški turniri, međani, pojava vatrenog oružja - od primitivnih pušaka arkebuza i musketa do razorne artiljerije; uvođenje stajaće vojske, razvoj moderne vojne strategije i taktike - pojava generalštaba, uniforme i vojna odlikovanja; vojno obrazovanje, život vojnika u ratu i miru; žene u vojsci; međunarodne konvencije o pravilima ratovanja, najveće vojskovođe). • Vojska kod Srba kroz istoriju (srpska vojska u srednjem veku - oprema, način ratovanja; Srbi u austrijskoj i osmanskoj vojsci; vojska ustaničke Srbije; vojna organizacija u XIX i XX veku u srpskoj i jugoslovenskoj državi; vojno obrazovanje - osnivanje vojne akademije; srpske i jugoslovenske vojne uniforme i odlikovanja). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobro osmišljena pitanja nastavnika imaju podsticajnu funkciju za razvoj istorijskog mišljenja i kritičke svesti, ne samo u fazi utvrđivanja i sistematizacije gradiva, već i u samoj obradi nastavnih sadržaja, • u zavisnosti od cilja koji nastavnik želi da ostvari, pitanja mogu imati različite funkcije, kao što su: fokusiranje pažnje na neki sadržaj ili aspekt, podsticanje poređenja, traganje za pojašnjenjem, • nastava bi trebalo da pomogne učenicima u stvaranju što jasnije predstave ne samo o tome šta se desilo, već i zašto se to desilo i kakve su posledice iz toga proistekle, • u nastavi treba što više koristiti različite oblike organizovane aktivnosti učenika (individualni rad, rad u paru, rad u grupi, radionice ili domaći zadatak),
Novac i banke kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o ulozi novca i banaka u ekonomskim sistemima kroz istoriju. • Usvajanje znanja o ulozi novca i banaka u svakodnevnom životu nekad i sad. • Proširivanje znanja o 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovne karakteristike i funkcije novca od antičke do savremenog doba; • izvede zaključak o ulozi i značaju banaka kroz istoriju; • uoči osnovna obeležja istorijata srpskog novca i banaka kroz istoriju; 	<ul style="list-style-type: none"> • Numizmatika (kao nauka o postanku, razvoju i upotrebi kovanog novca). • Novac i banke u sadašnjosti (novac kao mera vrednosti, platežno sredstvo i jedno od obeležja samostalnosti države; banka kao preduzeće koje trguje novcem; pojmovi - štednja, rezerv, kredit, kamata, deonica, inflacija, 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • da bi shvatio događaje iz prošlosti, učenik treba da ih "oživi u svom umu", u čemu veliku pomoć može pružiti upotreba različitih istorijskih tekstova, karata i drugih izvora istorijskih podataka (dokumentarni i igrani video i digitalni materijali, muzejski eksponati, ilustracije), obilaženje kulturno-istorijskih spomenika i posete ustanovama kulture,

	istoriji novca i razvoju bankarstva kod Srba.	<ul style="list-style-type: none"> • primeni stečeno znanje o novcu i bankama u svakodnevnom životu. 	<p>deflacija; falsifikovanja novca, novac u savremenom potrošačkom društvu...).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Novac i banke u prošlosti (istorijat novca i banaka - od starog veka do danas; materijali od kojih je izrađivan novac, istorijski fenomen "kvarenja" novca; likovi i različiti simboli na kovanom i papirnom novcu...). • Novac u Srbiji nekad i sad (istorijat novca od srednjeg veka do danas; dinar kao zvanična valuta moderne Srbije; motivi na novčanicama; nastanak i razvoj Narodne banke kao prve finansijske institucije u Srbiji). 	<ul style="list-style-type: none"> • treba iskoristiti i uticaj nastave istorije na razvijanje jezičke i govorne kulture (besedništva), jer istorijski sadržaji bogate i oplemenjuju jezički fond učenika,
Verski život i običaji kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o verovanjima i običajima u prošlosti i sadašnjosti. • Uočavanje prožimanja verovanja i kulture kroz istoriju. • Sagledavanje sličnosti i razlike u verovanjima i običajima nekad i sad. • Proširivanje znanja o verovanjima i običajima kod Srba kroz istoriju. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja verovanja od praistorije do savremenog doba; • navede i uporedi karakteristike običaja i verovanja u različitim periodima; • identificuje sličnosti i razlike u običajima različitih verskih zajednica; • uoči uticaj verovanja i običaja na kulturno stvaralaštvo; • razume uticaj i povezanost verskih institucija i verskog života kroz istoriju; • razume uticaj i povezanost verskih institucija i verskog života kod Srba kroz 	<ul style="list-style-type: none"> • Verovanja u starom Egiptu i Mesopotamiji (zagrobni život, balsamovanje, horoskopi, astrologija, obredi i ritualni predmeti...). • Verovanja starih Grka i Rimljana (proročišta, zagrobni život, sveštenici i sveštenice, prinošenje žrtve bogovima...). • Religije Dalekog istoka. • Verski život i običaji u srednjem veku (glavne odlike hrišćanstva, islama i judaizma; obeležja različitih verskih konfesija - sličnosti i razlike u verovanjima i običajima; obeležavanje verskih praznika, strahovi srednjovekovnog čoveka). • Verski život i običaji u novom veku i savremenom dobu (verski identitet, sličnosti i razlike između katolika, protestanata, pravoslavaca, muslimana, Jevreja; 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u radu sa učenicima neophodno je imati u vidu integrativnu funkciju istorije, koja u obrazovnom sistemu, gde su znanja podeljena po nastavnim predmetima, pomaže učenicima da postignu celovito shvatanje o povezanosti i uslovjenosti geografskih, ekonomskih i kulturnih uslova života čoveka kroz prostor i vreme, • poželjno je izbegavati fragmentarno i izolovano učenje istorijskih činjenica jer ono ima najkraće trajanje u pamćenju i najslabiji transfer u sticanju drugih znanja i veština, • u nastavi treba, kad god je to moguće, primenjivati didaktički koncept multiperspektivnosti, • određene teme, po mogućnosti, treba realizovati sa odgovarajućim sadržajima iz srodnih predmeta, • tokom rada sa učenicima potrebno je stalno praviti poređenja sa savremenim

		<p>istoriju;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepozna i razume osnovne odlike verskog života i običaja kod Srba kroz istoriju. 	<p>ateizam).</p> <ul style="list-style-type: none"> • 	<p>dobom, čime se naglašava shvatanje kontinuiteta u razvoju društva i bogatstvo sadržaja iz prošlosti,</p>
Komunikacije, putovanja i turizam nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> • Uočavanje značaja komunikacija i njihovog razvoja u istoriji društva. • Razumevanje uticaja komunikacija na upoznavanje i približavanje država, naroda i njihovih kultura. 	<ul style="list-style-type: none"> • opiše razvoj komunikacija od praistorije do savremenog doba; • navede i uporedi karakteristike komunikacije u različitim periodima; • izvede zaključak o značaju komunikacije u životu ljudi kroz istoriju; • razume posledice razvoja modernih komunikacija; • izvede zaključak o uticaju razvoja komunikacija na integraciju svake nacije i društva; • koristi informacije sa istorijske karte i poveže ih sa stečenim znanjem o komunikacijama; • uoči uticaj komunikacija na približavanje država, naroda i njihovih kultura. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komunikacije, putovanja i turizam kroz istoriju (uticaj trgovine i vojnih pohoda na razvoj komunikacija; hodočašća - sveta mesta, misionari; značajni sajmovi, razvoj poštanskog, telegrafskog, telefonskog, železničkog, automobilskog i avionskog saobraćaja; auto i avio klubovi, novine i novinarstvo, Internet, otkrivanje novih destinacija, gostonice i hoteli, banje). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u izvođenju nastave samostalno istraživanje učenika je najvažnije, bez obzira na izabrane metode rada, a nastavnika je uloga da organizuje nastavu, pruži pomoć učenicima u radu (od davanja informacija do upućivanja na izvore informacija) i da podstiče interesovanje učenika za predmet, • u pripremi i realizaciji časova nastavnica može koristiti sledeća literatura: <p>D. M. Acović, <i>Heraldika i Srbi</i>, Beograd 2008.</p> <p>D. Babac, <i>Specijalne jedinice jugoslovenske vojske u Aprilskom ratu</i>, Beograd 2006.</p> <p>D. Babac, Č. Vasić, M. Marković, <i>Crnogorska vojska 1896-1916</i>, Beograd 2007.</p> <p>D. Bandić, <i>Narodna religija Srba u 100 pojmove</i>, Beograd 2004.</p>
Društveni i porodični život kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Produbljivanje znanja o razvoju društvenog i porodičnog života kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i 	<ul style="list-style-type: none"> • identifikuje osnovna obeležja društvenog života od antike do danas; • identifikuje osnovna obeležja porodičnog 	<ul style="list-style-type: none"> • Društveni život od antike do danas (igre, gozbe, ples uz muziku, muzički instrumenti, pozorište, maskiranje, trubaduri, vlasteoske gozbe: žongleri, putujući svirači i zabavljači; balovi, pozorište u doba 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <p>V. Bikić, <i>Srednjovekovno selo</i>, Beograd 2007.</p> <p>M. Blagojević, <i>Srbija u doba Nemanjića</i>, Beograd 1989.</p> <p>S. Bojanin, <i>Zabave i svetkovine u</i></p>

	<p>razlika u društvenom i porodičnom životu nekad i sad.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o društvenom i porodičnom životu kod Srba kroz istoriju. 	<p>života od antike do danas;</p> <ul style="list-style-type: none"> • navede osnovna obeležja društvenog života kod Srba kroz istoriju; • navede osnovna obeležja porodičnog života kod Srba kroz istoriju; • uporedi karakteristike društvenog i porodičnog života u različitim periodima; • uoči sličnosti i razlike u načinu obeležavanja praznika kroz istoriju; • istakne odlike društvenog i porodičnog života danas u odnosu na ranije epohe. 	<p>Šekspira i Molijera, nastanak opere, književne družine i čitališta, koncerti, bioskopi, igre na sreću, savremena popularna muzika).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Društveni život kod Srba kroz istoriju (osnovni praznici i njihov značaj; uticaj političkih prilika na praznike i praznovanja, radni i neradni dani; različiti oblici društvenih aktivnosti na selu i u gradu...). • Porodični odnosi od antike do danas (položaj muškarca, žene i deteta, svadbeni običaji, odnos prema starijima, porodični praznici, tradicionalni i moderni pogledi na porodicu; promene u odnosima među polovima...). • Porodični odnosi kod Srba kroz istoriju (položaj muškarca, žene i deteta; svadbeni običaji, odnos prema starijima, porodični praznici - krsna slava...) 	<p><i>srednjovekovnoj Srbiji (od kraja XII do kraja XV veka)</i>, Beograd 2005.</p> <p>E. Buhari, <i>Napoleonova gardijska konjica</i>, Beograd 2006.</p> <p>A. Veselinović, R. Ljušić, <i>Srpske dinastije</i>, Novi Sad 2001.</p> <p>P. Vilar, <i>Zlato i novac u povijesti 1450-1920</i>, Beograd 1990.</p> <p>A. Vuletić, J. Mijailović, <i>Između posela i balova. Život u Srbiji u 19. veku</i>, Beograd 2005.</p> <p>R. Vučetić, <i>Prestonica nezavisne Srbije (1878-1918)</i>, Beograd 2008.</p> <p>K. Gravet, <i>Vitezovi</i>, Beograd 2006.</p> <p>S. Dimitrijević, <i>Srednjovekovni srpski novac</i>, Beograd 1997.</p>
Fotografija, film, radio i televizija kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o razvoju fotografije, filma, radija i televizije kroz istoriju. • Razumevanje uticaja fotografije, filma, radija i televizije na društveni, politički i kulturni život. • Proširivanje znanja o razvoju fotografije, filma, radija i televizije u Srbiji. • Uočavanje značaja fotografije, filma, radija i televizije kao 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja razvoja fotografije, filma, radija i televizije kroz istoriju; • izvede zaključak o značaju fotografije, filma, radija i televizije u životu pojedinca i čitavog društva; • izvede zaključak o značaju fotografije, filma, radija i televizije kao istorijskih izvora; • opiše razvoj fotografije, filma, radija i televizije u Srbiji; 	<p>• Značaj fotografije, filma, radija i televizije (kao tehničkih dostignuća, načina umetničkog izražavanja, sredstava masovne komunikacije, saznavanja i obrazovanja, i kao istorijskih izvora).</p> <p>• Fotografija, film, radio i televizija kroz istoriju (razvoj - optička sočiva, dagerotipija, mokra ploča, foto-aparat, filmska traka, pokretne slike, bioskop, radio talasi; prva filmska projekcija, film kao izvor informacija o događajima; film kao masovna zabava i industrija;</p>	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <p>Lj. Dimić, <i>Kulturna politika u Kraljevini Jugoslaviji 1918-1941</i>, I-III, Beograd 1996.</p> <p>A. Đurović, <i>Modernizacija obrazovanja u Kraljevini Srbiji 1905-1914</i>, Beograd 2004.</p> <p><i>Istorijski privatni život</i>, I-V, priredili F. Arijes i Ž. Dibi, Beograd 2000-2004.</p> <p>M. Jovanović-Stojimirović, <i>Siluete starog Beograda</i>, Beograd 2008.</p> <p>D. Kosanović, <i>Počeci kinematografije na tlu Jugoslavije 1896-1918</i>, Beograd 1985.</p> <p><i>Leksikon srpskog srednjeg veka</i>, priredili S. Ćirković i R. Mihaljić, Beograd 1999.</p> <p>P. J. Marković, <i>Beograd 1918-1941</i>, Beograd 1992.</p> <p>P. J. Marković, <i>Beograd između Istoka i</i></p>

	istorijskih izvora.	<ul style="list-style-type: none"> • razume posledice razvoja fotografije, filma, radija i televizije. 	<p>početak ere zvučnog filma, pojava animiranih filmova; pojava kolor filmova; filmski festivali i nagrade; osnivanje radio-stanica, pojava televizije; prevlast televizije nad drugim medijima u drugoj polovini XX veka; primeri zloupotrebe fotografije, filma, radija i televizije u XX veku).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fotografija, film, radio i televizija u Srbiji nekad i sad (delatnost dvorskog fotografa Anastasa Jovanovića, porodični foto-albumi, prva filmska projekcija u Srbiji 1896, prvi srpski filmovi i bioskopi; početak rada prve radio-stanice - Radio Beograda 1929, javna demonstracija televizije na sajmu u Beogradu 1939, tajno praćenje televizije na sajmu u Beogradu 1939, tajno praćenje programa Radio Londona za vreme okupacije, osnivanje Televizije Beograd 1958, kućni radio i TV aparati kao pokazatelji životnog standarda). 	<p>Zapada 1948-1965, Beograd 1996. P. J. Marković, <i>Trajanost i promena. Društvena istorija socijalističke svakodnevice u Jugoslaviji i Srbiji</i>, Beograd 2007. M. Milićević, <i>Grb Srbije: razvoj kroz istoriju</i>, Beograd 1995. J. Miodragović, <i>Narodna pedagogija u Srbiji ili kako naš narod podiže porod svoj</i>, Beograd 1914.</p>
Briga o telu i zdravlju kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Produbljivanje znanja o razvoju zdravstvene kulture kroz istoriju. • Uočavanje uticaja ekonomskog i kulturnog razvitka na stepen zdravstvene kulture. • Proširivanje znanja o različite metode lečenja kroz istoriju; 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja razvoja zdravstvene kulture od antike do danas; • uoči osnovna obeležja razvoja zdravstvene kulture kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi kroz istoriju; 	<ul style="list-style-type: none"> • Briga o telu i zdravlju od antike do danas (bolesti ljudi, higijenski uslovi, epidemije, razvoj medicine, medicinski instrumenti, lekovi i lekovito bilje, zdravstvene ustanove - manastirske bolnice, sanatorijumi, stacionari, domovi zdravlja, apoteke; načini zdravstvene zaštite i preventive, humanitarne organizacije). • Briga o telu i zdravlju kod Srba 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <p>D. Mrđenović, A. Palavestra, D. Spasić, <i>Rodoslovne tablice i grbovi srpskih dinastija i vlastele</i>, Beograd 1987. <i>Obrazovanje kod Srba kroz vekove</i>, Beograd 2001. E. Pirson, <i>Stara Grčka</i>, Beograd 2006. R. Plat, <i>Svet filma</i>, Beograd 2006. <i>Privatni život u srpskim zemljama srednjeg veka</i>, priredile S. Marjanović-Dušanić i D. Popović, Beograd 2004.</p>

	kulture kod Srba.	<ul style="list-style-type: none"> • razume povezanost stepena ekonomskog i kulturnog razvitka i zdravstvene kulture; • razume značaj humanitarnih organizacija i njihovog delovanja. 	<p>(uticaj životnih uslova i higijenskih prilika na pojavu bolesti; najčešće bolesti i epidemije, narodna medicina i nadrilekarstvo, manastirske bolnice; prve bolnice i lekari, otvaranje bolnica u Srbiji u vreme kneza Miloša, osnivanje Medicinskog fakulteta u Beogradu...).</p>	<p><i>Privatni život u srpskim zemljama u osviti modernog doba</i>, priredio A. Fotić, Beograd 2005.</p> <p><i>Privatni život kod Srba u devetnaestom veku. Od kraja osamnaestog veka do Prvog svetskog rata</i>, priredili A. Stolić i N. Makuljević, Beograd 2006.</p>
Grbovi i zastave nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> • Produbljivanje znanja o razvoju grbova i zastava i njihovom značaju u istoriji. • Upoznavanje sa razvojem, ulogom i značajem grbova i zastava u prošlosti srpskog naroda. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležjarazvoja grbova i zastava kroz istoriju; • uoči osnovna obeležja razvoja grbova i zastava kod Srba kroz istoriju; • izvede zaključak o značaju grbova i zastava kroz istoriju; • navede najčešće heraldičke simbole; • opiše izgled i poreklo savremenog srpskog grba i zastave. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uloga i značaj grbova i zastava (kao simbola države, nacije, vladara, vojske, grada, ustanove, preduzeća, političke organizacije, sportskog društva...; pojava grbova u XII veku - porodični grbovi na štitovima kao način raspoznavanja vitezova na turnirima i u ratnim pohodima; grbovi na zastavama, novcu, pečatima, poštanskim markama, spomenicima, šlemovima...; najčešći heraldički simboli; pojava prvih zastava - veksilum - zastava rimskih careva, labarum - zastava Konstantina Velikog; osnovni elementi zastava). • Grbovi i zastave u prošlosti srpskog naroda (poreklo savremenog srpskog grba i zastave, značenje četiri ocila, najčešći heraldički simboli na grbovima srpskih novovekovnih i srednjovekovnih država i dinastija i vlastelinskih porodica - dvoglavi beli orao Nemanjića, Lazarevića, Karađorđevića, Obrenovića i Petrovića-Njegoša, 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <p><i>Privatni život kod Srba u dvadesetom veku</i>, priredio M. Ristović, Beograd 2007.</p> <p>R. Radić, <i>Strah u poznoj Vizantiji-II</i>, Beograd 2000.</p> <p>R. Radić, <i>Vizantija - purpur i pergament</i>, Beograd 2006.</p> <p>R. Radić, <i>Carigrad - priče sa Bosfora</i>, Beograd 2007.</p> <p><i>Službeno odelo u Srbiji u 19. i 20. veku</i>, Beograd 2001.</p> <p>D. Stojanović, <i>Kaldrma i asfalt</i>.</p> <p><i>Urbanizacija i evropeizacija Beograda 1890-1914</i>, Beograd 2008.</p> <p>Ž. Stojanović, <i>Papirni novac Srbije i Jugoslavije</i>, Beograd 1996.</p> <p>N. Tomas, D. Babac, <i>Armije na Balkanu 1914-1918</i>, Beograd 2006.</p> <p>Dž. Hart, <i>Stari Egipat</i>, Beograd 2006.</p> <p>F. Džajs, <i>Vitezovi kroz istoriju</i>, Beograd 2003.</p>

			Ivan Branković i Petrovića-Njegoša, vuk Balšića, Ilijani Kotromanića...).	
Sport nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o razvoju sportskog života kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u sportskim igrama i nadmetanjima nekad i sad. • Proširivanje znanja o razvoju sportskog života kod Srba. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja sporta od antike do savremenog doba; • razume ulogu i značaj sporta u ljudskom društvu; • imenuje i opiše sportske discipline zastupljene na antičkim Olimpijskim igrama; • navede i uporedi karakteristike sportskih nadmetanja u različitim periodima; • opiše razvoj sportskog života kod Srba. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uloga i značaj sporta od antike do savremenog doba (sport kao deo brige o zdravlju i kao zabava; sport i Olimpijske igre u antičkoj Grčkoj kao osnov sportskih igara savremenog doba; sportska nadmetanja kroz istoriju - najpopularniji sportovi, amaterski i profesionalni sport, moderne Olimpijske igre). • Sport kod Srba kroz istoriju (narodne i pastirske igre kao prva sportska nadmetanja, prva sportska društva, osnivanje Srpskog olimpijskog kluba 1910, učešće na međunarodnim takmičenjima i veliki uspesi, sportska društva i klubovi; savremeni sport i sportski život). 	Preporuke za realizaciju nastave: F. Džajs, Dž. Džajs, <i>Život u srednjovekovnom gradu</i> , Beograd 2004. F. Džajs, Dž. Džajs, <i>Život u srednjovekovnom zamku</i> , Beograd 2005. F. Džajs, Dž. Džajs, <i>Život u srednjovekovnom selu</i> , Beograd 2006. S. Džejms, <i>Stari Rim</i> , Beograd 2006.

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Geografija
- Sociologija sa pravima građana
- Građansko vaspitanje
- Verska nastava
- Likovna kultura
- Muzička kultura

LIKOVNA KULTURA

Drugi razred

Naziv predmeta: **LIKOVNA KULTURA**
Godišnji fond časova: **32**

Razred: drugi

- Ciljevi predmeta:
1. Razvijanje stvaralačkog mišljenja, vizuelnog opažanja, kritičkog mišljenja, individualnosti i samopouzdanja u samostalnom likovnom izražavanju, radoznalosti i maštovitosti;
  2. Ospozobljavanje za izražavanje ideja, stavova, poruka i emocija tradicionalnim i savremenim vizuelnim medijima;
  3. Podsticanje uspešne verbalne komunikacije, timski rad, samostalno pronalaženje i sistematizovanje informacija iz različitih izvora, kreativne aktivnosti u slobodno vreme, kao i razvijanje sposobnosti za samoprocenu i prezentaciju svog rada;
  4. Razvijanje odgovornosti prema očuvanju zdravlja i životne sredine;
  5. Upoznavanje sa značajem i ulogom umetnosti u društvu, svakodnevnom životu i radu;
  6. Formiranje pozitivnog stava prema očuvanju kulturnog identiteta, nacionalne i svetske kulturne baštine;
  7. Formiranje navike praćenja kulturno-umetničkih sadržaja putem štampe i elektronskih medija i posećivanja muzeja, galerija, biblioteka, koncerata, bioskopa, pozorišta i drugih institucija kulture;
  8. Ospozobljavanje za primenu stečenih znanja i umenja u svakodnevnom životu i radu.

- Planiranje i organizacija nastave
1. Prilikom izrade godišnjeg plana, od 15 ponuđenih tema treba odabrati najmanje 4. Minimalno vreme za realizaciju jedne teme je pet časova. Nastavnik formira program birajući teme prema:
    - ciljevima predmeta;
    - raspoloživom fondu časova;
    - godini učenja;
    - specifičnostima profila;
    - mogućnostima škole;
    - specifičnostima lokalne zajednice;
    - predznanjima i saznanjima mogućnostima učenika.
  2. Teorijski sadržaji i praktični likovni rad su integrirani.
  3. Teme treba obraditi kombinovanjem savremenih nastavnih metoda, uz raznovrsne vizuelne primere.
  4. Posebni sadržaji su preporučeni sadržaji namenjeni pojedinim profilima i/ili zainteresovanim učenicima. Preporučeni sadržaji su sadržaji koji nisu ključni za dostizanje ishoda i mogu da se obrade informativno: jedan redovni čas, kroz domaći zadatak, tematsku nastavu ili individualne, odeljenske i školske projekte.
  5. U zavisnosti od teme, poželjno je pripremati nastavu u saradnji sa nastavnicima opšteobrazovnih, stručnih i izbornih predmeta, pedagogom, lokalnim umetnicima i stručnjacima i/ili institucijama kulture.
  6. Koristiti stručnu literaturu i internet u pripremanju nastave. Radi lakšeg prikupljanja nastavnog materijala, program sadrži preporučene adrese ili linkove na internet-stranice. Međutim, treba imati u vidu da se ove adrese često menjaju i da je nastavnik upućen na kontinuirano ažuriranje nastavnog materijala.
  7. U zavisnosti od teme, nastava se realizuje u kabinetu za likovnu kulturu (ateljeu), kabinetu za informatiku, radionici, prostoru škole, biblioteci, muzeju, galeriji, ateljeu umetnika, lokalnom okruženju...
  8. Kako se ne bi prekinula motivacija i kontinuitet u radu, dopustiti učenicima da završe radove kod kuće.
  9. Podsticati učenike da odstupaju od rutinskih postupaka i stereotipije, a elemente iskustva restrukturiraju i stavljuju u nove odnose, isprobavaju različita originalna rešenja u samostalnom likovnom izražavanju i procenjuju svoj rad i radove drugih.

10. Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:

- praćenje ostvarenosti ishoda;
- aktivnost na času.

11. Poželjno je na kraju polugodišta i/ili godine organizovati izložbu u lokalnoj zajednici i pozvati roditelje na otvaranje.

12. Preporučuje se nastavnicima vođenje elektronskog portfolija koji sadrži: osnovne podatke o nastavniku, opis uspešno realizovane teme, preporučeno vreme za realizaciju, korišćene materijale i tehnike, primere radova učenika, eventualno nastavni materijal (vizuelne primere) i preporučenu literaturu ili adrese internet-stranica. Elektronski portfolio treba da bude dostupan na sajtu ili profilu škole. Cilj objavljivanja portfolija je promocija rada nastavnika i razmena nastavnih materijala, ideja i linkova.

TEME	CILJEVI:	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA:	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Digitalna fotografija	• Osposobljava učenike za primenu digitalne fotografije u nastavi, svakodnevnom životu i radu;	• fotografiše celinu i detalj pod različitim uslovima osvetljenja; • učita digitalnu fotografiju na računar; • obradi fotografiju u odabranom računarskom programu;	• Primena digitalne fotografije u nastavi, svakodnevnom životu i budućoj profesiji, digitalna fotografija kao savremeni umetnički medij; • Principi komponovanja u fotografiji, kadriranje, osvetljenje; • Etičke norme u izboru motiva, obradi fotografije i objavljivanju fotografija; • Fotografisanje digitalnim fotoaparatom ili mobilnim telefonom: eksterijer, enterijer, detalj, mrtva priroda, autoportret; • Prenos fotografije na računar, obrada fotografije osnovnim alatkama: opsecanje, podešavanje svetline,	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet; • prostor škole. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ostvariti saradnju sa nastavnikom informatike i razmenu informacija i iskustava između učenika i učenika i nastavnika; • prema uslovima osvetljenja i vremenskim prilikama - jedan čas realizovati u školskom dvorištu ili u prirodi; • izabrati računarski program za obradu fotografija prema mogućnostima škole i predznanjima učenika; • objasniti učenicima kako da fotografišu likovne radove; • naprednjim učenicima dopustiti eksperimentisanje složenijim alatkama u programu po izboru; • uputiti zainteresovane učenike na literaturu i besplatne foto-editore na internetu; • motivisati učenike da učestvuju u uređenju školskog časopisa ili sajta/profila škole. <p>Internet:</p> <p>www.photoarts.com www.atget www.photography-now.net www.photographysites.com</p>

		<p>kontrasta i boje;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sortiranje, obeležavanje i čuvanje fotografija na računaru; • Moguće preoblikovanje neuspelih fotografija u apstraktne slike, pozadine, kolaže; • Samoprocena radova. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crtanje svetlom; • Izrada elektronskog portfolija; • Reklamna fotografija; • Modna fotografija. 	www.pixiport.com www.usefilm.com www.graphicssoft.about.com http://www.photographymad.com/blog/post/10-top-photography-composition-rules http://graphicssoft.about.com/od/pixelbasedwin/tp/freephotoedw.htm http://www.shapecollage.com/ http://download.cnet.com/ http://AndreaPlanet.com/
Primitivna plemenska umetnost	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje znanja o pojavi, značaju i funkciji umetnosti u praistoriji; • Razvijanje interesovanja za plemensku umetnost i tradiciju različitih naroda; • Formiranje pozitivnog stava prema očuvanju kulturnog identiteta; 	<ul style="list-style-type: none"> • navede ulogu primitivne plemenske umetnosti u praistorijsko i savremeno doba; • odabere medij, motiv i materijal za rad i obrazloži izbor; • uradi likovni rad sa odlikama primitivne plemenske umetnosti; 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • napraviti vizuelni pregled praistorijske umetnosti svih kontinenata, uključujući i nalaze na tlu Srbije, kao uvod u temu; • uporediti primere praistorijske umetnosti sa savremenom plemenskom umetnošću; • motivisati učenike da samostalno uoče specifičnosti primitivne plemenske umetnosti različitih kultura i naroda; • u skladu sa mogućnostima, prikazati prezentaciju, dokumentarni film ili promotivni spot; pustiti karakterističnu muziku; ostvariti saradnju sa muzejima; • uputiti učenike na stvaralačko izražavanje prirodnim materijalima: ugljen, kreda, drvo, lišće, šljunak, slama, plodovi, koža, kamen, glina, kanap, vlakna, organske boje; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje ili objaviti prezentaciju radova na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> http://www.google.rs/images http://www.bradshawfoundation.com/

		<p>kao inspiracija savremenim umetnicima;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrada crteža, slika, skulptura, upotrebnih i ukrasnih predmeta, totema, maski, skica za šminku, odeću, nakit, frizure. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kreiranje zvuka oblicima iz prirode, uobličavanje kompozicije na računaru, • učitavanje zvuka u prezentaciju; • Ritualni ples: objedinjavanje slike, muzike i plesa; • Terapija putem umetnosti: umetnički zanati; • Istraživanje: narodna umetnost Srbije; • Izrada suvenira; • Prezentacija: poređenje kultura (šminke, nošnje, frizura, obuće, keramike, veza...). 	http://www.nativevillage.org/ http://www.indianetzone.com/ http://www.aboriginalartonline.com/culture/symbols.php http://www.inuit.com/ http://www.wamena-gallery.com/en/tribal-art/oceania/primitive-magic-stone-malekula~60~671.html http://www.visual-arts-cork.com/ancient-art/tribal-art.htm http://www.tribal-explorer.com/bygeo_2.html http://www.archaeology.org/ www.youtube.com: Janet and Kathy throat singing between classes, Aboriginal Didgeridoo part1, Masai tribe dance, Naga tribal chant and dance, Zulu-premarital dance...
Civilizacije prošlosti	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa značajnim spomenicima kulture; • Formiranje pozitivnog stava prema očuvanju kulturnog nasleđa; 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni značaj očuvanja spomenika kulture; • uradi likovni rad sa karakteristikama odabrane civilizacije; • diskutuje o različitim rešenjima zadatka; 	<ul style="list-style-type: none"> • Civilizacija - pojam; • Opšti prikaz: geografski položaj, gradovi, trajanje i razlog nestanka, verovanja, položaj vladara, uloga umetnika i umetnosti; • Orientacioni izbor spomenika prošlosti: Persepolis, Tutankamonova <p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prikazati civilizacije na vremenskoj lenti ili ih označiti na karti sveta; • temu obraditi metodom analogije; posvetiti više pažnje kulturama (civilizacijama) koje su učenicima nepoznate; • naglasiti značaj spomenika prošlih civilizacija kao nasleđa svih naroda;

		<p>grobnica, <i>Mohenjo-daro</i>, <i>Sanchi</i> (Indija), <i>Qin</i> dinastija - ratnici od terakote, <i>Machu Picchu</i>, <i>Mesa Verde</i>, <i>Chichen Itza</i>, <i>Tikal</i>, <i>El Tajin</i>, toltečki ratnici u Tuli, <i>Angkor</i>, <i>Petra</i>, <i>Nara</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Umetnička ideja u prošlim civilizacijama, uticaj verovanja i društvene organizacije na umetnost; • Izrada crteža i skica za palate, hramove, stubove, ornamente, spomenike, reljefe, fasade, fontane, prestole, nameštaj, upotreбne i ritualne predmete, dvorske odežde, vladarske simbole, vajanje vladarskog portreta. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osmišljavanje turističke ture, izrada reklamne prezentacije ili brošure; • Zaštićena svetska kulturna baština. 	<ul style="list-style-type: none"> • motivisati učenike da samostalno uoče sličnosti i razlike u umetnosti različitih civilizacija; • prilikom postavljanja zadatka, nastavnik je u ulozi naručioca umetničkog rada, a učenik u ulozi umetnika; • postaviti više zadataka različitog stepena složenosti i omogućiti učenicima da samostalno odaberu zadatak; • uputiti učenike na dostupne izvore informacija; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabratи radove za objavlјivanje ili objaviti prezentaciju radova na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.google.rs/images www.youtube.com/ http://www.ancientcivilizations.co.uk/home_set.html http://www.mayalords.org/ http://whc.unesco.org/en/list/668 http://www.latinamericanstudies.org/olmecs.htm http://www.dinosoria.com/archeologie.htm</p>	
Ktitor, mecene i kolezionari	<ul style="list-style-type: none"> • Sagledavanje vrednosti i značaja umetničkih dela iz ugla investitora; • Formiranje navike praćenja 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni ulogu i značaj ktitora, mecenata i kolezionara u istoriji umetnosti; • formira elektronsku ili štampanu zbirku umetničkih dela; • obrazloži izbor 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojmovi: ktitor, mecenat, kolezionar; • Veliki investitori u umetnost kroz istoriju: crkva, vladari, plemstvo, buržoazija, država, privatni fondovi...uloga i značaj; 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izvući zanimljivosti iz literature i sa interneta o dvorskim umetnicima, gradnji spomenika, izradi narudžbina; • objasniti učenicima razliku između umetničkih dela i kiča;

	kultурно-umetničkih manifestacija;	umetničkih dela;	<ul style="list-style-type: none"> • Investiranje u različite oblike umetnosti kroz istoriju: sakralni objekti, palate, spomenici, likovna umetnost, pozorište, balet, muzika, moda, film...muzejske kolekcije, privatne zbirke, motivi za ulaganje u umetnost; • Prikaz deset značajnih umetničkih dela po izboru nastavnika, uz obrazloženje izbora; • Odeljenjski obilazak elektronskih: muzeja, galerija, kulturno-istorijskih spomenika, festivala; • Uloga kolekcionara ili investitora: prikupljanje i formiranje elektronske ili štampane zbirke umetničkih dela po izboru učenika. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje: značajne kulturno--umetničke manifestacije u Srbiji; • Istraživanje: institucije kulture u Srbiji; • Terapija putem umetnosti: uključivanje starije populacije u umetničke aktivnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> • prilikom podele uloga, postaviti učenicima smernice, npr. utvrđenu sumu novca, instituciju za koju se nabavlja umetničko delo, vrstu umetnosti u koju se ulaže; • u skladu sa mogućnostima, formirati individualne ili zajedničku elektronsku, štampanu ili foto-zbirku umetničkih dela; • izbeći negativne komentare, motivisati učenike da obrazlože svoj izbor; • u skladu sa mogućnostima, jedan čas realizovati u muzeju ili galeriji; • motivisati učenike na kontinuirano ažuriranje zbirke; • motivisati učenike na posećivanje institucija kulture i kulturno-umetničkih manifestacija u lokalnom okruženju. <p>Internet:</p> <p>http://www.woopidoo.com/profession/art-collectors/index.htm</p> <p>http://www.famousartistsgallery.com/</p> <p>http://www.museumstuff.com/</p> <p>http://mason.gmu.edu/~montecin/museum.htm</p> <p>http://www.louvre.fr/llv/commun/home.jsp?bmLocale=en</p> <p>http://www.theatrehistory.com/</p> <p>http://www.artabus.com/</p> <p>http://www.filmsite.org/directors.html</p> <p>http://www.famouspeople.co.uk/dancers/</p> <p>http://www.greatbuildings.com/</p> <p>http://www.notablebiographies.com</p> <p>http://www.wga.hu/</p>
Umetnost recikliranja	• Ospozobljavanje za kreativno preoblikovanje	• objasniti značaj recikliranja;	• navede ulogu umetnosti u očuvanju	<ul style="list-style-type: none"> • Uklanjanje otpada u velikim gradovima, vreme raspadanja pojedinih materijala, <p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet.

	<p>materijala za reciklažu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • životne sredine; • uradi likovni rad od materijala za reciklažu; • obrazloži izbor motiva i materijala; 	<p>značaj recikliranja, uloga i značaj umetnosti u očuvanju životne sredine i smanjenju siromaštva;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrada skica; • Preoblikovanje predmeta i materijala za reciklažu: izrada tapiserije od plastičnih traka, izrada asamblaža, skulptura i instalacija, izrada nakita, torbi, šešira, kutija za olovke i nakit, posuda, lustera, stonih lampi, mozaika; • Orientacioni izbor umetnika: <i>Daniel Clemmett, Nick Gentry, Robert Bradford, James Corbett, Subodh Gupta, Emma Whiteside, Michel de Broin, Hong Kyoung, Aurora Robson, Lucy Norman, Nek Chand...</i> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrada kolekcije odeće od materijala za reciklažu; • Građenje zidova, pultova, klupa, ograda i manjih objekata od plastičnih flaša, konzervi, stiropora, guma, zatvarača; • Terapija putem umetnosti: materijali za reciklažu koji su pogodni za rad sa decom i starijim osobama; • Kreiranje zvuka 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uspostaviti povezanost sa sličnim sadržajima(oblikovanje i preoblikovanje) iz osnovne škole; • prema potrebi podeliti učenike u parove ili manje timove; • izbeći šablonske rade, npr. ljudske figure i robote napravljene od plastičnih flaša; • uputiti učenike u proces izrade, ali insistirati na inovativnim rešenjima u okviru procesa; • ukoliko učenici rade na jednom ili dva složenija rada većeg formata, pomoći u tehničkoj realizaciji (npr. spajanje delova u celinu, postavka i sl.); • po završetku teme prikazati rade svih učenika u prostoru škole i objaviti rade na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://webecoist.com/</p> <p>http://www.arteco.com/</p> <p>http://www.bags2riches.co.uk/</p> <p>http://www.robbierowlands.com.au/artworks.php</p> <p>http://www.johndahlsen.com/</p> <p>http://www.toontoonz.com/canart/canartmain.html</p> <p>http://www.bonniemeltzer.com/MixedMedia.html</p> <p>http://www.heart2art2heart.com/pages/theforevertron.html</p> <p>http://www.aluminouspublishing.com/phpBB/</p> <p>http://www.arthunt.co.uk/index.htm</p> <p>http://www.recycle2art.com/</p> <p>http://freshome.com/2010/07/17/original-wall-clocks-made-from-vinyl-records/</p> <p>http://www.ghostforest.org/</p> <p>http://quazen.com/arts/architecture/seven-strange-houses-made-of-recycled-materials/</p> <p>http://inhabitat.com/low-income-housing-made-of-recycled-materials/</p> <p>http://www.greenhomebuilding.com/recyclematerials.htm</p> <p>http://sciencehax.com/2010/01/beautiful-home-built-from-recycled-materials/</p> <p>http://www.expeditio.org/</p> <p>http://www.scivee.tv/node/6935</p> <p>http://www.achildgrows.com/2008/02/28/cool-recycled-bags-by-a-womens-co-op/</p>
--	---	---	--

			<p>predmetima za reciklažu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Video-rad: akcija čišćenja okoline. 	
Umetnost i nauka	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje celovite slike o povezanosti umetnosti, nauke i različitih delatnosti; 	<ul style="list-style-type: none"> • navede primere povezanosti umetnosti i nauke, nastavnih predmeta i različitih delatnosti; 	<ul style="list-style-type: none"> • Povezanost nauke i umetnosti; • Matematika u umetnosti: simetrija, perspektiva, modularnost, zlatni presek, ornamentika, teselacija, origami; • Geografija u umetnosti: pejzaži; apstraktne slike inspirisane satelitskim snimcima i geografskim kartama; • Biologija u umetnosti: umetnost pod mikroskopom, ilustracije, anatomski crteži; • Hemija u umetnosti: proizvodnja pigmenata i materijala, fotografije; • Fizika u umetnosti: optika, akustika, fotografije; • Istorija i umetnost: istorijski događaji u umetničkim delima, umetnička dela kao istorijski izvori; • Razgovor o povezanosti umetnosti i drugih nastavnih predmeta i delatnosti; • Izrada crteža, skulptura, slika, grafika, postera, instalacija, fotografija, video-radova, 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razgovarati o umetničkoj vrednosti naučnih ilustracija; • prikazati Leonardove, Rembrantove i Direrove skice i crteže; <p>zadati učenicima projektne zadatke, prema interesovanjima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izbeći naglašavanje likovnog rada kao ilustracije nastavnih sadržaja, insistirati na originalnom likovnom prikazu; • po završetku teme prikazati rade svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrat rade za objavljuvanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>www.mi.sanu.ac.rs/~jablans/s-d3.htm http://www.litandart.com/2008/01/30/the-art-science-phenomenon/ www.origamitessellations.com http://cedison.wordpress.com/category/origami-tessellation/ www.artofgeography.com www.brainpicking.org http://www.scienceart.nl/ http://www.scienceart.co.uk/ https://bioart.med.harvard.edu/ http://www.worldsciencefestival.com/BioArt http://atunu.blogspot.com/2006/11/who-says-engineering-and-art-cant.html http://www.arttherapy.org/ http://www.cap.ca/aop/art.html http://www.fieldsproject.com/ http://artofchemistry.com/index.html http://www.shands.org/aim/ http://cade.writtle.ac.uk/AgricultureArt.asp http://www.geologyinart.com/geoart_webzine.html http://www.pbs.org/seeinginthedark/resources-links/astronomy-and-the-arts.html http://artandtech.osu.edu/</p>

			<p>ornamenata, origamija, kolaža... nauka, nastavni predmet, oblast, lekcija, definicija, formula, pojam kao inspiracija.</p> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terapija putem umetnosti: lečenje bojom, zvukom i pokretom; • Tematski dan. 	
Umetnost XXI veka	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa uticajem tehnologije na umetnost XXI veka; • Stvaralačko izražavanje savremenim medijima; 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni uticaj tehnologije na umetnost XXI veka; • navede primer uticaja tehnologije na umetnost XXI veka; • izrazi ideje, emocije, poruke i stavove savremenim medijima; 	<ul style="list-style-type: none"> • Tradicionalni i savremeni mediji u XXI veku; • Odgovarajući primeri umetničkih medija, pravaca i tehnika: 3D animacija, slikanje peskom, dinamičko slikarstvo, digitalna umetnost, laserska umetnost, genetička umetnost, nano umetnost, interaktivna umetnost, virtuelna umetnost, akciono slikanje na sceni, vizuelni efekti za film; • Pribor: <i>glow graffiti</i> sprej, LED svetlosni kanapi, interaktivne table, I/O četka, Filipsov pribor za digitalno slikanje svetлом; • <i>Cyberfest</i> (Kibefest, Rusija), STRP festival; VIDFEST (Vankuver); • Crtanje, slikanje, 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ostvariti saradnju sa nastavnikom informatike i/ili nastavnicima stručnih predmeta; • prikazati učenicima raznovrsne primere; • po završetku teme zajednički odabratи radove za objavlјivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>www.cyland.ru https://bioart.med.harvard.edu/ http://sandfantasy.com/ http://www.flixy.com/ukraine-talent-sand-animation.htm http://www.sanbase.com/ http://www.davemc.net/GenArt/ http://www.gamasutra.com http://www.virtualart.at/ http://www.abstractdigitalartgallery.com http://www.neme.org/main/524/collecting-new-media-art http://www.dpandi.com/jd/index.html http://creativefan.com/30-incredible-matte-paintings-from-famous-films/ http://www.e-onsoftware.com/products/solutions/?page=matte http://www.zoicstudios.com http://www.alchemists.com</p>

		<p>grafika i vajanje u računarskom programu; video-zapisi, odeljenjski spotovi, montaža i animacija u računarskom programu; kolektivno akcionalno slikanje na sceni; objedinjavanje likovne umetnosti, filma, muzike i plesa; izrada svetlosne skulpture, slike ili instalacije; izrada zvučne skulpture, kinetičke skulpture...</p> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Specijalni (mehanički)efekti u pozorištu i vizuelni efekti za film; • Zvučni efekti; • Elektronska muzika; • Terapija putem umetnosti: materijali i tehnike; • Eksperimentalna arhitektura, pametne zgrade; • Crno pozorište; ples senki; • Likovno oblikovanje veb stranice. 	<p>http://www.holographicart.co.uk http://www.laserartfest.ca/ http://www.mat.ucsb.edu/ http://www.animatronics.org/ http://www.techblog.com youtube: Blacklight Nu2ART performance; Paint dance; Mo(ve)ment: live painting and dance; Synchronized Elements; light painting; ArtCreatedFromShadows, Philips-digital-light-painting-kit, I/O brush...</p>	
Ambijent i prostor	<ul style="list-style-type: none"> • Ospozobljavanje za estetsko preoblikovanje elemenata enterijera i oblikovanje prostora; 	<ul style="list-style-type: none"> • opiše uticaj ambijenta na raspoloženje, ponašanje i radni učinak; • preoblikuje elemente enterijera; • uredi deo školskog 	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj ambijenta na raspoloženje, ponašanje i radni učinak; • Odgovarajući primeri dizajna školskog prostora, instalacija u enterijeru i preoblikovanja 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet; • školski prostor. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • učenike motivisati vizuelnim primerima; • prema potrebi podeliti učenike u parove ili manje timove;

		<p>prostora;</p> <p>elemenata enterijera;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrada skica; • Preoblikovanje elemenata enterijera: oslikavanje i preoblikovanje pohabanih stolica, klupa, stolova, ormana, zidova, prozorskih okvira, staklenih površina, stubova; lepljenje i umetanje različitih materijala; izrada vitraža, lustera, lampi, asamblaža, mozaika; <p>• Oblikovanje prostora u delu učionice ili prostoru škole.</p> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terapija putem umetnosti: psihologija boje; • Biodekoracija stubova i zidova ili zelenih površina; • Dizajn svetla, oblikovanje prostora svetлом; • Dekoracija zidova: rad sa šablonima i projektorom, nazivi boja, mehaničko mešanje boja, nijanse, psihologija boje; • Lend art; • Ambijentalna muzika. 	<ul style="list-style-type: none"> • u radu koristiti ekološke boje i lakove; • oblikovanje prostora može biti zajednički rad na nivou odeljenja, razreda ili škole; • podsticati učenike da procenjuju svoj rad i radove drugih; • po završetku teme objaviti rade svih učenika na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.arteco.com/</p> <p>http://www.skifurniture.com</p> <p>http://www.bikefurniture.com/</p> <p>http://freshome.com/</p> <p>http://www.instructables.com/id/DIY-Vinyl-Wall-Art/</p> <p>http://comeuptomyroom.com/</p> <p>http://www.apartmentherapy.com/</p> <p>http://www.alldriftwoodfurniture.com/driftwood_tables.html</p> <p>http://www.fauxfinish.com/FauxFinish/faux-appetite-design.htm</p> <p>http://bhousedesain.com/</p> <p>http://azmyarch.com/</p> <p>http://www.google.rs/images</p> <p>http://home.rebstech.com/cool-wall-painting/</p> <p>http://inter1or.com/decoration/tag/office-chairs/</p> <p>http://homes-designing.com/decorate/decoration/old-furniture-new-life/</p> <p>http://www.nobleparkps.vic.edu.au/art_show_2008.htm</p> <p>http://www.salvationsct.com/furniture.htm</p> <p>http://www.stylehive.com/tag/rustic_furniture</p> <p>http://www.flickr.com/photos/29371360@N00/272362405/</p> <p>http://www.dezignwithaz.com/</p> <p>http://www.bhajanhunjan.com/wp/?page_id=798</p> <p>http://www.conceptualgardens.co.uk/</p>	
Strip	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje celovite slike o stripu kao 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna umetnički crtež u stripu; • opiše tradicionalni 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojmovi: strip, manga, čibi, grafički roman; • Razvojni put stripa, 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p>

	<p>savremenom umetničkom mediju;</p> <ul style="list-style-type: none"> postupak crtanja stripa; • nacrti likovno-grafički rad; 	<p>različite funkcije stripa kroz istoriju;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Škole stripa: američka i japanska, francusko-belgijska, engleska, italijanska - karakteristike, tipični predstavnici, međusobni uticaji, popularnost škola i autora kod nas i u svetu; • Festivali stripa, muzeji, društva; • Uticaj stripa na umetničke pravce, kulturu i društvo; • Orientacioni izbor autora: <i>Rodolphe Topffer, Walt Disney, Osamu Tezuka, Richard Outcault, Steve Ditko, Alan Moore, Frank Miller, Moebius, Masashi Kishimoto, Koji Morimoto, Hiromu Arakawa, Matsuri Hino, Takeshi Obata, Marko Stojanović, Bane Kerac, Vlada Vesović, Saša Rakezić, Aleksa Gajić, Zoran Janjetov;</i> • Tradicionalni pribor i postupak izrade; računarski programi i grafičke table; • Izrada table stripa, strip junaka, korica za grafički roman, izrada odeljenskog fanzina; ilustracija odlomaka 	<ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • napraviti poređenje između američkog, evropskog i japanskog stripa; • ukazati učenicima na moguće smerove crtanja i čitanja stripa; • razgovarati o uticaju japanskog stripa na savremeni evropski strip i animirani film; • objasniti učenicima razliku između karikature i umetničkog stripa; više pažnje posvetiti grafičkom romanu kao književno-grafičkoj formi; • na reprezentativnim primerima ukazati učenicima na likovni rukopis, kompoziciju, pokret, skraćenje, senku; • uputiti učenike kako da uvežbavanjem postignu prepoznatljiv stil i sa jednostavnim, neprofesionalnim crtežom; • po mogućnosti organizovati gostovanje profesionalnih crtača stripa kako bi učenici stekli celokupnu sliku o temi; • uputiti zainteresovane učenike na elektronske udžbenike, škole stripa i računarske programe; • tema može da se realizuje kao odeljenski rad - izradom table stripa na hameru, ucrtavanjem ili lepljenjem pojedinačnih crteža; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabratи radove za objavlјivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://en.wikipedia.org/wiki/European_comics http://www.seecult.org/ http://www.comicartdepot.com/ http://www.linesandcolors.com/ http://www.filetransit.com/screenshot.php?id=79391 http://ideja.forum-express.net/t2093-manga http://www.dereksantos.com/comicpage/</p>
--	---	---	---

		<p>priče, pesme, filma... tradicionalnim ili savremenim tehnikama.</p> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Animirani film; • Izrada scenarija za strip, grafički roman, računarsku igricu ili animirani film; • Studija figure u pokretu; • Kolekcija odeće, obuće ili nakita inspirisana stripom; • Muzika u animiranom filmu. 	
Znameniti srpski umetnici	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa znamenitim srpskim umetnicima i razumevanje značaja njihovih dela; 	<ul style="list-style-type: none"> • navede nekoliko znamenitih srpskih umetnika; • objasni značaj odabranog umetnika; • uradi originalan vizuelni prikaz života i/ili dela odabranog umetnika; <ul style="list-style-type: none"> • Znameniti srpski umetnici, izbor nastavnika; • Izrada originalnog, netradicionalnog likovnog prikaza života i/ili dela srpskog umetnika po izboru učenika: prezentacija, grafička priča, kolaž, instalacija; kombinacija teksta, ilustracija i fotografija; video-rad, animacija; • Razgovor o značaju, životu i delu odabralih umetnika. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrada monografije odabranog umetnika, odeljenjski rad; • Terapija putem umetnosti: organizovanje 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • napraviti sažet prikaz života i dela odabralih umetnika; • poređiti senzibilitet odabralih umetnika; • uputiti učenike na dostupne izvore informacija; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole.

			<p>gostovanja profesionalnih umetnika u bolnicama i domovima za stare; organizovanje likovne radionice.</p>	
Tragom nasleđa	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika za izradu promotivnog rada; 	<ul style="list-style-type: none"> • prikuplja informacije iz različitih izvora; • diskutuje o znamenitostima kraja; • uradi promotivni likovni rad; 	<ul style="list-style-type: none"> • Značaj kvalitetne promocije u budućoj profesiji; • Istraživanje kulturnih, istorijskih i prirodnih znamenitosti kraja: obilazak okoline, obilazak lokalnih galerija i muzeja; istraživanje stručne literature, interneta, arhive, novinskih članaka; razgovori sa odgovarajućim profilom stručnjaka, nastavnicima, roditeljima, familijom; intervju, ankete; proučavanje i pravljenje foto i pisane dokumentacije; • Orientacioni izbor tema u okviru projekta: prirodne odlike, istorija, kulturno-istorijski spomenici, manifestacije, sport, umetnost, turizam, delatnosti, stari zanati, običaji i verovanja, znameniti ljudi, odevanje kroz istoriju, arhitektura, kulinarstvo, muzika; • Dizajn promotivnog 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet; • biblioteka; • lokalna zajednica. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • temu obraditi kao odeljenjski projekat; • motivisati učenike atraktivnim vizuelnim primerima; • omogućiti učenicima nesputano iznošenje predloga likovnih rešenja; • po završetku teme objaviti rad na sajtu/profilu škole.

			<p>materijala;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrada promotivnog spota, prezentacije, brošure, plakata, ilustrovanih priča, razglednica, panoa za promovisanje kulturno-istorijskih i prirodnih znamenitosti kraja. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promocija profesije; • Promocija škole; • Promocija odeljenja; • Terapija putem umetnosti: postavka izložbe, organizovanje promocije radova putem interneta i štampe; • Marketing i brendovi. 	
Neobična umetnost	<ul style="list-style-type: none"> • Podsticanje inovativnosti u likovnom izražavanju; 	<ul style="list-style-type: none"> • predloži netradicionalni materijal za rad; • uradi likovni rad od netradicionalnog materijala; • obrazloži izbor materijala i motiva; 	<ul style="list-style-type: none"> • Vizuelni prikaz: neobične ideje, umetnička dela na neuobičajenoj podlozi ili od neuobičajenih materijala; • Orientacioni izbor umetnika: <i>Julian Beever, Guido Daniele, Jim Denevan, Richard Long, Daniel Baumann, Olafur Elasson, Michael de Broin, Agata Olek, Hang Nga, Mathier Collos, Rebecca Murtaugh, Jonathan Borofsky, Livio de Marchi, Chakaia Booker, Choi Jung Hyun, Margaret Benyon, Jennifer Maestre,</i> 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vizuelnim primerima, razgovorom i asocijacijama motivisati učenike da osmisle originalne predloge; • prema potrebi podeliti učenike u parove ili manje timove; • podsticati učenike da procenjuju svoj rad i radove drugih; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole, zajednički odabratи radove za objavlјivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>www.myunusual www.creativity-portal.com www.dornob.com www.flatrock.org www.webcoist.com www.weburbanist.com http://weburbanist.com/2009/01/08/food-art-and-food-artists/</p>

		<p><i>Nathan Sawaya, Baptiste Debombourg, Toge-NYC, Ran Hwang, Don Lucho, Scott Gundersen, Sydney Cash, Scott Hove, Evan Blackwell, Jean-Luc Cornec, Jason Hackenwerth, Jason de Caires Taylor, Shinichi Marayama, Joan Dulla, Janet Echelman, Alain Guerra, Lara Schnitger, Maurizio Savini, Renata Memole, Neraldo de la Paz, Elisabeth Higgins O'Connor, Carabosse; • Izrada likovnih radova od neuobičajenih materijala.</i></p>	<p>http://www.darkroastedblend.com/2009/04/pasta-monster-and-other-strange-food.html http://www.colthings.co.uk/2008/12/cool-food-art.html http://www.agilitynut.com/h/bh.html http://www.jennifermaestre.com/portfolio.php http://karenswhimsy.com http://www.lostatemminor.com/2009/08/06/scott-hoves-cakeland/ http://www.greenpiecewireart.com/ http://www.jeffbots.com http://www.deepapanchamia.com/</p>
Arhitektura Srbije	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa odlikama arhitekture na tlu Srbije; • Formiranje pozitivnog stava prema očuvanju kulturnog nasleđa; 	<ul style="list-style-type: none"> • navede nekoliko značajnih spomenika i građevina u Srbiji; • objasni značaj očuvanja znamenitih građevina i spomenika; • uradi likovni rad sa stilskim odlikama lokalne arhitekture; 	<ul style="list-style-type: none"> • Znameniti spomenici i zgrade -obeležja svetskih gradova; • Sakralna arhitektura Srbije; • Zamkovi, utvrđenja i palate Srbije; • Svetovna arhitektura Srbije: tipovi starih srpskih kuća, znameniti objekti XIX i XX veka; • Spomenici, fontane, parkovi i parkovske skulpture; • Značaj očuvanja znamenitih građevina i spomenika; • Izrada skica za vikendicu, vikend- <p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet; • lokalna zajednica. <p>Preporuke za realizaciju teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izlaganje prilagoditi saznajnim mogućnostima i interesovanjima učenika, prikazati samo karakteristične primere; • preporučuje se obilazak rodnog mesta ili lokalnog okruženja, fotografisanje objekata i spomenika, skiciranje fasada i spomenika, razgovor o elementima arhitekture, stilovima, fasadama, stubovima, fontanama, spomenicima; • podsticati učenike da procenjuju svoj rad i radove drugih; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.greatbuildings.com/</p>

			<p>naselje, etno-selo, namenske objekte, rekonstrukcija zamka ili utvrđenja, skica za reljefe, trgove, ograde, prozorska okna i druge elemente eksterijera, spomenike i skulpture u pleneru....</p> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje: rimska naselja na tlu Srbije; • Povezivanje učenika putem interneta sa vršnjacima iz drugog mesta u Srbiji, razmena fotografija i informacija o arhitekturi, spomenicima i parkovima; • Osmišljavanje turističke ture; 	
Ulična umetnost	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznavanje umetničkih vrednosti u supkulturi; • Formiranje odgovornog odnosa prema očuvanju zdravlja i okruženja; 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna estetske i idejne vrednosti ulične umetnosti; • navede materijale štetne po zdravlje i mere zaštite; • uradi skicu za mural ili grafit; 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojmovi: ulična umetnost, murali, graffiti, tagiranje; • Vidovi ulične umetnosti: murali, graffiti, stikeri, instalacije; • Istorijat grafita, legalni graffiti, graffiti u galerijama; • Diskusija: namera umetnika, ideje, poruke, stavovi, emocije, stilovi; tagiranje po kulturno-istorijskim spomenicima, znamenitim zgradama, privatnoj svojini, radovima umetnika; • Materijali, opasnost po 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razgovarati o tome šta jedan grafit čini umetničkim i o različitim doživljajima posmatrača; • radove urađene u računarskom programu treba odštampati kako bi učenici po njima uradili slobodoručni crtež uz dodavanje originalnih detalja; • u skladu sa mogućnostima, realizovati skicu ekološkim bojama na oštećenom zidu škole ili u okruženju; • podsticati učenike da procenjuju svoj rad i radove drugih; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabratи radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.graffiti.org/</p>

		<p>zdravlje i okolinu, mere zaštite;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Orientacioni izbor umetnika, umetničkih grupa i projekata: <i>Edgar Mueller, Julian Beever, Kurt Wenner, Jeroen Koolhaas -Dre Urhahn, Ernesto Neto, Mark Jenkins, Peter Gibson, David Choe, Cityzenkane, Belx2, Lady Pink, Keith Jive, Baer, Ras Terms, Jon Reiss (Bomb it-dokumentarni film), Blu (odabrani radovi), Rinpa Eshidan, Reverse Graffiti Project;</i> • Izrada skice za mural ili grafit tradicionalnim materijalima ili u računarskom programu. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje: ulična kultura, muzika i ples; • Pantomima; • Znamenite građevine Srbije; • Izrada dokumentarnog filma. 	<p>http://www.barcelonastreetart.net/</p> <p>http://www.unurth.com/</p> <p>http://www.xmarkjenkinsx.com/outside.html</p> <p>http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/</p> <p>http://www.metanamorph.com</p> <p>http://www.european-street-painting.com</p> <p>http://www.toxel.com/inspiration/2008/09/15/pedestrian-street-art-by-peter-gibson/</p> <p>http://www.heatheronhertravels.com/crimes-of-passion-street-art-on-show-in-bristol/</p> <p>http://weburbanist.com</p> <p>http://graffiti.playdo.com/</p> <p>http://www.carolynrydercooley.com/photo440.html</p> <p>http://been-seen.com/index.php/articles/passport/creative-subways-around-the-world</p>
Vremeplov	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje opšte slike o promenama u umetnosti tokom istorije. 	<ul style="list-style-type: none"> • navede uzroke promena u umetnosti tokom istorije; • prikaže likovnim radom specifičnost odabranog istorijskog perioda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svakodnevni život, pronalasci, otkrića, važni istorijski događaji i ličnosti, odevanje, nameštaj, arhitektura, likovna umetnost, muzika, pozorište, ples, sport, zabava... od <p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prikazati vizuelnu prezentaciju pojedinačnih istorijskih perioda, izneti samo ključne informacije i karakteristične primere; • razgovarati o tome kako su istorijski događaji, razvoj tehnologije i

		<p>kritsko-mikenske kulture do kraja XX veka;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Likovni prikaz istorijskog perioda po izboru učenika; izrada maski, kostima, šešira, perika, dekoracija, skica za upotrebe predmete... <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekat svih odeljenja, tematska zabava - rekonstrukcija odabranog perioda: izrada scenografije, kostima, maski, frizura, šminke, izbor muzike, koncert, nastup hora, predstava, ples, lutkarsko pozorište... 	<p>otkrića uticali na promene u estetici i umetnosti;</p> <ul style="list-style-type: none"> • omogućiti učenicima nesputano iznošenje mišljenja i ideja; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabratи radove za objavlјivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.historyworld.net/</p> <p>http://www.hyperhistory.com/</p> <p>http://www.eyewitnesstohistory.com</p> <p>http://www.britannica.com/</p> <p>http://www.fashion-era.com/</p> <p>http://www.essentialsofmusic.com/</p> <p>http://www.theatrehistory.com/</p>
--	--	--	---

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Muzička kultura
- Srpski jezik i književnost
- Istorija
- Hemija
- Matematika
- Računarstvo i informatika

MUZIČKA KULTURA

Drugi razred

Naziv predmeta:	MUZIČKA KULTURA
Godišnji fond časova:	32
Razred:	drugi

Ciljevi predmeta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osposobljavanje učenika za razlikovanje obeležja stilova različitih muzičkih žanrova; 2. Razvijanje svesti o značaju i ulozi muzičke umetnosti kroz razvoj civilizacije i društva; 3. Osposobljavanje učenika za uočavanje razlika i sličnosti između naše i drugih tradicija i kultura u domenu muzike; 4. Unapređivanje estetskih kriterijuma kod učenika; 5. Razvijanje navika kod učenika za praćenje kulturno-umetničkih manifestacija u lokalnoj sredini i putem elektronskih medija (koncerti, televizija, film, internet); 6. Osposobljavanje učenika za samostalno istraživanje stručne literature, arhive, medijateke, interneta; 7. Podsticanje umetničkog razvoja i usavršavanja u skladu sa individualnim interesovanjima i sposobnostima.
------------------	--

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Klasična muzika (opšta muzička analiza i teorija kroz slušanje muzike)	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika za razlikovanje muzičkih stilova od prvobitne zajednice do 21. veka. • Razvijanje navika za slušanje umetničke muzike. • Osposobljavanje uočavanja razlika kompozicija po karakteru • Formiranje muzičkog ukusa i adekvatnog muzičkog ekspresivnog doživljaja muzičkog dela prilikom slušanja(audio aparatima i uživo na koncertima) 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznaje i razlikuje odlike stilova u muzičkom izražavanju od prvobitne zajednice do danas. • Ispoljava potrebu za svakodnevnim slušanjem muzike i na osnovu toga formira trajno interesovanje prema muzici uopšte • Prepoznaje odslušane kompozicije uz poznavanje njihovih autora kao i u odnosu na vreme nastanka. • Ekspresivno, autonomno doživljava karakter odslušane kompozicije • Poseduje adekvatan muzički ukus. • Samoinicijativno posećuje koncerте i druge muzičke manifestacije. 	<ul style="list-style-type: none"> • Značaj muzike u životu i društvu: prvobitna zajednica, stari vek i razvoj muzike u srednjem veku (duhovna i svetovna muzika) <ul style="list-style-type: none"> - Gregorijanski koral, Vizantijsko pevanje, Kir Stefan Srbin: Ninja sili. • Renesansa i barok: Palestrina L.: <i>Ogni belta</i>, Vivaldi A.: <i>4 godišnja doba</i>, Hendl G. F.: <i>Mesija (Aleluja)</i>, Bah J. S.: <i>Tokata i fuga d - mol</i>, <i>Brandenburgski koncert br. 3 G - dur</i> • Klasizam: Hajdn J.: <i>Simfonija iznenađenja</i> br 94. G - dur, Mocart V. A.: <i>Simfonija br. 40. G-dur</i>, <i>Rekvijem</i>, <i>Mala noćna muzika</i>, <i>Turski marš</i>, Betoven L. V.: <i>5. i 9. simfonija</i>, <i>Za Elizu</i>, <i>Mesečeva sonata</i>, • Romantizam Mendelson F.: <i>Svadbeni marš</i>, Šopen F.: <i>Valcer des-dur</i>, Brams J.: <i>Mađarske igre po izboru</i>, Smetana B.: <i>Vltava</i>, Dvoržak A.: <i>Simfonija iz novog sveta</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Oblici nastave Predmet se realizuje kroz teorijsku nastavu Mesto realizacije nastave • Nastava se realizuje u učionici Preporuke za realizaciju nastave • Koristiti sva dostupna nastavna sredstva • Koristiti multimedijalne prezentacije • Upućivati učenike da koriste internet i stručnu literaturu • Primjenjivati individualni rad, rad u parovima i rad u manjim grupama • Kontinuirano upućivati učenike na prisustvo muzike

			<ul style="list-style-type: none"> Impresionizam Debisi K.: <i>Prelid za popodne jednog pauna</i>, Ravel M.: <i>Bolero</i> Muzika xx veka Šostaković: <i>Kamerina simfonija</i>, Prokofjev S.: <i>Romeo i Julija</i>, Šenberg, Stravinski, Vebern 	u svakodnevnom životu, primenu u praksi i drugim nastavnim predmetima Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove znanja Okvirni broj časova po temama • klasična muzika (10 časova) • opera i balet; opereta i muzikl (6 časova) • tradicionalna muzika (6 časova)
Opera i balet Opereta i muzikl	<ul style="list-style-type: none"> Značaj korelacije između teksta, muzičkog i scenskog izvođenja Osposobljavanje učenika za prepoznavanje i razlikovanje raznih tipova opere kroz istoriju 	<ul style="list-style-type: none"> Razume međusobnu povezanost teksta, muzike i pokreta. Razlikuje muzičko scenska dela prema periodu nastanka. Prepoznaje istorijsko kulturni ambijent u kome su nastala pojedina dela 	<ul style="list-style-type: none"> opere: Bize Ž.: <i>Karmen</i>, Verdi Đ.: <i>Trubadur</i>, Rosini Đ.: <i>Seviljski berberin</i>, Pučini: <i>Toska</i>, <i>Boemi</i>, baleti Čajkovski P. I.: <i>Labudovo jezero</i>, <i>Uspavana lepotica</i>, Prokofjev S.: <i>Romeo i Julija</i> operete Straus J.: <i>Slepi miš</i> Muzikli: Cigani lete u nebo, Kosa, Mama Mia, Čikago.. 	
Tradisionalna muzika (narodne pesme, igre, plesovi)	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavanje učenika za prepoznavanje i razlikovanje kulture i tradicije kako svog tako i drugih naroda Razvijanje estetskih kriterijuma kod učenika Razvijanje sposobnosti uočavanja uticaja narodnog stvaralaštva na umetničko stvaralaštvo. 	<ul style="list-style-type: none"> Prepoznaje estetske vrednosti u kulturi svog i naroda drugih zemalja uočavanjem karakterističnih obeležja muzike svetske narodne baštine. Sagledava i vrednuje uticaj narodnog stvaralaštva na umetničko stvaralaštvo. 	<ul style="list-style-type: none"> Izvorno pevanje tradisionalnih kompozicija sa našeg i susednih područja. Kola i narodne igre Srbije i susednih zemalja. Mokranjac St. St.: <i>Rukoveti</i>, Tajčević M.: <i>Ohridska legenda</i> Narodna muzika integrisana u zabavnu, elektronsku, džez i razne alternativne pravce. Izvođači: Biljana Krstić, sastav Balkanika, Slobodan Trkulja, Vasilisa, Kiril Džajković... 	• džez i bluz muzika (4 časa) • film i filmska muzika (4 časa) • hor (5 časova)
Džez i bluz muzika Film i filmska muzika	<ul style="list-style-type: none"> Sposobnost prepoznavanja kriterijuma koji se odnose na ritmičku strogost i improvizovanje melodije kao karakteristika određene vrste muzike (džez, bluz) Sposobnosti razlikovanja boje zvuka različitih instrumenata kao i njihovih 	<ul style="list-style-type: none"> Prepoznaje kriterijume koji se odnose na načine nastajanja melodijsko ritmičkih obrazaca različitih muzičkih žanrova. Razlikuje boju zvuka različitih instrumenata, kao i njihov vizuelni izgled Razlikuje sastave izvođača 	<ul style="list-style-type: none"> Džez i bluz: Luis Armstrong, Majls Dejvis; Bili Holidej; Džon Koltrejn, Čarli Parker, Jovan Maljković Film: Mocart filmska muzika: E. Morikone: muzika iz filmova: <i>Amelija Pulen</i>, <i>Titanik</i>, <i>Vatrene ulice</i>, <i>Klavir...</i> 	

	sastava.	(Solo glas-hor, Solo instrument-kamerni sastav-orkestar)		
Horsko pevanje	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika za zajedničko izvođenje 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznaće i realizuje elemente zajedničkog muziciranja 	<ul style="list-style-type: none"> • slobodan izbor kompozicija prema mogućnostima izvođača 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Likovna kultura
- Fizičko vaspitanje
- Srpski jezik i književnost
- Matematika
- Ekologija i zaštita životne redine
- Geografija
- Verska nastava
- Građansko vaspitanje

PROGRAM ZAVRŠNOG ISPITA ZA OBRAZOVNI PROFIL KONOBAR

CILJ ZAVRŠNOG ISPITA

Završnim ispitom proverava se da li je učenik, po uspešno završenom obrazovanju za obrazovni profil konobar, stekao stručne kompetencije propisane Standardom kvalifikacije.

STANDARD KVALIFIKACIJE

1. **Naziv kvalifikacije:** Konobar
2. **Područje rada:** Trgovina, ugostiteljstvo i turizam
3. **Nivo kvalifikacije:** III
4. **Trajanje obrazovanja:** tri godine
5. **Svrha kvalifikacije:** usluživanje gosta hranom i pićem.
6. **Stručne kompetencije:**

- Održavanje higijene i zdravstveno-bezbednosnih uslova
- Obavljanje pripremnih i završnih radova sproveđenjem restoranske procedure
- Prijem gosta i porudžbine
- Usluživanje gosta pićem
- Usluživanje gosta hranom
- Izvršavanje administrativnih poslova

7. **Opis rada**

Stručna kompetencija	Jedinice kompetencije
----------------------	-----------------------

Održavanje higijene i zdravstveno-bezbednosnih uslova	<ul style="list-style-type: none"> - Održava higijenu radnog prostora, radnih površina, opreme i inventara - Održava ličnu higijenu i radnu uniformu - Održava higijenu pri rukovanju hranom
Obavljanje pripremnih i završnih radova sproveđenjem restoranske procedure	<ul style="list-style-type: none"> - Upoznaje se sa dnevnom ponudom hrane i pića - Upoznaje se sa dnevnim planom i aktivnostima - Priprema sitan inventar i stonu apoteku - Priprema opremu i uređaje za usluživanje - Rasprema stolove na kraju rada - Vraća sitan inventar na kraju rada - Proverava ispravnost prostora, opreme i inventara na kraju rada
Prijem gosta i porudžbine	<ul style="list-style-type: none"> - Smešta goste - Prima porudžbinu pića i hrane - Registruje porudžbinu - Distribuiru porudžbinu
Usluživanje gosta pićem	<ul style="list-style-type: none"> - Uslužuje aperitive, didžestive, napitke - Uslužuje vina - Priprema piće pred gostom - Proverava zadovoljstvo gosta uslugom
Usluživanje gosta hranom	<ul style="list-style-type: none"> - Uslužuje predjela - Uslužuje supe i čorbe - Uslužuje glavna jela - Uslužuje poslastice - Priprema hranu pred gostom - Proverava zadovoljstvo gosta uslugom
Izvršavanje administrativnih poslova	<ul style="list-style-type: none"> - Naplaćuje račun - Obračunava dnevni promet - Vodi knjigu šanka

STRUKTURA ZAVRŠNOG ISPITA

Završni ispit za učenike koji su se školovali po Nastavnom planu i programu za obrazovni profil konobar realizuje se kroz praktični rad.

PRIRUČNIK O POLAGANJU ZAVRŠNOG ISPITA

Završni ispit sprovodi se u skladu sa ovim Pravilnikom i Priručnikom o polaganju završnog ispita za obrazovni profil konobar (u daljem tekstu Priručnik).

Priručnik izrađuje Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja - Centar za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih (u daljem tekstu: Centar) u saradnji sa timom nastavnika iz škola u kojima se realizuje ovaj obrazovni profil.

Priručnik sadrži posebne preduslove za polaganje završnog ispita, okvir sa kriterijumima za ocenjivanje kompetencija, standardizovane radne zadatke za praktični rad i obrazac za ocenjivanje.

Centar dostavlja Priručnik svakoj školi koja ostvaruje Nastavni plan i program za obrazovni profil konobar.

Priručnik se može dopunjavati svake školske godine.

PREDUSLOVI ZA POLAGANJE ZAVRŠNOG ISPITA

Učenik polaže završni ispit u skladu sa Zakonom. Završni ispit može da polaže učenik koji je uspešno završio tri razreda srednje škole po Nastavnom planu i programu za obrazovni profil konobar.

U Priručniku su utvrđeni posebni preduslovi za polaganje završnog ispita u skladu sa nastavnim planom i programom.

ORGANIZACIJA ZAVRŠNOG ISPITA

Završni ispit se sprovodi u školskim kabinetima, školskim radionicama, ugostiteljskim objektima ili u drugim prostorima gde se nalaze radna mesta i uslovi za koje se učenik obrazovao u toku svog školovanja. Završni ispit za učenika se realizuje u jednom danu.

Za svakog učenika direktor škole imenuje mentora. Mentor je nastavnik stručnih predmeta koji je obučavao učenika u toku školovanja. Mentor pomaže učeniku u pripremama za polaganje završnog ispita u periodu predviđenom Nastavnim planom i programom.

Direktor imenuje stručnu ispitnu komisiju koju čine tri člana, kao i njihove zamenike. Ispitna komisija daje ocenu o stečenosti propisanih kompetencija. Komisiju čine:

- dva nastavnika stručnih predmeta za obrazovni profil, od kojih je jedan predsednik komisije; i
- predstavnik poslodavaca - stručnjak u dатoj oblasti.

Saglasnost na članstvo predstavnika poslodavaca u komisiji, na predlog škola, daje Unija poslodavaca Srbije odnosno Privredna komora Srbije u saradnji sa Centrom. Bazu podataka o članovima ispitnih komisija, predstavnicima poslodavaca, vodi Centar.

Učenik koji je završio treći razred i koji je prijavio polaganje završnog ispita, stiče pravo da pristupi polaganju završnog ispita. U okviru perioda planiranog Nastavnim planom i programom za pripremu i polaganje završnog ispita, škola organizuje konsultacije i dodatnu pripremu učenika za sve radne zadatke, obezbeđujući potrebne uslove u pogledu prostora, opreme i vremenskog rasporeda.

RADNI ZADACI

U okviru završnog ispita učenik izvršava jedan složeni radni zadatak kojim se proveravaju propisane kompetencije.

Provera propisanih kompetencija sprovodi se na osnovu liste standardizovanih radnih zadataka, koja je sastavni deo Priručnika o polaganju završnog ispita. Učenik izvlači radni zadatak neposredno pred polaganje završnog ispita. Broj ponuđenih radnih zadataka, za učenike jednog odeljenja koji polažu završni ispit, mora biti najmanje 10% veći od broja učenika uz uslov da učenici rade različite zadatke.

OCENJIVANJE ZAVRŠNOG ISPITA

Ocenjivanje na završnom ispitu sprovodi ispitna komisija, na osnovu kriterijuma definisanih Priručnikom. Uspeh na završnom ispitu zavisi od ukupnog broja bodova koje je učenik stekao izvršavanjem radnog zadatka.

Radni zadatak se može oceniti sa najviše 100 bodova.

Svaki član ispitne komisije u svom obrascu za ocenjivanje radnog zadatka utvrđuje ukupan broj bodova. Na osnovu pojedinačnog bodovanja svih članova komisije utvrđuje se prosečan broj bodova za radni zadatak i unosi u Zapisnik o polaganju završnog ispita.

Kada kandidat izvršenjem radnog zadatka ostvari prosečnih 50 i više bodova, smatra se da je pokazao kompetentnost. Ukoliko je prosečan broj bodova na radnom zadatku manji od 50, smatra se da kandidat nije pokazao kompetentnost. U ovom slučaju ocena uspeha na završnom ispitu je nedovoljan (1).

Bodovi se prevode u uspeh prema sledećoj skali:

PROSEČAN BROJ BODOVA	USPEH
50-63	dovoljan (2)
64-77	dobar (3)
78-90	vrlo dobar (4)
91-100	odličan (5)

DIPLOMA I UVERENJE

Učenik koji je položio završni ispit stiče pravo na izdavanje Diplome o stečenom srednjem obrazovanju.

Uz Diplomu škola učeniku izdaje Uverenje o položenim ispitima u okviru savladanog programa za obrazovni profil.